

Mecit Özdemir

Yaşananlar Katlanası Değil

2016

KUZGUN
KİTAP

Kuzgun Kitap: 211
Roman

Yazar: Mecit Özdemir
Editör: Ragıp Ergün
Kapak Resmi: İlhan Albayrak
Kapak Tasarım: Anıl Hakbilir

Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni alınmaksızın hiçbir şekilde kopyalanamaz, elektronik veya mekanik yolla çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

Birinci Basım : Ocak 2016
ISBN : 978-605-9184-42-7
Yayınevi Sertifika No : 26787
Matbaa Sertifika No : 26787

Kuzgun Kitap
bilgi@kuzgunkitap.com.tr / www.kuzgunkitap.com.tr
İhsaniye Mahallesi Mezarlık Sok. No: 57/A Nilüfer 16130 Bursa
Telefon : 0 850 840 84 49
facebook : facebook.com/kuzgunkitap1
twitter : twitter.com/KuzgunKitap1

İÇİNDEKİLER

I. BÖLÜM YAŞANANLAR KATLANASI DEĞİL

<i>Bir Zamanlar Aziz İdik</i>	13
<i>Yaşananlar katlanası değil</i>	14
<i>Bir imparatorluğun ölümü</i>	15
<i>Kalk ey koca Osman! Kalk ta torunlarının halini gör</i>	17
<i>Biz asırlar var ki çok kıymetli değerlerimizi kaybettik</i>	19
<i>Yaşama umudumuzu yitirdik: ah ölüyoruz!</i>	22
<i>Osmanlı sistemi neden iflas etti</i>	25
<i>İçine düştüğümüz aşağılık ve göklere çıkarılan batı uygarlığı?</i>	28
<i>Bugün bize ait olan bir üslubumuz yok</i>	31
<i>Osmanlı düşmanlığının böylesi.</i>	32
<i>Eskiye yok etme anlayışının sakatlığı</i>	33
<i>Türk münevveri öze değil şikle tutkundur</i>	34
<i>Tanzimat'ın getirdiği değişim ve kadını özgürlüğü</i>	35
<i>Araplar arasındaki Türk - Osmanlı düşmanlığı</i>	38
<i>Dönemler ve onlara hizmet edenler</i>	45
<i>Haçlı seferleri bitti mi?</i>	47

II. BÖLÜM MEŞRUTİYET VE MEŞRUTİYETÇİLER ÜZERİNE

<i>Selanik'ten hürriyet gelecekmış</i>	50
<i>Vatanı Kurtarmak İsteyenlerle Yıkılmak İsteyenler Kol Kola</i>	53
<i>Meşrutiyet ne getirdi?</i>	55
<i>Kanuni esasi ne içindi ve halk neden sahip çıkmadı?</i>	60
<i>Meclisi toplayamayız, ayanın toplanması şimdilik kâfidir</i>	62
<i>Abdülhamid Düşmanlığında Birleşenler</i>	64
<i>Bize Hainler Mübarek Yüzünü Göstermediler</i>	68

III. BÖLÜM BALKAN SAVAŞLARI

<i>Savaş Öncesinde Ülkemizdeki Siyasi Manzara.....</i>	73
<i>Gaflet ile ihanetin yaşattıkları.....</i>	77
<i>Savaşın ortasında yaşanan sen ben kavgası</i>	83
<i>Rumeli Vatan Değildir.....</i>	85
<i>Osmanlı Rumeli'yi Bırakabilseydi, Bırakabilir Miydi?.....</i>	88
<i>Selanik'in Kaybı Ve Hamiyetsizlik</i>	90
<i>Hezimetin Sorumlusu Kim?</i>	92
<i>Darbecilik Ne Zamandan Beri Vatanseverlik oldu?.....</i>	96
<i>Balkan Savaşlarında Hilal ve Haç Kavgası.....</i>	99
<i>Dünya Savaşından Bize Ne Kaldı?.....</i>	101
<i>Zafer Neye Yarar Umumi Olmadıktan Sonra.....</i>	102
<i>Müşterek Gaye.....</i>	103
<i>Alman Subayların Ettikleri.....</i>	104
<i>Ordudaki Suistimaller.....</i>	107
<i>Yıl 1918: Vaziyet Ve Hamiyet.....</i>	109

IV. BÖLÜM EMANETİN YABANCI UZMANLARA TEVDİ EDİLMESİ

<i>Osmanlıdaki yabancı uzmanların etkileri.....</i>	113
<i>Umumi savaşta Alman subaylarının görevleri.....</i>	119
<i>Olmayacak hayaller peşinde kaybedilen savaş.....</i>	123
<i>Bizi harbe kim soktu.....</i>	128
<i>Kudüs ve petrol – gaflet.....</i>	132
<i>Ben Allah tarafından büyük Türk hakanlığını kurmaya vekilim.....</i>	134

V. BÖLÜM SU UYUR DÜŞMAN UYUMAZ

<i>Müttefiklerimizin ihanetleri.....</i>	136
<i>Su uyur düşman uyumaz.....</i>	140
<i>Ben Basel'de Yahudi Devletini Tesis Ettim.....</i>	143

VI. BÖLÜM
OSMANLIDAN CUMHURİYETE AYDINLARIMIZ

<i>Türk aydınının mahiyeti ve Felaketlerimizin asıl suçluları.....</i>	<i>147</i>
<i>Genç Osmanlı ve ittihatçıların kıt akılları ve göremedikleri.....</i>	<i>149</i>
<i>Burunlarının ucunu göremeyen aydınlar.....</i>	<i>151</i>
<i>Osmanlı Çerisinden Avrupa'nın Yeniçeriliğine.....</i>	<i>157</i>
<i>Okumuş Türklerin durumu ve Kültürümüzün yokluğu.....</i>	<i>161</i>
<i>İngiltere'yi Küstürmeme Adına Vatan Toprağından Vaz Geçenler.....</i>	<i>162</i>
<i>Biteceğiz, Bitiyoruz, Bittik!</i>	<i>164</i>
<i>İçimizdeki İhanet Ve Şer Şebekesinin Varlığı.....</i>	<i>166</i>
<i>Bir Asırdır Bitmeyen Kavga: Partizanlık.....</i>	<i>169</i>
<i>Solculuk Ve İstismar Edilen Atatürkçülük.....</i>	<i>172</i>
<i>Türkiye'de sanat ve sol.....</i>	<i>173</i>
<i>Modernleşme Serüveninde Sarık-Fes - Şapka Üçlemesi.....</i>	<i>175</i>
<i>Yahudi Ve Hristiyanlara Benzeyen İslam Ümmeti.....</i>	<i>178</i>
<i>Köklerinden Beslenme Ya Da Kopma.....</i>	<i>179</i>
<i>Kaynakça.....</i>	<i>182</i>

PARADOKSLAR CENDERESİNDE BİR MİLLET

Yıllar var ki milletçe pek çoğumuz, hususiyle de zirvedekiler, bir türlü düşüncelerimizi saran vehimlerden sıyrılarak gerçeklerle yüz yüze gelmeye cesâret edememiştir. Yalan-doğru ayırımı yapmadan her söze kanmış, mesnetsiz ve nesebsiz düşüncelerin te'sirinde kalmış, bilim yaftalı plâstize hurâfelere kapılmış ve bâtil anlayışların kulu-kölesi olarak yaşamıştır... Oysa ki, Hakikatlere göz kapamadan daha tehlikeli bir körlük ve onları araştırıp öğrenmemeden de daha büyük bir talihsizlik yoktur. Böyle bir körlük ve talihsizliğe mâruz kalan fert de, cemiyet de iflâh olmamıştır.

Bir ülkede yığınlar Hakikata karşı böylesine kör, aydınlar da vurdumduymaz veyâ "Düşünce hürriyeti, fikir hürriyeti" deyip kimseye bir şey anlatamıyorlarsa, ya da onlara, birşeyler anlatma fırsatı verilmiyorsa, o ülkede, umumî inhiraflar, vicdânî ve ruhî rahatsızlıklar sürüp gidecek, dolayısıyla da yığınlar bir türlü "infiâller fâsid dâiresi"nden kurtulamıyacaktır.

Yakın geçmişimiz itibâriyle biz, sürekli inhiraflar içinde yaşadık; defâatle onun zehir-zenberek neticeleriyle sarsıldık. Ve kim bilir kaç kere, kılıpayı ölüm çukurlarına yuvarlanıp gitmekten kurtulduk. Geçirdiğimiz bâdirelerden bir tânesi dahi, mezardakilerin dirilip gelmesine yetecek kadar kıyâmet endamlıydı ama; "Yâ mahşer!" deyip kendini ölüm uykusuna salanlar üzerinde hiç mi hiç te'siri olmadı.

Şimdiye kadar çevremizde meydana gelen bunca kızıl-kıyâmetle uyanmamış kafaların, şu andaki hâdiselerle uyanacaklarına ihtimâl vermek bir hayli zor. Görünen şu ki bunlar, hâdiseler ne kadar ürpertici olursa olsun, yatakta vaziyet değiştirip eski uykusuna devam eden bir uykukolik gibi, bu çıldırtan gafletlerini sürdüreceklerdir...

Bir zamanlar "kimse başımızı ağrıtmazın, oturup biraz da keyfimize bakalım" diye, ülke topraklarını bahşiş gibi sağa-sola tevzî ederek onun daralmasına, büzülmesine hattâ maddî-mânevî çoraklaşmasına göz yuman bahtsızların, şu anda olsun, o korkunç Tarihî hatalarıyla karşı tarafın iştihâsını kabartıp onlarda yeni yeni arzular uyardıklarının farkına varıp bu büyük yanlışlığı tamir etmelerini ne kadar arzu ederdik! Hey-

hât; ne o anlayış, ne o idrak, ne de o basîret “Ne olmuş, ben de bilmem, pek karanlık şimdi hissiyât!” M. Akif.¹

Uyanıp kendine gelmek şöyle dursun, belli bir dönemde bu ülkede, başkalarının hesap ve çıkarları çizgisinde sürekli, zafer kılıklı falsoların gururu yaşandı ve bu karanlık devrede, milletçe, değişik muvâzaaların ortak paydasını bir başarıymış gibi görüp göstererek, o günün sah-te kahramanlarının yalancı destanları altında iki büklüm olup, bilerek veya bilmeyerek o günün en mergûb metâi düzmeçiliğe yahşiler çekip alkış tuttuk.

Ve işte tâ o zaman defâatle tarihe yön vermiş bir milletin hayatı ruh ve mânâ plânında sona eriyordu. Ona yeni bir hayat üflemeğe çalışan mesih soluklular ise, ya sık sık dostların vefâsızlığına çarpılıyor veya düşmanların husûmet ağında derdest edilip, “Sabr-ı cemîl” çekiyorlardı. Şimdilerde çokları: “Aylardır çevremizde olup biten kızıl-kıyâmeti, bir cansız cenâze sessizliği içinde seyrediyoruz” diyor ve hayıflanıyorlar. Hayır, benim safderun dostlarım! Aylardır değil, hatta senelerdir de değil; biz bir asırdan beri, daha doğrusu can alıcı hasımlarımızın visâline koşmaya başladığımız günden beri “cihanda sulh”un büyüleyici atmosferinde çevremizi, sinema seyrediyor gibi mahmur mahmur temâşa etmiş ve zâlimlerin her seviyedeki satranç oyunlarına karşı hep alâkasız kalmışızdır.

Bu tâlihsiz dönemde işin serkârı olanlar, hiç mi hiç müteşebbis olamamış, medenî cesâret gösterememiş, üç adım ötesini görememiş, dünya gündemine katkıda bulanamamış; hemen her zaman başkalarının ruznâmesine mevzû, başkalarının oyunlarına piyon olmuş, doğrudan doğruya milletimizi alâkadar eden meselelerde bile başkalarının kararlarını esas almıştır. Bugünün işini, yüzlerine-gözlerine bulaştırarak edâ ettiklerine ve birkaç günlük ihtiyaçlarını yerine getirdiklerine inanınca da, daha doğrusu sorumluluklarını yerine getirdikleri vehmine kapılınca hemen yan gelip yatmadan başka hiçbir dertleri olmamıştır. Bunların

1 M. Abdülfettah Şahin, Günler baharı Soluklarken,, TÖV Yayınevi, İzmir 1993,S.102-108

çoğuna göre oturmak ayakta durmaktan, yatmak oturmaktan, uyumak da yatmaktan, kimbilir belki de ölmek yaşamaktan daha dinlendirici, daha akıllıcaydı!

Biri diğerini yiyip bitirmeden başka bir emel taşımayan bu ufuksuz insanların teşkil ettiği heyet, kaynağı kendi ruhunda bunca entropiyi aşarak gelip bu günlere nasıl ulaştı? Bence, asıl hayret edilecek husus da işte budur..!

Zerreleri arasında cazibe bulunmayan bir bütünü dağılıp gitmesi mukadderdir. Hususiyile bu bütün cüz-i fertleri itibariyle bozulup çö-zülmeye açıksa. Evet bu dönemde, milletin önünde bulunanlar milleti, millet de onları sevememiş; hemen herkes birbirini koltuk değneği gibi kullanmak istemiş, vâkıa zaman zaman bir kısım çıkarlar etrafında ve dar bir dâirede bir araya gelmeler olmuş ise de, beklenen şeyler elde edilemeyince eskisinden daha beter çözümlere, dağılmalara gidilmiştir.

İçimizde millet fertlerinin birbirlerine karşı davranışları böyle olduğu gibi, dünkü tarihî beraberliğimizin bedelini ödeyen vesâyemizde bulunmanın âh u efgânını yaşayan mazlum ve mağdur milletlere karşı da aynı olmuştur: Saraybosna'dan Somali'ye, Karabağ'dan Filistine, çok geniş bir dâirede, soydaşlarımızın cesetleri kan seylapları önünde sürüklenirken ırz çiğnenip nâmus pâyimâl olurken. Güneydoğu'da eşkiyâ haysiyetimize tükürüp gezerken. Kıbrıs'ta ezeli hasımlarımız tarafından iki ayağımız bir 'kab'a sıkıştırılırken, biz, behimî hislerimizi yaşamış, keyfimize bakmış, deliler gibi çalıp-çığırıp oynamış ve bir hıristiyan gecesinde televizyon kanallarıyla evlerimizin içine levsiyat akıtmadan utanmamışızdır.

Bir-iki asırdan beri milletimiz, kendi kendinin musîbeti ve kendi kendinin mağdûru olarak yaşamıştır. Evet, millet ruhuna, Allah ve Peygamberine baş kaldırmanın dışında ciddi hiçbir şeyin öğretilmediği bu karanlık dönemde, bütün kara seslerin, kapkara ağızların yaptıkları tek şey geçmişî tezyîf, atalarımızı tahkîr ve bin senelik muazzam mîrâsı inkâr olmuştur. Yine bu tâlihsiz dönemde, en mebzul metâ, gururdur, çalımdır, cakadır. Şâir-i şehîrimizin de ifâde ettiği gibi; deve izi derin gölde (!) saman çöpüne binip yüzen bir sineğin kendini bir diritnotda

zannetmesi gibi, bunlar da bir kısım levsiyat bataklıklarında düşe-kalka yürürken, kendini, okyanuslarda hem de transatlantiklerde seyahat ediyor sanıyorlardı. Kanları sürüngenler gibi soğuk, zekâları bütün bütün şehvetin ağında, keseleri sefâhetle delinmiş ve hayatları, sindirim dolaşımıatrâhata göre programlanmış bu bedenin kulları, gelecekte, Tarihimizin dünüyle yarını arasında rutubetlenmiş, güvelenmiş bir bölüm olarak hatırlanacak ve nefretlerle anılacaklardır.

Bilindiği gibi, Osmanlı'nın son döneminde bâzı kimseler, bir yolunu bulur, bir memuriyete intisâb eder ve şahsî, ailevî masraflarını “Dersâadet”e yüklemeye bakarlardı. Vâli, hâkim, defterdar, üniversite hocası, asker, hekim, postacı gibi devletin bakım-görüm mecburiyetinde olduğu değişik sınıfların yanında ne işe yaradığı belli olmayan bir kısım nâzırlıklar, müşâvirlikler, müdür-i umûmîlikler vardı ki bunlar da parazit gibi devletin sırtından geçinirlerdi. Ve çok defa bu tufeylî gürûh için iş icad ederlerdi. Meselâ; beyefendi “Semâya yol nâzırı veyâ müdür-i umûmisi” tâyin edilseydi. “Bu memuriyetten maksad nedir? Böyle bir memuriyete intisab edenler ne iş yaparlar?” demeden, hemen bir müsteşar, birkaç müdür, birkaç müşâvir alarak bu hayâli nâzırlığı teşkilatlandırmağa çalışırdı. Hatta her sene bir kısım yeni yeni şubeler ihdâs ederek dünyâ kadar amelmandaya maaş bağlar ve bağlatırdı.

Günümüzde de durum bundan çok farklı değil; millete zimamdarlık yapanların bir kısmı siyâset mâlûlü. Hemen hepsi yorgun ve asâbi. Büyük çoğunluk, hep korkulu bekleyişlerin streslerinde. Riyâ ve tabasbus en büyük sermâye ve mâvi kart. Hemen herkes hayalî mesâî ile göze girme yarışında. Rica ederim yürüyeceğine yerinde tepinmeye takılmış bu talihsizlerden ne beklenir ki?

Evet, etrâfımızı saran bunca fezâî ve fecâinin tek sorumlusu bizler ve zimamdarlarımızdır. Boş yere hilâli-haçı, müezzini-nâkûsu, imamı-papazı çekiştirip durmayalım. Biz İncil ve Tevrat'ın, Zebur ve suhufun kahrına uğramadık; biz milletçe şahsiyetsizliğin, mihrapsızlığın, sürekli yüzüp gezmenin, her gün ayrı bir âlûftenin arkasında koşmanın, bir-kısım paradokslara takılıp kalmanın ve mana kökümüzü baltalamanın kahrına uğradık...

Bu ülkede bir iki asırdır, bir anlayış tıkanıklığı, düşünce tıkanıklığı ve fikir hayâtımızın önünü kesen bir inkibâz yaşanmaktadır. Belki arasında hükümet şekli değiştirilerek bir kısım tesellî devreleri yaşanmış, idâre şekli plâstize edilerek kitlelerin hiddet ve öfkesi dindirilmiş ama, bunların hiçbirisi milletin beklentilerine cevap vermemiştir.

Aslında, idâre şekli ve idâre edenlerin kalb ve kafaları değiştirilmeden sonra hiçbir şeyin olmayacağı muhakkaktı ama, ister fantazi densen, ister kitlelerin kin ve nefretinin yatıştırılması ameliyesi densen, bâzi şeyler yapıyor gibi görünmeyi maslahat saydık.

Evet, son bir iki asrın insanı, tanzimattan meşrûtiyete, meşrûtiyetten cumhuriyete, ondan da demokrasiye uzanan yolda dünyâ kadar değişikliklere şâhid oldu ve olduk ama, bağı kopmuş tesellileri istisnâ edecek olursak, bu sistemlerin en ilklerinin bile henüz bütünüyle toplum hayâtına mâlolandığının münâkaşası yapılabilir... Ricâ ederim, siyâsî ideolojiye rağmen bir kısım vatan evlâdının Tarih şuuru ve Tarihî dinâmiklere dayanarak kendi gayretleriyle elde ettikleri başarıların dışında iftiharla dem vurduğumuz aydınlık ve ilerichilik adına gösterebileceğimiz ne vardır? Bereket ki, Hakk'ın inâyetinin temsilcisi bu bir avuç insan da vardı. Yoksa, inkisarlarımız ümitlerimizi de alıp götürcek ve bizler hasımlarımızın tahakkuk eden rüyâları olacaktık.

Evet, hiçbir milletin cihangirliğinin “İlelebed” devâm etmeyeceği muhakkaktır. Tabii mana köküyle münâsebetini devâm ettiriyorsa “İlâ nihâye” kuruyup gitmesi de. Her millet gibi biz de, bir Tarihî engebeye takılıp sendeledik, hatta belki yüzü koyun kapaklandık. Bunları inkâra mecal yok. Yok ama, Yaratan'ın inâyetiyle dirilip toparlanacağımızda da şüphe edilmemelidir. Elverir ki, sînelerimizde, hayattan kâm almaktan daha ziyâde biraz da başkaları için yaşama arzusu yeşerebilsin. Ve meflûç insanlar gibi tir tir titreyen irâdelerimiz, yeni bir “Ba'sü ba'de'l-mevt"le canlansın, canlansın ve irâdesinin yaradılış gâyesini ortaya koysun.

Biz, düşmanlarımızın sarsmasıyla değil, kendi iç sarsıntılarımızla yıkıldık ve yine kendi sînelerimizde tutuşturacağımız korla ve vicdanlarımızda kaynayıp köpüren vârolma aşkıyla dirileceğiz

I. BÖLÜM

YAŞANANLAR

KATLANASI DEĞİL

BİR ZAMANLAR AZİZ İDİK

Bir zamanlar her şeyimiz kendimize özgü idi. Tüm varlığımızla kendimizdik. Dışarıda gördüklerimizi taklit etmeyi değil özümsemeyi ve milli hamurumuzda yoğurup, örf hanemizde eleyip tamamen bize mahsus kılmayı tercih ederdik. Üslubumuz, mimarimiz, şiirimiz, edebiyatımız, musikimiz, devlet telakkimiz, vazife şuurumuz, ahlak tarzımız, kısacası her şeyimiz bize mahsus idi.

Herkesten farklı bir devlet anlayışımız vardı. Sultanlar kendilerini Allah'a karşı sorumlu hisseder, tebaasını Allah'ın emaneti telakki ederlerdi. Buldukları makamı sefa sürülecek bir yer değil, vatan ve millete hizmet edilecek vasıta olarak görürlerdi. Bu anlayış nedeniyledir ki padişah dâhil bütün milletin devlete bir can borcu vardı. Gerektiğinde onu da vermekten çekinmezlerdi. Hüdavendigâr'ı Kosova'da şehadete kavuşturan da, Kanunî'yi 78 yaşında, hasta halde Zigetvar seferine çıkartan da hep bu arzu, bu düşünce idi.

Gün geldi, devir değişti, asır başkalaştı. Düşünce ve duygular asrileşti. Değişen düşüncelere bağlı olarak uygulamalar da farklılaştı.

Her şeyimizle milli olan bir medeniyet ve kültür anlayışımız vardı ve biz o zamanlar aziz idik. Ne zaman ki bu anlayışı terk ettik işte o zaman zelil olmaya başladık. Sinanlarımızın, Bakilerimizin, Fuzulilerimizin, Akşemseddinlerimizin yerini kimler aldı? Onlar ne kadar milli idilerse, milli mefkûreye sadık ve bağlı idilerse, onların yerini alanlarda zamanla o derece özünden kopuk, öze yabancı hale geldiler. Bu bozukluk ve yabancılık nedeniyledir ki yabancı kültürlerin, medeniyetlerin hayranı ve zebunu oldular.

YAŞANANLAR KATLANASI DEĞİL

Her yaz şimale doğru kutsi bir koşuya çıkan ve her koşuda bir memleket fethederek dönen bir milletin her yıl canından yeni canlar kaybetmesi ne feci.

Vaktiyle “Aldı Nemçe bizim nazlı Budin’i” diye yas tutan bir milletin Edirne’yi, İzmir’i, Erzurum’u, Kars’ı savunur duruma düşmesi ne hazin!

Akdeniz’de kuş uçurtmayanların Akdeniz’de donanma yüzdüremeyecek hale düşmesi ne acı. Ne acıdır ki bu sebepten 1911’de Traplusgarp’a yardım götürülemedi ve yine ne acıdır ki 1912’de bu sebepten 12 adalar İtalyanlara terkedilmiştir. Ne acıdır ki geri kalan Ege adaları da Yunanlılara kaptırılmıştır.

Kızılelma tutkusuyla, Cihan Hâkimiyeti ülküsüyle kılıç sallayıp ok uçuranların, at oynatanların, rüzgâr gibi uçan atlarının üzerinde beldeler, memleketler aşanların, bin atıyla dev gibi orduları tarumar edenlerin 1912’de Bulgarların, Sırpaların, Yunanlıların yani eski atuşaklarının önünde düştüğü durum yüz karası.

İstanbul’un fethini görenlerin, karadan kadırgaları yürütenlerin, aşılmaz çölleri aşanların, dağlardan toplar aşırانların, parlayan kılıçlarıyla düşmanlarının gözlerini kamaştıranların, yakılan donanmasını altı ay gibi kısa bir süre içinde eskisinden daha bir muhteşem şekilde inşa ederek düşmanlarının sevinçlerini kursaklarına tıkayanların hali pür melali dayanılası değil. Yiğit olan, er olan buna katlanası değil.

Fethettiği, vatan yaptığı topraklar üzerinde çil çil kubbeler serpenlerin, ters yüz olan talihlerinin ardından çil çil serdiği kubbelerinin bir bir devrilmesi, tarihten izlerinin silinmesi dayanılası değil.

Bütün bu seferler, bütün bu meşakkatler Allah için, İ’layı kelime-tullah için diyenlerin bu yolda “attan inmeyesüz” diye nasihat edenlerin evlatlarının Allah’a, O’nun kitabına yabancı olması, hatta adavet duyması inanılası değil.

BİR İMPARATORLUĞUN ÖLÜMÜ

Osmanlı'dan Cumhuriyet'e uzanan tarihimiz içinde iki büyük dönemeç vardır. Viyana bozgunu ve Sakarya zaferi. Her yaz zaferden zafere koşan, akınlarda çocuklar gibi şen olan, bin atlıyla dev gibi ordularını dağıtan talihimiz, kudretimiz Viyana önlerinde son buldu. Bundan sonrası matem oldu. Zafer tuğlarıyla girdiğimiz topraklardan boynumuz bükük bir halde, gözyaşları içinde döndük. Geçen zaman içinde kaybedilen her savaş ve yitirilen her toprak parçası ile talihin bize küstüğünü sandık. Viyana bozgununun ardından yaşanan bu süreç tam 239 yıl sürdü. 239 yıl sonra kazanılan Sakarya Zaferi ile Türk'ün ters giden talihi yeniden gülmeye başladı. Nihayet düşmanların amansız saldırıları Sakarya önlerinde durdurulabildi. Ve nihayet bu zafer ile toprak kayıpları son buldu. Ve nihayet ağıt yakmaktan kurtulduk.

Gelin şimdi fethettiği, vatan yaptığı topraklar üzerinde çil çil kubeler serpenlerin, ters yüz olan talihlerinin ardından çil çil serdiği kubelerinin nasıl da bir bir devrildiğinin, bin bir emekle fethedip vatan toprağına dönüştürülen beldelerin nasıl ciğerlerimizi sökercesine koparıldığının hikâyesini okuyalım:

“Hey gidi koca Osmanoğulları! Hey gidi Selimlerin, Kanunilerin muhteşem imparatorluğu! Bir zamanların Avrupa, Asya ve Afrika, üç kıtaya ayaklarını atmış, Karadeniz'i, Egeyi, Doğu Akdeniz'i bir göl gibi kucaklamış zamanının en büyük devleti.

Çok değil, 250 yıl önce Batıda Viyana kapılarına kadar, Budapeşte, Belgrat, Balkanlar, Ege; Diğer yanda bütün Kuzey Afrika; Tunus Cezayir, Libya, Mısır; bütün Arabistan Yarımadası, Aden'e, Basra'ya kadar tüm ülkeler imparatorluğun sadık birer eyaleti değil miydi?

Evet, öyleydi ama bu yıllar zarfında da köprülerin altından çok sular akmıştı. Ve yedi tuğlu sancaklarla, Mehter marşlarıyla her gün yeni bir fethin yapıldığı günler artık çok gerilerde kalmıştı. Bin üç yüzlü yıllarda Eskişehir yakınlarındaki küçük bir uç beyliğinden doğup dalga dalga üç kıtaya yayılan o hırçın dalgalar gidebildiği yere kadar gittikten sonra nihayet durmuş, yorulmuş ve Viyana kapılarından dönerek tekrar gerisin geriye bendine çekilmeye başlamıştı.

Bu çekiliş, bu çözülme ilkin Avrupa'da kendini göstermiş, sonra Afrika'ya da atlayarak daha geniş boyutlara ulaşmıştı. 18. ve 19. asırlarda Osmanlı sultanları geriye itile itile tekrar Anadolu'ya doğru geriliyordu. Büyük devletler Osmanlı imparatorluğunun mirasını paylaşırken, bu kavgaya bir ucundan Balkan ülkeleri de katılmış ve 1912 Balkan Harbi ile Meriç nehri batısındaki son topraklarda kaşla göz arasında imparatorluğun elinden koparılıp kapışılmıştı.

1915 yılı gelip dünya Büyük Harp içine yuvarlandığında Osmanlı devleti, Arap ülkeleri ve Anadolu'nun dışındaki bütün topraklarını kaybetmiş bulunuyordu. Orta Avrupa'dan başka karlı dağları, soğuk pınarlarıyla Makedonya, Trakya, yani bütün Balkanlar; Girit'i, Kıbrıs'ı, Rodos'u ile bütün adalar; Bütünü ile bütün kuzey Afrika ve Mısır artık birer tarih olmuştu. Şimdi üç yüz yılda kaybedilen bu geniş topraklar üzerinde Bulgar'ından, Yunanına, Mısırından Cezayirlisine kadar yığınla ülke ve bir düzüne devlet kaynaşmış duruyordu.

Ve en sonunda talihsiz bir olupbitti ile hazırlıksız girilen I. Dünya Harbi denen bu savaş, elde kalanları da süpürüp götürmüş ve güç bela ayakta durmaya çalışan köhne binanın, depreme uğramış gibi birdenbire yıkılıp gitmesine neden olmuştu. 30 Ekim 1918'de Mondros ateşkes antlaşması imzalanırken Özyurt Anadolu dışında kalan diğer topraklar birer birer elden çıkmıştı. Bağdat, Basra, Şam, Halep, Kudüs artık uzaklardaydı. Mekke ve Medine kutsal toprakları, Lübnan Dağları, Mezopotamya ovaları Bir varmış bir yokmuşa" dönmüştü. Ve bir süre sonra üzerinde irili ufaklı bir sürü devletin kurulacağı uçsuz bucaksız toprakları kaybedilmişti.

Harbin son erdiği gün toplam 8 milyon 700 bin kişinin öldüğü I. Dünya harbinde Osmanlı imparatorluğu 385 bin şehit vermişti. Çoğu Çanakkale ve Sarıkamış savaşlarında olmak üzere kimi Filistin Çöllerinde, kimi Süveyş'teki, Irakta, kimi İran'da, kimi Galiçya'da toprağa düşüp vatandan uzakta kalmıştı. Kayıp ve esir toplamı ise 565 bine varıyordu. Ayrıca silahlar sustuğunda hastanelerde 180 bin yaralı Türk bulunuyordu.”¹

1 İbrahim Artuç, Büyük Dönemeç, Sakarya Meydan Muharebesi, Kas-

KALK EY KOCA OSMAN! KALK TA TORUNLARININ HALİNİ GÖR

Yunanlılar, 15 Mayıs 1919'da İzmir'e ayak basarlar. Ancak hedefleri İzmir ile sınırlı değildir. İstanbul, Trakya, Karadeniz ve bütün batı Anadolu işgal sahaları içindedir. Öyle ki Bizans'ı yeniden diriltme, Büyük Yunanistan'ı gerçekleştirme rüyasını görmeye başlamışlardır.

İşte bu maksatla İzmir'den başlattıkları işgali genişletmeye Aydın, Uşak, Afyon, Bursa yönüne doğru ilerlemeye başlamışlardır.

Haziran 1920'de başlayan Yunan taarruzu sırasında 8 Temmuz'da Bursa'ya giren Yunan askerlerinin başında, Venizelos'un oğlu Sofokles bulunuyordu. Bu işgal sırasında öyle bir hadise yaşanır ki Bizans sanki dirilmiş ve asırlar öncesinden çıkıp gelerek rövanş almış gibidir. Yakın tarihimizin kara lekelerinden biri olan bu olay ile birlikte, 1917'de Kudüs'ün düşüşü sırasında yaşanan elim vaka adeta yeniden sahnelenmiş gibidir.

Zafer kazanmış bir komutan edasıyla şehre giren Sofokles Osmanlı devletinin banisi Osman Gazi'nin mezarının da bulunduğu mekâna gelerek önce askeriyle beraber bir içki âlemi tertipler, zaferini kutlar. Sonra da zaferini taçlandırmak istercesine Osman Gazi'nin sandukasının yanına gelerek mahmuzlu çizmelerini kaldırıp sandukaya üst üste üç tekme savurur. Hızını alamayan Sofokles, askerlerinin şaşkın bakışlar arasında kılıcını, hayali düşmanına doğru hamle yapar gibi sallayarak küfürle karışık şu narayı atar:

- “ Kalk ey koca sarıklı, koca Osman! Kalk da torunlarının halini gör! Kurduğun devleti yıktık. Seni öldürmeye geldim!”

Bir müddet türbenin içinde kılıcını sallayarak dolaştıktan sonra zafer kazanmış bir kumandan havasına bürünen Venizelos'un oğlu, ayağını sandukanın üzerine koyup kılıcına dayanarak fotoğrafçıya şöyle seslenmişti:

-“ Çek bakalım bir Bursa hatırası...”

Sofokles, fotoğrafı Atina'ya gönderirken arkasına ise şu satırları yazacaktır:

-“Ordularımız Bursa'ya hâkimdir. Şu anda Osmanlı Devleti'nin kurucusu Osman ayaklarımızın altındadır.”

Derken devir değişir, savaş biter, Lozan imzalanır, Cumhuriyet ilan edilir. 1929'da Türk-Yunan yakınlaşması başlar. 9 Eylül 1922 tarihinde denize döktüğümüz Yunan ordularını üzerimize salan Venizelos, 8 yıl sonra, 1930 yılında bir heyetle Türkiye'yi ziyarete gelir. 1919-1922 arasında geçen üç yıl boyunca bize unutulmaz acılar yaşatan Venizelos ile bir dostluk antlaşması imzalarız.

Rivayet odur ki Yunan Başbakanı'nın gönlü incinmesin diye Dolmabahçe Sarayı'nda asılı duran Zonaro'nun 1897 Osmanlı – Yunan savaşını anlatan tablosundan, yerde ölü yatan Yunan askerleri temizlenmiştir.

1933'te Onuncu Yıl Kutlamaları'na, o sırada iktidarda olmamasına rağmen işgalci başı Venizelos ve eşi 'şeref konuğu' olarak davet edilmiş ve Ankara'da Çankaya dahil, birçok yerde krallar gibi ağırlandırılmıştır. Binlerce şehidimizin, yaralımızın, dul, yetim ve öksüzümüzün hâlâ tütmeğe olan acılarının üzerine kalın bir sünger çekmiş ve dost olduğumuzu bütün dünyaya haykırmışızdır.

BİZ ASIRLAR VAR Kİ ÇOK KIYMETLİ DEĞERLERİMİZİ KAYBETTİK

Biz, asırlar var ki çok kıymetli değerlerimizi kaybettik. Kaybettiğimiz değerler nedeniyle de dünü ve bugünümüzü heba ettik. Fakat geleceğimizin inşası için hem bu kıymetlere hem de bu kıymetleri taşıyacak nesillere ve insan tipine çok ihtiyacımız vardır.

Biz bu değerlerimizi eğitim sistemimiz içinde kaybettik. Öncelikle okumuş yazmışlarımız öz değerlerimizden koptular. Kendilerini ve kimliklerini yitirdiler. O halde işe yitirdiğimiz yerden, eğitim sistemimizden başlamamız gereklidir.

Okullar geleceğin inşa edildiği yerlerdir. Buralarda yetiştirilen gençler geleceği inşa edeceklerdir. Bu inşa bizi ya yükseltecek, çağdaş uygarlığın seviyesine taşıyacak yahut içine düştüğümüz bataklıkta dolandırıp duracaktır. Bu sebeple okullar, bu okullarda ders veren öğretmenler, müfredatlar ve sistemler çok mühimdir. Bu nedenle bütün bunların en iyi şekilde hazırlanması, yetiştirilmesi ve yürütülmesi hayati kıymettedir.

Fakat bu iş doksın yıldır uygulanan eğitim sistemiyle ve eğitim anlayışı ile olamaz. Olmadığı da ortada. Öncelikle eğitiminin, terbiye sisteminin, ders müfredatlarının yenilenmeye ihtiyacı vardır. Mevcut yapısıyla bu eğitim sisteminde bu değerleri kazandırmanın ve geleceğimizi inşa edecek, ruhumuzun heykelini dikecek nesilleri yetiştirmenin imkânı yoktur.

Bugünkü sistemde yetişen çocuklarımız kendi değerlerinden uzakta ya Avrupa'nın hayranı ya da Avrupa karşısında ezik olarak yetişmektedirler. Batılı değerlerle dolu lakin kendi değerlerine de bigânedirler. Geleceği inşa etmekten çok gününü gün etmenin derdindedirler. Milleti düşünmekten çok nefsinin düşünmektedirler. Milleti yüceltmekten çok gurunu, kibrini okşamaktadırlar. Alçakgönüllülük, tevazu, diğergamlık, alicenaplık, yardımseverlik hak getire.

Bu nesil ile gelecek inşa edilmez. Bu nesil ile çağdaş uygarlık yakalanamaz. Bu nesil ile bilim ve teknolojiye çığır açılmaz. Dün olduğu gibi yarında “eller giderken aya biz kalırız yaya”. Bu nesil ile toplumsal huzur ve refah yakalanamaz. Bu nesil ile millet kaç asırdır süründüğü yerden ayağa kalkamaz. Bu nesil ile millet içine düştüğü aşağılık kompleksinden, aman sendecilikten kurtulamaz. Kurtulmadığı içinde yaratıcı düşünceler ortaya koyamaz.

Öncelikle gençliğimizin ruhunda bir diriliş meydana getirmeliyiz. Ona kaybettiği değerleri yeniden kazandırmalı, onu geçmişiyile yüzleştirmeliyiz. Böylelikle ona ne olduğunu ve ne olması gerektiğini öğretmeliyiz. Bu suretle kendisine güven duymasını ve aşağılık duygusundan kurtulmasını sağlamalıyız.

Yıllar var ki biz bu toprakların has kokusunu, sesini, rengini özleyoruz. Bu renklerle bezenmiş sanatını arzuluyoruz. Yıllardır süren özlemi vuslata çevirmek ve arzumuzu gerçekleştirmek istiyorsak her şeyden önce yaratıcılık hassasının gelişmesine engel olan aşağılık duygusuna karşı her alanda kati ve geniş bir savaş açmalıyız. Tarihimizden aldığımız güç ile geleceğe doğru yürümeliyiz.

Bu sayede Tanzimat’tan beri tutulduğumuz Avrupa hayranlığının ve mukallitliğinin öldürücü, boğucu havasından kurtulmalı ve bu memleketin havasını ciğerlerimize kadar çekmeli, bu milletin değerleriyle düşünüp salim kararlar vermeli, yaratıcılık ruhumuzu yeniden kazanmalıyız. Bunu yapamadığımız takdirde ati karanlıktır. Beden ruh ile yaşar. Biz gençliğe arzuladığımız ruhu kazandıramazsak o kazandığı ruh ile yaşar ve bu ruh ile bize istemediğimiz bir gelecek inşa eder. Vedat Nedim Tör gençliğe kazandırılacak ruh meselesi ile ilgili olarak bizim görüşlerimizi de destekler surette şunları yazıyor:

“Gençlik bir inanma, bağlanma, heyecanlanma ve sevmeye çağıdır. Ona inanacağı, bağlanacağı, heyecanlanacağı, bir ideal veremezseniz, o, kendi ruhi ve fikri rızkını kendi kendine arayıp bulacaktır. Doğada olduğu gibi, toplumsal hayatta da her boşluk dolar. Gençlik, aynı zamanda üç ara ekstremelere karşı zaaf duyar. Ya da türlü fikri ve ideolojik ilişkiden yoksun, gününü gün etmekten başka bir kaygısı olmayan, gösterişe düşkün ve bir boşvermişizm havası içinde heye-

canını ve yaşama gücünü heba eden avare ve manasız bir yığın türer”²

O halde ne diye duruyoruz? Yaşama ve yaşatma gücünü heba eden, avare bir gençlik istemiyorsak daha neyi bekliyoruz? Kaybedecek zaman yok. Atı alan çoktan Üsküdar’ı geçti. Cumhuriyetin hedef gösterdiği muasır medeniyet seviyesi nerede kaldı? Eller gitti aya biz kaldık yaya.

2 Vedat Nedim Tör, Yıllar Böyle Geçti, Milliyet yayınları,1976,s.10

YAŞAMA UMUDUMUZU YİTİRDİK: AH ÖLÜYORUZ!

Uğranılan yenilgiler, kaybedilen topraklar, içerde yaşanan isyanlar, dışarıdan gelen düveli muazzamanın baskıları bizde büyük bir ümitsizlik oluşturdu. Kendimize güvenimiz kalmadı. Hayattan zevk alamaz duruma geldik. Devamlı korku ve endişe içinde yaşadık.

Öncelikle değerlerimize olan inancımızı yitirdik. Sonra da ruhi bir boşluk içine düştük. Derken imani zayıflığımız umudumuzu da, yaşama azmimizi de götürdü. Artık iyileşmez bir hasta gibi ölümümüzü bekliyorduk. Adeta ölüm endişesi sarmıştı bizi. Ha bugün ha yarın diyerek endişe içinde kıvranıyorduk.

1815'ten itibaren Düvel-i Muazzama'nın gündeminde olan Şark Meselesi hızlanmış, bir miras meselesi halini almıştı. Onların gözünde biz iyileşmesi mümkün olmayan hasta adamdık. Bu sebeple “biz ah ölüyoruz diye inlerken onlar, oh ölüyor diye seviniyorlardı”

Öyle zamanlar oldu ki, ölümümüzü dahi beklemez oldular. Sabredemediler. Zaman oldu Avusturya ile Rusya, zaman geldi Rusya ile Fransa ve nihayet Reval'de İngiltere ile Rusya topraklarımızı atalarından kalmış bir miras gibi paylaşma, bölüşme tasarılarına giriştiler.

Mirasının ölmeden paylaşıldığını gören hasta, bu durum karşısında bir şeyler yapma lüzumunu duydu. Mirasının paylaşılmasına engel olmak, ayağa kalkmak istedi. Bu sebeple Meşrutiyet ipine sarıldı. Bu ipe tutunarak içinde düştüğü çukurdan çıkabileceğini sandı. Onda kurtuluş için bir hüner ve maharet var zannetti. Meşrutiyetin ilanını dertlerinin dermanı, Kanuni Esası'nın yürürlüğe konulmasını hastalıklarının şifası zannetti. Nihayet önce 1876 da sonra da 1908 yılında olmak üzere iki kez Meşrutiyet ilan edilerek Türkiye'nin cennet olacağı beklendi. Heyhat. Bu beklenti bir hayalden ibaret kaldı. İlkinde Ruslar Yeşilköy önlerine kadar geldiler, ikincisinde de Bulgarlar Çatalca önlerinde ancak durdurulabildi. Her ikisinde de koca bir Rumeli, Anadolu kadar Türk olan topraklar gitti. Türkün peygamber müjdeli, dört asırlık payitahtı tehlikeye düştü. Meşrutiyet devri olarak kabul edilen 1908

den 1914'e kadar daha nice vatan toprakları elimizden çıktı. Kapanın elinde kaldı. Balkanlar gitti, Adalar gitti, evladı fatihan olan Bosna gitti, Tunus gitti, Mısır gitti, Kıbrıs gitti, Kars Ardahan, Batum gitti, Trab-lusgarp gitti... Öyle ki Edirne'yi bile zar zor kurtardık.

Yaşananlardan anlaşıldı ki meşrutiyet bizim derdimize çare olama-mıştı. Üstelik de yan tesirleriyle bizi daha kötü duruma düşürmüştü. Öyle ki hürriyeti sövüp saymak, serbestliği soygun ve talan etmek, özgürlüğü iftira atmak olarak anlamıştık. Birlik ve beraberlik kuvvet-lenecek diye beklerken kendimizi fırka kavgalarının içinde bulduk. Fırkacılığı büyük bir marifet, vatana hizmet için bir yöntem sandık. Ancak içine düştüğümüz fırkacılık belası bizi dünya âleme rezil etti. Bu bela yüzünden Balkan Savaşlarını kaybettik. Bu yenilgi nedeniyle dün-ya âleme rezil olduk. Bu hezimet yaşama ümidimizi alıp götürdü. İçte ve dışta iyileşeceğimize dair olan iyi niyetleri ve son ümitleri de söndürdü. Öyle ki bu kavga nedeniyle Selanik'i savaştan Yunanlılara teslim ettik. Hatta Edirne'nin bile düşmanda kalmasına rıza gösterecek bir duruma düştük. Ne için? Yeter ki fırkacılık sürsün, yeter ki bizim fırka iktidar olsun için.

Herkes bizden ümit kesmişti. Öyle ki Cihan harbî gelip çattığında düşmanlarımız bize alaka göstermedi, dostlarımız fazla önem vermediler. Ne ittifak gurubu nede itilaf takımı bizim ittifak önerilerimize kulak asmadılar. İttifaka yarayacak bir kıymet ve değer görmediklerin-den cevabı sevap vermediler.

Onlar bizde bir kıymet ve değer görmedikleri gibi bizde kendi-mizde bir güç ve kudret göremediğimizden yaşamak ve hayatietimi-zi devam ettirebilmek için bir tarafa yamanmak, yaslanmak gereğini duyuyorduk. Sonuçta iktidarı elinde tutanlar bizi Almanya'nın yede-ğine bağladılar. Bu suretle dört yıl sürecek olan kan ve ateş deryasına kendi ellerimizle daldık. Devlerin savaşı olarak adlandırılabiliriz olan cihan harbinin cehennemine biz yaşamak için atladık. Dört yıl boyunca sekiz ayrı cephede, efsane kahramanları gibi savaştık. Açlı-ğa, susuzluğa, yokluğa, yorgunluğa, tüm suiistimallere ve kötü idareye rağmen direndik. Her şeye rağmen direniyorduk. Direniyorduk çünkü savaş sonunda kurtulacağımıza inanmıştık. Bu inançla Çanakkale'de öyle bir parladık ki Türkün ölmediğini, öldürülemeyeceğini tüm dün-

yaya, hatta mirasımıza konmak isteyenlere dahi göstermiştik. Öyle ki mirasımıza konmak arzusu taşıyanların başında gelen ve bize “hasta adam” yaftasını yapıştıran Rusya, Çanakkale zaferinden bir yıl sonra tepetaklak gittiğinden mirasına başkaları kondu. Asırların ardından kazandığımız bu zafer yaşama sevincimizi artırmıştı. Hastalık devrini atlattık, iyileşmeye başladık zannettik. Ancak olmadı. Çanakkale’de kazandığımızı Kanal önlerinde kaybettik. Süveyş’ten Halep’e kadar, Basra’dan Musul’a kadar olan topraklarımız elimizden gitti. Vahyin sağanak sağanak yağdığı İslam’ın kutsal beldelerini; Mekke ve Medine’yi yitirdik. İsrâ’nın beşiği Kudüs düştü. Düşmanlarımız her koldan saldırıya geçtiler. Savaş nihayete erdiğinde elimizde sadece her tarafından kırpılmış olan Anadolu topraklarımız kalmıştı. Dört yıl boyunca yapılan tüm fedakârlıklar boşa gitmiş, tüm emel ve hülyalarımızın sönmüştü. Yaşamak, ayağa kalkmak için girdiğimiz savaştan yaslandıklarımızla birlikte bizde devrilmiş olarak çıkmıştık. Savaş bizi yorgun ve bitkin düşürmüştü. Artık gerçekten mahvolmuştuk; elde ne ordu ne de silah kalmıştı. Daha da kötüsü mücadele azmimizi dahi yitirmiştik. Padişahından halkına bütün bir millet olarak kurtuluş ümidimiz kaybolmuştu

Umudunu kaybeden her şeyini kaybedermiş. Bizde öyle bir haldeydik ki artık bu millet ve bu devlet yaşamaz, yaşayamaz diyorduk. Kendi başımıza yaşayamayacağımıza inandığımızdan dolayı İngiltere’nin, Amerika’nın himayesini talep ediyorduk. Bizi kanatlarının altına alıp korumalarını bekliyorduk. İçimizden bunu bekleyenler çıkıyordu. Öyle ki kurtulacağımıza umudumuz olmadığından düşmanlar bize ne verilerse, ne bırakırlarsa onunla yetinmeyi yeğliyorduk. Trakya’nın, İzmir’in, Aydın’ın, Hatay’ın, Urfa’nın, Maraş’ın işgallerine hükümet olarak ses çıkaramıyorduk. İşgalcileri kızdırmaktan korkuyorduk. Kızdırırsak daha fazlasını kaybetmek endişesini taşıyorduk. Bu sebeple kurtuluşumuzu işgalcilerin merhametinde, adaletinde arayanlarımız vardı. İmanı olmayanın adaleti de olmazmış; Onlar da her yere, her şeyimize göz dikiyorlar, bize hayat verecek neyimiz varsa elimizden almaya çalışıyorlardı.

OSMANLI SİSTEMİ NEDEN İFLAS ETTİ?

Osmanlı, tarihin örneğine bir daha rastlamadığı büyüklükte ve azamette bir devlettir. Bu devletin idaresi, askeriyesi, ekonomisi, eğitimi, hukuku kısacası bütün kültür ve medeniyeti her şeyi ile Türk'tü, Türk'e aitti.

Osmanlıyı kuranlar ve zirvelere taşıyanlar düşünce ve eylem olarak Türk idiler. Türk'e ait değerlerle dopdolu idiler. Aslen bir Sırp olan ve ölümüyle devletin yükselişinin son bulduğu varsayılan Sokullu Mehmet Paşa yaptıklarıyla ve düşüncesiyle Türk idi. Hem de bugün sürekli Türklüğünü öne çıkaranlardan daha fazla Türk idi. Üç padişaha vezirlik yapmış bu adam şahadet arzusuyla hayata gözlerini yummuş-tur.

Peki, bu kadar mükemmel olan Osmanlı sistemi neden iflas etti. Neden bu hale düştü? Bu sorunun cevabı çok basittir: Nasıl yükseldi ise öyle. Hangi değerler üzerinde yükseldi ise o değerler üzerinden battı. Millî ve manevî değerlerine, ilâhî Kelimetullah ile Cihan Hâkimiyyetine sarıldığı müddetçe yükselerek zirvelere tırmandı. Ne zamanki bu değerlerden koptu, kopmaya başladı düşüşe geçti. Ne zaman ki kendi değer ve kıymet hükümlerinden uzaklaştı, kendisine tamamen yabancı hatta düşman olanların değerlerine kıymet verir bir hal aldı, başkalarına hayranlık duyup onlara benzemeye kalkıştı, işte o andan itibaren çöküş başladı. Kendini değiştirenlerin değişmesi kaçınılmazdır. Bir millet kendisini değiştirmedigi sürece Allah onları değiştirecek değildir. Değişenler değiştiklerine benzerler.

Osmanlı, bir ulu çınardı. Her canlı gibi Osmanlı çınarını da hayata bağlayan kökleri idi. Kökleri ile kurduğu bağ ona canlılık kazandırıyordu. Allah'a ve onun Resulüne olan imanı, atasına, töresine olan saygısı ve bağlılığı ona yaşama gücü veriyordu. Kökleri ile bağını koparanlar hayat ile de bağlarını koparmış oldular.

Hz. Muhammed'i (asm) ve onun yolundan yürüyenleri, onların düsturlarını unutanlar; Edebalî'yi, Molla Güraniyi, Akşemseddin'i Zembilliyi, Ebu Suud Efendiyi unutanlar, Hegeli, Marks'ı, Engels'i Drikheimi örnek alanlar, J. J. Russoyu rehber edinenlerin elbette hüsrân

yaşamayı kaçınılmazdı. İlahi kelimeler Kur'an'dan kopanların Kapital'e vs tutunmaya başlayanların yıkılması kaçınılmazdı. Fatihe, Yavuz, Kanuniye adavet duyanların Lenine, Staline, Maoya, Castrua methiyeler düzmeye kalkanların kendini ikame edebilmesi imkânsızdı. Geçen üç asır boyunca yapılmaya çalışılan inkılap hamlelerinin bizi düzlüğe çıkaramaması işte bu köksüzlüğün, kökler ile olan bağı koparmanın neticesidir.

Bizi bu hale düşüren ne ise onun nedenlerini arayıp bulmamız gerekir. Sonra da yokluğundan mahrumiyet yaşadığımız, varlığından ziyana uğradığımız şeyler ne ise onları iyi tetkik etmemiz elzemdir. Bunu yapmadığımız, yapamadığımız sürece, yapılan tüm çabalar hüsrana neticelenecektir.

Biz Karlofça'dan sonra uğradığımız felaketler ve içinde yuvarlandığımız badireler nedeniyle hep bir çıkış yolu aradık. Daha güçlü olmak için bir kısım ıslahat hamlelerine giriştik. Bu yolda dünyada benzeri olmayan çilgınlıklarda bulduk. Öyle ki kendimize ait ne varsa kendi ellerimizle yıktık, yok ettik. Bu yolda engel olanları, itiraz edenleri gericilikle, yobazlıkla, bağnazlıkla suçladık ve bütün bu gerici unsurlardan kurtulmayı kendimize en büyük vazife bildik.

1826 da ordumuzu topa tuttuk, yenileşme çabalarımıza engel diye. Böylece vatanı kurtaracağımızı sanıyorduk ama Mora'yı kaybettik. 1839 yılında Tanzimat'ı Hayriye ilan ettik, Reşit Paşanın eliyle ve batılı düzene geçtik. Bu geçişle birlikte özümüzden kopuşun yolunu açtık. Yarı sömürge durumuna düştük. 1876 yılında Kanuni Esasi ilan ettik ve Meşrutî yönetime geçtik Balkanları kaybettik. 1908 de ikinci defa ilan ettik bütün Rumeli'yi ve Trablusgarp'i kaybettik. Her bir inkılap hareketimiz acı kayıplarla neticelendi. Kaybettikçe reforma sarıldık, reform yaptıkça küçüldük, zayıf düştük, içten kemirildik, dıştan sömürüldük.

Tanzimat dedik, benliğimizden, asaletimizden vazgeçtik. Meşrutî idare dedik Abdülaziz'i devirerek II. Mahmut'un son verdiği kazan kaldırmalar devrini yeniden başlattık. Bir defa daha Meşrutî yönetim, Kanun-i Esasi dedik Abdülhamid'i alaşağı ettik. Böylelikle 33 yıllık bas-kı, istibdat idaresine ve onun hafiyelik anlayışına son verdiğimizizi

sandık. Sonunda ilerencilik adına gericileri temizledik, bütün muhalifleri ezdik, bütün anlayışları yıktık, bütün engellerden kurtulduk. Lakin vatanı kurtarmayı, gelişmiş uygarlıklar seviyesine çıkarmayı bir türlü başaramadık. Demek ki sorun gericilerde değilmiş. Demek ki iftiralarla, dalaverelerle, ayak oyunları ile vatan kurtarılamıyormuş. Anladık mı? Ne gezer. Döner yok gafletinden.

İÇİNE DÜŞTÜĞÜMÜZ AŞAĞILIK KOMPLEKSİ VE GÖKLERE ÇIKARILAN BATI UYGARLIĞI?

On sekizinci asırdan itibaren yaşanan yenilgiler ve artan toprak kayıpları bizde bir değişimin tetikleyicisi oldu. Savaşlarda bizi yenen ve topraklarımızı elimizden alan Batı'ya ilgi duymaya, oradaki gelişmelerden etkilenmeye başladık. Baktıkça onların gelişmişliğini, kendimizin geri kalmışlığını gördük. Batı karşısındaki geriliğimizi gidermek, eski gücümüzü yeniden kazanmak için Avrupa'yı örnek alarak ıslahat yapma lüzumunu duyduk. Bu sebeple Avrupa'dan getirdiğimiz uzmanlarla askeriyeden başlamak üzere geri kalmış kurumlarımızın ıslahına giriştik. Mühendishaneler adıyla batı tarzı okullar açmaya başladık. İlk zamanlarda amacımız batıdan istifade ile gelişmek ve ilerlemek idi. Ancak Batı ile kültür alışverişi arttıkça gelişmek ve ilerlemek düşüncesi bir batılılaşma hastalığına dönüştü.

Bizdeki yenilikçiler, batıya açılarak yeni bir dünyayı keşfettiler ancak Kolomb gibi keşfettikleri dünyanın ne olduğunu anlayamadılar. Tanzimat'la birlikte artan bu yenileşme düşüncesi kendileri için iyi olanı arayıp bulmaya değil, Avrupa'da ne varsa onu almaya dayanıyordu. Aydınlarımız kendilerinden utanmaya başladı, "Avrupalı ne der ki" diye düşünme sakatlığına düştüler. Kendi halkına, kültürüne, dinine, imanına ihanet edenler Avrupa'ya, altı asırlık hasımlarına hoş görünmenin sevdasına tutuldular.

Avrupa karşısındaki aşağılık duygusu o derece ilermiştir ki Abdullah Cevdet "Almanya'dan getirilecek kız ve erkek unsurlarla Türk ırkını ıslah etmek" fikrini ortaya atma alçaklığında bulunabilmiştir. Bizim hızlı batıcılarımız da böylesi birini adam yerine koyabilmekte, ona bir fikir ve düşünce adamı sıfatını verebilmekte, hatta daha da ilerisi, bir hürriyetçi ve bir vatansever olarak ders kitaplarında yer verebilmekteydiler.

Sahi bizdeki batıcılar Batı uygarlığını ne diye bu derece göklere çıkardılar? Sahiden batı uygarlığı bu değeri hak ediyor muydu? Bu uygarlık her şeyi ile taklit edilmeye, benimsenmeye değer mi? Geleceği inşa

için huzurlu ve barış içinde bir dünya inşa edebilmek için yeterli midir? Sorular uzayıp gidebilir. Fakat önemli olan soruların uzayıp gitmesi değil, cevapların doyurucu ve hakikat olmasıdır.

Evet, batı uygarlığı 1800'lerin itibaren diğer tüm uygarlıklara karşı tartışmasız bir üstünlük sağladı. Bu üstünlüğü mutlaklıdır, tartışmasızdır. Bizler buna bakıp batı uygarlığını kutsamalı mıyız? Bu uygarlığı bir kutsiyet atfetmeli, kendi uygarlığımızdan uzaklaşmalı mıyız?

Osmanlı aydınları bütün bu sorgulamalara girişmeden, yani Batı uygarlığını tetkik etmeden, onu anlayıp kavramadan büyüüne kapıldılar. Onda bir keramet aramaya, onu bütün ilerleme ve gelişmelerin kaynağı olarak görmeye kalktılar. Bu uygarlığı benimsemeyen terakkinin mümkün olmadığını savundular. Bu sebeple bizi geri bırakan doğu uygarlığından çıkıp batı uygarlığına girmemizi, bütün yönleriyle bu uygarlığı benimsememizi söylediler.

Avrupa'nın ortaçağ karanlığından çıkıp bugünkü seviyesine gelmesi kolay olmamıştır. Ancak bizdeki batıcılar bunu anlayacak, sorgulayacak idrakten yoksun idiler.

Avrupa bugünkü terakkiyatını kimlere borçludur? Birçok ilim adamının açıklamalarına bakacak olursak bugünkü batı uygarlığının kökleri doğudadır. Avrupa Rönesans'ının temelleri olan kâğıt, matbaa, pusula gibi icatların kökeni doğudur. Avrupa Rönesans'ının temeli kâğıt ve matbaadır. Bunlarında kökeni doğu uygarlığına Çin ve İslam uygarlığına dayanır. Avrupa Rönesans'ının diğer bir kaynağı Endülüs İslam medeniyetine ait medreseler, ilim adamları ve onların ilmi eserleridir. Avrupa Endülüs İslam medeniyetinde bulduğu işlim hazinelerini, ilim ve düşünce adamlarının eserlerini kendi dillerine çevirerek istifade ettiler. Bunu yaparken de doğunun bu ihtişamlı havasına tutulmadılar. Gelişmişliğini karşısında büyülenmediler. Doğululaşmak diye bir hastalığa yakalanmadılar. Doğü İslam uygarlığını yüceltmek, onu benimsemek gibi bir havaya bürünmediler. Tam aksine doğuya ait iyi ve güzel olan ne varsa aldılar ancak bütün bunları kendilerine mal ederek doğudan aldıklarını gizlediler. Doğululara ait olduğunu sakladılar. Bilgiyi Latinleştirirken, bilginin kaynağını da Latinleştirdiler. Eserleri Latinceye aktarılan yazarlarının da Latince isimlerle andılar. Batı tıb-

bının temeli doğuya, İbn Sina'ya dayanır. Felsefesi Farabi'ye, İbn Rüşd'e dayanır. Batıyı geliştiren İbn Sina, Farabi, İbn Rüşd gibiler neden bizi geliştiremediler. İşte meselenin düğüm noktası burası olmalı. Doğuyu taklit ederek gelişen batıda hiçbir zaman Doğululaşmak düşüncesi oluşmadı. Öncelikle bu sorgulanmalı. Batı uygarlığı doğulu temeller üzerinden gelişti. Bugün ki doğu geliyecekse batılı temeller üzerinden geliyecektir. Ancak bu temeller sağlam atılmalıdır. Batılılaşmaktan şiddetle kaçınılmalıdır.

BUGÜN BİZE AİT OLAN BİR ÜSLUBUMUZ YOK

Bugün bize ait olan bir üslubumuz yok. Neden? Neden olacak, geçen zaman içinde kendimize has, kendimize özgü bir üslup geliştiremedik de ondan. 18. asırdan itibaren sürekli yenileşme hamleleri ve denemeleri yaşadık. Fakat bütün yenileşme hareketlerini olgunlaştırıp ta kendimize münhasır yeni, milli bir üslup kuramadık. Kuramadığımız içindir ki mimariden musikiye, sinema ve tiyatrodan edebiyatta varıncaya değin her alanda sathilik, yüzeysellik, üslupsuzluk, düzensizlik, kültürümüzden ve değerlerimizden uzaklık sürüp gitmektedir.

Herhangi bir alanda yerleşmiş bir üslubun varlığı o alandaki kemalat ve olgunluğu işaret eder ve bu olgunluk bir seviye göstergesidir. Üslubumuzun yokluğu seviyesizliğimizin işareti değil midir?

Üslupta zaman içinde meydana gelen değişimler bir canlılık ve yaratıcılığın göstergesidir. Devamlı aynı tarzda kalmak durağanlık ve katılıktır. Bunun sonu ilerleme değil, yıkılıştır. Üslupta iyiye doğru değişim ilerlemedir. Türkler İslam'dan sonra mimari alanda Selçuklu ve Osmanlı ile kendilerine has bir üslup ortaya koydular. Bundan haberdar olan insanlar hangi mimari eserin hangi devlete ait olduğunu bilebilirler.

Biz 18. asırda kendimize olan güveni ve atılım canlılığını yitirdiğimiz günden beri sürekli değişim ve arayış içine girdik. Her değişim hamlesi ile özümüzden uzaklaştığımızdan ötürü bir üslup oluşturamadık. Her şeyimiz sathi ve özentiden ibaret. Buda gelişmiş bir anlayışa, terkibe ulaşamadığımızın delilidir.

OSMANLI DÜŞMANLIĞININ BÖYLESİ

Cumhuriyetin ilk yıllarından beri bu ülkede hususiyle de devlet erkânı ve aydın tabaka arasında bir Osmanlı düşmanlığı vardır. Bu düşmanlık ders kitaplarına kadar girmiş ve bu yolla bütün bir millete sirayet etmeye başlamıştır. Bu anlatıma göre Sultan İbrahim deli, Abdülhamid Kızıl sultan, Vahdeddin hain idi. Bütün kötülükler bunların hainlikleri ve beceriksizlikleri yüzünden meydana gelmişti.

Cumhuriyet ise bütün bunlara son vermiş bir kurtarıcı idi. Cumhuriyet, düşmanı Sakarya'da durdurmuş ve vatanı kurtarmış idi. Peki cumhuriyet rejiminin ya da idaresinin kurtardığı ne idi? Osmanlı'nın geride bıraktıkları.

Sınırları Viyana'ya kadar götüren Osmanlı yok sayılıyor, görmezden geliniyor, Sakarya'ya kadar geriletken Osmanlı öne çıkarılarak altı asırlık bir devlet yerle bir ediliyordu. Yiğit öldürülüyor fakat hakkı verilmiyordu. Onu yapanda, bunu yapanda Osmanlı idi. Bunu böyle kurgulayanlarının unuttuğu bir şey daha vardı ki Sakarya'da düşmanı durduran Mustafa Kemal, İsmet İnönü, Fevzi Paşa, Karabekir, Ali Fuat gibi kahraman subaylar kadrosu da Osmanlı idi. Her biri Osmanlı eğitim sistemi içinde yetişmişlerdi.

Yemenden Viyana'ya, Hazar Denizinden Atlas Okyanusu kıyılarına kadar üç kıtaya yayılan ve 23 milyon kilometre kareyi bulan büyüklüğe ulaşan Osmanlıya bu zaferi yaşatanlar da bu muazzam toprakları getirip Anadolu'ya sıkıştıranlar da aynı devletin padişahları, paşaları, idarecileri değil miydi? Bu muazzam büyüklüğe ve bu muhteşem medeniyete zorbalıkla, zulümle, rüşvetle, beceriksizlikle, hainlikle ulaşılabilir miydi? Ulaşılsa dahi dört asır zirvede tutunabilir miydi?

ESKİYİ YOK ETME ANLAYIŞININ SAKATLIĞI

Türkiye’de Lale devri ile başlayan batıdan örnek alma hastalığı II. Mahmut ve ardından başlayan Tanzimat hareketi ile birlikte daha bir hız kazanmıştır.

Sultan Mahmut, o devre kadar uygulanagelen eski kurumların ak-sayan yanlarını ıslah ederek devletin gerilemesini durdurmak, yeni-den ayağa kalkmasını sağlamak düşüncesinde ilk defa esaslı bir değişime gitti. Eskiye ıslah etmek yerine toptan kaldırmak ya da onu bir kenarda bırakarak yerine yenisini ikame etmek düşüncesine kapılarak ancak bu suretle yıkılışın önüne geçilebileceğini düşündü. Bu düşünceyle olsa gerektir ki, kendi ordumuzu, yeniçeri ocağını topa tutarak kaldırdı, Enderun’u, Divanı, Mehterhaneyi tamamen ilga ederek yerine batı tarzında yeni kurumlar ikame etti.

Bu anlayış cumhuriyetle birlikte daha da arttı. Eskiye ait ne varsa geriliğin, gericiliğin müsebbibi sayıldı. Bu sebeple iyi kötü ayrımı yapılmadan düne ait ne varsa dünle beraber terkedilerek, yerine yeni şeyler ikame edildi.

Sultan Mahmut’un yenilikçileri yeniçeri ocağı ile ilişkili oldukları gerekçesiyle Bektaşî dergâhlarına, cumhuriyet yenilikçileri ise geçmişle bağı olduğu savı ile bütün tarikatlara savaş açtı.

Osmanlı’nın gerilemesini kapitülasyonlara, dini kurumlara, saltanat ve hilafete bağlayanlar ve bunlardan kurtulmakla çağdaş uygarlık seviyesine çıkabileceklerini zannedenler bu zanlarıyla yanıldıklarını ne zaman anlayacaklar ve gafletlerinden uyanacaklar acaba?

1930’ların kırkların, altmışların Türkiye’inde kapitülasyon yoktu, tekkeler, medreseler kapalıydı. Hilafet ilga edilmiş, padişah yurttan kovulmuştu, medenileşme yolunda engel görülen ne varsa yok edilmişti. Buna rağmen seksen yıllık cumhuriyet Türkiye’inde de hala bahsedilen çağdaş uygarlık seviyesine bir türlü erişemedik. Demek ki ilerlemek dönüp geçmişe sövmekle, hale methiyeler düzmekle, “Osmanlı şöyleydi, cumhuriyet böyle” diye nutuklar atmakla olmuyor. Olmadığı ortada...

TÜRK MÜNEVVERİ ÖZE DEĞİL ŞEKLE TUTKUNDUR

Türk münevveri öze, manaya değil şekle tutkundur. Eşyanın, kelimenin ihtiva ettiği manaya, ruha değil onun görünüşüne, şekline tutkundur.

Tanzimat'la birlikte başlayan şekilcilik hastalığı dermansız dert gibi sürüp gitmektedir. Söz söyleyenler ne söylediğinin, bir düşüncenin savunuculuğunu yapanlar neyi savunduğunun şuurunda idrakinde değildirler.

Örneğin meşrutiyet devrinde “şeriat isteriz” diyerek ayaklananlar da, cumhuriyet devrinde “şeriat geliyor” diyerek kıyametler kopartanlar da neyi istediklerinin ve neye karşı çıktıklarının farkında değildirler. Şeriatın ne olduğundan bihaber olan bu kimseler slogan atar gibi şeriat istemekte ya da şeriata karşı çıkmakta idiler.

Medenileşme diyerek tutturanlar da medeniyetin, medeniliğin farkında değildirler. İsveç'ten ithal ettikleri Medeni Kanunu kabul etmekle ve bu kanuna uymakla medenileşebileceklerini sanan zavallılar vardır bu ülkede. Medeniyet nutukları atmaktan geri durmayanların kendi yaşamlarında hiçte medeni olamadıkları, özgürlük, insan haklarına saygı, hoşgörü gibi konularda sınıfta kaldıkları söylenebilir. Batıdan geldiği için Medeni Kanuna tapanlar bize ait olduğu için de Mecelle'ye düşmandırlar. Düşmandırlar lakin her ikisi arasındaki benzer ve farklı yönleri bilmekten acizdirler. Bu acizyetlerine ve cahilliklerine rağmen yine de Mecelle düşmanlığı yapmaktan da geri durmazlar.

Rusya'dan gelen sosyalizme, komünizme son derece saygılı olanlar, bunları devrin en ileri düşünce sistemi olarak görenler ve bu suretle kendisini medeni zannedenler, ya da batıdan gelen liberalizme, kapitalizme hayranlık duyanlar bin yıllık kültürümüze ve bu kültürün mirası olan değerlerimize düşmanlık beslemekten geri durmazlar. Bunlara saygı duymayı ve hoşgörülü olmayı başaramazlar.

TANZİMATIN GETİRDİĞİ DEĞİŞİM ve KADINI ÖZGÜRLEŞTİR-MEKTEN ANLADIKLARI

Tanzimat ne getirdi, ne götürdü? Bu mevzuda fikirler karışık. Kimine göre Tanzimat-ı Hayriye, kimine göre Tanzimat-ı Şerriye. Bu meselelerin içinden çıkmak zor. Tanzimat'ı yalnız bir yanıyla değil, tüm yönleriyle değerlendirmek gerek. Getirdikleri ve götürdükleri iyice tetkik edilir, ayrıca Tanzimat'a giden süreçte devletin içte ve dıştaki durumu iyi analiz edilebilirse ne olduğu tam olarak ortaya konabilir.

Her şeyden evvel Tanzimat iç ve dış şartların zorlamasını ürünüdür. Ayrıca bir anlayış, düşünüş, hissediş, yani, değerler değişimidir. Bir medeniyet değişimi, bir kurtuluş ve yükseliş çaresidir.

Tanzimat'la birlikte özellikle aydın-bürokrat takımı içinde hızlı bir zihniyet değişimi yaşanmaya başlandı. Türkün bin yıllık kıymetleri hafife alınmaya, bu kıymetlere olan inanç ve bağlılık sarsılmaya başlandı. Buna karşılık batının sosyo-kültürel yaşamı ilgi görmeye, günlük yaşamda benimsenir olmaya başladı. Bu yönüyle Tanzimat-ı Şerriyedir. Kendinden özünden kopuştur.

Tanzimat'la birlikte aydın-bürokrat zihniyet kendi kültür ve medeniyetine, kendi toplumuna batılı nazarlarla bakmaya başladı. Bu bakış sapması nedeniyledir ki kendi değerlerini hakir görmeye, bu değerlere bağlı kimseleri aşağılamaya kalktı. Batılıların hakkımızda düşünüp söylediklerini, yazıp çizdiklerini tekrara kalktı. Dinin ilemeye engel olduğundan, insan haklarının bulunmadığından, kadının duvarlar arasında hapsedildiğinden bahsedilir oldu. Batılılar bu konularda ne demişlerse bizimkilerde papağan gibi tekrar eder oldu.

Tanzimat'ın Türk toplumunda ve aydın zihninde yaşattığı değişimin tüm izlerini Tanzimat devri edebiyatında görebiliriz. Tanzimat'la birlikte Türk düşünce ve edebiyat dünyasında, hususiyile de romanlarda bu zihniyet ve medeniyet değişiminin en somut örnekleri görülebilir. O devirde yazılan romanlar incelenir ve analiz edilirse bu değişim gayet ne olarak karşımıza çıkar. Romanlardaki başkarakterler bu değişim ve dönüşümün öncüleri olarak karşımıza çıkarlar. Sözleri ve

yaşantılarıyla adeta bir sembol olarak sunulurlar. Avrupa'ya giden, Paris'i gören, buralarda okuyan, sanat ve edebiyat dünyasıyla ilgilenen, gece hayatına atılan, yabancı dil bilen, yabancı romanlar, gazeteler, dergiler okuyan, balolar ve danslarla sosyalleşen tipler ortaya çıkar.

Kadına bakış ve kadın hayatındaki değişimin ipuçları da romanlarda görülebilir. Baş düşünce eskiden kadına değer verilmediği, duvarlar arasına hapsedildiği, "kocasının çekici görünme ve ona çocuk verme dışında" bir görevinin olmadığı hususunda yerleşmiş bir saplantıları vardır. Bu düşünceye sahip olan aydınlar kadınların sosyal hayatlarından ve haklarından bahsetmeye başlarlar. Böylece romanlarda yeni bir kadın tipi ortaya çıkar. Bu kişili olan, kendisini savunabilen, her önüne gelenle evlenmeyen, erkekler gibi okuyan, yabancı dil bilen, sanat öğrenen, gezinti ve eğlence yerlerine gitmekten hoşlanan, yani sokağa çıkarak dört duvar arasından kurtulan, çay ve dans ve balolara gidere sosyalleşen, erkeklerden kaçmayan, tam tersine onlarla eşit haklara sahip bireyler olarak birlikte olan dans eden, flört eden bir tip ortaya çıkar.

Mehmet Rauf, Genç Kız Kalbi adlı romanında kahramanlarından birini "Avrupa'da kadınlar seçim hakkı, memuriyet hakkı istiyorlar, biz ise onları burada refah hakkı ve saadetten değil, hayat hakkından mahrum bırakıyoruz. Zira karanlık evlerinde yosunlanan kadınlar için hiç kimse yaşıyor diye iddia edemez" diye söyler.

Bunlara göre Türk milletinin terakkisi kadının özgürleştirilmesinde, dört duvar arasından kurtarılmasından geçmektedir. Peki, özgürleşme ve sosyalleşmeden anladıkları nedir? Gelin bu sorunun cevabını Mehmet Rauf'un, Karanfil ve Yasemin adlı romanından okuyalım:

"Uzun yıllar kaldığı Avrupa'dan dönerek bir çay partisinde Türk hanımlarının erkeklerle birlikte kalkıp dans ettiklerini gören ve bu manzara karşısında şaşkına dönen Samim, Pertev'e: Rica ederim bana söyle, bu kadınların hepsi de Türk mü, yoksa rüya mı görüyorum" diye sorar. Arkadaşı Pertev şu karşılığı verir:

“Ben sana söylemedim mi? Hayatımızda, inkılap mı tekâmül mü her ne ise son seneler zarfında zuhura gelen bu tahavvüle sen de şaş, bende şaşayım. Evet azizim, bu rüya değil, gerçekten bir hakikat. Bu gördüğün kadınların hepsi de Türk, hem de birkaç sene evveline kadar erkeklerle böyle dans etmek değil, bir tanesine rast gelince köşe bucağı saklanan Türk hanımları. Samim bu büyük değişikliği “bir harika” olarak değerlendirir. Pertevi'nin “iyi harika mı yoksa fena bir harika mı, fikrini açık söyle” sorusuna ise: “son derece şayan-ı taktir bir harika. Bilirsin ki, bütün milli felaketlerimizi yalnız bizde içtimai hayatın noksanına hamledenlerdenim” karşılığını verir. Ve Samim, babası Fuat Paşa gibi, “Türkiye'nin terakkisinin ancak harem duvarlarının yıkılması ile başlayabileceği” fikrindedir.” (sayfa 6-7)

Duvarların yıkılmasının kar ve zararına bakmazlar. Zira bütün felaketlerin sebebini kadınların toplumsal hayattan dışlanmasında bulurlar. Bu sebeple kurtuluş için kadının bu karanlık duvarlar arasında kurtarılması ve toplumsal hayata çıkarılmasını elzem bulurlar. Konuyu Mehmet Rauf'un Karanfil ve Yasemin adlı romanından örneklen-direlim:

“Açlıktan ölecek hale gelmiş bir adam eline yitecek bir şey geçirin-ce nasıl tereddütsüz midesine indirirse, bizde aynı mevkiyiz. Zarar, elbette zarar göreceğiz. Fakat bu hayattan uzak kaldığımız asırlarda daha ne feci, daha ne korkunç zararlar gördük... Öyle ki şimdi göreceğimiz zararlar eskisine nispetle kardır; zira başka türlü mahvımız muhakkaktır. Başka çaremiz yok. (sayfa 13)

Bu romanlarda kadın ve sevgi konusu ve evlilik hususunda yeni anlayışlar ortaya çıkar. Aşkılar, flörtler, yasak ilişkiler, kaçamaklar vb. yer alır. Mehmet Rauf neredeyse tüm romanlarında aşk konusunu işler. Bu aşk ve evlilik hayatında eski usuller, anlayışlar terk edilir, görücü usulü evlilikler maskaralık olarak görülür.

ARAPLAR ARASINDAKİ TÜRK - OSMANLI DÜŞMANLIĞI

Bir Arap olan Dr. Hatum: Osmanlıların fetih günlerinde ortaya koydukları medeniyet nedir? Hiçbir şey! Meşhur sözdür. Hiçbir şey olmayan başkasına bir şey veremez. Türklerin ne özel bir dinleri ne de özel bir medeniyetleri vardır. Ellerindeki tek şey Türk dilinden ibarettir. Onlar dinlerini ve yazılarını Araplardan almışlardır. Onlar çeşitli vergilerle Arapları ezmiş ve onları askeri yönetimle idare etmişlerdir” diye yazar.³

Bunu yazan adamın Osmanlı'nın medeniyetinden; edebiyatından, sanatından, mimarisinden, hukukundan, idare sisteminden, askeri ve mali teşkilat yapısından haberi var mıdır acaba? Osmanlı Arapları çeşitli vergilerle ezmiştir diyen adamın öncelikle Emevi, Abbasi, Memlük dönemleriyle Osmanlı dönemini kıyaslaması, sonra da buna göre bir çıkarımda bulunması gerekirdi. Bunları yapmadan, durduk yerde Osmanlı'nın halkı vergilerle ezip, sömürdüğünü söylemek niye? Bir kısım Arap aydınlarındaki bu Osmanlı Türk düşmanlığının nedeni ne?

Türk - Arap düşmanlığının temelleri 20. asır başlarına dayanır. Osmanlı ve İslam düşmanları İslam vahdetini bozmak, ümmetin fertlerini birbirine düşürmek için türlü planlar yaptılar. Bu planlardan birisi de İslam'ın iki bahadır evlatları olan Türklerle Arapları birbirine düşürmektir. Bu maksatlarına ulaşabilmek için Türkler ve Araplar arasında ulusçuluk düşüncesini yaymaya kalktılar. Ulusçuluk düşüncesi kuvvet buldukça ümmet fikri de yıkılmaya, Türklerle Araplar arasındaki husumet büyümeye başladı. Öyle ki Türk ve Arap aydınları yıllar yılı İslam düşmanlarına gösterdikleri sevgi ve saygıyı Müslüman kardeşlerinden yani birbirlerinden esirgediler. Geline bu durumu Fehmi Şinnasi'nin verdiği örnekle somutlaştıralım ki mevzu havada kalmasın:

“O hale gelinmiştir ki, yirmi iki Arap devletinin birleşmiş milletler-

3 Muhammed Harp, Tarihte Ve Medeniyette Osmanlılar, Özgü Yayınları, İstanbul 2006, (Çev.. Mustafa Özcan), s.335-336

deki temsilcileri adı sanı duyulmamış bir devletinin hatırı ya da ineğe tapanların hayrı için beraber olup rey verebilmektedir ama Türkiye'nin hayrı için hepsi bir araya gelip bir kere dahi ses çıkaramamış, hep çökimsiz kalmışlardır. Türklerle Araplar arasındaki sözde soğukluk ve nefret Necip er Reyhani'nin romanlarında bolca işlenmiş, daha da pekiştirilmeye çalışılmıştır.²⁴

Arap ulusçuları kavmiyetçilik hastalığına tutuldukları günden itibaren Araplık adına ilk olarak Arapçayı öne çıkardılar. Türkleri Arapça konuşmamakla suçladılar. Daha da ileri gidip Türkleri Arapçaya düşmanlık beslemekle suçladılar. Fehmi Şinnasi'nin ifadeleriyle “Dil, evet dil, tek başına Araplar nezdinde İslam'dan daha çok ilgi çeken, İslam'dan daha fazla ehemmiyet verilen bir fenomen olmuştur.”²⁵

Peki, hakikat Arap ulusçularının ifade ettikleri gibi midir? Türkler Arap coğrafyasına hâkim oldukları dört asır boyunca Arapça'ya ve Araplara bir husumet beslemişler midir? Bunun en kısa cevabı asladır. Türkler Arapçaya husumet beslemek bir yana kendi dilleri olmamasına rağmen, Arapçayı ilim ve din lisanı olarak imparatorluğun her tarafında kullandılar. Hem de dört asır boyunca. Öyle ki Arapça Türkçeyi her yandan sardı. Türkçe kelimelerin yarısı Arapça oldu. Tüm bunlar bilindiği, en aptal insan dahi bunları tarihe birazcık göz atınca görebildiği halde, nasıl da Türklerin Arap düşmanı olduğu ve Arapçayı sevmeyeceği söylenebilir.

Üstelik Türkler Arapçaya hiçbir husumet beslemediler, onu yok etmek için hiçbir çaba harcamadılar. Kendi dilleri olan Türkçeyi öğretmek için de asla zorlamada bulunmadılar. Arap okullarında kendi dillerini eğitim dili olarak okutmadılar. Bu konuda bir Osmanlı devri birde 1945'lere kadar süren sömürgeciler devri kıyaslanırsa mesele daha iyi vuzuha kavuşacaktır. Osmanlı idaresinde geçen dört asır boyunca Türkçe öğrenenlerin oranıyla yarım asır bile sürmeyen sömürgeci idaresindeki Arap coğrafyasında İngilizce ve Fransızca öğre-

4 Fehmi Şinnavi, Hilafet: Modern Arap Düşüncesinin Eleştirisi, İnsan Yayınları, İstanbul 1995,S.17 (Çev. Sadık Ömeroğlu),s.31

5 age, s.32

nenlerin oranı bir kıyaslanırsa ne demek istediğimiz, Arapçaya kimin düşmanlık beslediği daha iyi anlaşılacaktır.

Osmanlılar 1517’de Memluklerin yıkılışından sonra dört asır boyunca İslam bayrağını tek başlarına taşıdılar. Bu dört asır boyunca İslam’ın yayılması, korunması, İslam kültürünün muhafazası ve geliştirilmesi için canla başla çalıştılar. Bu yolda zaman zaman muvaffak oldularsa da sonunda zayıf düştüler. Osmanlılar var oldukları altı asır boyunca doğudan ve batıdan gelen İslam düşmanlarına karşı tek başlarına savaştılar. Bu savaşta ne Araplardan ne de Acemlerden bir yardım görmediler. Acemlerden yardım görmek şöyle dursun onları düşmanları olarak ya da düşmanları ile ittifak halinde karşılarında buldular.

Araplar 1258 yılında Moğolların Bağdat’ı işgali ve Abbasi Hilafetini yıkmasıyla siyasi olarak tarih sahnesinde çekilmişlerdir. Bu tarihten evvel de siyasi etkinliklerini çoktan yitirmiş, yaşayan bir ölüden ibarettiler. Güç Araplarda değil genel itibarıyla Gazneli, Selçuklu, Eyyubi Türk devletlerinde yahut ta bunlara bağlı atabeyliklerde idi. Batıdan gelen Haçlı sürülerine karşı İslam coğrafyasını müdafaa edenler Selçuklu, Eyyubi, Zengiler gibi Türk devletleri olduğu gibi doğudan gelen Moğol istilasına karşı yine İslam coğrafyasını müdafaa ederek Moğolları yenilgiye uğratanlar Memluklerdi. Ve bunların hiçbiri Arap devleti değildi. Araplar bu devletlerin idaresinde yaşayan tebaa durumunda idiler. Aynı şekilde 16. asırdan itibaren çeşitli zamanlarda ve çeşitli şekillerde Arap coğrafyasına yönelen sömürgeci güçlere karşı bölgeyi müdafaa edenler de Osmanlı Türkleriydi. En nihayetinde Birinci Dünya Savaşı yıllarında Arap İslam coğrafyasını İngilizlere karşı müdafaa edenler de Osmanlı Türkleri idi. İslam’ın kutsal beldeleri sayılan Mekke’yi, Medine’yi, Kudüs’ü muhafaza edenler, İslam’ın mahrem beldelerine namahrem elini değdirmemek için kanını akıtanlar da yine Osmanlılar idi. Osmanlıların İslam’ı, İslam beldelerini muhafaza ettikleri hayati bir dönemde Araplar ne yapıyorlardı? Arabın bazı evlatları İslam kardeşliğini unutmuş kavmiyetçilik hastalığına tutulmuş bir halde İslam düşmanlarıyla birlikte, Filistin’de, Suriye’de İslam’ın bahadır evlatları olan Osmanlıya karşı kan döküyorlardı.

“Osmanlıların tek amacı vardı: İslam’ı yaymak, İslam’ı himaye et-

mek. Oysa Araplar Osmanlıların katlandığı zorlukların yarısına dahi katlanmadılar. Onların girdiği zor yola bir adım dahi atmadılar. Osmanlılar ırkçılık yapmadılar, tek amaçları İslam'dı. Ama Araplar yolun ortasında yürümeyi reddettiler.”⁶

Kavmiyetçilik illetine tutulmuş olan Arap aydınları Osmanlıya ta-kındıkları düşmanlık ve neftin yarısını 1830 Cezayir'i işgal ederek bir asır içinde yüzbinlerce Cezayirinin kanını akıtan Franzlara, 1911'de Trablusgarp'ı işgal eden İtalyanlara, 1881' de Mısırı ve 1917'den sonra neredeyse Ortadoğu'daki bütün Arap coğrafyasını sömürge haline getiren İngilizlere karşı duymadılar. Kur'an'ın “Yahudileri ve Hristiyan-ları dost edinmeyin” ayetini unutup Müslüman kardeşlerine ve İslam hilafetine karşı adeta onlarla sarmaş dolaş oldular.

Dil dinin önüne geçti ve Arapça ve Araplık sevdasına düşen Arap-lar dinlerini, din kardeşlerini bırakıp “kavmi necip” hastalığına tutu-larak Türkleri kötülemeğe balladılar. Oysa Hz. Peygamber veda hutbe-si olarak adlandırılan vasiyetnamesinde sanki geleceği görmüşçesine “Arabın Arap olmayana hiçbir üstünlüğü yoktur. Üstünlük takva ile-dir” buyurmuş, kavmiyetçiliği ayaklar altına almıştı. “Hepiniz bir ta-rağın dişleri gibisiniz” buyurarak İslam kardeşliğini öne çıkarmıştı. Arap aydınları bu peygamber vasiyetini unutup kendilerine sunulan Arapçılık kabını yudumlarırken Haçlı zehrini içtiklerinin farkında de-ğillerdi. Bunu şifa için içtiklerini sanıyorlardı. Bu gerçeği görmüş olan Arap aydınlarından Fehmi Şinnasi şöyle yazıyor:

“Bize Arapçılık zehrini sundular, içine Siyonist haçlı zehrini koy-dular ve yudum yudum içirdiler, hem de İslam adına! Endülüs'ten Balkanlara, oradan Filistin'e, Burmaya, Filipinlere, Hinde, Sudan'a, Afrika'nın ortalarına uzanan koskoca bir coğrafyada hala başımızı eğip ellerimizin arasına koyup bir nebze olsun düşünmüyoruz, ders almıyoruz. Hala Türklere, Osmanlılara karşı haksız yargılarda devam ediyoruz.”⁷

Osmanlı devletini parçalamayı, İslam hilafetini yıkmayı ve bu su-

6 age, s.32

7 age, s.35

retle İslam coğrafyasını sömürge hâkline getirmeyi maksat edinenler, bu gayelerine ulaşabilmek için kara propaganda yaparlar. Yukarda da anlatıldığı gibi Türkü Araba, Arabı Türke düşman etmeye çalışırlar. Tarih kitapları bu düşmanlık üzerine bina edilir. Arap kitaplarında Osmanlının sömürgeciliği öne çıkarılır, Arapların geri kalmalarının müsebbibi olarak gösterilirken Türk kitaplarında da ‘Araplar bizi arkadan vurdu’ edebiyatı işlenir. Osmanlı sömürgeciliği ve Arapların geri bırakılmışlığı meselesini anlamak için bir televizyon programında bir Alman profesör ile bir Filistinli yetkili arasında geçen diyalog dünü anlama, bugünü kavrama adına bize çok şeyler anlatmaktadır.

“Televizyonda program yapan bir Alman profesörü, Filistin Kurtuluş Teşkilatı’nın Almanya’daki temsilcisini konuk almıştı. Açılışı yapan Alman profesörü, tarihî Alman-Arap dostluğundan uzun söz ettikten sonra, Arapların aslında kültürlü ve çok yetenekli bir millet olduklarını, fakat bir talihsizliğe uğrayıp Osmanlı’nın hegemonyasında kaldıklarını, Türklerin sömürsününün sonucunda müşkül duruma düşüklerini söyledi.

Sıra Filistin temsilcisine gelince şöyle dedi:

- “Tarihte Almanlarla Arapların dostluklarına dair bir bilgim yok. Sadece Harun Reşit’in, Şarلمان’a bir çalar saat gönderdiğini biliyorum. Osmanlı Sürre alaylarıyla yiyecek gönderiyor, biz yiyorduk; çünkü çölün acımasız hayatında varlığımızı sürdürmeye çalışıyorduk. Gün geldi bize ‘Osmanlı sizi sömürüyor.’ dediniz. Biz de ‘Neyimizi sömürüyor?’ diye düşünemedik. Sözüne inandık; en sıkıntılı döneminde bazı Araplar onu sırtından hançerlediler. O, gitti; siz Avrupalılar geldiniz. Meğer kumun altında petrol varmış. Sizinle sömürgecinin ne olduğunu öğrendik; fakat iş işten geçti.”

Bunun üzerine Alman profesör,

- “Ben tarihçi değilim, konumuza gelelim.” diyerek sözü değiştirdi.”⁸

Arap zihnine bu sömürü ve geri kalmışlık edebiyatını ekenler iş gerçeklerin gün yüzüne çıkmasına, suratlarına çarpılmasına gelince

hakikati duymak istemiyorlar. Zira hakikatin ortaya çıkışı kendi maskelerinin düşüşü demektir. Bu sömürü edebiyatıyla Osmanlı'ya yapılan haksızlıklar bir kısım ehli insaf Arap aydınları ve ricalini rahatsız etmeye başlamış, hakikatin peşine düşmüşlerdir. İşte bu vicdan çağrısına uyanlardan biri de Mısırlı tarihçi Prof. Dr. Muhammed Harb'tir. Harp, yazdığı birçok eserinde Osmanlı medeniyetinin üstünlüğünden, Osmanlı'nın adaletinden, sömürü edebiyatının yanlışlığından bahsetmekte, Arap aydınlar arasında artan Osmanlı düşmanlığının temellerinin Avrupalı yazarların yazdıklarına ve Arap dünyasındaki batılılaşmacı, batıcı, İslam'dan kopuk aydınlara bağlamaktadır.⁹

Meseleyi Türk tarihçilerinden Mehmet Niyazi'nin, Araplardaki Osmanlı düşmanlığı ile ilgili Muhammed Harp ile yaşadığı anısı ile noktalayalım: "Osmanlı'ya yapılan bu haksızlık Arap devletlerinin dışişleri bakanlarını rahatsız etmeye başlamış. Okullarda Osmanlı'ya karşı biraz yumuşak eğitim ve öğretim vermenin lüzumunu duymuşlar. Kitapların hazırlanmasını da Prof. Dr. Muhammed Harb'e vermişler.

Harb, ciddi bir ilim adamıdır; onun için sempatiler, antipatiler önemli değildi; hakikat önemliydi. Arap kaynaklarından Osmanlı-Arap ilişkilerinin gerçek durumunu günışığına çıkarmanın güçlüğüne görmüş; çünkü Osmanlı'yı karalama esasına dayanan peşin hükümlerle kaleme alınmışlardı. 'Türkiye'deki eserlerde hakikati bulabilirim' ümidiyle buraya gelmişti. Mutlu bir rastlantıyla aynı otelde kalıyorduk. Akşamları sohbet ediyorduk. Harb'in ne kadar sıkıntılı günler geçirdiğini görüyordum. Bir gün şöyle yakındı:

- "Buraya Osmanlı ile ilgili tarafsız kaynak bulmak ümidiyle gelmiştim. Buradaki tarih kitapları bizimkilerden daha çok Osmanlı'ya karşı önyargıyla kaleme alınmış. Adeta kötüleme yarışına girilmiş."

Afganlıların Ruslarla savaştıkları sırada Harb, bir sempozyum vesilesiyle Pakistan'da imiş. Mücahitlerin Osmanlı'yı merak ettiklerini, onu rica minnet sınırın öte tarafına geçirtip, Osmanlı hakkında konferans verdirdiklerini anlatınca çok etkilenmiştim. Ardından da "Ah! Arap çocuklarına Osmanlı'yı anlatabilsek her şey düzelecek." diye ha-

9 Muhammed Harp, Tarihte Ve Medeniyette Osmanlılar, s.219-230

yıflanmıştı. Gayri iradi gülümsemiştim: “Harb, biz Türk çocuklarına anlatamadık; umud ederim ki siz Arap çocuklarına anlatmakta başarılı olursunuz.”¹⁰

10 Mehmet Niyazi, Tarihçiliğimizin Sefaleti, Zaman, 05 Kasım 2012

DÖNMELER VE ONLARA HİZMET EDENLER

Dönmeler yani iki dinliler, içi başka dışı başka olanlar sureten Müslüman kalben Yahudi olanlar Osmanlının yıkılışında mühim rol oynadılar. Dönme hareketi asırlar boyunca Yahudi planlarıyla desteklenip palazlandırıldı. Bunlar pek çok Müslüman ve Hristiyan devletlerde etkili oldulari hükümdarların ve devlet adamlarının yanına sokularak, itibarlarını kazanarak onları kendi emellerine hizmet ettirdiler... Fransız ve Rus devrimlerinde olduğu gibi Türk devrimlerinde de etkili oldular.

“Türkiye’de dizginleri ele geçirerek Osmanlı hilafetini yok edenler ve modern Türkiye’yi tasarlayanlar da dönmeler ve onlarla işbirliği tutanlardır.”

Masonluk, Roteryanlık, Bahailik bunların emellerine hizmet eden kurumlardır.

Kendi aralarında gerçek yüzleriyle ve gerçek isimleriyle hareket eden bu dönme takımı halkın arasında karşınca Müslüman yüzleriyle ortaya çıkarlar, Müslüman isimleriyle gezerler, Müslümanlar gibi namaz kılar, oruç tutar, sarık sarar, hacca giderlerdi. Dönmelerin piri olan Sabatay Sevinin Müslümanca adı Mehmet izzet efendi idi, kendisinden sonra bu işi sürdüren Jozefin adı Abdulgafur Efendi, ondan sonraki de Yakup Çelebidir. Selanik dönmeliğin merkezlerinden biridir.

Dönmeler kendilerini ve adamlarının reklamlarını iyi yaparlar, onu parlatır ve emelleri için kullanırlar. İlerici, devrimci, halkçı, adalet aşığı, insan hakları havarisi gibi vasıflarla yücelttikleri kimseleri kullanırlar. Temel düsturları eşitlik, özgürlük, insanların kardeşliği gibi kavramlardır. Ancak bundan anladıkları farklıdır. Fransız devrinde de 1908’deki Türk devriminde de bu kelimeleri öne sürdüler. Kardeşlikten amaçları Yahudilerle iyi geçinilmesi. Özgürlükten muratları Yahudilerin öz-gürlüğünün genişletilmesi, eşitlik derken Yahudilere iyi davranılmasıydı. Kimsenin reddedemeyeceği bu sloganlarla hedeflerini adım adım yürürlerdi.

İttihat terakki örgütünü kuranlar da dönmelerdir. Sen isme bak

hele yapmak istedikleri şeyin tam tersini söylüyorlar. İttihat ve terakki birlik ve yükseliş anlamına geliyor. Halk ve diğer kesimler birlikten devletin birliğini, yükselişten de devletin yükselişini anlar. Fakat onlar Yahudilerin birliğini ve yükselişini kastederler. Sultan Abdülhamid Yahudilerin neler yapmak istediklerini iyi bilen akıllı bir adamdı. Şöyle diyor hatıratında:

“Sekreterim Ahmet Celal Paşa’ya Mısır’dan Ali Kemal Bey adlı bir zattan gönderilmiş bir mektup buldum. Orada Doktor Abdullah Cevdet’in, Doktor İshak Sükûtinin, Doktor Bahaddin Şakirin, Doktor Nazımın, Doktor İbrahim Temonun da adı geçiyordu. Hepsi de Fransa ya da İtalya’da kurulmuş mason localarına mensup kişilerdi. Bu localar Osmanlı devleti içine yerleştirdikleri üyelerine büyük meblağlara ulaşan paralar gönderiyorlardı.”¹¹

Dönmelerin dışında yabancı elçiliklerde ittihatçılara kucak açıyor, yardımda bulunuyorlar, istibdattan kurtulmaktan Abdülhamid ege-menliğini yıkılmasından bahsediyorlardı.

Nihayet 1908 de devrim gerçekleşti. Meşrutiyet ilan edildi sonrasında ise Abdülhamid devrildi. Ya sonrası. Sonrası felaket. İlerleme ve yükseliş nerede kaldı. Sonrasında Osmanlı devleti gerileme ve çöküş yaşarken Yahudiler ilerleme ve yükseliş yaptılar önce Filistin’de yurt tutmaya başladılar ardından da devlet sahibi oldular. Osmanlı devleti yıkılırken Filistin’de bir Yahudi devleti kuruluyordu.

11 Fehmi Şinnavi, Hilafet: Modern Arap Düşüncesinin Eleştirisi, İnsan Yayınları, İstanbul 1995,S.17 (Çev. Sadık Ömeroğlu)

HAÇLI SEFERLERİ BİTTİ Mİ?

Haçlı savaşları Ortaçağ'a mahsus bir hareket midir? O devirde yaşanmış ve bitmiş midir? Yoksa o günlerden bugüne değin bir düşünce ve hareket olarak varlığını sürdürmüş müdür?

Yaşanan tarihi hadiseler Haçlı seferlerinin ve Haçlı düşüncesinin Ortaçağ'a mahsus bir hareket olmadığını, sonraki zamanlarda da devam ettiğini gösteriyor. Osmanlı Devleti'nin Rumeli ve Balkanlara doğru ilerleyişi karşısında yeniden hortlayan bu düşünce II. Kosova zaferi ile birlikte son bulmuş gözükse de II. Viyana bozgunundan sonra yeniden canlanmış, 1815 Viyana Kongresinden sonra ise Şark Meselesi olarak yeni bir şekle bürünmüştür.

1877-78 yılları arasında yaşanan ve 93 Harbi olarak ünlenen Osmanlı - Rus savaşı da bir haçlı seferidir. Savaş sonrasında imzalanan Berlin antlaşmasıyla Osmanlı topraklarının önemli bir kısmı elinden alınmış ve bu topraklara Hıristiyan devletler hâkim olmuştur.

Stefan Zweig, "Tarihte Yıldızın Parladığı Anlar" adlı eserinde "Ey Hıristiyanlık uyanınız. Barbarların Ayasofya'dan indirdiği altın haç yerde sürünmektedir. Bu altın haç oradan kaldırmak ve yerine koymak zamanı gelmiştir" diyerek bu devrin haçlı düşüncesini ortaya koymuştur.

1912 yılında başlayan Balkan savaşları da bir Haçlı savaşıdır. Ve Osmanlı'nın Balkanlardan atılmasını amaçlamaktadır. Çatalca önlerine kadar gelen Bulgar ordularının kralının Ayasofya'ya çan dikmekten bahsetmesi de bu haçlı düşüncesinin ortaçağa mahsus olmadığını, 20. yüzyılda da varlığını sürdürdüğünü göstermektedir.

Fakat 20 asırdaki asıl haçlı seferi Dünya savaşıdır. Bu savaşla birlikte İslam coğrafyasının büyük bir kısmı haçlıların eline geçmiş, istila ve sömürge toprakları haline gelmiştir. 1917 yılında İngiliz komutanı Allenby Kudüs'e girdiği zaman "işte şimdi haçlı seferleri bitti" yahut ta Sultan Selahattin'e seslenerek "Haçlılar rövanş aldılar" demesi bu gerçeğin itirafından başka bir şey değildir. Savaş sonrasında Ortadoğu'da İngiliz ve Fransızların idaresinde sömürge yönetimlerinin kurulması,

Kudüs'te bir İsrail devletinin ortaya çıkarılması da 1096 yılındaki ilk haçlı seferinin günümüze yansması değil midir?

Peki, İngiliz albayı Allenby'in ifade ettiği gibi Kudüs'ün düşüşüyle birlikte Haçlı Seferleri ve Haçlı düşüncesi gerçekten bitmiş midir? Bu sözün ifade ettiği tek bir gerçek var, oda haçlı saferlerinin ortaçağa ait bir olgu olmadığı, Avrupa'nın zihninde her daim canlı olduğudur. 2003 yılında Irak'a giren ABD'nin başkanı Corc Buş'un "bu bir haçlı seferidir" ifadesi de bu zihniyet ve algının sona ermediğinin, devam ettiğinin işaretidir.

Peki, bu düşünce ve savaş hiç bitmeyecek midir? Yahut ta bitme ihtimali var mıdır? Bu sorunun cevabı "Yahudiler de Hristiyanlar da ey peygamber sen onların dinine girmedğin sürece senden razı olmayacaklar" şeklindeki ilahi kelimada gizlidir. Bu savaş, yeryüzünde tek bir Müslüman yaşadığı müddetçe devam edecektir. Bu hayır ile şerrin, iman ile küfrün savaşıdır ve bu savaş kıyamet kadar sürecektir. Bu savaşın dünden bugüne dünyanın birçok yerinde yaşandığını Fehmi Şinnasi'nin dilinden noktalayalım:

"Biz Avrupalıları nasıl görüyoruz? Ya Müslüman Boşnakları katleden Sırpların destekçisi, ya Filistinli çocukları öldüren Yahudilerin şefahtçisi, ya Keşmir'deki mazlum Müslümanları doğrayan Hinduların destekçisi olarak görüyoruz. Onlar dini ağızlarına almıyormuş gibi yaptıkları halde haddizatında dünyanın her tarafında dini bir savaş yürütmektedirler."¹²

12 Fehmi Şinnavi, Hilafet: Modern Arap Düşüncesinin Eleştirisi, İnsan Yayınları, İstanbul 1995,S.17 (Çev. Sadık Ömeroğlu), s.42

I I. BÖLÜM
MEŞRUTİYET VE
MEŞRUTİYETÇİLER
ÜZERİNE

SELANİK'TEN HÜRRIYET GELECEKMİŞ

1860'lı yıllarda bir kısım aydınların ve bürokratların tek endişesi, tasası istibdattır. Tek bir gayeleri vardır meşrutiyetin ilan edilmelidir. Meşrutiyet ilan edilir, Kanuni Esasi hazırlanarak yürürlüğe konulursa devletin bütün sorunlarının biteceği inancındadırlar. Meşrutiyet bir büyü, bir tılsım, her derde deva bir mucizeler kaynağıdır. Bu öyle bir büyüdür ki Falih Rıfki Atay'a göre "Meşrutiyet olup, kanuni esasi yürürlüğe girdiği anda açın doyacağına, çıplağın giyineceğine, çatısızın barınacağına ve aylıkların peşin ödeneceğine inanmamak tanrıyı inkâr etmek gibi bir şeydir." Buna öyle inanmışlardır ki Meşrutî idareye geçince Osmanlıyı yalnız çökmekten kurtarmakla kalmayacak, ona eski güçlülük ve üstünlüğünü de vereceklerdir.¹³

Bu yolda hedeflerine ulaşmak için engel gördükleri iki padişahı devirip üçüncüyü de devirmek için türlü planlar tertip ettiler. Bu süreçte birini de katletmekten geri durmadılar. Netice 1876 yılında Sultan II. Abdülhamid tarafından Meşrutiyet ilan edildi. Meclis açıldı, Kanuni Esasi hazırlanıp yürürlüğe kondu. Lakin beklenen halas gerçekleşmedi. Ve devlet 93 Harbi gibi büyük bir felaketin içine yuvarlandı. Ruslar Kafkaslardan Erzurum'a, Balkanlardan Edirne'ye kadar dayanarak Yeşilköy önlerine kadar geldiler. İşte bu felaket ortamının getirdiği havanın etkisiyle II. Abdülhamid meclisi tatil ederek meşrutî idareye son verdi.

Aradan yıllar geçti. Yine bir kısım aydın ve bürokratlar arasında meşrutiyet krizi yeniden depreşti. İttihat ve Terakki adını verdikleri bir gizli cemiyet kurarak örgütlenme yoluna gittiler. Tek bir hedefleri vardı. Meşrutiyeti ilan ederek istibdada son vermek ve Sultan Abdülhamid'i devirmek. Sonrası? Sonrası içinse bir planları yoktur.

Meşrutiyet isteyen ne evvelki Genç Osmanlıların, ne de sonraki İttihatçıların meşrutiyetin ne olduğundan, memlekete ne gibi bir fayda sağlayacağından bihaber diler. Anlamak niyetinde ve cehtinde de değil-

13 Falih Rıfki Atay, Kurtuluş, s.112

lerdi. Meşrutiyet hakkında bildikleri tek şey adından ibaretti. Bu anlatılanlara inanmıyorsanız ve bu size çok abartılı geliyorsa işte delilimiz:

Şevket Süreyya Aydemir'in, Suyu Arayan Adam'da yazdıkları: "İttihatçıların çekirdek kadrosundan olan Dr. Nazıma göre 1908 inkılâbının yegâne amacı Kanun-u Esasinin yeniden ilanıdır. Ne var ki Kanun-u Esasiyi İsteyen Dr. Nazım bunu okumamıştır ve ne yazdığını da bilmemektedir. Tel tesellisi bunu liderlerinden Ahmet Rıza Bey'in okuduğuna olan inancıdır. İttihat ve Terakki Cemiyetin bir programı vardı ve uzuncadır. İşin doğrusu onunla ilgilenen de yoktur. Tek dertleri Kanun-u Esasi yeniden ilan edilsin ve meclis toplansındır. Gerisi ondan sonra gelecektir."¹⁴

Falih Rıfık Atayın Batış Yıllarında yazdıkları: "... 55 yıl sonra uzaktan bakılınca görülüyordu ki ihtilalin ne lideri var ne güdümü ne de programı var. Kanuni Esasi yürürlüğe girdimi her şey yoluna girecek. Hatta gazete ve nutuklardan anlayabildiğimize göre padişahın kaybettiklerine bugün yarın kavuşma havası içindeyiz. Budin türkülerini söylüyoruz... Ancak Bosna, Girit Bulgaristan elden gidiyor."¹⁵

Doğmayan Hürriyet adlı eserde yazılanlar: Merkezi Umumi azasından Rahmi Bey, Merkezî Umumi namına 8 Ağustos 1908'de Le Temps gazetesine verdiği demecinde: "Siyasi programımızı soruyorsunuz. Böyle bir programımız yoktur. Bugüne gelinceye kadar yıkmak için uğraştık. Şimdi kanuni esasiyi harfiyen muhafaza etmeye uğraşıyoruz"¹⁶

Yukarıda anlatılanlar devrin şahitlerinin kaleminden çıkanlar. Yaşananlara aynen tanıklar ve hepsi de olayların içindeler yani meşrutiyetçilerin safındalar. Yalan olma durumu yok yani.

Meşrutiyet isteyenlerin ve bu yolda ihtilal planlayanların, yani okumuş yazmış takımının halinin bu olduğu yerde memleket evlatlarının

14 Şevket Süreyya Aydemir, Suyu Arayan Adam, S.277-78

15 Falih Rıfık Atay, Batış Yılları, batesş bayilik teşkilatı aş. İstanbul 1999

16 Alpay Kabacalı, Bir İhtilalcinin Serüvenleri-Doğmayan Hürriyet Ve Yarıda Kalan İhtilal, Engin Yayıncılık, İstanbul 1995, s.100

çoğunluğunu oluşturan halkın durumu nedir? Ve meşrutiyetten ne anlamaktadır. Aydınların yani meşrutiyeti getirenlerin bilmediği bir şeyin ne olduğunu, ne getirip götürceğini halk tabakası nereden bilebilirdi ki.

Meşrutiyetin ne getirdiğini, halkın meşrutiyetten ne anladığını ve ne beklediğini o günlerin yakın şahitlerinden ve hızlı ihtilalcilerinden birinin yazdıklarından okuyalım:

“Ancak büyük çoğunluk ülkede ne olup bittiğinin, meşrutiyetin ne olduğunun, ne getirip ne götürceğinin farkında değildir. Meşrutiyet istemişlerdi ve isteklerine ulaşmışlardı. Bunun kutlamasını yapıyor, sevincini yaşıyorlardı. Fakat meşrutiyetin muhtevasından ve ne olduğundan bihaberlerdi. Olayların şahidi Çerkez Hasan o döneme ait mahalle kahvesinde konuşulanları şöyle anlaktır:

- İrfanla rıhtıma gitmişler, ne için biliyor musun? Selanik'ten hürriyet gelecekmiş, vapurdan çıkarken görmek için.

Herkes gülüşmeye başladı. Mehmet'te gülenlerle beraber.

- Ne bileyim! İrfan söyledi, bende hadi gidelim dedim.

- E... Tabi gördünüz, yakışıklı bir adam mıydı bari?

- Ulan hürriyet adam mı? Allah'ın kazı.

- Yok, adam değil de balkabağı mı? Adam olmasa yaşasın diye bağırırlar mı?”¹⁷

17 Alpay Kabacalı, Bir İhtilalcinin Serüvenleri, s.86-88

VATANI KURTARMAK İSTEYENLERLE YIKMAK İSTEYENLER KOL KOLA

Abdülhamid istibdadını devirmek, vatani kurtarmak isteyen İttihatçılar, Balkan komitacılarıyla el ele, kol kola idiler. Neymiş efendim? Meşrutiyete ilan edilecek, bu sayede dağılmakta olan Osmanlı birliğini yeniden sağlayacakmış. Bu yolla Komitacıları Osmanlı birliği içinde tutacaklarmış. Görüştükları komitacıların hiç biri emellerinden, muhtariyet fikirlerinden geri adım atmazken, onlar yine de birlikte ihtilal yapma, Meşrutiyet ilan etme çabasından bir türlü vazgeçmezler. Bunlar Osmanlı birliğinden çok II. Abdülhamid düşmanlığında birleşmekleyleydiler. Balkan ya da Ermeni komitacıları buna ilave olarak meşrutiyeti daha özgür bir çalışma ortamı için istemekte ve bu sebeple bizim meşrutiyetçilerle işbirliğine gitmekteydiler.

Burada acı olan Cemal Paşanın: “Siyasi hiçbir milletin komitelerini İttihat ve Terakki'nin içine almayı başaramamıştık. Çünkü onların gayeleriyle bizim amaçlarımız arasında köklü farklılıklar vardı. Onlar şimdiye kadar birçok tehlikeye maruz kalarak gizlice yaptıkları muhtariyet ve bağımsızlık mücadelelerini bundan sonra açık bir şekilde yapabilmeyi ve böylece maksatlarına daha çabuk ulaşmayı istiyorlardı”¹⁸ ifadeleriyle anlattığına göre bu komitelerin gerçek niyetlerini bilmelerine ve onları bir türlü ikna edememelerine rağmen bunlarla birlikte hareket etmekten de bir türlü geri durmamalarıdır.

Meşrutiyetin ilanıyla birlikte Müslim- gayrimüslim herkes sokaklara dökülmüş bayram havası içinde yaşasınlarla, hurrarlarla meşrutiyeti, hürriyeti kutluyorlardı. Yaşasın hürriyet. Kimin ve neyin hürriyeti idi kutlanan? Bulgar, Rum vs. azınlık çeteleri ile onları kovalayan Türk subayları birlikte, el ele, kol kola Meşrutiyetin ilanını kutluyorlardı. Eğer Meşrutiyet Osmanlılık için bir kurtuluş ve diriliş adımı, emaresiyse, Makedonya'yı Osmanlıdan koparmak ve Bulgaristan'a katmak için uğ-

18 Cemal Paşa, Hatırat (1913-1922), Nehir Yayınları, İstanbul 2006, (Haz Dr. Zeki Ahmet İzgörer), s. 346

raşan Bulgar çeteleri neyi kutluyorlardı? “Garip değil mi? Bugün, eğer bizim bayramımız ise onlar için kara bir gün olması gerekmez miydi?”

Bu da gösteriyor ki hürriyetten herkesin anladığı farklıdır. Bulgar çeteleri dahi bunu bayram neşvesi ile kutluyorsa bunu Osmanlının kurtuluşu için değil, Osmanlının dağılma ve parçalanmasının başlangıcı olarak görmelerindedir. Gerçekte meşrutiyetin Osmanlıya ne getireceğini bilenler azınlıklardı. Bu sebeple hararetle destekliyorlardı. Meşrutiyetin getireceği hürriyet ve serbestlik ortamında fikirlerini yaymak için uygun ortam bulacaklardı. Bu sebeple Bulgar çetecileri Sandanski ile Santralis ittihatçı subaylarla birlikte el ele kol kola Meşrutiyet kutluyorlardı. Devleti yıkmak için çetecilik yapanlarla onları yola getirmek için Balkan dağlarında, ovalarında çeteci kovalayanlar şimdi el ele kol kolaydılar. Ne büyük tezat. Meşrutiyet ne büyülü bir efsun.

MEŞRUTİYET NE GETİRDİ?

İçerde yaşanan düzensizliklerin, nizamsızlıkların ve isyanların, dışardan gelen baskıların yegâne sorumlusu Sultan II. Abdülhamid ve onun istibdat yönetimi idi. Meşrutiyetçilere göre Sultan Hamid devrilir ve istibdat yönetimine son verilir ve yerine meşruti idare tesis edilirse bütün bunlar düzelecek, devletin dağılma ve parçalanmasının önüne geçilebilecektir. Meşrutiyetçilerin Meşrutiyetten bekledikleri buydu.

1908 inkılabıyla Meşruti idareye geçildi. Nihayet emellerine ulaşılar. Baskı ve istibdada son verildi. Ardından istibdat ile baskı ve zorbalıkla suçladıkları Abdülhamid'i hal ettiler. Böylelikle bütün sıkıntılar bitmiş, kurtuluşun önündeki bütün engeller kaldırılmış oldu. İşler yolunda gidiyordu. Rüya gerçekleşecek gibiydi. "Düşmandan eski yerleri alacaktık. Girit ne demek şarki Rumeli ki Bulgaristan'ın yarısıdır. Onu ve Avusturya'dan Bosna-Hersek'i yeniden topraklarımıza katacak, Budin'e kadar gidecektik. Dağdan Niyazi beyin geyiği inmiş değildi de Sultan Süleyman dirilmişti sanki..."¹⁹ Getirdiği hava buydu.

Lakin rüya kısa sürdü. Zira Meşrutiyet rüyasına yatanlar uyandılar. Sonra da bıraktıkları yerden yeniden işe koyuldular. Memlekette iki şey değişmişti: meclis açılmış, Abdülhamid idaresi devrilmişti. Gerisi aynı tas aynı hamam devam ediyordu. Hatta daha da kötüye gidiyordu.

Değişen rejim, gelen meşruti yönetim ile halkın yaşamında ne değişti? Koca bir hiç. Daha mı mutlu oldular? Yok. Daha mı refaha kavuştular? Asla. Daha müreffeh, gelişmiş bir vatana mı kavuştular? Ne gezer. Geleceğinden daha mı emin oldular, ne mümkün. Eskisinden de beter bir duruma düştü, eskiyi arar hale geldiler.

Dönemin şahitlerinden ve Abdülhamid'in muhaliflerinden olan Lütfi Fikri Bey 22 Mart 1913 tarihinde günlüğüne düştüğü notlarında Meşrutiyetin halkın hayatında bir şey değiştirmedığını bakın nasıl ifade ediyor:

19 Falih Rıfık Atay, Kurtuluş, s.112

“Fransız ihtilaliyle köylü rahata erdi. Onu ezen vergiler kaldırıldı. Hâlbuki bizim inkılabımızı köylü hiçbir surette duyamadı. Ahvali içtimaiye ve iktisadiyesinde hiçbir iyilik husul bulmadı. Hatta diyebilir ki yol hususunda aksi bile oldu. Meşrutiyet memlekete yol bile yaptıramadı.

Bizim inkılabın pek mahut bir dairede oldu. Ve gaye sırf Abdülhamid’i devirmek ve dolayısı ile hukuku saltanattan bir kısım almaktan ibaret kaldı... Bizim ihtilalimiz bir kelimeyle siyasi oldu”²⁰

Samet Ağaoğlu, Kuvayı Milliye Ruhu adlı eserinde 1920 meclisinde konuşan bazı hatiplerin meşrutiyetten sonra Anadolu halkının durumunun değişmediğinden bahisle şunları anlattıklarını yazar:

“Türk köylüsü, meşrutiyetten önce neyse, yine o durumda kalmıştır. Yine Türk köylüsünün başında jandarma, yine bitmek tükenmek bilmez vergiler. Türkiye köylüsü Balkanlarda, Yemende, Karadağ’da öldü, öldürüldü... Memur baskısı, jandarma dipçığı altında öküzünü satarak, teknesini satarak ölmüş, ezilmiş, harap olmuş bu nedenle 1908 yılında parlak gösterilerle ilan ettiği meşrutiyet yönetiminden köylü halka hiçbir şey anlamamıştır.”²¹

Meşrutiyet halkın yaşamında bir şeyi değiştirmedeği gibi devlet idaresinde de olumlu bir değişim meydana getirmede. Beklenenin aksine ülke idaresinde başıbozukluk, düşmanlıktan arttı. Orduda disiplin kalmadı. Meşrutiyet yönetiminin ülke idaresinde hâsil ettiği bu idaresizlik ve düzensizliği bakın devrin şahitleri nasıl anlatıyorlar:

İhtilalden sonra Türkler arasında şahsi kapışma hırsları da artmıştı. Kimsenin dış tehlike ile ilgilendiği yoktu. Sürgünden gelen hürriyet kahramanlarının yazılarında birbirlerinin iç yüzlerini okuyorduk. Birçokları jurnalci imiş. Padişahı aylık almakta imişler.²²

20 Dersim Mebusu Lütfi Fikri Beyin Günlüğü- Daima Muhalefet, Yay Haz. Yücel Demirci, Arma Yayınları, İstanbul 1991s.

21 Samet Ağaoğlu, Kuvayı Milliye Ruhu, s.79-81

22 Alpay Kabacalı, Bir İhtilalcinin Serüvenleri, s.

“Bugünlerde disiplin tam bir iflas halindeydi. Küçük subaylardan oluşan kurullar huzurlarına mancınıkla çıkılmayan paşalara, bağlılık yemini ettiriyorlardı. Meşrutiyete sadakatle bağlılık, devlete namuslu hizmet yemini. Koca paşaların çok azı bu teklifi haysiyetine aykırı bulmuştu. Pek çoğu bu ast teklifine boyun eğdiler ve yemin tazelediler.

...Devletin şimdiye kadar var olan tüm kuvvetleri tam bir işlemeçlik içinde bulunuyorlardı. Ne adli, ne idari aygıt tam bir işlemeçlik içinde bulunuyordu. Memleketi İttihat Terakki Merkezi Umumisinin emirleriyle idare etmeye çalışıyorduk”.²³

“Bir yanda imparatorluktan ayrılmak için açık ya da gizliden gizliye çalışan, neredeyse koruma altına alınmış Bulgar, Sırp, Yunan çeteleri... Öbür yanda askerlerin disiplinsizlikleri. İttihat terakkiye bağlı subayların hemen her alana egemen olma çabaları, yasadışı davranışlar. Orduda ise terfiler keyfi, nakil ve atamalar keyfi.”²⁴

“Bu vesayetin altında icra kuvveti sultan Abdülhamid idaresi zamanındakinden daha aşağı dereceye indi. Her tarafta intizamsızlık ve isyanlara sebep oldu. Memleketi maddi ve manevi tam bir anarşi-ye doğru sürükledi”.²⁵

“Hürriyet sarhoşluğu taşkınlıklara, disiplinsizliklere ve anarşi gösterilerine, vergi ödememeye, okula gitmemeye yol açtı... Anayasanın yeniden yürürlüğe konuluşu ulusal sorunları yatıştırmak şöyle dursun, genişletip çoğalttı.”²⁶

Abdülhamid devrildi lakin istibdat sona ermedi. Farklı ellerde, farklı şekillerde yaşamaya devam etti. Önce fırka istibdadı görüldü. Bu öyle bir istibdat idi ki bütün muhalifler tehlikeli, aykırı düşünceler zararlı addedildi. Sansürler, baskılar, tutuklamalar eskisinden de hızlı bir şekilde devam etti. Sonra Enver, Talat, Cemal gibiler fırka idaresini ellerine

23 Alpay Kabacalı, Bir İhtilalcinin Serüvenleri, s.94,

24 Dersim Mebusu Lütfi Fikri Beyin Günlüğü- s.

25 Said Halim Paşa, Buhranlarımız, Tercüman 1001 temel eser, s.50

26 Bir İmparatorluğun Ölümü s.20 ve 44

aldılar. Bu kez de istibdat biri iki adamın eline geçti. Abdülhamid'in zulmü bitmişti, lakin onun yerini fırkanın, Enver, Talat ve Cemal gibi şahısların zulmü almıştı.

Abdülhamid'in zulmü bir kısım akli evvellere ve mustağriplere idi. Onların zulmü ise vatana ve millete dokunmaya başladı. İttihatçıların getirdiği Meşrutî idarede ahali Sultan II. Abdülhamid'in istibdadını arar hale geldi. Nasıl mı? İşte devrin şahitlerinin kaleminden kanıtları:

“Abdülhamid'in istibdat ve tahakkümü altında, memlekette zahiri ve sathi de olsa, yine bir sükûn ve huzur devam ediyordu. Onun tahakkümünün son buluşuyla beraber görülmeyen bir fenalık kaldı mı?”²⁷

“Üç beş kişi devlet işlerini istibdatları altına almışlar, hükümet işlerine müdahale ediyorlardı... Bir teğmen cemiyete girdikten sonra Dâhiliye Nazırının yanına hiçbir şeye aldırış etmeden teklifsiz giriyordu. Üstlere hürmet yoktu.”²⁸

Vifak ve ittifak getireceği, memleketteki kavgalara son vereceği düşünülen meşrutiyetle birlikte şahsi, ihtiraslar, kin ve düşmanlıklar, husumetler, kıtaller, itilaflar aldı başını gitti. Memleket istibdat devrinden de beter bir hale düştü. Hürriyet, adalet, müsavat mefhumları hep şahsi çıkarlar peşinde kullanıldı. Bunu halkın yararına anlayan ve savunan çok az insan vardı.

Meşrutiyet, halkın iktidarı değil, ittifatçıların iktidarını getirdi. Meşrutiyetle birlikte halkın iradesi değil, ittifatçıların iradesi yönetimde söz sahibi oldu. İstediklerini iktidar yapmaya, istemediklerini de hükümetten tart etmeyi seçtiler. İsteklerini yaptırmak, istemediklerinden vazgeçirmek için hükümetlere baskı yaptılar. Halkın seçtiği meclise ve o meclisten çıkan hükümete saygı duymadılar. Ne millete ne de onu temsil eden meclise saygıları vardı. Her şeyleriyle hürriyet ve milli hâkimiyetin aleyhindeydiler. Hâkimiyeti padişahın olarak kendilerine mal ettiler. Millet'in bütün hakları ve geleceği bir avuç örgüt elemanlarının elinde idi. Bu anlayışın tenkit ettikleri ve devirmek için yıllarca uğraş-

27 Hüseyin Kazım Kadri, Bir Millet'in Yeniden Doğuşu, s.92

28 Ahmet Rıza Bey'in Hatıraları, Arba Yayınları, İstanbul 1988,s.25 ve 45

tıkları 33 yıllık Abdülhamid iktidarından farkı neydi. Monarşi gitmiş oligarşi hâkim olmuştu.

İhtilal sonrası için hiçbir programı olmayan ve ne yapacağını bilmeyen ihtilalciler. İhtilalden sonra görüş ayrılıklarına düştüler. Birbirleriyle iktidar ve güç mücadelesine tutuştular. Neticede merkezîyetçiler ve ademî merkezîyetçiler olarak ikiye ayrıldılar. Fakat her ikisi de Avrupa'ya benzemek, yaranmak, güvenini kazanmak, böylelikle devletin bekasını sağlamakta birleştiler.

Tepeden inme bir hürriyet. Hürriyeti bilmeyen bir halk. Hürriyetle her şeyin düzeleceğine inanan safderun hürriyetçiler. Böyle bir hürriyetin vatana ne hayrı gelirdi ki? Gelmedi de zaten. İşte meşrutiyetin ve hürriyetçilerin getirdikleri ve vatana yaşattıkları acı. Bu yaşanan acıların en güzel tarifini Hüseyin Kazım Kadri yapıyor Bir Millet'in Yeniden Doğuşu adını verdiği eserinde: “Bir akşam evvel zulüm ve haksızlığa mahkûm olarak yatan bir millet, ertesi sabah, hürriyete, adalete ve müsavata sahip olarak arz-ı endam etmişti... Bu ne batıl tasavvur, bu ne olmayacak hayal.”²⁹

Peki devlete ve millete yaramadığı aşikâr olarak görülen bu Meşrutiyet hareketi kime ya da kimlere yarandı? Gelin meşrutiyetin kime yaradığını devrin tanıklarının yazdıklarından takip edelim. Sonra da eğer kızabiliyorsak 1876 Meşrutiyetine son verdiği için Sultan II. Abdülhamid'e kızamaya devam edelim:

Hüseyin Kazım Kadri, Bir Millet'in Yeniden Doğuşu adını verdiği eserinde: “Meşrutiyetin bahşettiği serbestiyetten daha ziyade istifade etme yollarını arayan yerli unsurların milli emellerine daha büyük bir azim ve şiddetle sarıldıkları anlaşılıyordu”³⁰

Falih Rıfki Atay, Batış Yılları adlı eserinde: “Gelecek mecliste ne yapacağını bilenler yalnız Hıristiyanlardı. Sonra Arnavut ve Araplarda bunlara katıldı. Yalnız Türkler ne yapacağımızı bilmeyerek geliyorduk. Yalnız biz birbirimize düşecektik.”³¹

29 Hüseyin Kazım Kadri, Bir Millet'in Yeniden Doğuşu, s.95

30 Hüseyin Kazım Kadri, Bir Millet'in Yeniden Doğuşu, s.184

31 Falih Rıfki Atay, Batış Yılları, Bateş bayilik teşkilatı aş. İstanbul 1999,s.

KANUNİ ESASİ NE İÇİNDİ ve HALK NEDEN SAHİP ÇIKMADI?

Osmanlı devletinde bir kısım nazırlar, yüksek tabaka memurları ve aydın tabakası batıda gördükleri meşrutiyet ve anayasaya dört elle kur-tarıcı olarak sarıldılar. Bununla her müşkülün müsebbibi gördükleri padişah istibdadını sona erdirebileceklerini düşünüyorlardı. Bu istib-dadın memleketin ilerlemesine mani olan başlıca sebep olduğu kanı-sında idiler.

İşte padişahın nüfuzuna karşı dengeyi sağlamak, istibdadı azalt-mak için meşrutiyet ve anayasaya sarıldılar. Ne var ki memleketin ve milletin bunlardan istifade edebilmesi için uzun zaman geçmesi, bel-li bir eğitim ve kültür seviyesine yükselmesi gerekiyordu. Türk İslam ahalinin bu düzenin getireceği hak ve özgürlüklerden yararlanabilme-sinin önünde bir sürü mânialar vardı. Her şeyden evvel bu tür işlerden habersiz idiler.

O zaman milletin ekseriyetinin bihaber olduğu ve istifade edeme-yeceği bu yeni düzeni ne için istiyorlardı. Bu sorunun cevabını Said Halim Paşanın Buhranlarımız adlı eserinden okuyalım:

“O halde 93 senesi mücedditçilerinin takip ettikleri hareket tarzının sebep ve hikmeti ne idi? Herhâlde şu idi ki, onlar, Kanun-u Esasi gereği olarak kendisine yüklenen vazifeleri milletin yerine getirmekteki aczi sayesinde, bu hak ve hürriyetlerden daha birçok seneler, milletin değil, kendilerini istifade edeceklerine kanaat getirmiş bulunuyorlardı.

Buna göre, mutlakiyet idaresi temsilcilerinin hürriyet taraftarı ol-malarının gerçek sebebi, taşıdıkları devletin mümessili sıfatına bir de “hukukun ve milletin koruyucusu” sıfatını ilave etmektir. Böylece hükümdara karşı milleti kendilerine alet ediyorlardı.

Onlar hükümdara Kanun-u Esasi verdirmek suretiyle hem ona, hem de millete dayanmak imkânına kavuşuyorlardı. Ayrıca bu saye-de, padişahın keyfi idaresinden kurtulacakları gibi, milletin cehil ve gafleti yüzünden yapılması imkânsız hale gelmiş olan ıslahatı da tatbik

mevkiine koyacaklardı.”³²

Halk neden anayasaya ve egemenliğine sahip çıkmadı? Bu kavgada yenilikçilerin yanında tavır almayarak neden kayıtsızlığı tercih etti? Bir kere bu bir tercih meselesi mi idi? Halk meşrutiyetin ne olduğundan ve ne kazandırdığından yeterince haberdar mıydı? İkincisi ve daha önemlisi o dönemde milletin ve memleket evlatlarının içinde bulunduğu gerçek vaziyet ne idi? Onların sorunları ve öncelikli ihtiyaçları ne idi? Bu soruların cevabını bulduktan sonra halkın meşrutiyetçilere karşı kayıtsızlığına bir anlam yüklenebilir. Asli ihtiyaçlarını temin etmekte sıkıntı yaşayan bir milleti pasta, krema yememekle suçlamak ne derece doğrudur?

İkincisi meşrutiyet ve Kanun-u Esasi pelinde koşanların dünyalık kaygıları yoktu. Tek kaygıları sahip oldukları varlığı, imkânları yitirmemek, elinde tutmaktır. Bununda yolu padişah otoritesini sınırlandırmaktan, kendilerine yasal güvenceler sağlamaktan geçmektedir. Böylece hapis, sürgün vs. cezalardan yakalarını kurtaracaklardır.

I. Meşrutiyetin ilanı ve Kanun-u Esasinin kabulünde vatan millet düşüncesi kadar yukarıda saydığımız hususların da sebep teşkil ettiğini, etmiş olabileceğini hesaba katmak, halkın kayıtsızlığını da ona göre anlamak gerekir. Said Halim Paşaya göre: “Ne hükümdar ne de millet mücedditçilerin kendilerine verdikleri rolü oynamak istemediler. Padişah mücedditçilerle mücadele etti. Kayıtsız olan millette onları aramadı. Böylece tedbirler tertipçilerin aleyhine döndü ve 93 mücedditçilerini çoğu sürgünde öldü.”³³

32 Said Halim Paşa, Buhranlarımız, s.46-47

33 Said Halim Paşa, Buhranlarımız, s.47

MECLİSİ TOPLAYAMAYIZ, AYANIN TOPLANMASI ŞİMDİLİK KÂFİDİR

Meşrutiyetin, memleketin bütün sorunlarını çözeceğine inanan, bu uğurda Sultan II. Abdülhamid'i devirmeyi planlayan ve maksadına ulaşan, dağa çıkıp isyan eden ve meşrutiyet ilan edilmeden inmeyecekleri tehdidine savuran ittihatçılar bu eylemlerinde ve fikirlerinde ne derece samimi idiler? Meşrutiyeti gerçekten padişah istibdadına son vermek ve halkın yönetime katılmasını temin etmek için mi istiyorlardı? Milli egemenlik onlar için gerçekte bir mana ifade ediyor muydu? Buna benzeri daha bir yığın soru sorulabilir. Lakin uzatmaya gerek yok. Bu soruların cevabını da ancak kendileri bilirler. Kalplerinden geçirdiklerini bilebilecek halimiz yok. Lakin yaşana öyle şeyler var ki sanki bu soruların cevabını verir niteliktedir.

1908 yılında Enver ve Niyazi beylerin dağa çıkmalarının ardından Sultan Abdülhamid olayların büyümesine mani olmak için meşrutiyeti ilan ederek Kanun-u Esasiyi yeniden yürürlüğe koyar. Anayasaya göre seçimler yapılır, mebuslar seçilir ve meclis ikinci defa açılır.

İttihatçıların geçen zaman içinde baskıcı bir yönetim uygulaması ve ülke sorunlarının çözümünde başarılı olamaması üzerine muhalefet güçlenmeye başladı. İttihatçıları eleştiren ve bütün muhalefeti bünyesinde toplayan Hürriyet ve İtilaf fırkası büyük güç kazanmaya başladı. Bu durum karşısında ittihatçılar seçimleri yenilediler. 1912 başlarında yapılan ve “sopalı seçimler” olarak ünlenen seçimde baskı ve şiddet yolunu kullanan ittihatçılar büyük çoğunlukla ekseriyeti sağladılar. Ne var ki yaz aylarına girildiği sırada halk partiden yüzünü çevirmiş ülkenin içinde bulunduğu iç ve dış durumdan iyice ümitsizliğe kapılmıştı. Artan muhalefet karşısında hükümetin istifa etmesi üzerine 22 Temmuz'da, Ahmet Muhtar Paşa tarafsız bir kabine kurdu. İttihatçıları yönetimden uzaklaştırmak isteyen paşa İttihatçıların çoğunluk teşkil ettiği meclisi feshetti. Ekim ayında Balkan savaşları başladı. Savaşın sürdüğü günlerde ittihatçılar, Enver ve Yakup Cemilin başını çektiği ve Bab-ı Ali baskını adıyla ünlenen hükümet darbesi ile yeniden iktidarı ellerine aldılar. Mahmut Şevket Paşa sadrazam oldu. Ocak 1913. Ne var

ki ülkede işler iyi gitmiyordu. Savaş bütün şiddetiyle aleyhimizde cereyan ediyordu. Mahmut Şevket Paşa, 9 Mart'ta görüştüğü Talat Bey'e, ordunun taarruz kabiliyetinin olmadığını, dışarıdan silah alamadıklarını, Almanların bile satmak istemediğini, Yunanlıların İzmir'e kuvvet çıkarabileceklerini belirttikten sonra şunları söylüyordu: "Meclis-i Mebusan'ı toplamadığımız için halk sızlanmaktadır. Fakat bu vaziyette meclisi toplayamayız, ayanın toplanması şimdilik kâfidir."³⁴

"Meclisi toplayamayız" bu sözün ifade ettiği mana nedir? Vaziyetin fenalaştığı, içinden çıkılmaz bir hal aldığı durumda meclisin açılmasından ve milletin mukadderatını eline almasından daha doğal ve daha tabii ne olabilirdi ki? Meclisi açmak için Sultan Hamid'i deviren Paşa şimdi açılmış olan meclisi toplamaktan kaçınıyor. Neden acaba? Çünkü yaşanan felaketler karşısında millet ittihatçıların aleyhine dönmüştür. Bu durumda yeniden açılacak olan meclis ittihatçıların istemediği bir karakterde olabilirdi de ondan.

Paşa, aynı günlerde kabul ettiği Alman büyükelçisinin meclisi mebusasının ne zaman toplanacağını sorusuna şu cevabı verir:

- "Bunu şimdi hiç düşünmedim".³⁵

"Meclis-i Mebusan ne zaman toplanacak, intihabat ne zaman olacak?" diye soran Sultan Reşat'a verdiği cevap ta farklı değildir:

- Harp içindeyiz, şimdi intihabatın, meclisi mebusanın sırası değildir. Şimdi meclis toplanırsa her kafadan bir ses çıkar, memlekete kargaşalık olur. Sulh olsun, askerimizi terhis edelim, dâhilde sükûn sağlansın, elbet intihabında zamanı gelir."³⁶

Hani meclis her şeyi halleder, devletin tüm sorunlarını çözerdi. Hani sadece meclisi açabilmek için dağlara çıkıyor, Abdülhamid'e başkaldırıyorlardınız. Hani padişah değiştiriyordunuz. Her şey, iktidara gelene kadar mıydı? Meclisin kapalı olması o derece sorun haline gelmiş ki Paşanın ifadesine göre halk sızlanmaya başlamış, Alman elçisini meraklandırmış ve padişahı dahi sormak durumunda bırakmıştır.

34 Mahmut Şevket Paşanın Günlüğü, Arba Yayınları, İstanbul 1988,S.44

35 Mahmut Şevket Paşanın Günlüğü, age, 1988,S.53

36 Mahmut Şevket Paşanın Günlüğü, age,,S.98

ABDÜLHAMİD DÜŞMANLIĞINDA BİRLEŞENLER

Sultan Hamit Osmanlı'nın en zor zamanında, en buhranlı devrinde tahta çıktı. Devlet uzun yıllardır sürmekte olan iç ve dış gailelerle boğuşmakta ve bu gaileler nedeniyle beka endişesi içinde kıvranmaktaydı. Bir yandan büyük devletlerin baskıları, müdahaleleri, bitmek bilmeyen talepleri, diğer yandan azınlıkların isyanları, taşkınlıkları, devletten kopma ile sonuçlanacak talepleri... Öte yandan Meşrutiyet ve Kanuni Esasi sevdasına düşmüş devlet adamları yahut da aydınları... Sultan, 33 yıl boyunca bu üç düşmana karşı tek başına mücadele ederek devleti ayakta tutmayı başardı.

Osmanlı doğuda Ermenilerin, Rumeli'nde çeşitli Balkan uluslarının ayrılık ve ıslahat talepleriyle çatırıyor, büyük devletler de bu taleplere ha bire hız veriyor, güç kazandırıyorlardı. Azınlıkların bağımsızlık talepleriyle büyük devletlerin Osmanlıyı yıkma, parçalama arzuları birleşmişti.

Bunu gören sultan devletin bekası için aklının erdiğince elinden geleni yapmaya çalışıyordu. Bir yandan büyük devletlerin Osmanlı üzerindeki emellerini ve taleplerini ustalıkla uyguladığı denge politikası ile en az kayıpla savuşturuyor, diğer yandan azınlıkların bağımsızlık ve ıslahat taleplerini çeşitli yollarla engellemeye gayret ediyordu. Balkanlarda bağımsızlık sevdasına düşmüş ulusları, aralarındaki ayrılık ve anlaşmazlıkları körükleyerek durdurmaya çalışıyordu.

Ancak bu süreçte bütün yaptıkları bir kısım rical tarafından baskı ve istibdat olarak adlandırılıyor, hürriyet ve özgürlük taleplerinin yok edilmesi olarak görülüyordu. İşte bu sebeple hürriyet ve meşrutiyet sevdasına düşmüş olan genç Osmanlılar ve ittihatçılar sultanı zalim, kan dökücü, istibdat sevdalısı despot olarak görüyor, bu sebeple sultana düşmanlık besliyorlardı. Yurt içinde ve daha çok da Londra, Paris, Mısır, Cenevre gibi şehirlerde çıkardıkları gazete ve dergilerle sultana türlü iftiralar atıyor, hakaretlerde bulunuyorlardı.

Vatanın ve milletin içinde bulunduğu durumu kavramaktan aciz

olan, azınlıkların ve düşmanların gerçek niyetlerinden habersiz olan bu hürriyet serabına tutulmuş zavallıların vatana hizmet diye yaptıkları şey Abdülhamid düşmanlığıdır. Bunlar Abdülhamid düşmanlığında o derece ileri gitmişlerdir ki bu yolda Ermeni, Rum, Bulgar, Yahudi azınlıklarla İngiltere, Almanya, Fransa gibi devletlerle işbirliği yapmaktan da geri durmamışlardır.

Osmanlı'yı parçalayarak yıkmak isteyen Rum, Bulgar, Sırp, Ermeni komitalarıyla meşrutiyet getirmeyi düşleyen ittihatçı komitalar Abdülhamid düşmanlığında birleşmiş, ortak toplantılar yapmaya, cemiyetler tesis etmeye, sultanı devirmek için büyük devletlerden yardım istemeye ya da ülkede isyan, karışıklık çıkarma konularında anlaşmış idiler.

Bu nasıl iştir ki devleti yıkmak isteyen Balkan ve Ermeni komitacılarıyla devleti ayakta tutmak isteyen ittihatçı komitalar bir araya gelebiliyor, ortak hareket edebiliyorlar? Yıkmak isteyenlerle yapmak isteyenleri bir araya getiren saik nedir? Bu mantıksız durumun tek mantıklı açıklaması vardır, o da Abdülhamid düşmanlığıdır. Bu yolda ittifak kuran komiteler sultanı hedeflerine ulaşma yolunda en büyük engel görmüşler ve bu sebeple ondan kurtulmak için birlikte hareket etmek ihtiyacını hissetmişlerdir.

Doğuda bir Ermeni yurdu kurmak isteyen Ermeniler, Filistin'de bir yurt tutmak isteyen Yahudiler, sultanın politikalarından rahatsız olan İngilizler, Meşrutiyet ateşiyle yanıp kıvranan ittihatçı ya da genç Osmanlılar. İşte bu sebeple birlikte hareket ediyor, birbirlerine destek oluyorlardı. Her şey sultanın devrilmesine kadardı. Ondan sonra herkes kendi yoluna gidecek, kendi çizdiği plana göre hareket edecekti.

İşte bu sebeple ülke içinde ya da dışında sultana karşı hareket eden, gazeteler neşreden, kargaşa çıkarmaya çalışanlar büyük devletlerce maddi ve manevi olarak desteklenmekte, her türlü tahrik ve teşvik edici çabalar sergilenmektedir. Ne var ki bu üç cephe içinde yaptıklarının farkında olmayan ve neticelerini kestiremeyen, ittifak ettiklerinin gerçek niyetlerini kavrayamayan tek bir grup vardı: İttihatçılar yahut da meşrutiyet isteyen frenkmeşrepler. Dış güçler ve azınlıklar ne yaptıklarının farkındadırlar ve bizim hürriyetçileri kendi emelleri için kullanmakta, amaçlarına hizmet ettiği sürece onları desteklemektedirler. 23

Temmuz inkılabını birlikte kutlayanların üç gün sonra ayrılık havalarını çalmaya başlamaları bunun göstergesidir.

Sultan, bu üç ana cepheye karşı devletin varlık ve bekası için çırpınmakta, ancak devrinin aydınlarınca anlaşılammamaktadır. Yaptıkları sürekli eleştirilmekte, millet düşmanı olarak görülmektedir.

İşte böyle bir durumda Ermeniler hedefleri önünde engel gördükleri Sultan Hamid'i devirmek ya da ondan kurtulmak için harekete geçteler. Yerli ve yabancılardan tertipleedikleri bir komiteyle Sultana suikast tertipleyip 21 Temmuz 1905'te zaman ayarlı bombayla sultanı cuma çikışı öldürmeyi planlarlar.

Ancak sultanın namaz sonrası şeyhülislamla ayaküstü sohbeti kur-tulmasının vesilesi olur. Ermeni komitalarının hesapları Allah'ın inaye-tiyle neticesiz kalır. Bu olay Müslüman ahalinin sultana olan bağlılık ve hürmetini daha da kuvvetlendirir ve suikast nefretle kınar.

Ermeni komitelerinin Osmanlı sultanına ve İslam halifesine karşı giriştikleri bu menfur olay bir kısım Türk aydınları arasında inkisara ve hayal kırıklığına neden olur. Ermeni komitacıların bu menfur olayını alkışlama lüzumu duyanlar başarısız oluşundan dolayı da kederlenmişlerdir. Bu ne şuur-suzluk ve idraksizliktir, bu ne düşmanlıktır ki Tevfik Fikret gibi devrin şairi "bir lahza-i taahhur" adını verdiği man-zumesinde "ey şanlı avcı, damını beyhude kurmadın / attın, fakat yazık ki, yazıklar ki vuramadın" deme alçaklığını gösterebilmiştir. Bir Türk münevveri bir Türk padişahının devletten toprak koparmak isteyen Ermeni komitalarınca öldürülmeye çalışılmasını alkışlama hamiyetsizliğini göstererek suikastçıyı "şanlı avcı" olarak nitelendirip Türklerin hakanını, İslamların halifesini av yerine koyabilmektedir. Ne acı ki bu adam kıymetli şair olarak yıllar yılı anılagelmiştir.

Osmanlıya çökerten bu ruh hali, aydın – halk tezdadı Tanzimat'ın eseridir. Tanzimat'la birlikte Türk devlet ve toplum hayatında yer etmeye başlayan batılılaşma düşüncesi Türk devlet ricali ve münevveri zihninde özünden kopmayı, millî ruhtan uzaklaşmayı netice vermiştir. İşte bu ruhsuzluktur ki bir Ermeni suikastçısını şanlı avcı olarak yüceltmektedir. Kendi beka sebebine düşmanlık etmektedir. Bu zihniyet

o zaman has ve Tefvik Fikret'e de mahsus değildir. O günden bugüne pek çok ricalin ve aydın geçinen kimselerin zihinlerinde ve dūşüncelerinde yer etmiştir. Devrin ileri gelen aydınlarından Ahmet Refik de bu elim olayı “nihayet hakikat tamamıyla meydana çıkarıldı: Osmanlı milletini Abdülhamid zulmünden kurtarmak için bu hareketi kahraman anenin ermeni vatandaşlarımız tarafından icra olunduğu anlaşıldı”³⁷ diyerek kahramanca bir hareket olarak vasıflandırabilmek alçaklığına bürünebilmektedir...

Bu insanlarda hiç mi hamiyet, vatan-millet sevgisi yoktu? Bilakis bu kimselerin çoęu bu sözlerini vatan ve millet dūşüncesiyle söylüyor, bu dūşünceyle suikastçıları alkışlıyorlardı. Abdülhamid dūřmanlığını vatan sevgisi sanıyorlardı. Sultanın devrilmesini ya da öldürölmesini memleketin kurtuluğu olarak görüyorlardı. Bu kimselere göre vatan ve milletin içinde bulunduğu bütün kötölüklerin, bütün tehlikelerin müsebbibi Sultan Hamid ve onun baskıcı idaresiydi. Sultan devrilir ve meşrutiyet ilan edilirse her řey düzelecek, bütün sıkıntılar bitecekti. İşte Abdülhamid dūřmanlığında birleşen ve bu yolda Ermeni suikastçılarını alkışlayan yahut ta kahramanlaştıranların ruh hali buydu, idrak seviyesi bu kadardı. Meřrutiyet hayaliyle kalpleri ve gözleri mühürlenmiş, akıl ve idrak ufukları kısılmış bu insanların, aydın-yazarçizer takımı olarak ortalıkta görölmesi Türk`ün kaderinde söz söyleyecek mevkie gelmeleri ne talihsizlik. İşte bu talihsizliktir ki 1908`de sultanın devrilmesinden sonra 10 yıl içinde milyonlarca kilometre karelik vatan toprakları ona buna kaptırarak Türk`ü 800 bin kilometre karelik Anadolu`da sıkışmak durumunda bırakmışlardır.

Sultan Hamid dūřmanlığını bir hamiyet sanan, vatan ve millet sevgisi zanneden bu insanlar sultanın devrilmesinden sonra memleketin içine düştüğü durumu, maruz kaldığı felaketleri gördükçe, yaşadıkça ne büyük hata ettiklerini, ne büyük bir yanlış iř eylediklerini anlamışlardır. Lakin neye yarar. Olan olduktan, iř işten geçtikten sonra.

37 Ziya Nur Aksun, Osmanlı Tarihi, Ötüken Neşriyat, İstanbul 1994,C.6,s.10-15

BİZE HAİNLER MÜBAREK YÜZÜNÜ GÖSTERMEDİLER

Sultan Abdülhamid her ne etmişse devletin bekası için etmiştir. Lakin bunu anlamayanlar, anlayamayanlar yaptığı işlerin her birinde suiniyet aramışlar, kendi cahilliklerine bakmadan sultanı cehaletle, zamanın şartlarını bilmemekle itham etmişlerdir. Nihayetinde sultan ittihatçıların baskıları ve gelişen olaylar karşısında meşrutiyeti yeni-den ilan etmiştir.

1908 inkılabından sonra günlerce meydanlarda gösteri ve şenlikler yapılır. Halkın bütün gösterilerinde varmak istediği tek hedef padişahı görmek. Halk meşrutiyetin ilanını padişahından biliyor ve bu sebeple ona teveccüh gösteriyordu. Her türlü teşebbüs, her nevi toplantılarda gürültü patırtı nihayet yıldıza gitmek, padişahı görmek kararına bağlanıyordu.

26 Temmuzda bu karar ile büyük bir kalabalık Yıldıza yürüdü. Gece yarısına kadar ısrarla padişahın görünmesini istedi ve bekledi. Nihayet zatı şahane çehresini pencereden gösterdiğinde bütün milletin “padişahım çok yaşa” haykırışlarıyla karşılaştı. Ertesi günlerde de bu yöndeki gösterilerin ardı sonu gelmedi.

Bu gösterilereler ve nümayişlerle halk, meşrutiyeti kendilerine bağışlayan, ihsan eden padişahlarına şükranlarını sunuyorlardı. İttihat Terakki adı padişahın gölgesinden kalmıştı adeta. Bu sebeple halkın bağlılık gösterilerinden endişelenmekte, padişahın otoritesinin güçlenmesinden çekinmekteydiler. Nitekim günlerce devam eden bu nümayişleri durdurmak isteyen örgüt, 27 Temmuz ve 7 Ağustos tarihlerinde olmak üzere iki defa “Artık bütün nümayişlere son verelim. Herkes işine gücüne baksın” yollu bildiriler yayınlamak lüzumunu duymuştur.³⁸

18 Aralık 1908 de toplanacak olan meclisin açılışı padişah tarafından yapılacaktır. Açılış için saraydan meclise gelecek olan padişahın geçeceği yollarda halk toplanmış nümayiş yapıyor, yollarda

padişahım çok yaşa... Bize hainler mübarek yüzünü göstermediler. Hamdolsun Allah'ımıza sizi görebildik, bin yaşa padişahım” nidalarıyla yırtılmaktadırlar.³⁹ Kabul etmek gerekir ki 31 Mart tertibinin ve ardından padişahın hal edilmesinin arakasinda bu teveccühün de payı vardır.

Sultan Abdülhamid'in devrilmesi ve İttihat Terakkinin iktidara hâkim olmasından sonra vatanın kurtulacağına, felaketlerin biteceğine dair umutlar arttı. Hususiyle ittihatçılar vatani kurtaracağına kani idiler. Ancak bu zanlarında aldandıklarının çok geçmeden anlayacaklardı. Bu hayal kırıklığı yaşayanlardan biri de Hüseyin Kazım Kadri'dir. Gördüğü rüyadan çok geçmeden uyanmış ve ittihatçılarla ve onların elinde bulunan vatanın kaderiyle ilgili olarak Ali Ekrem Bolayır'a şu ifadeleri kullanmaktan kendini alamamıştır.

“Vah vah, sen hala bunları insan sanıyorsun. Ekrem, bunlar çeteci, cahil, akılsız, kendilerinden başka kimseyi beğenmez herifler. Memleketi batıracaklar, mahvedecekler. Bundan şüphen olmasın.

Rumeli gidiyor Ekrem, Rumeli elimizden çıkıyor. Rumeli'yi kaybetmek te Devlet-i Osmaniye'nin inkırazı demektir. Tacını başına geçirdiğimiz, tahtından yerlere attığımız Abdülhamid'in otuz üç sene muhafaza ettiği koca bir mülkü, muazzam bir saltanatı beş on türedi herif, burnunun ucunu görmez, memleketi bilmez, komitacılıktan başka bir şey düşünmez, beş on serseri üç beş sene içinde yiyecekler, mahvedecekler. Akıbet pek yakındır. Gözlerimle görmüş kadar eminim, vatani parçalanacak, Türkler kendi memleketlerinde kundura boyacılığı ile hamallıkla bile yaşayamayacaklar. Yunanlıların uşakları derekelerine düşecekler⁴⁰

Şimdi soralım, yaşanan akıbet ne olmuştur? Ne olacak, yukarıda anlatıldığı şekliyle aynen gerçekleşecektir. Yaşanan felaketlerin ardından rüyadan uyanan bu kimselerden birçoğu, rüyadan uyandıklarında, hüsrana uğramanın verdiği ıstırapla pişmanlıklarını izhar etmişler ve sultanın ruhundan istimdat dilemişlerdir. Bu pişmanlığını en açık

39 Alpay Kabacalı, Bir İhtilalcinin Serüvenleri... ,s.116

40 Metin Kayahan Özgül, Ali Ekrem Bolayır'ın Hatıraları, s.485-486

ve en ala şekilde dile getirenlerden

Rıza Tevfik:

*Tarihler adını andı zaman
Sana halk verece ey koca sultan
Bizdik utanmadan iftira atan
Asrın en siyasi dehasına
Padişah he zalim hem deli dedik
İhtilale kıyam etmeli dedik
Şeytan ne dediye biz beli dedik
Çalıştık fitnenin intibahına
Divane sen değil meğer bizmişiz
Bir çürük iple hülya dizmişiz
Sade deli değil edepsizmişiz
Tükürdük atalar kiblegahına*

Süleyman Nazif

*Kaç zamandır gelmişken yade biz.
İşte geldik senden istimdade biz
Öldürürler basarsak feryadı biz.
Padişahım hasret olduk istibdada biz.⁴¹ dizelerini yazar.*

Enver Paşa, Çanakkale savaşları sırasında İstanbul'un boşaltılması ve başkentin taşınması kararlaştırıldığında Sultan Hamid'i ikna için yanına gider. Görüşmeden çıktığında "sabık sultanı nasıl buldunuz?"

41 Osman Turan, Türkiye'de Siyasi Buhranların Kaynağı, Boğaziçi Yay, İstanbul.1994

diye sorulduğunda “Yazık etmişiz” cevabını verir.

Cemal Paşaya da “Paşam, bütün eylemlerimin hesabını vermeye hazırım. Biz Turan yapmak istedik, viran olduk. Bizim asıl mesuliyetimiz Sultan Hamid’i anlamamak ve Siyonizme alet olmağımızdır. Acıdır fakat hakikat bu” der. Der, fakat iş işten geçtikten, ülke viran olduktan sonra.

III. BÖLÜM
BALKAN SAVAŞLARINDAN
I. DÜNYA SAVAŞINA

SAVAŞ ÖNCESİNDE ÜLKEMİZDEKİ SİYASİ MANZARA

Savaş öncesindeki siyasi manzaramız akla ziyan haldeydi. Birlik ve beraberliğe en fala ihtiyaç duyulduğu bir zamanda devlet ricali, aydınlar ve subaylar İttihatçılar ve halaskarlar arasında bölünmüştü. Bölünmek ne kelime adeta ikisi arasında bir iktidar kavgası başlamıştı. Birbirlerini alt etmek amacıyla hükümet darbeleri gerçekleştirmenin peşindeydiler. Bu siyaset kavgası gözlerini o derece kör etmiş, basiretlerini o derece bağlamıştı ki, her ikisi de iç politika kavgasından devletin bittiğini göremiyor, ya da buna önem vermiyorlardı.

O günlerin siyasi manzarası “Bir İhtilalcinin Serüvenleri’nde şöyle anlatılır: “Biz artık öyle iktidar ve onu denetleyici muhalefet zümresi olmaktan çıkmıştık. Biri diğerini vatan haini tanıyan iki karşıt zümre olmuştuk. Ne iktidarın göz açacak haline muhalefetin denetim yapacak insaf ve ölçülülüğü kalmıştı. Birbirini boğazlamaya hazır iki düşman saf oluşturmuştuk. Doğrusu ne istediğini bilen bir muhalefet, ne de ne yapacağını bilen bir iktidar vardı.”

İktidarında muhalefetinde ülke menfaatlerini bir kenara atarak iktidar kavgasına tuttuğu bir dönemde dünya büyük bir savaşa hazırlanıyordu. Ve bu savaş bizim topraklarımız üzerineydi. Fakat biz bunun farkında değildik.

Biz, meşrutiyet ilan etmenin, Abdülhamid istibdadını yıkıp hürriyete kavuşmanın sevincini yaşarken Avusturya Bosna Hersek’i topraklarına kattığını ilan ediyor, Bulgaristan bağımsızlık bildirisi yayınlıyor, Girit’i Yunanistan’a iltihak ediyordu. Bu şekilde hürriyet sevincimiz yarıda kalıyor, giden vatan topraklarının elemi tutuyorduk. Daha bu kayıpların acısı dinmemişken İtalyanların Trablusgarp’a saldırısı ile sarsılıyorduk.

Trablusgarp’ta yaşanan savaş Bosna Hersek’in ilhakını unutturmuştu. Trablusgarp’ta bir vatan müdafaası veriyorduk. Zaafımız zayıflığımızdı. Bu zaafımızdan yararlanmak isteyecek, İtalyanların dışında daha pek çok hasmımız vardı. Bizim Trablusgarp’taki meşguliyetimiz-

den diğerk hasımlarımızın da yararlanmak isteyeceği muhakkaktı. Avrupa'nın büyük devletleri İtilaf ve ittifak olarak iki hasım zümreye ayrılmış olsalar da bizi paylaşmakta anlaşmışlar noktalar da vardı. Ve bu noktaların başında bizi Rumeli'nden, Balkanlardan atmak geliyordu. Küçük Balkan devletleri de gözlerini topraklarımıza dikmiş, zaafımızdan istifade sınırlarını genişletmek derdindeydi.

Bu dönemde itilaf ve ittifak devletleri olarak bölünmüş büyük devletlerin arasındaki çıkar çatışmalarından yararlanmak mümkündü. Yine bize karşı dış bileyen balkan ulusları arasında da bir yığın anlaşmazlık mevzuları vardı. Onların bu ihtilaf noktalarını çözmeden bir araya gelebilmeleri zor idi. Bu ihtilaflardan yararlanmak ve birleşmelerini önlemek kabildi. Ancak bu ihtilaflardan vatanın selameti yolunda yararlanabilmek feraset ve basiret gerektiren şeydi. O da Sultan Abdülhamid'i devirdikten sonra bizde kalmayan bir hazine idi. Biz, o günlerde iktidarıyla muhalefetiyle henüz ne Avrupa'yı, ne de kendimizi tanıyorduk. Devletlerarası anlaşmazlık noktalarını bilmek ve bunlardan memleket yolunda fayda sağlamak, en azından zararından korunmak imkânlarını bulmak çok uzaktı bize o günlerde...

Bu uyuşmazlıklardan yararlanabilmek için her şeyden evvel dünyanın içinde bulunduğu siyasi ahvali bilmek ve bu ahvalin nereye gittiğini görebilmek gerekiyordu. Ne yazık ki bizdekiler ülkeyi kurtarmaktan çok iktidarı kotarmanın derdine düştüğünden her ikisinden de mahrum bulunuyorduk. Bütün hesaplarımız, kitaplarımız, planlarımız iktidar üzerineydi. İktidar sandalyesini vermemek, onu korumak için yahut ta o sandalyeye sahip olabilmek için memleketin bir kıtasını vermeye razı olan bir hırs içinde yaşıyorduk.

Bu iktidar hırsı Bir İhtilalcinin Serüvenleri'nde şöyle anlatılır: "İki taraf uykularını terk etmiş, bunun mücadelesini yapmak için canını dişine takmış, hazırдық. Ne iktidara düşünmek için, ne muhalefete düşünmek için zaman vardı. Biri elinde tabanca saldırıyı savuştur-maya, öteki elinde bomba saldırıya hazırdı..."

Devrin büyük devletleri de bizim bu bölünmüşlüğümüzden istifade etmenin yollarını bulmuşlardı. Her biri kendi çıkarları doğrultusunda bir gurubu destekliyor yahut ta bazı kimselere arka çıkıyordu. Bizim

iktidar kavgasına tutuşmuş seçkinlerimizde bu kavgada büyük devletlere yamanmayı kazanç saymaktaydı. Bazılarımıza göre dostumuz Almanlardı, bazılarına göre ise kurtuluş İngilizlerle birlikte olmaktaydı. Kimisi de Fransız hayranlığından her şeyi ondan beklemekteydi.

Fakat bu devletlerin her birinin memleket topraklarımızın üzerinde çıkar bölgeleri vardı. Buraları vermedikçe yardım etmeyecekler ya da buralara bir ziyan gelmediği sürece harekete geçmeyecekleri. Bu sebeple ne Bosna Hersek'in ilhakına ne de Trablus'un hiç birisi ses çıkarmadılar.

Biz büyük devletlerin menfaatlerinin nerelerde uyuşup nerelerde çatıştığını bilmeden bu anlaşmazlık noktalarında istifade ile ayakta kalmaya çalışıyorduk. Kurtuluşu kendi gücümüzde değil büyük devletlerden birine yaslanmakta ve onların aralarındaki ihtilaflardan yararlanmakta görüyorduk. Düvel-i Muazzamanın hasta adam yaftası bize yapışmış ve biz bu yaftayı hakikat sanarak kendimize güvenimizi yitirmiştik.

Ruslar boğazlara saldırırsa endişesini İngilizler buna razı gelmez diyerek yatıştırıyorduk. Yunanlılar Girit'i alabilirler mi sorusuna filan veya falan devlet razı olmaz diye cevap veriyorduk. Balkan savaşları öncesinde büyük devletlerin statükonun korunacağı vaadine kapıyor ve bölgedeki ordumuzu terhis ediyorduk. Anlayacağınız kendi kendimiz koruyabileceğimiz düşünceni çoktan yitirmiştik. Kendi ordumuza ve donanmamıza dayanacağımız yerde elin Alman'ına, İngiliz'ine, Fransız'ına güveniyorduk. Ordu ve donanmamızı yitirmekten daha büyük ve daha korkunç bir kayıptı kendimize güveni yitirmek ve aşağlık duygusuna kapılmak ve biz bu uçuruma çoktan yuvarlanmıştik.

Bu dönemde coğrafi olarak büyük bir ülkeydik. Büyük bir gövde-miz vardı, ama ne maddi, nede ruhi olarak anlamı kalmamış olan bir gövdeydi... Ne devrin büyük devletleriyle boy ölçüşebilecek güçlü bir ordumuz, ne bu orduyu donatabilecek ekonomimiz vardı. Ayrıca za-

manın bilgi ve tekniğine de sahip değildik. Biz eksliğimizi, pek anlamını bilmediğimiz hürriyetten ibaret sanmıştık. Hürriyeti ilan ettiğimiz anda her şeyin düzeleceğini ummuştuk. Hürriyeti tesis ettik, istibdadı yıktık lakin hayatımızda değişen hiçbir şey olmadı.

Hürriyete sahip olduk fakat asıl sahip olmamız gereken şeye, kendimize güvenmeye sahip olamadık. Felaketin en korkunç olanları bizdeydi; Aşağılık duygusu, husumet, bencillik, ihtiras, ihtilaf... Başvekilimizden jandarma neferimize kadar sarmıştı bu hastalıklar bizi.

Fakat o günlerde iktidar ve muhalefet mevkilerini elinde tutanların bunu düşünecek hali yoktu. Kendilerini iktidar kavgasına o denli kaptırmışlardı ki gözleri başka bir şeyi göremiyordu. İşte o günlerin körlüğünü bir itilafçının ve birde tarafsız bir gözlemcinin dilinden okuyalım:

“Bizim ittihatçılar, itilafçılar bir menfaat ve ihtiras şebekesinden ibarettir... Ah bu ittihatçılar ne laf anlamaz adamlar imiş, hem kendilerini hem memleketi belaya uğratacaklar... Bunları o günlerde düşünecek durumda değildik; bugün söylüyoruz. O gün İttihat ve Terakkinin tekrar hortlaması endişesinden başka derdimiz yoktu. Neye baksak tehlikeye doğru gidiyorduk. Talat Paşa, Nazım Paşa dostluğu ilerliyordu. Bu da bize karanlık geceler hazırlamaktaydı...”⁴²

“İttihatçılar Edirne’yi kurtarmanın derdindeydiler. İtilafçılarsa ittihatçıların ümitsizce savaşı sürdürmek gibi çılgınlıklarından öfkeliydiler. Kamil Paşa’yı boş yere devirmekten dolayı onları kınamaktaydılar... Partizan duyguları oldukça yüksekti. Bu görüşlerinden dolayı bazı insanlar diğerleri ile konuşmuyordu. Benimle fevkalade dost konuşanlar bile diğer guruptan biri benimle konuşmak üzere yaklaşınca hemen suratlarını asıp uzaklaşıyorlardı.”⁴³

42 Alpay Kabacalı, Doğmayan Hürriyet Ve Yarıda Kalan İhtilal, s.147-149

43 William M. Pickthall, Harpte Türklerle Birlikte,(Çev.Kemalettin Yiğiter),Kültür bakanlığı tercüme eserler /76, Ankara 1990,s.39-40

GAFLET İLE İHANETİN YAŞATTIKLARI

Ülkeyi batıya götürmeyi ya da kendilerine istikbal ve ikbal yollarını açmayı arzulayanlar nümayişle harp istiyorlardı. Kendilerine pek yakın olmayan Ahmet Muhtar Paşa kabinesini devirmek isteyen ittihatçılar savaşa girilmesi taraftarıydılar. Cemiyetin önde gelenleri Sul-tanahmet, Babıali, Saray, Dolmabahçe önlerinde öğrencileri toplayıp mitingler düzenliyor, onlara vatan millet duygusuyla nümayişler yapıyor, bu yolla ricali devlet üzerinde baskı kuruyorlardı.

Talat Bey: “Ya namusumuzla yaşayarak istiklalimizi muhafaza edeceğimiz veyahut öleceğiz ” diyerek kitleleri galeyana getiriyor, mebus Hallaçyan Efendi ile birlikte sarayın önünde “Harp isteriz, harp” diye bağırıyordu. Onlar harp isteriz diye bağırıldıkça orada bulunan darülfünun talebeleri: Filibe’ye hücum, Sofya’ya hücum, Filibe Sofya, Filibe Sofya” feryatlarını basıyorlardı.⁴⁴

Hallaçyan’ın harp istemesi anlaşılabilir bir durum olsa da Talat Bey’in istemesine ne diyeceğiz? Osmanlının yenilgisi Hallaçyan’ın işine yarardı. Ya Talat’ın ne işine yarardı? Talat her halde zafer kazanılacağını, bu suretle kaybedilen toprakların yeniden geri kazanılacağını düşünüyordu. Ne gezer. Eğer öyle olsaydı savaş sırasında asker arasına girerek fitne fesat tohumlarını ekmez, askeri firara sevk etmezdi. Demek ki derdi vatan değil, iktidardı. Savaş sırasında gerçekleştirilen Babıali baskını bunun işareti değil midir?

İstanbul Belediye reisliği de yapmış olan ve meşhur Türk doktorlarından Cemil Topuzlu Paşa çıkacak bir savaşın hüsrana neticeleneceğini düşünmekte ve savaş istememektedir. Bu sebeple İttihatçıların,

44 Alpay Kabacalı, Doğmayan Hürriyet ve Yarıda Kalan İhtilal, Engin Yayıncılık, İstanbul 1995,140-144

Halaskarların savaş ıgırtkanlığı yaptığı bu dönemde başta padişah olmak üzere birçok kimseyle görüşerek savaşa mani olmaya çalışır. Balkan savaşları başlamadan evvel görüştüğü Harbiye Nazırı Nazım Paşa savaş taraftarıdır. Kendisine şu cevabı verir:

- Harbin ilanından daha bir hafta geçmeden Osmanlı bayrağı Filibe ve Sofya’da görülecektir”

Harbiye Nazırı zafere öylesine inanmıştır ki bu mevzuda Sultan Reşat’ı dahi ikna etmiştir. Topuzlu Paşa aynı mevzu ile ilgili olarak Sultan Reşat’ın huzuruna çıktığında aralarında şöyle bir konuşmanın geçtiğini anlatır:

- Merak etme. Nazım Paşa bana teminat verdi.
- Harbin olmayacağına dair mi efendimiz?
- Hayır, galip geleceğimize dair.⁴⁵

İttihatçı ıgırtkanların savaş öncesinde yaptıkları nümayişler etkili olmuş, Sadrazam Ahmet Muhtar Paşa istememesine rağmen savaşa taraftar olmuştu. Gösteriler ve nümayişlerin haleti ruhiyesi karşısında savaşa karşı çıkmak cesaret istiyordu. Bu nümayişler öyle bir hava estirmiştir ki padişah dahi buna karşı gelemiyordu. Cemil Topuzlu Paşa, Sultan Reşat’ın savaş kararıyla ilgili olarak:

- İttihatçılar darlfnunun talebelerini teşvik ederek birçok taraftarlarıyla harp nümayişleri yaptırđılar. Doğrusu bunlar her nedense harp istiyorlar. Benim elimden ne gelir?” diyerek istemeden de olsa savaşa izin verdiğini belirtir.⁴⁶

45 Alpay Kabacalı, Doğmayan Hürriyet ve Yarıda Kalan İhtilal, s.147

46 Alpay Kabacalı, Doğmayan Hürriyet ve Yarıda Kalan İhtilal, s.140-144

Savaş isteyenler muratlarına eriyor, hükümet mevkiini tutanlar, hatta padişah dahi bu nümayişlerin etkisiyle savaşa taraftar oluyor, ya da ses çıkaramıyorlardı. Ya sonrası? Savaş isteyenler zafer için değil, yıkım için çaba harcıyorlardı.

Balkan uluslarının Osmanlının Balkan topraklarını bölüşmek için girişecekleri savaş için gizli ya da açık bir şekilde hazırlandıkları bir dönemde Osmanlı devletinin dışişleri bakanlığını uhdesinde tutan Noradunkyan Efendi bu savaşın, dolayısı ile yenilginin baş sorumlularından biriydi. Niçin mi? Devletin hariciye nazırı olarak, hariçte devlet aleyhine gelişen meselelerden haberdar olamamış yahut ta haberdar olduğu halde “Harp gayri kabili içtinaptır diyorsam inanınız efendim” diyerek hükümeti kandırmıştır da ondan. Onu böyle davranmaya iten nedir? Osmanlılık değildir elbette. Gayrimüslimlerin Osmanlıdan kopmak için uğraştıkları bir devirde Noradunkyan’ı dışişleri bakanı yapmak hangi akla hizmettir. Devletin kaderini ve dış politikasını ona vermek ne büyük gaflettir.

Şeyhülislam Cemaleddin Efendi onun hakkında: “Ah o hariciye nazırı Noradunkyan Efendi yok mu? Hepimizin fikrini çelen odur. Çünkü her vükela toplantısında sırasını getirip “harp... cevherini yumurtluyor ve bizi harbe teşvik ediyordu” der. Ayrıca Balkan savaşları nedeniyle İtalya ile imzalanan Uşi antlaşmasının imzası esnasında İstanbul’daki İtalyan sefirine: “Dayanacak vaziyetimiz yoktur. Israr edin, ne isterse-niz alırsınız” dediğini anlatır.⁴⁷

Böylesine bir haini hariciye nazırı yapmak ve dahi onun bu tür devlet aleyhine çevirdiği dolaplardan haberdar olamamak ne acı bir durumdur devlet için ve onu idare mevkiinde olanlar için. Aslen Türk olmayan Noradunkyan Efendinin tavrı, hareket tarzı budur da Türk olanın ki farklı mıdır? Söylediği söze bakılırsa gaflet yahut ihanette o da Noradunkyan Efendiden aşağı kalır değildir. Hariciye Nazırı olan

47 Ziya Nur Aksun, Osmanlı Tarihi, Ötüken Neşriyat, İstanbul 1994,C.6

Asım Bey Balkan uluslarının devlet aleyhine birleşmeye başladığına dair iddialar üzerine, 15 Temmuz da mecliste yaptığı konuşmada “Balkanlardan vicdanım (imanım) kadar eminim” diyerek bölgede barışın devam edeceği ve savaş olmayacağı konusunda hükümete teminat vermiştir. Bu sözün söylendiği günlerde Yunanlı Venizelos Sofya’da Ferdinand ile Makedonya’nın taksimini görüşmektedir.

İşte bu teminattan üç ay sonra, Ekim ayında Karadağ’ın saldırısıyla Balkan Savaşları başlamıştır. Hariciyemizin gaflet ve basiretsizliği o derecedir ki Osmanlı aleyhine çıkacak bir savaşa hazırlanan Sırbistan Avrupa’dan aldığı silahları Avusturya üzerinden geçiremeyince Osmanlı’dan aldığı izinle Selanik üzerinden Belgrat’a taşır ve bütün yaz boyunca silahlanma faaliyetlerini sürdürür. Bizi vurmak için temin ettiği silahları yine bizim topraklarımız üzerinden taşır. Bu durumda bu adam hakkında ne hükme varılabilir? Ya vatanına ihanet edebilecek kadar vicdan yoksulu ya da vatanın aleyhinde dönen dolaplardan haberdar olamayacak kadar gafil, başını kuma gömmüş biri. Hüküm tarihin.

Yaşananlar acı değil mi sevgili okuyucu? Dışarıda devletin aleyhine çevrilen dolaplardan haberdar olamayan bir dışişleri bakanı ve onun hariciye teşkilatının varlığı en hafif tabiriyle gafletin ifadesi değil midir? Eğer gafletten kaynaklanmıyorsa ihanetin belgesi sayılmaz mı? Ya “Harbin ilanından daha bir hafta geçmeden Osmanlı bayrağı Filibe ve Sofya’da görülecektir” diyerek fetih rüyaları gören lakin savaş başladıktan sonra elindeki Selanik ve Edirne gibi kıymetli şehirleri dahi korumayı başaramayan Harbiye Nazırı Nazım Paşanın tavrına ne demelidir?

Düşmanın tüm gücüyle savaş için hazırlandığı bir dönemde bizim savunma için her şeyden habersiz, hiçbir savunmak tedbiri almadan beklememiz ne feci. Bırakın savaş ikmalinde bulunmayı savaş arifesinde 65 bin kişilik eğitimli ordu terhis edilmiş, terhis olan asker daha evine varamadan savaş patlak vermiştir.

Ya savaş başladıktan sonra yaşananlar? Bunlar evvelkilerden de daha feci... Öyle ki seferberlik ilanından sonra bile, ordunun bölgede yapacağı harekât için ellerinde doğru dürüst bir harekât planı yoktur.

Erzak durumu yetersiz, ulaşım ve ikmal durumu kötüdür. Ordunun eğitimi eksik, morali de yerinde değildir. Üstelik bu orduya kumanda edecek subaylar arasında yaşanan parti çekişmesi had safhaya ulaşmıştır.

Vatanı kurtarmak iddiasıyla padişah devirerek iktidara gelen İttihat Terakki idaresi böylesi bir dönemde tüm enerjisini seçimlere vererek muhalefeti sindirmek ve çoğunluğu elde etmek telaşındaydı. Seçimler ve iç kavgalarla uğraşan hükümet ne Trablusgarp savaşını bitirebildi ne de Balkan İttifakına karşı tedbir düşünebildi. Bütün düşündüğü çoğunluğu elde etme, muhalefetin tanınan kimselerinin seçilmesine mani olmaktı.

Bu sebeple Avusturya ve Fransa'nın Balkan devletleri arasındaki ittifakı üzerine İtalya ile hızlı bir şekilde sulh yapılması teklifleri dahi dinlenmedi, lakin Balkan devletlerinin seferberlik ilanı üzerine İtalya'nın teklif ettiği şartları kabule mecbur olduk. Sonra mı? Sonrası malum. "Bütün dünyayı ve askeri uzmanları şaşkınlığa uğratacak tarzda ve iki hafta içinde Osmanlı ordusunu müthiş hezimete uğratmıştı... Harbiye nazırının takip ettiği strateji, hezimetten başka bir tarzda iza-hı mümkün olmayacak bir ricata sebep olmuştu."⁴⁸

Trablusgarp savaşıyla başlayıp Balkan savaşlarıyla devam eden sancılı süreçte ittihatçılar halk nezdindeki itibarlarını iyice yitirirler. Muhalefet hızla büyür. Nihayet iktidarı kaybeder, hükümetten devrilirler. Önce tarafsız Ahmet Muhtara Paşa kabinesi kurulur. Yaşanan yenilgi karşısında istifa eden Paşanın yerine bu defa İtilafçıların çoğunlukta olduğu Kamil Paşa kabinesi iktidarı ele alır. Zafer umutlarının görülmediği bu dönemde barış görüşmelerine başlanır. İttihatçılar böylesine nazik bir zamanda, savaşın ortasında kaybettikleri iktidarı geri alabilmek için bir hükümet darbesi gerçekleştirirler. Bab-ı Ali baskınıyla Mahmut Şevket Paşa'yı sadarete getirerek dizginleri yeniden ellerine alırlar. Cephede ittihatçı ve İtilafçı subaylar arasında yaşanan çekişme siyaset sahnesinde de bu şekilde cereyan eder. Halaskarlar (itilafçılar) karşı darbeye durumu düzeltmeyi düşünürler.

48 Alpay Kabacalı, Doğmayan Hürriyet Ve Yarıda Kalan İhtilal, s.147-149

Devletin haysiyet ve onurunu yerle bir eden Balkan Savaşlarının yaşandığı bir dönemde sözde vatanseverlik adına bu iki gurup hem kendi içlerinde hem de birbirlerine karşı çekişip durular. Bu parti kavgası ve çekişmesi devleti felaketin eşiğine getirir. Oyunlar, dalavereler, hükümet düşürme projeleri gizliden gizliye sürüp gider. Mahmut Şevket Paşa yerine Prens Sabahaddin'i sadarete getirme çabaları yaşanır. Bu onlara göre suç değildir. Zira ittihatçılarda bir darbeyle hükümeti ele geçirmişlerdir. Bildiriler bastırılır, destek alacakları askeri birliklerin tespitleri yapılır ancak bildirin hükümet eline ulaşmasıyla başarısız olurlar.⁴⁹

Gelin hükmü İttihatçıların Bab-ı Ali baskınıyla sadarete getirdikleri Mahmut Şevket Paşa'nın ifadeleriyle koyalım ve bu bahse son verelim. Paşa, barış görüşmelerine başladığı bir dönemde savaşın devamından yana isteklerde bulunan ittihatçılar hakkında: "Bu adamların hiç biri ordumuzun gerçek vaziyetinden haberdar değillerdi" diyerek hükmünü koymakta sonrada "ittihatçıların adam olmayacakları kanaati artık bende büsbütün teessüs etti. Bu kadar felaketler üzerine hiçte akıl erdiremeyecekleri, erdiremedikleri işlere bile ka-rışmaktan vazgeçmiyorlardı. Bu suretle devleti idare edebileceklerine kanaat etmeleri meselenin feci tarafıydı... Ne denirse denilsin "gene beyinsiz kafalarında ki yavan fikirlerle hareket etmekten vazgeçmiyorlardı" demektedir.⁵⁰

49 Yücel Demirci, Dersim Mebusu Lütfi Fikri Beyin Günlüğü - Daima Muhalefet, Arma Yayınları, İstanbul 1991,s. 54

50 Yücel Demirci, Lütfi Fikri Beyin Günlüğü - Daima Muhalefet, s. 73

SAVAŞIN ORTASINDA YAŞANAN SEN BEN KAVGASI YA DA KUMANDA HEYETİ ARASINDAKİ ANLAŞMAZLIK

Karadağ'ın 7 Ekim 1912 günü Osmanlı devletine savaş ilanıya Balkan savaşları başladı. Çıkan savaşta Osmanlının balkan devletlerini yenebileceğini düşünen Avusturya ve Rusya, bütün büyük devletler adına, 8 Ekimde bir bildiri yayınlayarak, Osmanlı Devleti ile Balkan devletleri arasında savaş çıkacak olursa, bu savaşın sonunda Rumeli'de sınır değişikliğini kabul etmeyeceklerini, yani Balkanlarda "statükonun korunacağını" açıkladılar.

Büyük devletlerin zaferimizden emin oldukları bu savaşı biz niye kaybettik? Niye kaybettiğimizi gerçi yukarıda biraz izah ettik ama yaşananları katlanılmaz kılan şu hikâyeyi de anlatmadan geçemeyeceğim. Bizim bu savaşta mağlubiyet yaşamamızın nedenleri konusunda varılan ortak hüküm şu: Orduya siyasetin karışması, subaylar arasında yaşanan partizanlık çekişmesi. Bu çekişme o dereceye varmıştır ki, bırakın küçük rütbeli subayları, ordulara komuta eden paşalar arasında dahi girmiştir.

Babialı baskınının ardından Sadrazam olan Mahmut Şevket Paşa, Fahri ve Hurşit Paşalar arasındaki çekişmeyi ve onları barıştırmak için neler yaptıklarını hatıralarında uzun uzun anlatır ve şöyle der: "iki kumanda heyeti arasındaki anlaşmazlık o dereceye bulmuştu ki derhal Gelibolu'ya gitmek kararını verdim."⁵¹

Paşaları İstanbul'dan barıştıramayan Sadrazam durumu düzeltmek için Gelibolu'ya gider. Anlaşmazlığa düşmüş olan ve yenilgi için sürekli birbirlerini suçlayıp duran Paşaları huzuruna çağırır. Fahri ve Hurşit Paşalar arasındaki çekişmeyi ve birbirlerini suçlamayı sadrazamın huzurunda da sürdürmekten geri kalmazlar.

Devletin sadaret mevkiinde oturan Mahmut Şevket Paşa, huzurun da münakaşa eden Fahri ve Hurşit Paşalara: "Bizden milletin hizmet

51 Mahmut Şevket Paşanın Günlüğü, Arba Yayınları, İstanbul 1988,S.21-22

beklediği bir zamanda, ancak düşmanlarımızın faydalanacağı davranışlarda bulunduğunuz için size teessüf ederim” demekle yetinir.⁵² İşte Paşanın teessüf ettiği bu tür hareketlerin bize yaşattığı maliyetin kendi ağzından ifadesi: “Bu harpte Rumeli’nde 160 bin kilometre kare toprak kaybetmiştik”.⁵³

Edirne’yi müdafaa eden zabitlerden Hasan Cemal Beyin savaş esnasında şahit olduklarına ve esareti sırasında Bulgar askerlerinden dinlediklerine bakılırsa Türk ordusunun mağlubiyeti komutanların beceriksizlik ve hamiyetsizliklerinden, cephede sebat etmeyişlerinden dir. Bulgarların galibiyeti ise onların hamiyet ve kahramanlıklarından değil, bilakis bizim beceriksizliklerimizden kaynaklanmaktadır.

Harpte sebat etmeyen, dayanmak yerine sürekli ricat eden kumandanların hazırladığı bir netice idi bu mağlubiyet. Bir Bulgar askerinin anlattığına bakılırsa “Lüleburgaz-Çorlu muharebesine başlandı. Size dinim üzerine yemin ederim ki, bir kaç saat daha muharebe etse idiniz Bulgar ordusu mahvolacaktı. Kırcaali’deki kuvvetinizde böyle sebat-sızlık etti.”⁵⁴ Bu cephelerdeki vaziyettir. Cephede sebat edemeyen asker ve subaylar düşmana zaferi altın bir tepside hediye etmişlerdir. Savaşın başında zafer umudu göremeyen, Türklerin korkutan hatıralarıyla titreyen Bulgarlar, karşılarında sürekli kaçan, geri çekilen Türkleri görünce şaşkınlık yaşamış ve hayrete düşmüşlerdir. Yukarıdaki zabitin anlattığına bakılırsa pek çok cephede düşman firar etmek üzereyken biz sebat etmeyip geri çekilmiş ve böylelikle zafer düşmana kalmıştır. Burada sözü Pierre Loti’ye bırakalım:

“Askerlerinin büyük bir kısmı inanışlarını kaybetmiş, subaylarının çoğu askere yaraşan safiyeti bir yana atarak düşüncesizce politikaya atılmışlardı. Ayrıca bu acı mağlubiyetlerini alan bazı büyük askeri kumandanlar savaştan çok eğlenceyi düşünüyorlardı.”⁵⁵

52 Mahmut Şevket Paşanın Günlüğü, S.24

53 Mahmut Şevket Paşanın Günlüğü, Arba Yayınları, İstanbul 1988,S.67

54 Ziya Nur Aksun, Osmanlı Tarihi, Ötügen Neşriyat, İstanbul 1994,C.6

55 Pierre Loti (Haz. Fikret Şahoğlu),Can Çekişen Türkiye:1914, Tercü-

RUMELİ VATAN DEĞİLDİR

Osmanlılar Anadolu'dan evvel Rumeli'yi vatan yaptılar. Anadolu hâkimiyetinden evvel Rumeli'nde hâkimiyet tesis ettiler. Rumeli'yi müdafaa edebilmek için onlarca Haçlı saldırısına kahramanca karşı koydular. Ve hiçbir suretle Rumeli'yi terk etmeyi, buralardan çekilmeyi düşünmediler. Taki İttihatçı zihniyet zuhur edinceye değin.

Balkan Savaşları sırasında yani Rumeli'nin son müdafaası esnasında ittihatçı subaylar ya da kimseler askerin arasına karışarak “Rumeli bizim vatanımız değildir, buralarda ne işimiz var, boş yere kan döküyoruz” yollu propagandalarla askeri iğfal ediyorlar, firara sevk ediyorlardı. Balkan savaşlarında ittihatçıların hoca kıyafetlerine bürünerek, orduya nefer olarak yazılıp karışarak askeri İtaatsizliğe ve firara kıskırttığına dair onlarca delil vardır. Bunlar içinde Talat Bey'in gayretleri pek mahiranedir. Edirne müdafi Şükrü Paşa, Talat Bey'in gönüllü nefer yazılıp Edirne'ye geldiğini, askeri ifsat etmek için uğraştığını, bilhassa Anadolu efradına Rumeli'nin kendi vatanları olmadığını söylediğini; bu sırada düşmanın Edirne'ye doğru ilerlediğini anlatmaktadır ki bu hususta Şükrü Paşa yalnız değildir. Rıza Nur'dan Selahattin Bey'e kadar pek çok kimse Talat'ın bu ihanetinden bahsetmektedirler.⁵⁶

I. Balkan savaşının sonunda yaşanan mütareke günlerinde erkânı harp binbaşı olan Kazım Karabekir ordu zabitlerine verdiği konferansta bunu dile getiriyor: “Rumeli asıl vatanımız değildir” diyerek söze başlıyor. “ Biz Anadolu'da çalışırsak yine büyük bir hükümet oluruz” diye bitiriyordu.

Rumeli vatan değildir. Ne demek bu? Bu gözle bakılırsa Anadolu da vatan değildir. O zaman asıl yurdumuz olan Asya çöllerine dönmemiz lazımdır. Bu Avrupa'nın şark politikasındaki aşamalardır. Türkü önce Avrupa'dan sonra da Anadolu'dan atmak, geldiği yere, Asya bozkırla-

man 1001 Temel Eser, s.56

56 Ziya Nur Aksun, Osmanlı Tarihi, Ötüken Neşriyat, İstanbul 1994,c.6,s.44

rına sürmektir.

Avrupa'nın düşüncesinin bu olduğu dönemde ve Balkan uluslarının Osmanlı'yı Rumeli'nden atmak istediği bir zamanda tamamını ittihatçıların oluşturduğu bir zihniyetin "Rumeli'nde ne işimiz var, Rumeli vatanımız değil, biz Anadolu'ya çekilelim, orayı imar ve mamur edelim" demeleri ne kadar akılane ve ne kadar vatanperveranedir. Hem Rumeli'yi bize bırakmayanlar Anadolu'yu bırakırlar mıydı? Buna akılları çalışmıyordu.

"Rumeli vatan değildir. Rumeli'yi terk edip Anadolu'ya çekilmeliyiz" sözü birkaç kendini bilmeze aittir deyip geçmemelidir. Zira bu ifadeler, o devirde bir zihniyetin göstergesidir. Devlet küçüldükçe bazılarının, hele hele okumuş yazmış, makam mevki sahibi olmuş kimselerin de zihinleri küçülmüştür. Küçülmüştür ki Türkü Anadolu yarımadasına sıkıştırmayı marifet sanmış, bunu kurtuluş olarak telakki etmişlerdir.

Rumeli'den çekilmek ne demek? 500 yıllık koca tarihi bir anda silip atmak demek değil mi? Bu coğrafyaya kazınan tarihi camileriyle, mezarlarıyla, türbeleriyle, hanlarıyla, hamamlarıyla, medreseleriyle yok saymak, beş asır vatan olmuş toprakları düşmana bırakmak demektir. Dağı taşı ile köyleri ve şehirleri ile tamamen Türkleşmiş adeta Bursa'yı, Edirne'yi andıran Rumeli'yi silmek demektir. Hem nerede ve ne zaman görülmüş Türkün savaşız düşmana toprak bıraktığı? Babanın mülkü mü ki dilediğince sarf ediyorsun?

Biz Viyana'dan beri, hususiyle de Tanzimat'tan beri topraklarımız küçüldükçe, zihniyet ve algı dünyamızla da küçüldük. İdrak ufkumuz sathileşti. Olayların, yaşananların derinliklerine nüfuz edemez olduk.

Önemli bir kısmı Rumelili olan ve Rumeli'nin kaybında en büyük mesuliyete sahip olan ittihatçılar, Rumeli'nin kaybından dolayı çok da elem duymamışlardır. Edirne'nin kurtarılmasında gösterdikleri gayret ve iştiyaki diğer şehirlerin kurtarılmasında göstermemişlerdir. Edirne'ye gelince bu onların iktidarı için varlık sebebidir. Edirne'yi düşmana veriyor diyerek Kamil Paşa iktidarını devirmişler ve iktidara geldikten sonrada kendi elleriyle Edirne'yi Bulgarlara terk etmişlerdi. Geri almaları kendilerini kurtarmak, iktidarlarını koruyabilmek içindi. Aksi halde Edirne'yi kaybetmiş bir hükümetin iktidarda kalabilme

şansı yoktu.

Bu bahsi vatan şairi Namık Kemal'in oğlu Ali Ekrem Bolayır'ın anlattıklarıyla noktalayalım. Bolayır, hatıralarında devrin ittihatçılarından Hüseyin Kazım Kadri Beyin kendisine şunları söylediğini yazar:

- "Rumeli gidiyor Ekrem, Rumeli elimizden çıkıyor. Rumeli'yi kay-betmek te Devlet-i Osmaniye'nin inkırazı demektir. Tacını başına geçirdiğimiz, tahtından yerlere attığımız Abdülhamid'in otuz üç sene muhafaza ettiği koca bir mülkü, muazzam bir saltanatı beş on turetti herif, burnunun ucunu görmez, memleketi bilmez, komitacılıktan başka bir şey düşünmez, beş on serseri üç beş sene içinde yiyecekler, mahvedecekler. Akıbet pek yakındır. Gözlerimle görmüş kadar emininim, vatan parçalanacak, Türkler kendi memleketlerinde kundura boyacılığı ile hamallıkla bile yaşayamayacaklar. Yunanlıların uşakları derekelerine düşecekler."⁵⁷

1908'den 1918'e geldiğimiz yer işte tamda burası. Vatan kurtarmak için padişah deviren ittihatçılar on yılda koca bir memleketi batırıp kaçtılar. Anadolu'nun batısında yaşayan Türk'ün Yunan çizmeleri altında üç yıl boyunca kan ve gözyaşlarıyla ıstırap içinde yaşamasına sebebiyet verdiler.

57 Metin Kayahan Özgül, Ali Ekrem Bolayır'ın Hatıraları, s.486

OSMANLI RUMELİYİ BIRAKABİLSEYDİ BIRAKABİLİR MİYDİ?

Balkan savaşları beş asırdır vatanımız, mülkümüz saydığımız toprakların hakikatte bize ait olmadığını, oraların düşman memleketleri olduğunu, bizim oralarda bir yabancı gibi, işgalci olarak görüldüğümüzün işaretidir.

Biz önce 1699'da Macaristan'ı, 1700'lerden itibaren de yavaş yavaş Sırbistan'ı, Eflak Boğdanı,1800'lerden itibaren tüm Balkanları korumak için öldük öldük dirildik. Bu yolda kanımızı oluk gibi sebil ettik. İki asır boyunca dâhili ve harici düşmanlarla savaşırken, kendi hayati kuvvetlerimizi israf ettik, hayati topraklarımızı, can damarlarımızı ihmal ettik.

1800'lü yıllarda Balkanlar artık bizim değildir. Büyük devletler bu toprakları bizden koparmaya azmetmişler, bunun içinde dâhili meseleler çıkarmayı baş gaye edinmişlerdir. Bu sebeple Sırp isyanıyla başlayıp Rum isyanıyla devam eden ve en son 1913'te Arnavutların bağımsızlığı ve tüm Balkanların kaybıyla ile neticelenen 100 yıllık kavgada boşa giden emekler, boşa akıtılan kanlar, kaybedilen zamanlardır. Biz daha baştan bunu kabullenebilse idik ve Balkanlara harcadığımız enerjiyi Anadolu'ya ve Asya topraklarımıza harcarsa idik acaba neticesi ne olurdu? Düşünmeye değer bir sual amma bunu yapabilir miydik? Tabi ki yapamazdık. Zira Balkanlara bizim diyorduk, oraları en hakiki vatan toprakları sayıyor, kayıplarını göze alamıyorduk. Tuna'yı Fırat kadar Türk addediyorduk. Filibe, Varna, Kosova Bursa kadar Edirne kadar, Urfa kadar bizimdi. Bizdendi. İşte ceddimizin fethettiği ve asırlarca bizim olan bu toprakları her şeye rağmen terk edemiyor, kaybını düşünemiyorduk. Ne pahasına olursa olsun elde tutmaya çalışıyorduk. 1800'lerin havası bölge uluslarını her geçen gün bizden kopardığının farkında ya değildik ya da anlamak istemiyorduk.

Osmanlı kuruluşundan yıkılışına değin her vakit Rumeli'yi Anadolu'ya tercih etti. Oraya daha bir kıymet verdi. Rumeli'nin ihyası için Anadolu'nun ihmalini dahi göze alabildi. Ama yine de Rumeli'yi elde tutamadı. Sonunda geldi yine Anadolu'ya dayandı, mahkûm kaldı.

Kendisine sadık kalan Anadolu'nun muhafazasında can verdi.

Osmanlının hakiki vatanı Anadolu, hakiki güç kaynağı Anadolu Türkü idi. Bütün Avrupa seferlerine buradan aldığı güç ile hareket etti, galebe çaldı. İnkıraz devirlerinde de Anadolu'dan topladığı kuvvetlerle Rumeli'yi muhafaza etmeye çalıştı. Lakin sonuçta tüm çabalar nafile oldu. Olan ihmal edilen, geri bırakılan Anadolu'ya, Anadolu köylüsüne oldu.

Eğer Rumeli'ye harcadığı enerjisinin yarısını Anadolu'ya harcamış olsaydı, imar ve kalkınmasına sarf etseydi Asya'da kuvvetli bir memleket vücuda getirmiş olurdu. Buna dayanarak Rumeli'yi de elde tutabilirdi.

SELANİK'İN KAYBI ve HAMİYETSİZLİK

Selanik, Bulgar ve Yunanlılar arasında çekişme mevzuu idi. Ayrıca şehrin tabyaları müdafaya yetecek kudretteydi. Mukavemet etseydi uzun süre dayanabilirdi. Bu mukavemet Bulgar ve Yunan çekişmesini başlatabilir, bu çekişme şehrin kurtuluşuna sebep olabilirdi.

Ne var ki bu yapılmamış, şehrin belediye ve idare merciinde bulunan zevat ve kolordu komutanı Tahsin Paşa hamiyetsiz bir şekilde tek bir kurşun atmadan şehri Yunan veliahdına teslim etmişlerdir. 18 Kasım 1912

Tahsin Paşa'nın tüfek atmadan teslim olması tarihte emsaline az rastlanır bir hıyanet örneğidir. Şehri kuşatılan her kumandan bu hareketi yapsaydı, tek bir kurşun atmadan teslim olsaydı devletin hali nice olurdu? Daha evvelki Kaniye, Plevne savunmaları dillere destandır. Ayrıca Balkan savaşları sırasında yaşanan Yanya, İşkodra ve Edirne savunmaları da öncekileri andırır kahramanlıktadır. Bu kahramanlıklardır ki devleti uzun süre ayakta tutmuştur. Böyle hamiyetsiz, hayiyetsizlerin elinde devlet mi kalır?

Kimdir bu haysiyetsiz ve hamiyetsizler? Onları yakından tanımakta yarar vardır. Çünkü gelecekte yaşamaya devam edebilmek buna bağlıdır. Tarih bir ibret aynasıdır. Ona bakanlar yaşanan hadiselerden ibret alabildikleri sürece geleceğe uzanabilirler. Aksi durumda ibret almayanlar tarih olurlar.

Selanik hürriyetin merkezidir. Selanik'i yönetenlerin bu şekilde devlete ihanet etmesi, hürriyetçilerin devlete ihanetidir. Selanik, ittihatçılığın merkezi ve en güçlü olduğu yerdir. Burada onların fikir ve görüşlerine aykırı işlerin çevrilmesi ve kararların alınmasının imkânı yoktur. Bu durumda Selanik'in kaybı ihanetini yapanlar hürriyetin kahramanlarıdır. Hürriyet, hürriyet diyenler hürriyet yolunda vatanın en has topraklarının; Anadolu kadar Türk olan topraklarının kaybına sebep oldular.

1908 Temmuz inkılabında bütün Rumeli'nin İttihat Terakki Cemiyeti etrafında birleştiğini iddia edenler şimdi basiretsizlik ve hamiyet-

sizliklerinden bütün Rumeli'nin kaybına sebep oluyorlardı.

Selanik gibi, Manastır gibi, Üsküp, Kalkandelen gibi düşmana teslim olmak utancını işleyen şehirlerin hamiyetsiz, mu'teberanı hep aynı fırkanın adamlarıdır. 25 Temmuzda hürriyet için dağlara çıkanlar, 31 Mart'ta hürriyet için İstanbul'a yürüme kahramanlığını gösterenler, şimdi hürriyetin beşiği Selanik ve diğer şehirleri kurtarmak için kıllarını bile kıpırdatmamış, maalesef orduya da yardım etmemişlerdir. Bu fırka kavgaları sonucu Rumeli elden gitmiştir. Yaşasın hürriyet, yaşasın İttihat Terakki.⁵⁸

İhanetleri sadece şehri teslim etmekle sınırlı kalmaz. Şehre giren Yunan veliahdına kolordumuzun tüm cephanesi ve silahları da teslim ederler.

58 Ziya Nur Aksun, Osmanlı Tarihi, Ötüken Neşriyat, İstanbul 1994, c.6,s,24-50

HEZİMETİN SORUMLUSU KİM?

1912’de başlayan ve iki yıla yakın süren Balkan Savaşları 1913 yılında Osmanlının beklenmeyen felaketi ile sonuçlandı. Ne büyük devletler, nede galip Balkan devletleri böylesine bir felakete uğrayacağımızı beklemiyorlardı. Aksine büyük devletler savaşı bizim kazanacağımızı düşündüklerinden savaş sonrası sınırların değişmeyeceğini ilan etmişlerdi.

Peki, ne oldu da bu savaşta biz büyük bir mağlubiyete uğradık? Balkan faciasını biz neden yaşadık? Dünkü uşaklarımız karşısında neden hezimete uğradık? Ne oldu o şimşekler gibi çakan askerimize? Ne oldu aşılmaz engelleri aşan geçilmez suları yel gibi geçen muzaffer askerimize? Ne oldu ki devlet bile denilemeyecek, ordu bile olamayan çapulcular, vahşiler sürüsü karşısında tarihin en feci akıbetine uğradık? Sonra bize bu feci akıbeti yaşatanlar kimlerdir?

Balkan felaketinin nedenleriyle ilgili olarak orduya siyasetin karışması, askerilerin firarı, subayların ciddiyetsizliği, iaşe ve levazım sistemindeki aksaklıklar, açlık, hastalık, gaflet, ihanet gibi daha pek çok şeyler yazılıp söylenmiştir.

Yenilginin sorumlusunun kim olduğuna gelinde bu konuda zihinler karışıktır. Bir hükme varmak zordur. Balkan harbinin yenilgisiyle ilgili olarak subaylar erleri suçlarlar. Onların sebatsızlığını, dağınıklığını, nizamsızlığını öne sürerler. Genel karargâh ve başkumandanlıklardan çıkan emirlerde de sürekli “dayanınız, sebat ediniz” yollu beyanlar neşredilir. Buradan da anlaşıyor ki komuta kademesi elinden gelen her şeyi yapmıştır. Ancak erat kendinden beklenen özveriyi göstermemiş, o eski kahraman, cesur selefinin yerini tutamamış, cepheye sebat etmemiştir.

Peki, hakikat subayların ya da karargâhın ifade ettiği gibi sebatsız ve dayanıksız mı idi? Pierre Loti bu iddiaların aksine askerinin kahramanlığından bahsediyor ve şunları yazıyor: “İçlerini kemiren açlığa, kendilerini en zaruri ihtiyaçlardan bile mahrum ettiği halde boş iddialarda bulunan hükümetlerinin acizliğine rağmen, onlar aslanlar gibi

savaştılar.”⁵⁹

Bu savaşta askeri suçlayanlar da, daha evvelinden yeniceiyi suçlayanlar da aynı hastalıklı zihniyete sahip bulunuyorlar. Milletin, ordunun dilinden anlamayanlar, onları zamanın icap ettirdiği kıymetlerle donatamayanlar, her türlü yenilginin, fecaatin suçunu onların üzerine, serkeşliklerine, sebatsızlıklarına atıyorlar. Bu suretle kendilerini ak kaşık misali temize çıkardıklarını sanıyorlar. Oysa Balkan harbinde açlığa, yokluğa, kaynayan fitne kazanına rağmen askerin bazı bölgelerde gösterdiği çaba takdire şayan olduğu kadar, subaylar arasındaki siyaset, fırka ayrışması ve hamiyetsizlikler de ihanet derecesindedir.

Miralay Nihat Bey Balkan Harbi adlı eserinde askerin sebatsızlığının subaylar arasında genel kanı olduğunu fakat bu kanının gerçeği yansıtmadığını: “Efrat sebat etmedi, durmadan dağıldı, kaçtı... İşte bundan Muaffak olamadık” kanaati adeta umumi bir surette ortaya çıkmıştı. Hâlbuki efrat ve zabitan, berbat olan sevk-ü idareye rağmen başka hiçbir millet mensubunun, başka hiçbir ordunun yapamayacağı derecede kendilerine mürettep vazifeleri ifa eylemişler ve ancak harekâtın fevkine çıkıldıktan sonradır ki devrilmişlerdir.” diye ifade ettikten sonra “aziz Türk evlatları, kendinize itimat ediniz. Şuna kani olunuz ki milletimizin zaman zaman başından geçen felaketin devrelerinin başlıca saiki, tabaka-i münevveresinin ve müdiresinin kabahatidir. Halk tabakası daima kıymetli, daima yüksektir” suçu aydın ve idareci tabakaya atmaktadır. Miralay Nihat Bey devamla harpte rütbeli kumandanların ve zabitlerin askerden evvel kaçtıklarını, buna karşılık çekilme emri bile gönderilmeyen bazı birliklerin yerlerinde şiddetle mukavemet ettiklerini, bazı zabitlerin kıtalarını bıra-kıp firar ettiklerini, onlarca sebatsızlık ve kaçaklıkla itham edilen askerin ise kendi başına çekildiğini yazmaktadır.⁶⁰

Balkan harbinde mürettep 4. kolordunun harekâtı” adlı eserin müellifi ve bu kolordunun erkânı harbiye reisi miralay Mahmut Bey de “O

59 Pierre Loti, Can Çekişen Türkiye:1914, Tercüman 1001 Temel Eser, s.63-64

60 Ziya Nur Aksun, Osmanlı Tarihi, Ötüken Neşriyat, İstanbul 1994, c.6,s,36-44

günkü askeri kulüplerin fenni ve askeri münasebetlerden ziyade politika yeri haline geldiğini, zabıtların aldıkları emirleri kendi reylerine göre değiştirip icraya kalktığını belirterek” suçu zabıtlere yükler.

Biz savaşı, askerimizin yokluğundan değil, yukarıdaki ifadelerden de anlaşıldığı gibi zabıtlarımızın hamiyetsizliğinden kaybettik. Bir kısım subayların fırka kavgalarına tutulması, gerekli gayreti göstermemesi, partizanlık sevgisinin vatan millet düşüncesinden önde tutulması, ordu disiplinini ve emir komuta zincirini sarstı. Bu sarsıntı yaralı aslanın çakallar karşısında rezil olmasıyla sonuçlandı.

Hemen hepsi de Rumelili olan subaylar, doğdukları, yaşadıkları şehirlerin elden gidişi karşısında yeteli çabayı göstermediler. Edirne elden gidiyor feryatları da Edirne için değil, Kamil Paşa hükümetini devirmek içindi. Zira Kâmil Paşayı devirdikten sonra bizzat kendileri Edirne’yi düşmana teslim ettiler.

Hareket ordusunun şanlı kumandanı olarak ünlenen Mahmut şevket Paşa toplanan askeri divanda harp lehine oy kullanarak savaş tarafıtlığı göstermiştir. Lakin harp için hazırlanan Alosanya ordusunun kendisine tevdi edilen komutanlığını kabul etmeyerek istifa etmiştir. Onun istifasıyla yerine askeri bir kıymeti olmayan H. Tahsin Paşa getirilmiş, oda Selanik’i silah atmadan Yunanlılara bırakmıştır. Mahmut şevket Paşa istifasının nedenini soran Ali Fuat Beye`:

“Canım efendim, ne yapayım, bu benim şöhretimi ve askerlik şerefimi ihlal için yapılmıştır. şöhretimi nasıl feda ederim” der.

31 Mart`tan sonra Harbiye Nazırı olarak ordunun yönetimini eline alan ve askeri divanda savaş için rey veren paşa iş vazife almaya, vatan için çalışmaya gelince yan çiziyor. Bunu da askerlik şerefi ve şöhretine bağlıyor. Bu söz ile savaşın mağlubiyetle biteceğini düşündüğü anlaşılıyor. O halde zafere inanmadığı halde neden savaş istiyor, savaş için rey veriyor? Bunu askerlik şerefiyle nasıl bağdaştırıyor ya da askerlik şerefinden ne anlıyor? Askerlik şerefi vatanın selameti için askerliğin

getirdiği en iyi Şekilde icra etmek değil mi? Oyleyse neden vazifeden kaçıyor? Ayrıca mağlubiyete inanıyorsa bu ordunun durumunu bildiğindendir. Dört yıldır yetiŐtirdiđi ordunun elbette kıymetini ondan daha iyi bilecek yoktur. Peki, bu ordu kimin eseridir? Kendisinin.

Aklı baŐında olan hią kimse harp istemiyordu. Harp isteyenler gözlerini iktidar hırsı bürümüş, Őahsi menfaatlerinden baŐka bir Őey düŐünmeyen ittihatąılar ve onların muhalifi olan itilafąılardı. Ve bunlar harp taraftarlıđında birleŐiyordu.

Harp istemekte birleŐen bu muhalifler savaŐta birleŐebilmişler midir? Vatan selameti için itilaflarını bir yanma bırakabilmişler midir? İtilaflarının bırakmak bir yana bunlar devletin içinde bulunduğu durumu, askeri vaziyeti, düşünmeden savaŐ istemiş, savaŐ boyunca da devletin inkırazı için, mağlubiyet için ne yapılması lazım geliyorsa onu yapmışlardır. Devlet ricali harp isteyen bir avuą insanın nümayıŐlerinden korkarak harbe taraftar olmuş, büyük bir cesaretsizlikle ve düşünce-sizlik örneği göstermişlerdir.

Sözü uzatmaya gerek yok. Bu feci mağlubiyette ittihatąılar iktidarı ve itilafąıları, onlarda ittihatąıları itham ettiler. Yüksek rütbeliler madunlarını, onlarda yüksek rütbeli kumandanları, nihayet her ikisi de dilsiz olan ve sesini asla çıkarmamış olan askeri suçladılar. Bu suçlamalar arasında olan vatana oldu. Anadolu kadar öz olan vatan toprakları elden çıktı. Binlerce vatan evladı yurtlarından, yuvalarından göą etmek zorunda kaldı. Binlerce vatan evladı canlarından, mallarından oldu.

Bizce yenilgimizin baş sorumlusu başta ülkeyi ve savaşı yönetme sevk ve idare etme mevkiinde olanlar olma üzere, orduyu yöneten subaylardır. Bunların içine düŐtükleri fırkacılık ve hamiyetsizlikleri vatanın felaketine sebep olmuştur.

DARBECİLİK NE ZAMANDAN BERİ VATANSEVERLİK OLDU?

İttihatçılar iktidarı kaybettikten sonra birçok defa Babıali'ye baskında bulundular. Bu yönde bir hareketleri bekleniyordu. Halaskarlarda buna mani olmak için mücadele ediyorlardı. İttihatçıların birkaç taarruzu Babıali'nin muhafız taburu komutanınca püskürtülmüştü. Balkan savaşının yaşandığı günlerde her iki gurup da Bulgarlardan çok iktidarı, birbirlerini alt etmenin yollarını düşünüyorlardı.

İttihatçılar, Edirne kuşatmasının sürdüğü, ülke savunmasının hayati olduğu bir zamanda Babı Ali baskınına gerçekleştirdiler. 10-13 Ocak 1913 tarihli bu darbe ile hükümeti devirerek Mahmut Şevket Paşa'yı sadarete getirdiler. Bu suretle kaybettikleri iktidarı yeniden ellerine aldılar. Ülkenin, millet menfaatinin en ufak siyasi sarsıntıyı kaldıramayacağı bir zamanda bir komitacılık örneği sergileyerek ülkeyi iç kargaşaya sürüklemekten çekinmediler.⁶¹

Peki, bu baskın neden yapılmıştır? İttihatçılar bunu vatan millet için yaptıklarını söylerler. Yani vatan için hükümet devirirler ve ondan sonra hükümet devirmek vatanseverlik sayılır. O günden itibaren sabah erken kalkan subaylar bir vatanseverlik nişanesi olarak darbe eyleminde bulunurlar, geceleri darbe rüyaları görürler. Halaskarlar, Babı Ali baskınıyla kaybettikleri iktidarı yeniden ele alabilmek için karşı darbe girişimlerinde bulunurlar. Böylelikle bir darbeler tarihi oluşuracak süreç başlamış olur.

Peki, bu darbecilerin, darbe peşinde koştukları ve bunu da bir vatanseverlik duygusuyla yaptıklarına inandıkları dönemde vatanın durumu nedir? Gelin bunu bir itttihatçının kaleminden, Babı Ali baskınından sonra İstanbul muhafızlığına getirilen Cemal Paşa'nın hatıratından okuyalım:

“Bulgarlar Çatalca önlerine gelmiş, Yunan donanması Çanakale

61 Ziya Nur Aksun, Osmanlı Tarihi, Ötüken Neşriyat, İstanbul 1994, c.6,s,24-50

boğazını kapatmış, Düvel-i Muazzama savaş gemileri her an İstanbul'u işgale hazır bir halde Beşiktaş önünde demirlemiş, biz devlet yönetimini aciz ve beceriksiz idareciler elinden kurtarabilmek için kanuni bir çare bulamayıp, bir hükümet darbesi yapmışız. Bunun sonucu olarak ta Harbiye nazırı ve özellikle ordunun başkomutanı olan bir zatın ölümüne sebep olmuşuz. Bütün bu teşebbüs ve fedakârlıklardan sonra ülkeyi kurtarıp kurtaramayacağımız ise meçhul⁶²

Paşa, devletin içinde bulunduğu vahim durumu resmettikten sonra böyle bir ortamda hükümet darbesi yapmayı ve hükümet krizi çıkarılmayı vatanseverlik olarak görmekte ve darbe gerekçesi olarak ta devrin idarecilerini aciziyet ve beceriksizlikle suçlamakta, kendilerinin ehil eller eliyle yönetilmesi gerektiğine inandıklarını belirtmektedir. Paşa, ayrıca yaşanan bütün bu felaketlerden sonra devraldıkları iktidarlarında ülkeyi selamete çıkarıp çıkaramayacakları konusunda da emin olmadıklarını ifade etmektedir. Madem sonunda bir ışık göremiyordun o halde savaşın ortasında böylesine bir çılgınlığa neden sebep oldun?

Nedir hükümeti suçladıkları beceriksizlik ve acizlik gerekçesi? Balkan savaşlarında yaşanan yenilgiler ve Edirne'nin kaybedilme tehlikesi. Peki, bu yenilgide ittihatçıların ve evvelki ittihatçı hükümetlerin ve bu baskından sonra sadrazam olan Mahmut Şevket Paşanın ve savaş günlerinde gerekli cesaret ve gayreti göstermekten öte fırkacılık kavgasına düşerek mağlubiyete sebep olan ittihatçı subayların hiç mi suçu yoktu? Düşmana silah atmadan teslim olan Selanik bunların merkezi değil miydi? Selanik'i teslim kararını veren Selanik eşrafı ve komutanı bunların adamı değil miydi? O halde hükümeti suçlamaları ne derece doğrudur? Ayrıca kendileri iktidara geldikten sonra iyi bir yönetim becerisi gösterebildiler de hezimetini zafere mi çevirdiler? Şimdi bize Edirne'yi kurtardıklarıyla övünecek ve kahramanlık taslayacaklardır. Peki, Edirne'yi düşmana teslim eden kim? Bab-ı ali baskınıyla iktidara gelen Mahmut Şevket Paşa'nın yönettiği ittihatçı hükümet değil mi? O halde neyi, kurtarmışlardır? Kendi kaybettiklerini. Ayrıca bu kurtarıştaki elverişli şartlarda gerçekleştirmiştir. Zaferi kazananların ganimeti bölüşmek için giriştikleri boğuşmadan istifade ile Yunan, Sırp ve Ro-

manların saldırısına uğrayan Bulgaristan'dan almışlar.

İttihatçılar, gerçek bir vatan sevgisinden yoksun olduklarını, devletin istikrara en ihtiyaç duyduğu zamanda bir hükümet darbesi ile istikrarsızlığa sebebiyet vermekle göstermiş oldular. Akli başında, hakiki vatanseverin böylesine nazik ve dış tehlikelerin olduğu bir anda iktidarı devirme, devleti sarsma ameliyesine girişmeleri, vatanseverliklerinden öte iktidar severliklerinin nişanıdır.

Savaş devam ederken ve Edirne'yi kurtarma adına iktidara gelen ittihatçılar Edirne'yi kurtaramadıkları gibi Yanya ve İşkodra kuvvetlerinin esaretine, pek çok savaş malzemesinin düşmanın eline geçmesine sebebiyet vermiş, sonuçta devirdikleri hükümetinden daha ağır bir sulh şartlarına imza atmışlardır.

Babialı baskınını kafasına koymuş olan Enver Bey, mevcut hükümetin beceriksizlik ve vatansızlıklarından bahsetmekte ve "memleketi bu vatansızların elinden kurtarmak için" harekete geçilmesi gerektiğinden dem vurmaktadır. Her darbeci ve ihtilalcinin değişmez bahanesidir bu söz. Onlara göre mevcut idare beceriksizdir, haindir, işbirlikçidir, millet ve memleketin felaketine sebep olmaktadır. Bu takdirde her vatanseverin yapması gereken tek şey vardır. İhtilal ile hükümeti devirmek, vatan ve milleti içinde yuvarlandığı bu badireden kurtarmak. İşte şahane vatanseverlik bu idi. Ne ala düşüncedir bu. Akli kıt, düşüncesi mahdut kimseler vatan ve milleti her seferinde kurtaracağız derken yıkıma götürmüşlerdir. Düzelteceğim diyerek ortalığı velveleye verenler daha da berbat hale getirmişlerdir.

Sultan Hamid'i hürriyet uğruna devirenler en büyük hürriyetsizliği millete yaşatmışlardır. Reval görüşmesinden sonra vatan endişesi, vatani kurtarma düşüncesi ile sultanı devirenler, on yıl sonra içinde kurtarılacak bir vatan bırakarak yurdu terk etmişlerdir. Ya 27 Mayısçılar,12 Eylülçüler? Onlarda aynı akıbeti yaşatmışlardır. Din, irtica, rejim endişesiyle 28 Şubat'ta hükümet devirenlerin ülkeyi yaşattığı acı, ekonomiyi getirdikleri hal anlaşılırsa dünkülerle bugünküler arasında mahiyet ve zaman farkı dışında bir fark olmadığı görülecektir.

BALKAN SAVAŞLARINDA HİLAL ve HAÇ KAVGASI

Balkan Savaşları salt siyasi ve askeri bir olay mıdır? Yoksa bu savaşların ardında yeni bir Haçlı düşüncesi saklı mıdır? Savaşın görünürdeki nedeni Balkan uluslarının Rusların kışkırtmalarıyla, Osmanlı'nın Trablusgarp'ta İtalyanlarla savaşmasından da yararlanarak Rumeli topraklarını aralarında paylaşmak istemesidir. Ancak bu düşüncüyü taşıyan ve Şark sorunu olarak nitelenen projenin ardında Türkleri Avrupa'dan atmak isteyen Haçlı ruhunun izlerini de unutmamak gerekir.

Bu savaş bir toprak ve hâkimiyet kavgasından öte bir Haçlı saldırısı ya da ittifaktır aynı zamanda. Almanya'nın İstanbul sefiri Wanngenhelm'in, Alman hariciye nazırına yazdığı raporunda Balkan Muharebeleriyle ilgili olarak "İsa ile Muhammet arasındaki savaş" tabirini kullanması bunun en açık misalidir.⁶³

Dört Balkan devleti Osmanlıya karşı ittifak etmiş, bu ittifakı devrin diğer ehli salıp büyükleri de ya desteklemiş, ya da sessiz kalmıştır. Yine bu büyük devletlerin Osmanlı'nın savaşı kazanma ihtimali karşısında statükonun korunacağını ilan etmelerine rağmen savaş sonrasında bunu unutmaları ve kazanan Balkan devletlerinin ganimetlerini paylaşmalarına göz yummaları da bunun açık misali değil midir?

Savaş öncesi ve savaş sırasında Türklerin Bulgarları ve diğer Balkan halklarını katlettiklerini gazete manşetlerine taşımaları, bu yönde feryatlar koparanların, kamuoyu oluşturanlara kulak vermeleri buna karşılık katledilen Müslümanlar karşısında başlarını kuma gömerek sessizliğe bürünmeleri de bunun misali sayılmaz mı? Bulgar kralının Ayasofya'ya çan dikmekten bahsetmesi de bu düşüncüyü aşikâr etmeye yetmez mi?

Batı Hristiyan dünyasında bu savaş Haç-Hilal kavgası olarak düş-nülür ve salipten yana tavır alınırken, İslam dünyasında da bu tasavvurla anılmış ve Osmanlı coğrafyasından Hindistan coğrafyasına

63 Ziya Nur Aksun, Osmanlı Tarihi, Ötüken yayınevi, C.6,S.52

varıncaya değin İslamcılık düşüncesinin kuvvetlenmesine sebep olmuştur.

L. Studder “Balkan harbinin başlamasıyla İslam âleminin hiddet ve infiali bütün hudutları aştı. Çin’den tutunuz da Kangoya kadar, bütün gayret-i diniye sahibi Müslümanlar, heyecanlarından nefes bile almaksızın, Balkan yarımadasında karşılaşan ordulara gözlerini dikmiş idiler. Nihayet Türklerin felaket haberi duyuluşunca İslam âleminin tehevür ve teellüm eninleri her tarafta şiddetle yükselmeye başladı” demektedir.

Wambery ise Bulgar kralının Ayasofya’nın kubbesine çan takmaktan bahsetmesi karşısında bir Hintli Müslümanın neşrettiği yazısında “Ey arkadaşlar! Şu hususta fikir birliğine varınız ki, hep beraber Hz. Halifenin sancağı altında toplanıp, İslam âleminin selameti için şehit olmak her Müslümanın vazifesidir” diye çağrı yaptığını yazar.

DÜNYA SAVAŞINDAN BİZE NE KALDI?

Cihan harbîne neden ve nasıl girdik? Nerede ve ne maksatla mücadele ettik? Hangi badireleri atlattık? Hangi hayallerin peşinde serap gördük? Kimlerin emel ve arzularına alet olduk? Dört yıl müddetle sekiz ayrı cebede nelere maruz kaldık? Yenilgilerimizin sorumluları ve mesulleri kimlerdir? Sorular uzayıp gidiyor. Neye yarar. Bu soruların cevaplarını bir hakikat olarak ortaya koymadıktan, koyamadıktan sonra.

Bir milyonu aşkın mevcudu bulan ordumu, dört yıl boyunca daima birbirinden uzakta olan cephelerde ve yine daima birbirinden ayrılmış kuvvetlerle harp etti. Ne için? Vatan için, namus için, onur için, Allah için... Daha acı olanı ortak çıkarı için ya i alman çıkarları için. Roman-ya'dan, Galiçya'ya, Çanakkale'den Kafkasya'ya, Irak'a, Yemene, İran'a Kanala dağılan ordularımız asıl vatanından uzakta farklı iklimlerde binlerce, yüzlerce km uzaklıkta can verdi. Öyle oldu ki Allahu Ekber dağlarında düşmana tek bir kurşun atmadan şehit oldu, rabbine kavuştu.

Bir milyonu aşkın mevcutla girdiğimiz harpten kaç kişi ile çıktık ve ne kadar kayıp verdik acaba? Bunca kayba rağmen elimizde kalan ne idi? Bunca ziyan yaşandıktan sonra bile bu savaşa girmemize haklı gerekçeler vardır denilebilir mi?

Savaşın başındaki Osmanlı ordusu ne ise sonucunda aynı idi. Aynı ordularla, tümenlerle, kolordulara sahiptik. Lakin bu sahibiyet sadece isimde idi. Hakikatte ise erce, subayca, mühimmatça hepsi baştan sona değişmişti. Sadece isimler değişmemişti. Osmanlı ordusunun kadrosu seferin başlangıcında ne ise yine o idi. Lakin genel kuvveti o kadronun onda biri biler değildi.

Cepheden cepheye sevk edilen takımlar, bölükler, tümenler, kolordular adeta birbirine karışmış, cephede, cephe gerisinde ölenler ve sakatlananlar ve firar edenlerle birlikte mevcudu tükenme noktasına gelmişti. On bin mevcutlu tümenlerde 1000, 1500 kişi kalmıştı. Mevcudu bu olan ordunun iaşe ve cephane durumu da bundan farklı değildi.

ZAFER NEYE YARAR UMUMİ OLMADIKTAN SONRA

Tarih şahittir ki 17. asırdan itibaren ters giden tarihimiz içinde nice büyük zaferlerimiz, unutulmaz kahramanlıklarımız vardır. Vardır, lakin bu kahramanlıklar milli bir gurur olmanın ötesinde bir fayda sağlamaz. Savaş meydanlarında kazandığımız zaferlerden barış masalarında yeterince istifade edememiştir ya da bir cephede yazılan kahramanlık destanı başka bir cephede yaşanan mağlubiyetlerle silinmiştir. Ya da tamamlanamamıştır. Destan yarım kalmış ve elde edilen zafer masada kayıplarla neticelenmiştir. Bunun ilk örneğini Prut zaferi ve anlaşması oluşturur. Prutta kazanılan zaferin büyüklüğüne rağmen antlaşma şartları oldukça hafiftir. Baltacı Mehmet Paşanın Prutta kazandığını yıllar sonra Gazi Osman Paşa Plevne’de gösterir. Kahramanca bir direnişle Rusları uzun süre şehre sokmaz. Plevne önünde mağlup ve perişan düşen çar nihayet Romanya kralından yardım istemek zorunda kalır. Aynı Çar sulh masasında da görülür.

Ya Dömeke zaferine ne demeli? Siyasal tarihimizde kara bir leke değil midir? Ne kazandık ne kaybettik? Kazandığımız bir zaferine büyüklüğüne rağmen antlaşma ile ne elde ettik? Ya cihan harbi yıllarında Çanakkale, Kutülamara ve Galiçya’da kazanılan muzafferiyetlerden elimize ne geçti? Mondros ile Sevr ile noktalandı. Dost düşman herkesi imrendiren ayağa kaldıran bütün bu muzafferiyetlerden sulh masasında ne şekilde istifade edebildik?

Ya balkan savaşlarında Yanya, İşkodra, Edirne savunmalarında or-taya koyduğumuz destana ne demeli? Selanik’in savaşız teslimi bütün bunları heba etti. Bütün Rumeli’yi, adaları kaybettik.

Ya son kıyamımız, milli mücadele harbimiz? Burada askeri zaferlerimizi siyasi zaferlerimizle taçlandırabildik mi? Büyük bir başarı olarak yutturulan Lozan barışı kurtuluş için dökülen kanların ve kazanılan zaferin nişanesi olabilir mi? Zafer kazanmış bir ordu imzaladığı antlaşma ile Sevr’in hafifletilmiş maddelerinden mi ibaret olmalıydı?

MÜŞTEREK GAYE

Alman subaylar Cihan Harbi yıllarındaki faaliyetlerinde, eylemlerinde Türk ordusunu sonu gelmez maceralara sürüklerken hep aynı bahaneyi kullanırlar. “Müşterek gaye” Oysa biz mukaddes bir gaye için savaşa girmiştik. Gayemiz vatanımızı ve şerefimizi savunmaktı. Ordumuzun ve milletimizin genel kanaati, fikriyatı bu yöneydi. Ancak bu düşüncede olmayan, Turan idealleriyle yanıp tutuşan, bu ideale ulaşmak uğruna Almanlarla birlikte olmayı mecburiyet sayan ve bu yolda Almanların ortaya attığı “müşterek gaye” için Almanlar ne derse onu yapan subaylarımız da yok değildi.

Turan yolunda, müşterek gaye uğruna bizi Alman eteklerine sarılmış vaziyete düşüren bu ciheti askeriyemiz maalesef ordunun komuta kademesinin hem de başkomutanlık mevkiini tutuyorlardı. Kendilerini buna o derece kaptırmış ve Alman subaylarına o derece itimat duymuşlardır ki Türk subaylarından gelen ve vatanın menfaatine olan bütün haklı taleplere kulak tıkıyor, itibar etmiyorlardı. Almanlarla el birliği eden bu kumanda heyetimiz Kafkaslar üzerinden Rusya’yı dize getirdikten sonra Turanı kurmayı, Süveyş üzerinden Mısırâ hâkim olup İngiliz sömürge yolunu kesmeyi nihayet zaferi kazanıp eski ihtişamlı günlere dönmenin hayalini kuruyor, bu hayal ile kendilerini mutlu hissediyorlardı. Bu hayal gözlerini kör etmiş, basiretlerini bağlamıştır. Bu körlük nedeniyle Alman subayların vatanın aleyhine olan tüm eylemlerini göremiyor, anlayamıyorlardı. Savaşın başlamasıyla İstanbul’a yerleşen Alman subaylarının oynadığı Karadeniz faciası bunun işaretiydi. Alman subayların Enver Paşanın izniyle sevk ve idare ettiği donanmanın Karadeniz’de Rus gemilerini ve limanlarını bombalamaları Türkü avlamak ve ateş hattına çekmek için kurulmuş şahane bir tuzaktı. Ya cihan harbinin taarruz cepheleri olarak adlandırılan Kafkas ve Kanal harekâtları. Bu hareketler sonrasında kırılan canlar, sarf edilen emekler...? Hepsi bu sahte müşterek gaye yolunda heba olup gitti. Vatan müdafaası yolunda her türlü yokluğa, meşakkate rağmen kahramanca çarpışan vatan evlatları “müşterek gaye” adıyla gizlenen Alman çıkarları peşinde başkomutanlıkça sevk edildiklerini anlayamadan cepheden cepheye koşup durdular.

ALMAN SUBAYLARIN ETTİKLERİ

Alman subayları başımıza musallat edenlere veyl olsun. Veyl olsun onlara Türkün kahraman neferlerini teslim edenleri. Veyl olsun onların ihanet kokan hareketleriyle Türk askerini, vatanın kahraman evlatlarını Kanalda, Filistin’de, Çanakkale’de... kırdıranlara. Veyl olsun Türkün mukaddesatını Türkün düşmanlarına teslim edenlere. Veyl olsun Türkün kahraman subayları yerine Almanların ihanet kokan sözlerine itimat edenlere, veyl olsun gafletin ihanet olduğunu seze-meyenlere...

Biz ne zamanki kendimize güvenimizi yetirdik. Batının gelişmişli-ği, üstünlüğü karşısında büyüledik, işte o andan itibaren kendimizi onların ellerine teslim ettik. Okul açtık, batıdan öğretmenler getirdik. Her şey olmaya namzet evlatlarımızı onların ellerine teslim ettik. On-larda kendilerine yakışanı yaparak iman dolu evlatlarımızı imansız nesiller haline getirdiler. Türkün bin yıllık değerlerini küçümser hale getirdiler.

Alman subaylarını ordularımıza kumandan tayin ettik. Onları ken-di ırkının çıkarları uğrunda ölüme gönderdiler. Subaylarımıza kurmay tayin ettik, onları yanlış yollara sevk ettiler, sonu felaketle neticelenecek eylemlere yönelttiler. Maliyemizi emanet etik, soyup soğana çevir-diler. Velhasıl etmedikleri cefa, yapmadıkları ihanet kalmadı. Subay diye, eğitimci diye getirdiklerimiz mühendis çıktı, istihbaratçı çıktı. Vatanımızın mahrem haritasını çıkarmaya, Müslüman kardeşlerimizi bizden soğutmaya kalktılar. Bunun en son ve en acı örneklerini dün-ya harbinde yaşadık. Ordumuz, donanmamız Alman Generallerinin elinde heder olup gitti. Buna mani olmak isteyip te mani olama-yan, başkumandanlığa derdini anlatamayan komutanlarımız kendini yiyip bitirdi. Yazdıkları anılarında yaşadıklarını, Alman subayların bu va-tan yaptıklarını nazarlarımıza sunarak gelecek adına ibret almamız ve aynı yerden bir daha ısırılmamız için uyanık olmamız gerektiğini salık verdiler. İşte bunlardan biri olan ve Filistin cephesindeki son boz-guna şahit olan süvari binbaşı Vecihi Bey bakın Alman generale-rini ve onların vatana neler yaşattıklarını nasıl anlatıyor:

“Almanlar burada neler, neler icat etmişlerdi. Ucu çengelli urgan-

larla üstü açık vagonlardan, karanlıkta kim farkına varır çuvalları çekmek, düşürmek, Pozanti’da, Kelebek’te sevkیات sırasını bekleyen vagonların dibini delerek hamulesini aşırarak, Türk subayının eşya ve bavullarını çalmak, sabun çuvallarını boşaltıp yerine taş koymak, gaz, benzin tenekelerine su doldurmak...”⁶⁴ “Almanlara gelince, bunların icraatı “müşterek gaye” namına da olsa Türklerin yararına olmaktan çok, Almanlığa hizmete matuf idi. Almanların Avrupa toprağında yükünü hafifletebilmek, düşman ordusundan mümkün olduğu kadar Türkiye cephelerine büyük kuvvetler çekebilmek için vakitli vakitsiz, lüzumlu lüzumsuz, taarruzları en çok bunlar icat eder ve başkumandanlık makamını da lüzum görürlerse, fikirlerine alet etmeye serinkanlılıkla muvaffak olabiliyorlardı.

Almanların arzusuna boyun eğmemek, destekçi olmamak bir musibetti. Fakat onların her arzusuna destekçi olmak, şahsen faydalı olsa da, ordumuz, vatanımız için bir başka musibetti. Benimsenecek olan hareket tarzıyla insan ya nefisini ya da vatanın menfaatini, ikisinden birini feda etmek mecburiyetindeydi. Çünkü Almanlar taraftarlarını pek iyi tanırlar, aksi hareketi benimseyenleri Osmanlı ordusundan veya hiç olmazsa, kendilerince mühim gördükleri işlerin başından uzaklaştırmakta sıkıntı çekmezlerdi.

General Falkenhain 5 milyon altın tahsisatla Yıldırım Ordularının başına geçtiği zaman, Arabistan’ın, yasaların üstünde, âdeta körü körüne bir diktatörü olmuştu. Arap yöneticilerin istediği gibi paralar, buğdaylar, hilatlar, nişanlar dağıtarak, güya bunların Osmanlı devletine sadakatini temin ediyordu. Hakikatte, bütün icraatında Arapları Almanya’ya, Kayzere bağlamaya çalışıyordu. Şu bir hakikattir ki.

Türkiye’de Türk ordusunu en iyi Türk kumandanlar yönetebilirlerdi. Çünkü sadık Türk askerinin harp tarzını Türk kumandanları Almanlardan çok daha iyi bilirler... Bu duruma karşı ilk önce itiraz sesi 7. ordu kumandanı Mustafa Kemal Paşa’dan yükseldi. Muvaffak olamayınca istifa etti. Çekildi gitti. Çünkü Türkiye Türklerin mi, Al-

64 Murat Çulcu, Erkânı Harp Binbaşısı Vecihi Beyin Anıları, Arba Yayınları, İstanbul 1993, s.24

manların mı, artık belli değildi. Alman tahakkümü o mertebede artmıştı. Türkün ecdadından miras mertlikle bu zillete mahkûm olmak, bir türlü birbirine uymuyordu.”⁶⁵

Alman komutanları sonu felaket olmayacak taarruzları emrediyorlardı. Ne için? Kazanmak için mi? Kazanılmayacağını bile bile. “Lakin Türkler biraz daha boş yere telef olmuş!... Almanların umurunda mı? Fransız ve İngilizlerin batıda başlayan ve her gün alman ordusunu biraz daha geriye atan taarruzlarını hafifletmek mümkün olmasa bile, bir intikam olsun alınmış olmaz mıydı?”⁶⁶

Ordularımızı, kolordularımızı teslim ettiğimiz alman generalleri bu orduları gereğince sevk ve idare edebilmişler midir? Ne gezer. Bakın bu durumu nasıl anlatıyor Vecihi Bey:

“Almanlardan oluşan düşman başkumandanlığı bu sevk ve idare kabiliyetini Türkiye’de cereyan eden savaşların hiç birinde gösteremedi. Fakat buna mukabil Türk kumandanları, bizimle beraber hasımlarımız da teslim ederken küçük fırsatlardan en iyi şekilde istifade etmesini bildiler ve en fena zannolunan müşkül durumlarda en uygun şartlarla ordularını sevk ve idare edebilmek maharetini çoğunlukla gösterdiler.

Eğer bunun aksi zahir olduysa bu, bizim amaç ve askeri harekâtımızı Alman çıkarlarına uydurmak gayretinden bir an uzak kalmayan Alman askeri heyetinin müdahale ve etkisiyle oldu”⁶⁷

Kılavuzu karga olanın burnu pislikten kurtulabilir miydi? Bu savaş yıllarında bizim kılavuzlarımız Almanlar veya onlardan daha çok Alman taraftarı olan vatanperverlerimizdi. Alman büyüüne kapılmış bu komuta heyetimiz cehalet içinde, serabı hakikat Zannederek, uğruna dört elle sarılmış, vatan evlatlarını Romanya’da, Galiçya’da, Kafkasya’dan İran’a, Irak’a, Sina’ya sürükleyip durmuştur. Bütün bunlarla ne kazandık. Çölde serap görenler vardıklarında neyle karşılaşırsa onu.

65 Murat Çulcu, Erkânı Harp Binbaşısı Vecihi Beyin Anıları,33-35

66 Murat Çulcu, Erkânı Harp Binbaşısı Vecihi Beyin Anıları, s.37

67 Murat Çulcu, Erkânı Harp Binbaşısı Vecihi Beyin Anıları, s.55

ORDUDAKİ SUİSTİMALLER

Dünya savaşı yıllarında ordudaki suiistimler saymakla bitirilemez. Bu suiistimallere dair birçok subay ve zabıt gördüklerini, duyduklarını ve şahit olduklarını anılarında uzun uzun anlatmışlardır. Bu anlatılanlara bakıldığında cephedeki askerler yokluktan değil, yollardaki soygunlar ve suiistimler nedeniyle aç bi ilaç kalmışlardır. Bu açlık ve bunun getirdiği sıkıntılar cephedeki askerler arasında huzursuzluklara, karışıklıklara hatta firarlara neden oluyordu. Açlık askeri hem dermansız bırakıyor hem de disiplinsizliğe, itaatsizliğe sevk ediyordu. Yaşanan yenilgilerde bu manzaranın da rolünü unutmamak gerekir.

Filistin cephesinde bulunan ve Filistin ricatını yaşayan Binbaşı Vecihi Beyde anılarında bu suiistimale değinerek işin mahiyetini nazarlarımızı sunar.

“Et, pirinç, baklava, börek, ot... Orada hepsi vardı. Fakat herkes için aynı derecede değildi. Cepheye bulunanlar buğday haşlaması ya da un çorbasıyla midesinin doldururken bifteklerle, tatlılarla karın doyuran, buzlu hoşafı içenlerde vardı. Bunu böyle yapanlar sade Almanlar değildi. Bizler de beraberdik.”

Birde subaylara derecesine göre erzak dağıtımını meselesi vardır. Ailesine bakmak ve sefalet çekmelerine mani olmak için iyi niyetlerle başlanan bu uygulama kötü niyetlilerin elinde bir suiistimler halkası ve soygunlar düzenine çevrilir. Vecihi Bey bu uygulamanın suiistimleri hakkında şunları yazıyor:

“Bu dağıtım yüzünden meydana gelen üzücü olayları insan, tüyle ri ürpermeden hatırlayabilir mi? Esasen cepheye bulunan subayların aileleri çoğunlukla bu dağıtımdan tamamı tamamına hissedar olamıyordu... Bir kısım hak veya asker her istediğine nail olurken erkekleri düşman karşısında çarpışmaktan başka günahı olmayan bir kısım ailelere de sade yağ yerine kandil içinde kullanılmaya yarar bir miktar zeytinyağıyla her ay 5-10 kilo kuru, kokmuş bakla vermek elbette paylaşma ve adalete uygun sayılmazdı. Bu suiistimal sadece cephe gerileri-ne münhasır kalmamış, kademeli olarak cephelere de sirayet etmişti.”

Erzak dağıtımının en büyük zararı orduya dokunmuştur. Erzakların dağıtım ve depolanmasında görevli olanlar “bilhassa erzak-ı nadire olarak nitelenen ve hariçte tedariki müşkül kısımlarını paylaştıkları için ordu iaşesine kala kala buğday, arpa, yulaf, mısır gibi hububat isabet ediyordu”⁶⁸

“İstanbul’dan ya da başka menzil merkezinden ordular namına sevk edilen erzak yüklü vagonlar eğer muhteviyatı şeker gibi tatlı ise ekseriya gereken yere salimen ulaşamazdı. Trenler istasyonlara uğradıkça soyuluyordu. “nihayet ne kalırsa oda ordulara nasip oluyordu. Bir iki vagon dolusu şekerin ancak 50-600 kilodan ibaret olarak cephelere gelebildiğini hatırlıyorum.” birlik kumandanı olup ta menzillerden bir ya da birkaçı üzerinde nüfuz sahibi oldunuz mu, birliğinizi en iyi besleyebilirdiniz. Olamadınız mı kendinizde, askerinizde mahrumiyetler içinde kalırdınız. Nüfuz sahibi olmak kanun ve nizamların üzerinde idi”

Sevgili binbaşımız, orduda ve subaylar arasında var olan yükselme ve yaranma arzusundan, bu arzu nedeniyle ki yukarılara şirin görünme, hakikati gizleme, bu yolla layık olmayan bir kısım kimseleri makam ve mevkii sahibi olduklarından bahsetmektedir. Buna rağmen “doğruya doğru, eğriye eğri diyecek kadar metanet gösteren namuslu simalarda eksik değildi.” diyerek bunları övmekte ve dünya savaşında dört sene sürdürebilmemizi bunların bu hallerine bağlamakta ve şöyle demektedir: “yoksa herkes yukarıdakilerin arzusuna körü körüne muhtabakat etseydi belki bir seneye varmaz tepetaklak olurduk.”

68 Murat Çulcu, Erkânı Harp Binbaşısı Vecihi Beyin Anıları, Arba Yayınları, İstanbul 1993, s.22-31

YIL 1918: VAZİYET VE HAMİYET

Yıl 1918. Devleti Aliye bütün cephelerde yenilmiş ve Mondros Ateşkes Antlaşması imzalanmıştır. Mağrur düşman zaferin verdiği gururla yurt topraklarına girmektedir. Rum, Ermeni ve sair azınlıklar büyük bir sevinç içinde düğün bayram yapmakta, İtalyanlar Antalya'dan, Yunanlılar İzmir'den yurt toprağına adım atmaktadır. Doğuda Ermeniler kıyam ediyor. Karadeniz kıyılarında Pontus davası hortluyor. Adana'dan Urfa'ya kadar Fransızlar bütün güney topraklarını işgale başlıyor. Ermeni, Rum casusları işgalci düşmanlarla işbirliği halinde Türkü öz vatanında boğmak, yok etmek için azmetmiş bulunuyorlar.

İç ve dış düşmanlar ittifak etmiş el birliği ile Türk vatanını parçalamak için çalışıyorlar. Onlara göre Türkiye batmıştır. 1815 yılında "Hasta Adam" olarak adlandırdıkları Osmanlı çökmüş ve mirasına konmak sırası gelmiştir. İstanbul ve batı Anadolu Yunanistan'a veriliyor, Doğu Anadolu'da büyük bir Ermenistan kuruluyor, Karadeniz kıyılarında tarihi Pontus krallığı yeniden canlandırılıyor. Bütün papazlar, kiliseler, yabancı ve azınlık okulları bu iş için seferber ediliyor. II. Mahmut'un Yunan istiklalini kışkırtmaktan sorumlu tutarak Rum patriğini astığı günden beri kapalı tutulan Rum patrikhanesinin kapalı olan kapısı "Bizans'ın dirilme zamanı geldiği" düşüncesiyle açılıyor. Patrikhane yeniden Yunan davasının gizli karargâhı haline geliyor. Tarihi Etnik-i Eterya, Taşnak ve Hınçak komiteleri yeniden aktif hale geçiyorlar. Beşinci kol faaliyetleri hız kazanıyor. Sahte belgelerle, nüfus istatistikleriyle kendilerinin çoğunlukta, Türklerin azınlıkta olduğunu ispatlamaya çalışıyor, Wilson ilkelerinin milliyetler maddesine dayanarak buraların kendilerine tevdi edilmesini büyük develerden istiyorlar. Bu maksatla Avrupa başkentlerinde, Paris konferansında yoğun propagandaya girişiyorlar.

Bütün bunlara karşılık Türklerde genel bir hüznün ve endişe var. Dört yıl boyunca yapılan fedakârlıkların boşa gitmesinden dolayı yaşanan büyük bir hayal kırıklığı var. Ümitsizlik var, savaştan bıkmışlık var, yorgunluk var, yoksulluk var, sefalet var... Yanmış köyler, yıkılmış evler var. Yetim kalmış çocuklar, dul kalmış kadınlar, evladını yitirmiş

analar babalar var. Hemen hemen her evde bir hüznün var. Hemen bütün yüreklerde bir ateş ve yangın var.

Düşman bir yandan muahede hükümlerine dayanarak yurt topraklarını işgal ediyor, bir yandan ordunun elindeki silahları topluyor bir yandan tehlikeli gördüğü subayları, ileri gelen kimseleri tutukluyor, bir yandan da milletin arasına ayrılık ve tefrika tohumları ekmeye çalışıyor. Bütün bu yaptıklarıyla bizi bütün bütün dirilmek ve ayağa kalmak imkânından mahrum etmek istiyor. Rıza Nur'un hatıratında anlattıklarına bakılacak olursa Çerkezleri, Kürtleri, Alevileri türlü yalanlarla, vaatlerle, propagandalarla milli bünyeden koparmaya çalışıyorlar. "İngilizler Türkiye'yi parçalamak için yoğun propaganda yapıyor "Ermeni, Rum, Kürt, Çerkez ihtilafı yetmezmiş gibi Ankara'dan Tebriz'e kadar uzanan bir şerit halinde uzanan kızılbaş halis Türkler de "siz Türk değilsiniz, istiklal isteyin" diyorlar. Keza Anadolu'daki Türkmenlere de siz Türk değilsiniz diyorlar. Hatta Konya ahalisine siz Türk değil, Selçuki'siniz" diyorlar.⁶⁹

Bütün bunlar karşısında İstanbul'daki padişah ve hükümeti suskun. Bir şey yapamıyor. Vatan ve milletin mukadderatını kurtarmak için hiçbir harekete girişemiyor. Adeta İngilizlerin elinde esir. Hatta onların isteklerini yerine getirmekle meşgul bir vaziyette görünüyor. Bazen hükümete hamiyetli bir el geliyor fakat onun da elinden bir şey gelmiyor, çok istemesine rağmen açıktan bir harekette bulunamıyor. Yüreği yanık bir halde seyirci durumunda kalıyor. İşgalcilerin bitmek tükenmek bilmez istekleri karşısında istifa etmek zorunda kalıyor. Görülen vaziyet gittikçe içinden çıkılmaz bir hal alıyor ve bizi yokluğa, ademe mahkum ediyor. Devlet yıkılıyor, dokuz asırlık şanlı millet esir, istiklal ve hürriyetini kaybetmek tehlikesiyle karşı karşıya bulunuyor.

İşte bu vaziyet karşısında Türk'e müdafaa etmekten, ya istiklal ya izmihlal demekten başka çare kalmıyor. Her yanda hayati ve milli bir tehlikenin getirdiği endişe ile kıyam ballıyor. Hamiyet sahibi insanlar hiç çekinmen bu kıyama katılıyor. Yahut da kıyama öncülük ediyor.

69 Dr. Rıza Nur, Hayat Ve Hatıratım, Altındağ Yayınevi, İstanbul 1967, C.3, S.558

Yurdun dört bir yanında asker sivil, vazifeli vazifesiz kimseler kendini vazifeli hissederek milli kıyamın tohumlarını atmaya, yok etmek isteyenlere karşı ben varım diyerek yok edilemeyeceğinin kavgasını vermeye başlıyor. Toplanıyor, müzakereler yapıyor, cemiyetler tesis ediyor, silahlı mukavemet teşkilatları kuruyorlar. Ordu komutanları, vali ve mutasarrıflarda gizli açık bu komitelere iştirak ediyor, destek veriyorlar. Hatta bazı yerlerde bizzat öncülük ediyorlar. Anadolu'da başlayan milli kıyam bir nefis ve vatan müdafaasıdır. Bu sebepler memleketin her tarafında millet tarafından düşünölmüş ve yapılmıştır. Bu kıyam bir kişinin eseri değil, binlerce kişinin eseridir.

İşte bu teşekküller Anadolu'daki milli kıyamı başlatan örgütlerdir. Anadolu kıyamı için birilerinin adı yazılacaksa evvela bunların adı yazılmalıdır. Bunların fedakârlıkları, hamiyetleri ve kahramanlıklarından bahsedilmelidir. Öyle ki bu kimseler gelecek kuşakların zihinlerinde bir vefa duygusu ile kazanmalıdır. Unutulmamaları için fedakârca çalıştıkları bölgelerde adlarına abideler dikilmelidir. Gelecek kuşakların zihinlerinde yer etmeleri için haklarında hikâyeler, romanlar, yazılmalı, filmler çekilmeli, tiyatrolar yazılıp oynatılmalıdır. Çocuklarımıza milli ruh vermek ve milli bir terbiye kazandırmak için bütün bunlar mutlaka yapılmalıdır.

IV. BÖLÜM
EMANETİN YABANCI
UZMANLARA TEVDİ
EDİLMESİ

OSMANLIDAKİ YABANCI UZMANLARIN ve ALMAN SUBAYLARIN ETTİKLERİ

Osmanlılar 17. asırdan itibaren bozulan düzeni ıslah etmek için bir takım arayışlara girdiler. Bu arayışlar dâhilinde bir kısım düzenlemeler yapıldı, devlet adamlarından duruma dair raporlar hazırlanmaları istendi. Bu durum itene neticeyi vermediği için sonraki yıllarda tamamen dışarıdan çözümler aranmaya başlandı. Bu arayışlara bağlı olarak yurt dışına öğrenciler gönderildi, dışarıdan uzmanlar getirildi. Onların bilgi ve tecrübelerinden istifade ile devletin hususiyle de ordunun aksayan yanlarına çözüm arayışına girildi. İngiltere'den, Fransa'dan Prusya'dan getirilen uzmanlar orduda görevlendirildi. Sonraki yıllarda güçlenen Almanya'dan bol miktarda subaylar getirilerek ordunun ıslahına çalışıldı.

Peki, bu subaylar Osmanlıya ve orduya ne getirdi? Nasıl bir katkı sundu? Şüphesiz bu faaliyetlerin olumlu yanları olmuştur. Bu yönüyle bir sorun yok lakin meselenin birde öbür yüzü var. Bu subaylar, uzmanlar Osmanlı toplumu içinde, hususiyle de ders verdikleri subaylar arasında bir zihniyet değişimine sebep olmuşlardır. Subaylar arasında batılı düşüncenin uyanışında ve onların kendi kültürel köklerinden uzaklaşmalarında, ayrıca batıya hayran ve yandaş, hatta onların lehine politikalar, faaliyetler yapabilecek zihniyette bir subaylar kadrosunun yetişmesinde etkili olmuştur.

İkincisi bu subaylar Osmanlı devletinin, ordunun ihtiyaç duyduğu silahların ve mühimmat ihtiyaçlarının temininde kendi ülkelelerinin tercih edilmesinde önemli rol oynamışlar, Almanya'dan silah alınmasını sağlamışlardır. Örneğin "1885-1899 arasında Alman askeri heyetinin önerisiyle Almanya'dan miktarı 100 bu milyon franktan az olmayan top, torpido, tüfek, cephane alınmış... Çanakkale boğazının tahkim için Almanya'dan 500 den fazla ağır top getirilmiş, Türk filoları Alman tersanesi tarafından donatılmıştır."⁷⁰

70 Faruk Yılmaz, İmparatorluk Döneminde Türk- Alman İlişkileri (Goltz Paşanın Hatıratı) Berikan Yayınevi, Ankara 2004,s.11

Üçüncüsü bu subaylar bir yandan Osmanlı ordusunun ıslahı için bir kısım raporlar hazırlarken bir yandan da kendi devletleri için Osmanlı devletinin her türlü askeri, siyasi, ekonomik, toplumsal durumlarını içeren istihbarat amaçlı raporlar hazırlayıp göndermişlerdir.

Cihan harbinde ve öncesindeki günlerde yabancı ve bilhassa Alman subayları başımıza musallat edenlere veyl olsun. Veyl olsun onlara Türkün kahraman neferlerini teslim edenlere. Veyl olsun onların ihanet kokan hareketleriyle Türk askerini, vatanın kahraman evlatlarını Kanalda, Filistin'de, Çanakkale'de kırdıranlara. Veyl olsun Türkün mukaddesatını Türkün düşmanlarına teslim edenlere. Veyl olsun Türkün kahraman subayları yerine Almanların ihanet kokan sözlerine itimat edenlere. Veyl olsun gafletlerinin ihanet olduğunu sezemeyenlere...

Biz ne zamanki kendimize güvenimizi yetirdik. Batının gelişmişliği, üstünlüğü karşısında büyüledik, işte o andan itibaren kendimizi onların ellerine teslim ettik. Oku açtık batıdan öğretmenler getirdik. Her şey olmaya namzet evlatlarımızı onların ellerine teslim ettik. Onlarda kendilerine yakışanı yaparak iman dolu evlatlarımızı imansız nesiller haline getirdiler. Türkün bin yıllık değerlerini küçümser hale getirdiler. Ordularımıza kumandan tayin ettik. Onları kendi ırkının çıkarları uğrunda ölüme gönderdiler. Subaylarımıza kurmay tayin ettik, onları yanlış yollara sevk ettiler, sonu felakete neticelenecek eylemlere yönelttiler. Maliyemizi emanet etik, soyup soğana çevirdiler. Velhasıl etmedikleri cefa, yapmadıkları ihanet kalmadı. Subay diye, eğitimci diye getirdiklerimiz mühendis çıktı, istihbaratçı çıktı. Vatanımızın mahrem haritasını çıkarmaya, Müslüman kardeşlerimizi bizden soğutmaya kalktılar. Bunun en son ve en acı örneklerini dünya harbinde yaşadık. Ordumuz, donanmamız Alman Generallerinin elinde heder olup gitti. Buna mani olmak isteyip de mani olamayan, başkumandanlığa derdini anlatamayan komutanlarımız kendini yiyip bitirdi. Yazdıkları anılarında yaşadıklarını, Alman subayların bu vatan yaptıklarını nazarlarımıza sunarak gelecek adına ibret almamız ve aynı yerden bir daha ısırılmamız için uyanık olmamız gerektiğini salık verdiler. İşte bunlardan biri olan ve Filistin cephesindeki son bozguna şahit olan süvari binbaşı Vecihi Bey bakın Alman generale-

rini ve onların vatana neler yaşattıklarını nasıl anlatıyor:

“Almanlar burada neler, neler icat etmişlerdi. Ucu çengelli urganlarla üstü açık vagonlardan, karanlıkta kim farkına varır- çuvalları çekmek, düşürmek, Pozantı’da, Kelebek’te sevkیات sırasını bekleyen vagonların dibini delerek hamulesini aşırarak, Türk subayının eşya ve bavullarını çalmak, sabun çuvallarını boşaltıp yerine taş koymak, gaz, benzin tenekelerine su doldurmak...”⁷¹

“...Almanlara gelince, bunların icraatı “müşterek gaye” namına da olsa Türklerin yararına olmaktan çok, Almanlığa hizmete matuf idi. Almanların Avrupa toprağında yükümünü hafifletebilmek, düşman ordusundan mümkün olduğu kadar Türkiye cephelerine büyük kuvvetler çekebilmek için vakitli vakitsiz, lüzumlu lüzumsuz, taarruzları en çok bunlar icat eder ve başkumandanlık makamını da lüzum görürlerse, fikirlerine alet etmeye serinkanlılıkla muvaffak olabilirlerdi.

Almanların arzusuna boyun eğmemek, destekçi olmamak bir musibetti. Fakat onların her arzusuna destekçi olmak, şahsen faydalı olsa da, ordumuz, vatanımız için bir başka musibetti. Benimsenecek olan hareket tarzıyla insan ya nefisini ya da vatanın menfaatini, ikisinden birini feda etmek mecburiyetindeydi. Çünkü Almanlar taraftarlarını pek iyi tanırlar, aksi hareketi benimseyenleri Osmanlı ordusundan veya hiç olmazsa, kendilerince mühim gördükleri işlerin başından uzaklaştırmakta sıkıntı çekmezlerdi.

General Falkenhain 5 milyon altın tahsisatla Yıldırım Ordularının başına geçtiği zaman, Arabistan’ın, yasaların üstünde, âdeta körü körüne bir diktatörü olmuştu. Arap yöneticilerin istediği gibi paralar, buğdaylar, hilatlar, nişanlar dağıtarak, güya bunların Osmanlı devletine sadakatini temin ediyordu. Hakikatte, bütün icraatında Arapları Almanya’ya, Kayzere bağlamaya çalışıyordu. Şu bir hakikattir ki Türkiye’de Türk ordusunu en iyi Türk kumandanlar yönetebilirlerdi. Çünkü sadık Türk askerinin harp tarzını Türk kumandanları Almanlardan çok daha iyi bilirler... Bu duruma karşı ilk önce itiraz sesi 7. ordu kumandanı Mustafa Kemal Paşadan yükseldi. Muvaffak olamayınca

71 Murat Çulcu, age,s. 32-33

istifa etti. Çekildi gitti. Çünkü Türkiye Türklerin mi, Almanların mı, artık belli değildi. Alman tahakkümü o mertebede artmıştı. Türkün ecdadından miras mertlikle bu zillete mahkûm olmak, bir türlü birbirine uymuyordu.”⁷²

Alman komutanları sonu felaket olmayacak taarruzları emrediyorlardı. Ne için? Kazanmak için mi? Kazanılamayacağını bile bile.

“Lakin Türkler biraz daha boş yere telef olmuş!... Almanların umurunda mı? Fransız ve İngilizlerin batıda başlayan ve her gün alman ordusunu biraz daha geriye atan taarruzlarını hafifletmek mümkün olmasa bile, bir intikam olsun alınmış olmaz mıydı?”⁷³

Ordularımızı, kolordularımızı teslim ettiğimiz alman generalleri bu orduları gereğince sevk ve idare edebilmişler midir? Ne gezer. Bakın bu durumu nasıl anlatıyor Vecihi Bey:

“Almanlardan oluşan düşman başkumandanlığı bu sevk ve idare kabiliyetini Türkiye’de cereyan eden savaşların hiç birinde gösteremedi. Fakat buna mukabil Türk kumandanları, bizimle beraber hasımlarımız da teslim eder- en küçük fırsatlardan en iyi şekilde istifade etmesini bildiler ve en fena zannolunan müşkül durumlarda en uygun şartlarla ordularını sevk ve idare edebilmek maharetini çoğunlukla gösterdiler.

Eğer bunun aksi zahir olduysa bu, bizim amaç ve askeri harekâtımızı alman çıkarlarına uydurmak gayretinden bir an uzak kalmayan alman askeri heyetinin müdahale ve etkisiyle oldu”⁷⁴

Vecihi Bey, Filistin ricatı sırasında Yıldırım Orduları menzillerinden biri olan Ajlunda, 26 Eylül günü karşılaştığı manzarayı ve Alman subaylarının durumunu şöyle anlatıyor:

“Bu menzil noktasında 1 milyon kilodan fazla arpa, bir o kadar buğday ve 5-6 yüz bin kilo hububat saire vardı. Ambarlar ağzına kadar

72 Murat Çulcu, age,s. 32-33

73 Murat Çulcu, age,s. 37

74 Murat Çulcu, age,s.55

dolu idi. Bunlar şimdiye kadar geçen birliklerin alabildiklerinden arta kalanı idi. Şama varıncaya kadar diğer tesadüf ettiğimiz menzil noktalarında da hemen aşağı yukarı aynı miktar erzak ve hububat mevcuttu.

Filistin savaş cephesinin savaş gerisinde böyle erzak dolusu menziller bulunduğu halde biz neden iâşe yüzünden o derece müşkülata uğramıştık? Neden bilhassa hayvanlarımız günlerce arpasız, amasız kalmıştı? Nakliye vasıtaları yetersiz deniliyordu. Çünkü Anadolu de-miryolları, Almanların şarabını, şampanyasını, birasını, daha bilmem nelerini taşımaktan kurtulamıyordu. Diğer taraftan da Anadolu'dan, Arabistan'dan, Almanya'ya buğday, arpa nakliyatı yapıldığı rivayet olunuyordu. Hemen her alman neferinin, her alman subayının Almanya'da bıraktığı ailesini beslemek için postalarla her hafta beşer kilo ağırlığında etten, yumurtadan, fasulyeden, yağdan, peynirden mürekkep binlerce paket yığılıyordu. Sanki Almanlar hizmetten çok hem kendilerini, hem Almanya'daki ailelerini beslemek için memleketimize gelmişlerdi.

İzmir'in, Suriye'nin en güzel üzüm ve incirlerini, Türkiye'nin has ekmeklerini onlar yiyor, Bomonti biralarını onlar içiyordu. Türk efradı, mesela payitahtta bile tuzlu balıkla geçinirken Almanların sofrasında en körpe dana etlerinden kızartmalar eksik olmuyordu.

Bütün Türkiye şimendiferleri Almanların elindeydi. Sevkiyat ve nakliyatın tertip ve nizamı hep onlara aitti... Türkeri ya da Türklere ait eşyayı isterlerse nakle müsaade ederler, isterlerse etmezlerdi. Müsaadeye mazhar olanlar da arzu ettikleri mevkilere oturamazlardı. Bazen 3. mevkilere, fakat ekseriya eşya vagonlarına istif olunurlardı. Fakat kendilerine, kendi efrat ve subayların gelince en iyi mevkiler onlara aitti. Neferlerini subay mevkilerinde naklederler, trene binecek Almanlar 2-3 subaydan da ibaret olsa, birinci sınıf bir kompartıman, bulamazsa bir hastane vagonu ilave ederler, ferah fahur seyahat ederlerdi.

Türk subaylarından, bir büyük kumandan, paşa da olsa şu üç kişinin arasında bir yer verip te rahatlarına bir halel getiremezlerdi. Osmanlı hudutları dâhilinde asker kisvesi ile giren her Alman, her zaman bir subay ve bir nefer değildi. Ekseriya bir simsar, bir ticaret komisyoncusu veya bir ziraat, maden, orman mütehassısı idi. Bunlar kısmen

bir taraftan Almanya'daki aları beslemek için kaynaklar arar, bulur, sevk ederken, diğer kimseler arazilerimizin zirai yapısını tetkik, bilinmeyen madenleri araştırmakla meşgul olurlardı. Harp neticelenmeden Türkiye sanki bir alman müstemlekesi olmuştu. Bunların hırs ve tahahlarını sıralamak faydasızdır. Türk köylüleri bile onları öğrenmiş, bellemiştir.⁷⁵

Türk köylüsünün bile anlayıp bellediğini ne yazık ki Türk genel kurmayı ve onun başındaki Enver Paşa anlayamamıştır. O içine düştüğü rüyadan bir türlü uyanamamış yahut ta uyanmak istememiştir.

75 Murat ulcu, age,s.66-67

UMUMİ SAVAŞTA ALMAN SUBAYLARININ GÖREVLERİ

Almanların en büyük hayallerinden biri Berlin'den Bağdat'a, oradan Basra körfezine uzanmak ve bu bölgenin kontrolünü elinde tutmak, Hindistan'a vararak İngiltere'ye darbe vurmak idi. Bunun için de Osmanlının elde tutulması acil konu idi. Zira Basra körfezine kadar uzanan tüm topraklar Osmanlıya aitti. Ayrıca bu topraklar işlenmiş, bakir topraklardı. Alman sanayi ve sermayesi için çok elverişliydi.

Almanya bölgede nüfuzunun artması için Berlin - Bağdat demiryolu hattına büyük önem veriyordu. Bu projenin işlemesi için Osmanlıyla dost olmaya özen göstermekteydi. Ne var ki bu dostluk aldatıcı ve perdeleyicidir. Asıl amaç bölgeyi Alman nüfuzu ve sömürmesine almaktır. Almanların Türk dostluğu, İslam'ın koruyuculuğu, medeniyet taşıyıcılığı birer perdedir. Hem de Alman emperyalizminin gizleyen bir perde.

Almanya'dan alınan borç paralar, temin edilen silahlar, getirilen uzmanlar ne içindir? Ne için bize bu kadar cömert davranmaktadırlar? Anadolu'yu sömürgeleştirmek için kitaplar, dergiler çıkaran, dernekler kuran Almanlar gönderdikleri subaylarla da Osmanlı ordusunu ellerine alıyorlar, Enver'e, Mahmut Şevket Paşaya vs. idarecilere karşı iltifatkarlıklarıyla da idareyi kendilerine bağlıyorlardı.

Ordularımızı Alman emelleri peşinde kâh Kafkaslarda, kâh Sina çöllerinde heder ettikten sonra elde vatani savunacak ordu bırakmadık. Zaten savunulacak bir vatan da kalmadı. Savaş boyunca birlikte hareket ettiğimiz Almanlar bizim dirilişimize değil mahvımıza çalıştılar. Alman subayları ordularımızı olmadık seferlerin peşinde koştular. Rus limanlarını bombalayarak bir oldubitti ile bizi savaşın içine çektiler. Ortadoğu'da Arap şeyhlerine altınlar dağıtarak Osmanlı aleyhine, Almanya lehine propaganda yaptılar. Kudüs'ün İngiltere eline geçmesini Berlin sokaklarında bayram havası içinde kutladılar. Bakü ve Batum'a giren Türk ordusunun harekâtına engel olmaya, Batum petrollerinin Türklerin kontrolüne geçmesine mani olmaya çalıştılar.

Umumi harpteki vaziyetleri bu olan ve dört yıl boyunca bize türlü

acılar yaşatan Alman subaylarının ülkemizde bulunmalarındaki asıl maksatları nedir? Resmîyette ifade edildiği şekliyle Osmanlı ordularını sevk ve idare etmek, Türk ordusunu ve subaylarını zamanın şartlarına göre yetiştirmek midir? Savaş yıllarında Türkiye’de bulunan bu Alman subaylarının savaş sırasında yaptıkları iyi analiz edilirse, savaş sonrasında yazdıkları hatıraları okunursa, daha da mühîmi Alman makamlarına çektikleri telgraflara, gönderdikleri raporlara bakılacak olursa bunun böyle olmadığı gayet iyi anlaşılacaktır.

Vecihi Beyin yukarıda alıntıladığımız anılarında ifade ettiklerine bakılacak olursa Alman subaylarının maksadı Türk ordularını iyi bir sevk ve idareyle zafere taşımak değildir. Eğer öyle olsaydı gereksiz tarruzlarla Türk askerini boş yere ölüme göndermezlerdi. Buradan da anlaşılıyor ki asıl maksatları başkadır ve bu maksat Osmanlı ordularını Alman politikası ve çıkarları doğrultusunda sevk ve idare etmek ya da bunu temin etmektir. Nitekim savaş yıllarında padişaha ve başkumandan Enver Paşaya danışmanlık yapan Goltz Paşanın Alman yetkililere gönderdiği, 7 Temmuz 1915 tarihli mektubunda yazdıklarına bakılırsa ne demek istediğimiz daha iyi anlaşılacaktır:

“Benim mesaim, şark seferinin imkân tahtına girmesi için, Türk kuvvetlerini bu istikamette tahrike ve bilhassa imkân hâsıl olur olmaz, Meveraünnehiri düşmandan temizlemeye yönelik olacaktır. Bu suretle merkezi müttefiklerin umumi menfaatine olduğu kadar Almanya’nın da menfaatine hizmet etmiş olacağı, izahtan müstağnidir.”⁷⁶

Doğan Avcıoğlu, Millî Kurtuluş Tarihi adlı eserinde mevzumuzla ilgili olarak Suriye cephesinde yaptıklarını: “Alman komutanlar bölgede Araplara Türk düşmanlığını yayma, Alman sempatizanlığı oluşturma yolunda yoğun çaba sarf ederler. Falkenhayn Alman teğmenleri göndererek Araplarla temas kurar. Amaç bölgeyi Alman himaye ve sömürmesine almaktır.”⁷⁷ sözleriyle anlatır.

76 Yar.Doç.Dr.Av. Faruk Yılmaz, İmparatorluk Döneminde Türk- Alman İlişkileri (Goltz Paşanın Hatıratı) , Berikan Yayınevi, Ankara 2004,s.106

77 Doğan Avcıoğlu, Millî Kurtuluş Tarihi 1838-1995,Tekin Yayınları, İstanbul 1998,s.900

Alman subaylarının savaş yıllarında bize yaşattıkları felaketlerin en büyüklerinden biri Kanal harekâtıdır. Von Kress ısrarla Kanal üzerine bir taarruz yapılması fikrindeydi. Saldırımı yapacak olan 4. ordunun komutanı Zeki Paşa girişilecek saldırının başarısızlıkla sonuçlanacağını düşündüğünden taarruza yanaşmaz. Bunun üzerine görevden alınarak yerine Cemal Paşa gönderilir. Von Kress, taarruz konusunda Cemal Paşaya da baskı yapmaya başlar. Cemal Paşa, bu ısrar karşısında “% 40-30 başarı umudu varsa” saldırmayı planladığını belirtir. Von Kress: -“Hiçbir başarı umudu yok. Fakat şeref ve namus yönünden çekilmektense Kanala atılıp yok olmak iyidir. Onun için saldırıya devam edilmelidir” der. Bu sözüyle 35 bin askeri yok yere mezara gömmeyi teklif eder.

Nihayetinde su, yiyecek ve cephane kıtlığına rağmen 35 bin kişilik ordu yola çıkar fakat Kanalın öte yakasına geçmeyi başaramaz. Yaşadığı felaketin ardından geri döner. Kanal önlerinde yaşadığımız bozgun ancak Adana önlerinde durur. Sonu felaketle biteceği açık olan bu taarruzda neden ısrar edilir ki? Taarruzun arkasındaki subay olan Von Kress kimdir? Taarruz eden dördüncü ordunun kurmay bir subayıdır Kurmay bir subay nasıl oluyor da ordu komutanının üzerinde bir otoriteye sahip olabiliyor. Ayrıca bu ısrarının sebebi nedir? Von Kress bu ısrarının nedenini:

- Kanal seferi Türklerin İngilizlerle ayrı barış yapıp savaştan çekilmelerinden kuşku duyulduğu için, Türklerle İngilizlerin arasını iyice açmak olarak yazar.

Almanya ve alman subayları savaş boyunca bizleri kah Kafkasya, kâh Kanal kah İran içlerine doğru her biri felaketle neticelenecek olan maceralara sürükleyip durular. Almanlar Kanal üzerinden İngilizlerin sömürge yolunu kesmek, İran üzerinden orta Asya ve Hindistan'a yürütüp hem Rusları hem de İngilizleri zor duruma düşürmek için böyle bir harekâta zorlamış, Türk kurmay heyeti de Turan hayali ile bu maceraya atılmış, lakin Suriye'den çekilen ordular nedeniyle cephenin durumunu tehlikeye düşürmüştür.

Osmanlı ordusu ve donanması üzerindeki Alman tahakkümünü ve Alman subayların bizi nereye sürüklediğini gelin bir de Rauf Bey'in

anlatılarından okuyalım:

“Bahriye nazırı Cemal Paşa'nın 4. ordu kumandanı olarak Suriye'de bulunduğu günlerde donanma kumandanı olan Alman Şuson, bundan istifade ederek donanmayı dilediğinde sevk ve idare ediyordu. Şube müdürlüklerine Almanları atıyor, donanmaya ait raporları başkumandan Enver paşaya bile vermeyip doğrudan Alman karargâhına gönderiyor ve bununla da “her şeyi bağlı bulunduğum alman karargâhına veriyorum” diyerek gururlanıyordu. Bununla da kalmıyor pek çok Türk subayını haksız ithamlarla, iftiralarla görevden uzaklaştırıyordu.

Bunları anlatan Rauf Bey donanmanın erkânı harbiye reisi olduktan sonra bunların bir kısmını uzaklaştırmaya muvaffak oldum ama bu Şusonu kızdırdı ve Enver Paşaya hakkımda: “İngiliz taraftarı ve bir gizli cemiyetin reisi” olduğum hakkında iftirada bulundu. Hem Enver hem de Cemal Paşalar Almanya'yı gücendirmemek için buna pek ses çıkarmıyorlardı, diyerek bahriyedeki Alman tahakkümüne dair küçük bir bilgi içeriyordu.

Peki, cihan harbinde ittifak ettiğimiz ve müşterek gaye yolunda birlikte hareket ettiğimiz Almanlar gerçekte bizimle müttefikler miydi? Rauf Bey bu mevzu ile ilgili olarak ta:

“Almanlar yalnız menfaatlerini göz önünde bulundurarak bizi ellerinde alet gibi kullanmaktan başka bir şey düşünmüyorlardı. İranlı aşiretlerle savaşmaya başladığımız zaman yanımdan defettiğim almanı ve tahrandaki Alman ateşemiliterini karşımdaki çetelerin arasında gördük. Anladık ki almanlar İran ile aramızı açıp ikimizi de ayrı ayrı hükmetme amacını gütmektedirler.”⁷⁸

78 Cemal Kutay, Yüzyılımızda bir insanımız, Rauf Orbay'ın hatıraları, s.27-28

OLMAYACAK HAYALLER PEŞİNDE KAYBEDİLEN SAVAŞ

Birinci dünya savaşı sırasında ordularımız Alman generallerinin emelleri ve Türk başkumandanlığının gerçekleşmesi imkânsız hülyaları peşinde olmayacak seferlerin yolunda heder olup gitti.

Başkumandan Enver paşa kendisini Alman subayların tesirine o derece kaptırmıştı ki bu konuda Türk subaylarından gelen uyarılara kulak tıkıyor, Türk subaylarından çok Alman subaylarına kulak veriyordu. Bu tesir nedeniyledir ki Türk ordularını kendi milli menfaatle-rimizden çok Alman emelleri yolunda sevk ediyordu. Dördüncü ordu kurmay başkanı Frangberg'in anılarında anlattığına bakılacak olursa Alman genelkurmayı Osmanlı ordusuna üç görev vermiştir: Boğazları kapatmak, Rusları üzerimize çekmek için Kafkaslara taarruz etmek, Sömürgelerden İngiltere'ye giden yardımı kesmek için Kanala taarruz etmek.

Bu maddelerde belirtilen hedefler Türk menfaatlerinden çok Alman emellerine hizmet etmektedir. Türklerin Kafkasya'ya yapacağı bir taarruz karşısında Ruslar Almanya önlerindeki kuvvetlerinin bir kısmını geri çekmek zorunda kalacağı gibi, kanala yapılacak bir harekâta da İngilizler Almanya önlerinde ki kuvvetlerinin bir kısmını Kanala kaydırmak zorunda kalacaklardır. Bu durumda Almanya'nın cephelerde ki yükü hafifleyecektir. Almanya'nın hedefleri ile Enver Paşa'nın Turan'ı gerçekleştirme ve Mısır'ı fethetme hülyalarıyla birleşince ortaya Sarıkamış felaketi ile hüsrarla sonuçlanacak olan Kanal harekâtı çıktı.

Savaşın Almanların zaferiyle biteceğine inanan İttihat Terakki erkânı hususiyle de Enver Paşa Turan hayaline kapılmış, gündüz gözüyle rüyalar görmektedir. Kazanılacak bir zaferin ardından Balkanlarda kaybedilen yerler geri alınacak, Rus esaretindeki Türkler istiklallerine kavuşturulacak ve böylelikle büyük Turan gerçekleştirilecektir.

Bu hayallerle yanıp tutuşan Enver ve Cemal Paşa gibiler çoktan savaşa razıdırlar. Enver Paşa Almanların kısa sürede zafer kazanacağı,

zaferden pay almak için elimizi çabuk tutmamız gerektiği, ayrıca Türk ordusunun ileri harekâtı ile Kafkas Müslümanlarının ayaklanacağı, bu işin Edirne'nin geri alınışı kadar kolay olacağı inancındadır. Akınlı bu meseleye o derece takmıştır ki olanaksızlık ve imkânsızlıklar hatırlatıldığında “Her şeyin düşünüldüğünü ve Hindistan'a kadar yürüneceğini” belirtmiştir. Kış şartlarında ve mevcut imkânlarla seferin gerçekleşmesinin imkânsız olduğunu söyleyen ordu komutanını derhal görevden almış ve yerine her emrine düşünmeksizin itaat edecek birini atamıştır. Sarıkamış harekâtı başladığında yaşanabilecek olan zorluklardan bahsedildiğinde Enver Paşanın cevabı “Ah şimdi bunlardan söz etmeyelim, hiç düşünmeyelim” olur.

Enver'in düşünmeyelim, söz etmeyelim dediği bu güçlükler binlerce vatan evladının canına neden olur. Eldeki en seçme birlikler kaybolur, hem de savaşmadan... 90 bin kişilik ordudan 12 bin kişi kalır resmi kayıtlara göre. Ötekiler savaşta ya ölmüş ya da tutsak düşmüştür.

Sarıkamış bir bozgun değil cinayettir. Mehmetçiklerin bile bile ölme yollamasıdır. Harekete katılan üçüncü ordu hareket boyunca hiçbir şey yapamadı. Sadece yürüdü. Yürüdü ve yürüdükçe eridi. Bu yürüyüş sırasında Ruslarla değil kar ve soğuk hava ile aklıyla mücadele etti.

Enver Paşa, bu harekâtı gerçekleştirmek arzusuyla başkumandanlığı bırakarak üçünü ordunun kumandasını almak üzere bölgeye geldi. Arkadaşı Hafız Hakkı'yı da 10. Kolordunun başına atadı. Her ikisi de birbirinden habersiz Sarıkamış'a taarruz ettiler. Ne ile? Eksik iâşe ve cephane ile aç ve çıplak askerlerle.

Cepheye gelen Enver Paşa bölgeyi dolaşır ve askerlerin içler acısı halini görür. Ertesi günü askerlere hitaben yaptığı konuşmada: “Askerler. Hepinizi gördüm. Ayağınızda çarık, sırtınızda paltonuz yok. Lakin karşınızda düşman sizden korkuyor. Yakında taarruz ile Kafkasya'ya gireceğiz. Orada her şey vardır” der.

Sırf Almanlara iyilik olsun diye 200 bine yakın ordunuz dağlarda perişan edildi. Aç ve çıplak felakete sürüklendi. Burada da hareketin imkânsızlığını söyleyen komutan görevden alındı.

Hafız Hakkının 40 bin kişilik kuvveti yaşanan fecaatin sonunda

yaklaşık 4 bine indi. Hafız Hakkı bu başarısından dolayı (!) Enver Paşa tarafından taltif edilerek Paşalığa yükseltildi. Ya ordu kumandanı Enver Paşa ne yaptı? Trabzon'dan gemiye atladığı gibi İstanbul'a döndü ve başarısızlığa dair bir şeyler yazılmasını yasakladı.

Dördüncü Ordu Kumandanı Halepli Zeki Paşa imkânsız bulduğundan dolayı Kanal harekâtını kabul etmeyince görevden alınarak Berlin'e gönderildi. Yerine ittihat ve terakkinin namlı liderlerinden Cemal Paşa atandı. Paşa o derece gururlu ve o derece inançlıdır ki İstanbul'dan yola çıkarken adeta Mısır'ı fethetmeye giden yavuz Sultan Selim edasındadır.

Cemal Paşa silahsız, cephanesiz, susuz, yiyeceksiz, sayıca ve teçhizatça üstün kuvvetlere karşı saldırmak için çöle daldı. Adeta bir hülya, bir serap peşindeydi. Dördüncü orduda da bulunan Alman subayları da onun bu hülyalarını ha bire şişiriyor, Kanal'a taarruz için durmadan teşvik ediyorlardı. Bu subaylardan biri olan Kress bu serabı ve ısrar nedenlerini şu sözlerle itiraf eder: "Bu malzeme ve askerle böyle şey olmaz. Bunu biliyorum ama Türklerin antlaşmaya bağlı kalmaları için İngiltere ile aralarında kan dökülmesi lazım. Bu hareketin yapılmasında bunun için ısrar ettim."

Mısır'ı fethetmeye gidiyorum diye İstanbul'dan yola çıkan Cemal Paşa, Kanal Seferi başladığında yolda Başkumandan Enver'e:

- Ben hafif yüklerle yalnız birkaç kurmay subayla Kanal'a gidiyorum. Eğer savaşta ölecek olursam bu işi senden başka tamamlayacak olan yoktur. Gelir yerimi al ve bu işi tamamlarsın" der.

Başkumandanın cevabı ise:

- Hayır, ben seni Mısır'ın ikinci fatihi olarak tebrik ve elini sıkmaya geleceğim" olur.⁷⁹

79 Alpay Kabacalı, Bir İhtilalcinin Serüvenleri - Doğmayan Hürriyet Ve Yarıda Kalan İhtilal, Engin Yayıncılık, İstanbul 1995,s.211-228

Dünya savaşı sırasında ordumuz hep taarruz durumundadır. 1917 yılına kadar Çanakkale hariç savunmada değildir. 14 Aralık 1914'te Kazım Karabekir, Tahrana girer. Rusya'yı İran'dan çıkarmak ve Türkistan'a ulaşmak amacındadır. Halil Paşa ise Tebriz üzerinden Dağıstan'a girip bölgeyi ayaklandırmak emrini almıştır.

Bağdat'ı savunacak ordu yok iken 1916 ortalarında Ali İhsan Paşa komutasında 21 bin kişilik ordumuz Çaldıran ovasındaki Yavuz olmak arzusuyla İran'ın fethine gider. Rusları yenip İran içlerine ilerler ordumuz. Fetih tamam gibidir. Bu arada savunmasız bırakılan Bağdat düşer. Bu düşüş üzerine fetih hareketi yarıda bırakan ordumuz Bağdat'ı kurtarmaya koşarsa da kurtarmayı başaramaz. Neticede Turanı fethetmekten eldeki Bağdat'tan oluruz.

Mart 1918 de Suriye-Filistin'i savunmak varken Türkistan'ı yeniden fethetmek için Ordu komutanı Arabistan imparatorluğu yerine Türkistan imparatorluğunu kurmaktan söz eder. Filistin'deki bir kısım birlikler Kafkasya'ya gönderilir. Savunmasız bırakılan Filistin ve Kudüs düşer.

Neticede 100 binin üzerinde kuvvet Makedonya, Romanya ve Galıçya cephelerinde Avrupa'daki müttefiklere yardım amacıyla dövüşür. Bunların ancak yarısı geri dönebilme bahtiyarlığına ulaşır. Ya diğer cepheler?

Türk topraklarını savunacak orduya muhtaç iken Trakya'yı yeniden fethetmek için Avrupa'ya, Mısır Fatihisi olmak amacıyla Kanala, Orta Asya'ya ulaşarak Turanı fethetmek amacıyla İran ve Kafkasya'ya durmadan fetih orduları gönderilir. Ne var ki bin atlı o gün dev gibi bir orduya mağlup oluruz. Ancak ak tolgalı Damat Bey haykırır ilerle.

İttihatçılar bilerek ya da bilmeyerek bu vatana ihanet ettiler. Zaten tecrübeleri, çapları, gizli komitelerle içli dışlı olmalarıyla da bundan başkası onlardan beklenemezdi. Gençtiler, ateşliyidiler. Pek çoğu itibarıyla vatanseverdiler. Lakin vatani kurtarmak için bunlar yetmiyordu. Tecrübe, feraset, akıl, danışma, büyük sözü dinleme, dünyanın ahvalini bileme, şahsi hırslarından arınma hasletlerine sahip olmak

gerekiyordu. Ne acı ki bunların pek çoğuna sahip değillerdi. Her şeyi bildikleri havası içindeydiler. Lakin tüm bildikleri akıl daneleri olan Alman ıslahatçılarının kendilerine ettikleri telkinlerden ibaretti. Osmanlı coğrafyasını sömürülecek bakir alanlar olarak gören bir devletin subaylarından Osmanlıyı diriltecek öneriler beklemeleri saflık değil, aptallıktı. Osmanlı ordularını, donanmasını, genelkurmayını bunlara emanet etmek, Türk subaylarından olanlara itimat etmek, saflık değilse hainliktir, alçaklıktır.

Alman istek ve telkinleriyle olmayacak seferlere kalkışmak, bu seferin imkânsızlığını söyleyenleri komutanlıktan alıp inadına yürümek nedendir? Yabancıların imkânsız istek ve önerilerini dikkate alıp kendilerinden olanların haklı itirazlarını dikkate almamak ne demektir?

BİZİ HARBE KİM SOKTU

Devlet-i Aliye'nin sonunu getirecek olan böyle bir savaşa ne için, nasıl ve hangi şartlarda ve hangi zorunluluklarla girdik? Bunun iyi irdelenmesi ve anlaşılması elzemdir.

Öncelikle bizi bu savaşa sokan devlet değil, İttihat Terakki örgütü ve bu örgütün öne çıkmış Enver, Talat, Cemal üçlüsüdür. Bu üçlü hangi gerekçelerle ve hangi niyetlerle, hükümetin, meclisin, padişahın haber ve onayı olmadan böyle bir yola müracaat etmişler ya da hangi cesaretle bu işe girişmişlerdir?

Bir kere 1913 yılındaki Babıali baskınından sonra güç ve iktidar tamamen örgütün eline geçmiştir. Ülkeyi padişah ve hükümeti değil İttihat ve Terakki'nin merkezi umumiyesi yönetmektedir. İttihat Terakki denilince de Enver-Talat-Cemal üçlüsü gelmektedir.

Osmanlı'nın savaşa giriş hikâyesi kısaca şu şekilde özetlenebilir: İki Alman savaş gemisi, Akdeniz'de İngiliz gemilerinden kaçıp boğazları geçerek İstanbul'a geldi. Osmanlı Devleti bu gemileri satın aldığını ilan ederek adlarının Yavuz ve Midilli olarak değiştirdi. Alman subaylarının komutasındaki donanmanın 17 Ekim 1914'de Karadeniz'e açılıp Rus limanlarını bombalamasıyla harbe girdik.

Sonu felaketle biten harbe girişimize sebep olan bu Alman gemilerinin hikâyesini Kannengiesser'in, "Gelibolu" adlı eserinde okuyalım:

"Mutat raporumu vermek üzere Enver Paşanın huzurunda bulunuyordum. O sırada hizmetçilerden biri, bilahare Süveyş kanalına hücumu idare eden Yarbay Von Kres'in geldiğini haber verdiler.

"Kres, Enver Paşanın nezdine girer girmez

- Goben ve Breslau Alman harp gemilerinin Çanakkale önünde, boğaza girmek için müsaade beklemekte oldukları Çanakkale askeri mevkiinden bildiriliyor. Mevki kumandanlığı, Kumkale ve Seddülbahir kumandanlarına icap eden emirlerin hemen verilmesini rica edi-

yor.” dedi. Enver’de.

-“Sadrazamla istişare etmeden evvel bu iş hakkında karar veremem” cevabını verdi.

Bunun üzerine Von Kres

“Fakat, çok acele telefon emekliğiniz icap ediyor” dedi.

Enver gibi ansızın karar veren bir adam için o an pek elim idi. Zahirin belli etmiyorsa da, nefsiyle mühim bir mücadelede bulunduğu muhakkak idi. nihayet, sadece “girmelerine müsaade etsinler” demekle iktifa etti.

Biz, iki Alman, geniş bir nefes aldık. Fakat Kress tamamıyla mutmain olmamıştı:

-Şayet, İngiliz harp gemileri de Alman gemilerini takiben girecek olurlarsa, kalelerden üzerlerine top atılacak mı? Dedi.

Enver’in tekrar tereddüde düştüğü görülüyordu. Çünkü böyle bir karar ancak meclisi vükela tarafından verilebilirdi. Meselenin biraz tehirinin mümkün olabileceğini söyledi. Fakat Kress,

- Ekselans, biz adamlarımızı, kesin ve seri bir karar vermeden böyle bir vaziyette bırakamayız. Top atacaklar mı atmayacaklar mı? dedi.

Enver’de hızlı bir mülahazadan sonra “evet” cevabını verdi.

Hiçbirimizin yüz hatlarında en ufak bir kasılma olmamıştı. Kress, selamlayarak çıktı. Bende, güya hiç bir şey olmamış gibi mülakata devam ettim. Fakat bu andan itibaren, Türkiye’nin, orta Avrupa’nın büyük devletlerinin yanında harbe iştiraki esasen karara bağlanmıştı...”⁸⁰

Savaşa niçin girdik mevzuuna gelince, bu konuyla ilgili olarak Falih Rıfkı Atay yazdıklarına bakalım:

“Cemal Paşa Suriye cephesinden İstanbul’a döndükten sonra, müta-
rekenin yaklaştığı günlerin birinde kendisine:

80 Hüseyin Kazım Kadri, Bir Milletın Yeniden Doğuşu, s.193-194

- Paşam söyler misiniz, bu harbe niçin girdik? Diye sorulduğunda verdiği cevap:

- Aylık vermek için! Olur ve ilave eder. Hazine tamtakırdı. Para bulabilmek için ya bir tarafa boyun eğmeli, ya öbür tarafla birleşmeli idik.”⁸¹

Bizi bu harbe bizi kimin soktuğu mevzuuna gelince mesele karışık ve izaha muhtaçtır. Şunu öncelikle belirtmemiz gerekir ki ülke yönetiminden mesul olan şahısların; padişahın, hükümet üyelerinin ve meclisin savaş kararından haberi yoktur. O halde savaş kararını kim vermiştir? Bu işin mesuliyeti kimdedir? Bu konuda cevaplar farklıdır.

İttihatçıların önde gelenlerinden Dr. Nazım'a göre cemiyet merkezinin de hükümetin de Meclis-i Mebusan'ın da savaş kararından haberi yoktur. Padişahın görevi orduya dua etmekten ibarettir. Meclis başkanı Halil Bey ise, Enver Paşa'nın savaş kararından haberinin olmadığını, Enver'in Türkiye'den kaçtıktan sonra bunu kendisine yeminle söylediğini belirtir. Talat Paşa ve Şeyhülislam Cemalettin Efendi de hatıralarında haberlerinin olmadığını yazarlar. Sadrazam Said Halim Paşa'ya geline oda Divanı Harp huzurunda haberinin olmadığını söyler. Cemal Paşa ve meclis reisi Halil Bey'de habersizdir.

Sonuç olarak Osmanlı harbe girmiş ve neticesinde çökmüştür. Ama devleti idare edenlerin hiç birinin bizi bu savaşa kimin soktuğundan haberi yoktur.

Dönemin şahitlerinden birinin anlattığına göre ise, bizi harbe so-kanlar Sadrazam Said Halim Paşa, Talat Paşa, Enver Paşa ve meclis başkanı Halil Mentş beydir. Olan bitenden bunların dışındakilerin haberi yoktur. Türkiye ile Almanya arasında imzalanan gizli anlaşmasından sadece bunların haberi vardır. Alman büyükelçisi antlaşma gereği Türkiye'nin savaşa girmesinde ısrar etmekte, hatta tehditler savurmaktadır.⁸²

81 Falih Rıfkı Atay, Zeytindağı, Pozitif Yayınları, İstanbul 2011, s.127

82 Alpay Kabacalı, Bir İhtilalcinin Serüvenleri - Doğmayan Hürriyet Ve

Her şey Said Halim, Talat, Enver, Halil'den oluşan dört kişilik komitenin Almanya ile ittifak antlaşması imzalaması ile başlar.

Girdiğimiz bu savaşın sonunda sonuç ne olursa olsun değişmeyen akıbet Osmanlın ortadan kalkacağı idi. Bunu bilmek için müneccim olmaya gerek yoktu. Hadiseleri azıcık okumayı bilenler bunu öngörebilirlerdi.

Amerikan dışişleri bakanı 1913'te başkan Wilson'a İstanbul'a bir elçi göndermek teklifinde bulununca bu teklife şaşırın Wilson:

- Ne yapmak için? Osmanlı nasıl olsa yok olup gidecek”, diyerek bu işin lüzumsuzluğunu ifade edince Dışişleri bakanı, bizi şaşkınlığa düşürecek şu tarihi cevabı verir:

- Nasıl yok olup gittiğini görmek için” der.⁸³

Peki, bu savaşta biz tarafsız kalamaz mıydık? Bu suali soranlara Cemal Paşa'nın verdiği cevap şudur:

“İşte tarafsız kalsaydık, hem o kadar adam ölmezdi hem de bu felaketlere uğramazdık” diyerek birde büyük kıyaslamalarda bulunurlar. Onlara karşı vereceğimiz cevap:

- Savunarak ölmekle, savunmasız ölmek arasındaki farkı takdir edemeyenlere sözümüz yok!” demekten ibarettir.”⁸⁴

Yarıda Kalan İhtilal, Engin Yayıncılık, İstanbul 1995

83 Stefanos Yerasimos, Az Gelişmişlik Sürecinde Türkiye 2, (Çev. Babür Kuzucu) Belge Yayınları, s.474

84 Cemal Paşa, Hatırat (1913-1922), Nehir Yayınları, İstanbul 2006, (Haz Dr. Zeki Ahmet İzgöer) s.148

KUDÜS ve PETROL - GAFLET

I. Dünya savaşı yıllarında Suriye'deki ordularımızın komutanlığını yapan Falkenhayn Osmanlı menfaatleri için değil, Alman ve Hıristiyan menfaatleri için büyük çaba harcamaktadır. Görevi Kudüs'ü savunmak olduğu halde Kudüs'ün savaşız bir şekilde İngilizlere bırakılmasından yanadır. Nasıl olur, hangi akla hizmettir demeyin. Gelin nasıl olabildiğini ve hangi akla hizmet ettiğini Cemal Paşa'nın "Hatıralar" adlı eserinden okuyalım:

"Mukaddes beldenin müdafaası mübarek mekânların top mermileri ile harap olmasıyla neticeleneceğinden, buna katiyen razı olamayacağını Ali Fuat paşaya söylemiş. Şayet Kudüs'teki mübarek mekânların harap olmaması lazım geliyorsa Hıristiyan olan İngiliz ordusunun bu şehre hücum etmekten ve şehir üzerine ateş açmaktan kaçınması icap ederdi. Her halde biz şehrin ilerisinde müdafaayı kabul edeceğimiz için, şehre isabet edecek olan mermiler bize değil İngilizlere ait olacaktı..."⁸⁵

Almanya için Kudüs ve Şam'ın önemi yoktu. Onlar Irak ve İran petrollerini istiyorlardı. Osmanlı ordusunu İran'a, Kafkasya'ya gönderen Almanların amacı İran ve Bakü petrolüydü. Ancak o devir Osmanlı idarecilerinin bundan haberleri yoktu. Sanayileşmiş ülkeler için o devirde petrolün yeri büyüktü. O devirde ABD, İngiltere, Rus donanmaları yakıt olarak petrolü kullanmaya başlamıştı. İngilizler İran ile petrol antlaşmaları imzalamış, Kuveyt ve Katar'a çoktan el atmışlardı.

Kuweyt ve Katar bizler için bir işe yaramayan kum yığını, İngilizler için ise petrol ve dahası her şey idi. Bu sebeple bu vilayetlerimizle ilgilenmeye, buraları karıştırmaya ve Osmanlı devletine baskı yapmaya başlamışlardı. İşte bu baskıların yaşandığı bir devirde sadaret mevkii-ni işgal eden Mahmut Şevket Paşa 1913'de 13 Şubat tarihli günlüğüne şunları yazar:

85 Mahmut Şevket Paşanın Günlüğü, Arba Yayınları, İstanbul 1988,S.224

“Kuveyt ve Katar gibi çölden ibaret iki kaza yüzünden İngiltere ile itilaf çıkaramazdık. Bu ehemmiyetsiz topraklardan ne gibi bir istifade-miz olabilirdi? Kuveyt ve Katarı İngilizlere bırakmaya ve zengin Irak vilayetlerimizle uğraşmaya karar verdim”

Vatan topraklarını korumakla görevli bir sadrazamın bu ehemmiyetsiz topraklar ne işimize yarar diyerek vatan topraklarını İngilizlere bırakma düşüncesi ne acı bir düşünce... Eğer bu topraklar önem-siz, çölden ibaret olsaydı binlerce kilometre ötelerdeki İngiltere'nin bu topraklarda ne işi vardı? Burayla neden meşgul oluyorlardı? diye bir soru aklına gelmiyor bizim vatansever ve hürriyet kurtarıcısı Mahmut Şevket Paşamızın.

Falkenhayn'ı Suriye ordularına komutan yapan Enver Paşa ile Kuveyt ve Katar'ı değersiz çöl parçası olarak görüp İngilizlere peşkeş çeken Mahmut Şevket Paşalar kim oluyor? Birincisi 1908 inkılabının, ikincisi hareket ordusunun şanlı subayı. Her ikisi de Sultan II. Abdülhamit'in tahttan indirilmesinde rolü olanların baş aktörleri.

Ya Abdülhamid kim? Kudüs'ünde, petrolünde dünya siyasetinde-ki yerinin farkında olan, siyasetini buna göre belirleyip devleti 33 yıl ayakta tutan, kurtlar sofrasında yaşanması muhtemel olan Cihan har-bine hazırlayan dahi sultan.

Abdülhamid'i devleti batılı devletlerin sömürgesi, oyuncağı haline getirmekle suçlayanlar aynı şeyi kendileri yapmışlardır. Batılı devlet-lerin baskı ve müdahaleleri, imtiyaz ve ıslahat talepleri bu dönemde de devam etmiş, bu talepler önceden olduğu gibi kabul görmüş, devlet haysiyetiyle, menfaatiyle bağdaşmayacak tavizler verilmeye devam etmiştir.

Onlar küçük akıllarıyla bu sultanı anlayamamış ve yine küçük akıl-larıyla her şeyi yapabileceklerini sanmışlardır. Evet, her şeyi yaptılar. 10 yılda batırdıkları İmparatorluğu 1918 de terk edip kaçtılar.

BEN ALLAH TARAFINDAN BÜYÜK TÜRK HAKANLIĞINI KURMAYA VEKİLİM

Enver'in bütün faaliyeti Osmanlı'yı eski güç ve kudretine kavuştur-
ma arzusundan doğuyordu. Kendisini buna inandırmış ve bu konuda
vazifeli sayıyordu. Bu düşünceyle dolu olduğundan doğru düşünemi-
yor ve hakikati göremiyor, görmek istemiyordu.

İttihat ve Terakki genel merkezi savaşın son yılında artık zaferden
tamamıyla umut kesmiştir. Bu sebeple tekli barış yapmak fikrine iyi-
den iyiye sarılmıştır. Fakat Enver Paşaya bu bahsi açmaya hiçbirinin
cesareti yoktur Falih Rıfkı Atay, Zeytindağı'nda bu mevzuyu şöyle an-
latır:

“Bir gün Necip beyi merkeze çağırdılar Durumu ve düşündükleri
son çareyi anlattıktan sonra:

- Dinlese dinlese, seni dinler. Bir vatan vazifesidir, teşebbüs et, de-
diler.

Necip Bey Enver beyin yanında gitti. Enver, kendisini öğle yemeği-
ne alıyordu. Sofrada Necip Bey bahsi açtı, dili döndüğü kadar konuştu.
Enver sonuna kadar dinledikten sonra:

- Vah Necip Bey vah, dedi, seni de zehirlemişler. Sen ki maneviyata
inanırsın, bilmiş ol ki ben Allah tarafından büyük Türk hakanlığını
kurmaya vekilim. Git evinde rahat uyu!

Necip Bey eve döndüğü vakit şöyle diyordu:

- Eğer bu adam Harbiye Nazırı, Başkumandan vekili ve Yaver-i
Hazreti şehriyarı olmasa, yeri doğrudan doğruya tımarhanedir.”⁸⁶

86 Falih Rıfkı Atay, Zeytindağı, Pozitif Yayınları, İstanbul 2011, s.33-34

V. BÖLÜM
SU UYUR
DÜŞMAN UYUMAZ

MÜTTEFİKLERİMİZİN İNAHETLERİ

Osmanlı Devleti, cihan devleti olduğu asırlarda ehli salip olarak nitelendirdiği Hristiyanları milletlerine bakmaksızın “tek bir millet” olarak görmüştür. Onlarda bu görüşü doğrularcasına aralarındaki tüm ihtilaflara rağmen bu ayrılıkları bir kenara bırakarak Osmanlıya karşı ittifak edegelmişlerdir.

1394 yılındaki Sırpı sındığı savaşından Viyana kuşatması sonrası oluşan kutsal ittifaka, oradan Trablusgarp ve Balkan savaşlarına ve Ana-dolu'nun Yunanlılarca işgaline kadar bu ittifakın izleri görülebilir ve bunlara bakarak bu kanaat pekiştirilebilir.

Küfür tek bir millettir. Ve Kuran'ın ifadesiyle onların dinine girmedikçe bizi kendilerinden görmeyecek, dostluklarında samimi olmayacaklardır. Bu sebeple Müslümanların dostluk ve güveni yalnızca Allah'a ve kendilerinden olan din kardeşlerine karşı duymaları gerekir. Kendinden olmayan kimselerle ve devletlerle iyi geçinmeli, dostluklar geliştirmeli lakin bu dostluğa hiçbir zaman güvenmemelidir. Zira kâfirlerin dostluğu insanlıktan değil, menfaat ve çıkar ilişkilerinden kaynaklanır. Fırsat buldukları ilk anda bu dostluğa ihanet edeceklerine tarih şahittir. İşte tarihin aynasından kâfirlerin dostluğuna güvenilmeyeceğinin yansımaları.

1444 yılında Sultan II. Murat Macarların önderlik ettiği haçlılarla on yıllık bir barışı esas alan Edirne – Segedin sulhunu yapar. Ardından da bu barışa güvenerek taktını küçük yaştaki oğlu şehzade Mehmet'e bırakarak Manisa'ya dinlenmeye çekilir. Haçlılar bu haberi aldıklarında bayram ederler. Çocuk yaşta birini Osmanlı tahtında bulunmasından yararlanmak ve Türkleri Avrupa'dan atmak için yeniden harekete geçerler. Yapılan on yıllık barış umurlarında bile değildir. Papa bu barışı bozmakta tereddüt yaşayanları “Türkler Müslümandır. Onlara verilen söz verilmemiş sayılır” diyerek ikna etmeye çalışır. Ve savaş kıskırtıcılığı yapar.

1856'daki Paris Antlaşması ile Osmanlı Devleti bir Avrupa Devleti sayılır ve Avrupa devletler hukukundan yararlanma hakkını elde eder.

Ayrıca toprak bütünlüğünün korunması Avrupalı devletlerin koruması altına alınır. Eğer Avrupalı devletler söz verdikleri bu maddeye uymuş olsalardı Osmanlı daha uzun süre yaşar, gelişip güçlenirdi. Ne var ki İngiltere, Fransa gibi devrin büyük devletleri verdikleri sözde durmazlar ve antlaşmanın bu maddesine sadık kalmazlar. Bununla da kalmaz her biri Osmanlı topraklarından pay koparmanın derdine düşerek aralarında paylaşma görüşmeleri ve tasarıları yaparlar.

İttihatçıların yakın ilişki içinde oldukları ve dostluğuna bel bağladıkları Almanlar, İtalyanların Trablusgarp'ı işgali karşısında sessiz kalır hatta bu işgali onayladıklarını İtalyanlara bildirirler.

Yine aynı Almanlar 2 Ağustos 1914 yılında Osmanlı devleti ile ittifak anlaşması imzalar. Bu tarihte birinci dünya savaşa çoktan başlamış Almanya Avrupa'da İngiltere, Fransa ve Rusya ile amansız bir mücadeleye tutuşmuştur. Savaşın kızıştığı böylesine nazik bir zamanda Osmanlı ile yapılan bu ittifak antlaşması önemlidir. Osmanlı devleti dört yıl süren savaş boyunca anlaşmanın yüklediği tüm sorumluluklarını yerine getirir. Bu maksatla Ruslara karşı Kafkas, İngilizlere karşı Kanal harekâtına girer. Olmadı Makedonya, Romanya, Galiçya gibi sınırlarının dışında kalmış cephelerde şehitler verir. Peki, buna karşılık almanlar üzerlerine düşen yükümlülüklerini yerine getirirler mi? Ne gezer.

Anlaşmaya göre Almanlar boğazların savunması için uzun menzilli toplar vereceklerdir. Lakin topların naklini kasıtlı olarak geciktirirler. Kara savaşları sırasında cephe Komutanı Liman Von Sanders düşmanı savunmanın daha kolay olduğu sahilde karşılamak yerine daha zor olduğu iç bölgelerde karşılayacak planlar yapar bu ve benzeri kararlarıyla on binlerce Mehmetçiğin kanının dökülmesine sebep olur.

Ayrıca Osmanlı ordusuna kumandan yapılan bu alman subayları Osmanlı devletinin zaferi için değil hezimetini için çalışırlar. Cephelerde Osmanlı devletinin menfaatini değil alman çıkarlarının temini için

çaba gösterirler. Osmanlıyı savaşı sokanlar Goben ve Breslav gemilerinin alman subayları ile donanmaya ve Genelkurmay karargâhına hâkim olan alman generalleridir. Türk Genelkurmayı ve Enver paşa bunların oyununa gelmiştir.

Yine kanal taarruzuna katılan ordunun komuta kademesinde bulunan alman subayları bu taarruzun kesinlikle başarıya ulaşamayacağını, sonucun mutlak hezimet olacağını bile bile kanala taarruzda ısrara ederler. Neden? İngiliz sömürge yollarını kesmek bölgeye daha fazla İngiliz askerinin sevkine yol açmak ve Almanları Avrupa'da rahatlatmak için.

Yine Arap coğrafyasındaki bu alman generalleri bölgedeki Arap kabilelerini ve kabile şeyhleri ile yakın diyalog kurmakta, bu diyaloglarda Almanya lehine, Osmanlı aleyhine propaganda yapmaktan geri kalmalar. Çil çil dağıttıkları altınlarda aşiretleri Almanların yanına çekmeye, savaş sonrası oluşacak düzende bölgedeki alman nüfuzunu arttırmaya çalışırlar.

Düşünsenize bölgedeki Osmanlı kuvvetlerine kumandanlık eden bu subayların Osmanlının çöküşü için alttan alta çalışmakta, kabileleri devlete karşı isyana kışkırtmaktadırlar. Bu nasıl müttefiklik ve bu nasıl dostluktur. Hangi akıl ve izan bu ihaneti kabullenebilir. Peki, dünya savaşında ittifak ettiğimiz ve dört yıl birlikte savaştığımız Almanların ihaneti bunlarla mı sınırlıdır? Ne gezer.

Almanlar, Ruslarla savaştıkları bir dönemde Türk ordusu Bakü'ye girmesi ve Batum'a doğru harekete geçmesi üzerine Almanlar göz diktikleri hazar petrolünün Türk hakimiyetine girmesine mani olmak için Ruslarla yalnızca Kafkasya'da olmak üzere Türk ordusuna karşı ittifak ederler, Türk hükümetine ultimatome vererek Türk ordusunun Batum'a girmemesini, burayı Alman ordularının işgal edeceğini belirtirler.

Yine Alman tahrikiyle açılan Kanal harekâtının başarısızlıkla neticelenmesinden sonra karşı harekete geçen İngilizlerin Kudüs'ü işgal etmeleri karşısında Alman Kilisleri çanlarını çalarak neşe içinde kutlama yaparlar. Ne içindir bu kutlama? Hıristiyanlık için. Söz konusu olan Müslümanların imhası ise, söz konusu Hristiyanlık ise düşmanın

zaferi bile bayram havasında, sanki kendileri kazanmışçasına sevinebiliyorlardı.

Düşman milletlerin ihanetleri yalnızca askeri ve siyasi anlaşmalarla sınırlı değildir. Ticari, kültürel, eğitim alanlarında yapılan anlaşma ve işbirliklerinde de bu ihanetlerin izlerine rastlanabilir. İngiliz, Fransız, Alman ve Rus hükümetleri Osmanlı devleti ile yaptıkları ticari anlaşmalara da sadık kalmamakta, bu anlaşmaları kendi lehlerine çığne-mekte, antlaşma hükümlerine ihanet etmekte gecikmezler.

Arkeolojik kazı çalışmalar yapmak kastıyla izin alan yabancı araştırmacılar, casuslar Osmanlı topraklarının maden haritasını çıkarmaya çalışırlar.

Berlin-Bağdat demiryolu inşasını üstlenen Alman şirketleri bu yolun sağından ve solundan 20 kilometre karelik alanın işletme imtiyazını alınca yol güzergâhını da madenlerin durumuna göre belirleyerek, maden alanlarından geçirmeye çalışmış bu çabalarıyla yolu gereksiz yere uzatmış ve maliyetini artırmışlardır.

Balkan savaşlarından sonra yaşanan ezikliği gidermek, Ege`de Yunan, Karadeniz`de Rus donanmasına karşı denge oluşturmak amacıyla İngiltere`ye Sultan Osman ve Reşadiye adında iki adet denizaltı siparişi verilir. Ne var ki gemilerin yapımı tamamlandığı ve parası ödendiği halde İngiliz hükümeti bu gemileri teslim etmez. Savaş çıktığı gerekçeyle el koyarlar.

SU UYUR DÜŞMAN UYUMAZ

16 Mart 1919 sabahı itilaf devletlerinin işgal kuvvetleri İstanbul'u işgal ederek bütün noktalara hâkim olurlar. Şehzadebaşı karakolundaki askerlerimizi uykuda şehit ederler. Şehrin işgalinin tamamlanmış olması ve tüm noktalarda hâkimiyet tesis edilmiş olmasına rağmen işgal orduları komutanı gemiden karaya çıkmaz. Neyi bekler? 18 Mart gününü bekler ve o mutlu gün geldiğinde görkemli bir alayla şehre girer. Niçin bu şekilde davrandığı sorulduğunda:

- "Ben, 18 Mart 1915 de Çanakkale Boğazı'nı geçip Türk topraklarına giremedim. Ama şimdi 18 Mart tarihini bekliyorum. Bu mutlu günde İstanbul'a çıkmış olacağım" der.

Yine bu sevinç günlerinde Fransız işgal orduları komutanı General Franchet D'Esprey beyaz bir atın üzerine binmiş olarak İstanbul'a giriş yapar. Samiha Ayverdi'nin Bağbozumu'nda anlattığı şekliyle; Türk, bu girişi içi yanarak izler ve sabrederken, Rum, Ermeni ve Yahudi azınlıklar avuçlarını patlatırcasına alkışlıyorlardı. Fransız işgal kuvvetleri kumandanı bu şekilde bir giriş yapmakla adeta Fatih Sultan Mehmet Han'ın 1453 yılının 29 Mayısındaki girişine nazire yapmaktadır.

Haçlılar, Kutsal yerleri Müslümanlardan geri almak için çıktıkları seferler sırasında Kılıçaslanların, Selahaddin Eyyubilerin, Nureddin Zengilerin karşısında hezimete uğrarlar. Selahaddin Eyyubi 1187 yılındaki Hittin Savaşı ile Kudüs'ü Haçlı esaretinden kurtarır. Bundan sonra Haçlıların Kudüs'ü geri almak için düzenledikleri seferlerin her biri de başarısızlıkla neticelenir ve Semavi dinlerin merkezi olan ve Hz Peygamberin Miraç yolculuğunda uğrağı olan kutsal şehir yedi asır Türk idaresinde altın çağını yaşar. Geçen süre içinde bölge halkı barış ve huzur içinde bir hayat sürer.

Ne var ki I. Dünya Savaşındaki başarısızlık ve mağlubiyetlerimizin ardından İngiliz kuvvetleri Kudüs'ü ele geçirirler. Şehri Türk himayesinden İngiliz pençesine alan işgal kuvvetleri komutanı Allenby, Kudüs muhafızı Selahaddin Eyyubi'nin kabrine giderek: "Selahaddin kalk

biz geldik. Haçlılar rövanşı aldılar” der. Yıl 1917’dir. O günden bugüne Kudüs’te barış ve huzurdan eser yoktur.

Mili mücadele devrinde Bursa Yunan kuvvetleri tarafından işgal edilir. Bursa ki Osmanlı’nın üç önemli başkentinden biridir. Osmanlı devleti buradan cihana yayılmıştır. Bu sebeple bu işgal bütün yurttan matem havası oluşturur. Ankara’daki meclis kürsüsü üzerine kara bir örtü örtülür bu yasın simgesi olarak ve Bursa’nın kurtuluşuna kadar da kaldırılmaz.

İşte o güzelim Bursa’mızı işgal eden Yunan kuvvetlerinin komutanı Sultan Osman’ın türbesine mağrur bir komutan olarak varır ve sandukayı tekmeleme alçaklığında bulunur. Bu tekmeleme işlemi sırasında söylediği

“Kalk Osman, vatanını kurtar” sözü ile bizleri derin gaflet uykusundan uyandırır.

Fatih Sultan Mehmet İstanbul’un fethine Rumeli Hisarının inşasıyla başlar ve elli üç gün süren kuşatmanın ardından fetih müyesser olur. Bu fetihle birlikte Hıristiyanlığın doğudaki en büyük şehri, Ortodoksluğun merkezi Türklerin eline düşer. Şehir kısa süre içinde Türkleşip İslamlaşır, Rumluk ve Hıristiyanlıktan eser kalmaz.

İstanbul’un düşüşü Hıristiyan dünyasında büyük hayal kırıklığı ve derin üzüntü oluşturur. Yıllar yılı İstanbul’u Türklerden kurtarmanın hayaliyle yaşarlar. 1915 Martında Çanakkale Boğazına saldıranların maksadı da budur. Şehri bir Hristiyan şehri yapmak ve Ayasofya’nın kubbelerinde çan çalmak için gelmişlerdir. Lakin talihleri yaver gitmemiş, boyunları eğri bir şekilde dönmek zorunda kalmışlardır.

1800’lü yılların ikinci yarısından sonra Avrupalı devletler Osmanlı ülkesinde sayısız okul açtılar. Osmanlı eğitim sistemi çağın gerisinde kalmış, zamanın ihtiyaçlarını tam olarak cevap verememektedir. O halde siz sanırsınız ki bu okullar Osmanlı eğitim sistemine bir katkı sunmak, Osmanlı gençliğini devrin bilimleriyle aydınlatmak içindir. Sanırsanız safsınız demektir. Bir kere dile pelesenk olmuş “aydan post,

gâvurdan dost olmaz” diye. Hatırdan hiçbir zaman çıkarılmamalı ki çıkarıcı, menfaatçi Hıristiyan batıdan dost olmaz, onların dostluk gösterilerine güvenilmez.

Amerikalı misyonerlerden Cyrss Hamlin, İstanbul’un hâkim tepelerinden birinde Robert Koleji adıyla bir okul açar. İlk öğrencilerinden P.M. Mateef okulun kuruluş amacını şöyle açıklar.

- “Dr Hamlin, Müslümanlık nereden İstanbul’a girmişse, Hıristiyanlığında oradan İstanbul’a girmesi için Rumelihisarı’nın en yüksek kalesi üzerine bir kolej açmak istiyordu. Bu arzusuna kısa zamanda ulaştı.”

Okul, bir misyoner tarafından açıldığına göre, bundan ne beklebilirdi ki? Misyonerlerin işi Hıristiyanlığı yaymak ve yüceltmek. Ya buna müsaade eden, yapılanları göremeyen Osmanlı idaresine ve marifine ne demeli?

Bu okulların bütün faaliyetleri, nihai hedefleri Osmanlıyı içiten yıkmak üzerinedi. Bu okullarda genellikle azınlıkların çocukları eğitim görüyordu. İşte bu okulların misyonu bu azınlık çocuklarını Osmanlı düşmanlığı ile yetiştirmek oldu. Her biri kendi milletlerinin milliyetçisi olarak Sırp, Yunan, Bulgar, Karadağ, Ermeni isyanlarının kışkırtıcısı, tertipçisi, önderi oldular. Her biri kendi devletlerini kurmak için yetiştirildiler. Bu kolejde müdürlük yapan Dr Vuşbirin, “Türkiye’de Elli Sene” adlı kitabında bu okul ile Bulgar istiklali arasındaki bağlantıyı gayet güzel açıklar.

- “Robert Koleji, Bulgar devletini kurmak için hazırlanan Bulgar talebelerini de Hıristiyan terbiyesi ve maneviyatı ile yetiştirildi. Mekteple Bulgar tarihi arasında tam bir birlik vardır... Benim mektebi terk ettiğim 1904 yılına kadar Bulgar meselesi ile uğraştık, Bulgarları yetiştirdik.”

Oktay Sinanoğlu,” Hedefteki Türkiye” adlı eserinde bu okullarla ilgili olarak “Osmanlıdaki yabancı okullar hususuyla Robert koleji Bulgar isyanlarını çıkartanları ve yeni Bulgaristan’ın ilk 4 başbakanını yetiştirmiş, kurtuluş savaşında düşmanın 5. kol faaliyetlerine yataklık etmişlerdir” diyerek bizim işaret ettiğimiz gerçeğe parmak basar.

BEN BASEL'DE YAHUDİ DEVLETİNİ TESİS ETTİM

Tarihte iki defa yurtlarından, Kudüs'ten sürülen Yahudiler bu sürgünlerden sonra dünyanın değişik yerlerine dağılarak yaşamaya başladılar. Ne var ki gittikleri ülkelerde de aradıkları huzuru bulamadılar. Yaşadıkları ülke idarecileri tarafından horlanıp hakir görüldüler. Romanın kendilerini Kudüs'ten çıkarmasından sonra 11 asır devletsiz ve vatansız yaşadılar. Bütün bu dağınıklıklara, aşağılanmalara, baskılara rağmen öz kimliklerini, benliklerini yitirmediler. Din ve kültürlerine bağlılıkları nedeniyle ayakta kalmayı başardılar.

Yahudiler, devletsiz kaldıkları bu uzun asırlar boyunca aradıkları huzuru İslam idaresinde buldular. Hz. Peygamber hicretle birlikte Medine'de kendileriyle birlikte eşit vatandaşlığa ve din hürriyetine dayanan bir antlaşma yaptı. Kudüs'ten İspanyaya değin İslam'ın egemen olduğu her yerde dinlerini serbestçe yaşayabildiler. Serbest ticaret imkânı ile toplumun en varlıklı kesimi halinde yaşadılar. Oysa aynı devirlerde başka idareler, hususiyile de Hristiyan idareler altında her türlü hak ve hürriyetten yoksun, saygıdan mahrum bir halde yaşıyorlardı. Endülüs'ün düşüşünden ve burada Hristiyan idarenin kurulmasından sonra din değiştirmeye zorlandılar, aşağılandılar. Çocukları ellerinden alınarak yurtlarını terk etmek zorunda bırakıldıkları bu zamanda kendilerine kucak açanlar yine bir İslam idaresi olan Osmanlılar oldu. Sultan II. Bayezid Katolik zulmüne uğrayan Yahudileri Müslümanlarla birlikte kurtararak devletin ticaret açısından en mühim kentlerine yerleştirdi. Diğer ülkelerde horlanan, zaman zaman kılıçtan geçirilen Yahudiler, Osmanlı idaresinde beş asır boyunca mutlu ve mesut bir hayat sürdürdüler. Bu süre içinde nereden kovuldular, horlanıp, aşağılandılarsa kurtuluşu Osmanlı topraklarında buldular.

19. asır sonlarına doğru gözlerini Filistin'e dikerek burayı vatan edinmeyi, dünyanın çeşitli bölgelerinde uğradıkları zulüm ve haksızlıklara karşı burayı bir sığınak yapmayı amaçladılar. Bu maksatla cemiyetler kurdu, kongreler tertip ettiler. 27 Ağustos 1897'de İsviçre'nin Basel kentinde üç gün süren I. Siyonist Kongresi toplandı. Hareketin li-

derliğini yapan Theodor Herzl açış konuşmasında: “Biz burada Yahudi milletine sığınak olacak taştan bir binanın tesisini ortaya koyacağız.” sözleri ile bin yıl aradan sonra yeni bir Yahudi devletinin kurulmasına varacak sürecin temelini atmış olduğunu ifade ediyordu. Nitekim bir hafta sonra da anı defterine şunları yazacaktır: “Ben Basel’de Yahudi devletini tesis ettim. Bunu bugün yüksek sesle söylesem bütün dünyada kahkaha tufanı kopar. Fakat bundan beş yıl sonra, belki elli yıl sonra ise muhakkak herkes bunun böyle olduğunu anlayacaktır.”

Ne var ki Filistin’de bir Yahudi devletinin kurulması hiçte kolay değildir. Bölge Osmanlı egemenliğinde bulunmakta ve Filistin’de devlet kuracak büyüklükte bir nüfus bulunmamaktadır. Bu durumda yapılacak ilk iş Yahudi nüfusu artırmak olacaktır. Herzl, Filistin’e Yahudilerin yerleşmesini sağlamak için II. Abdülhamit’i ikna etmek maksadıyla 1896-1902 yılları arasında İstanbul’a beş defa gelir ancak Yahudilerin Filistin’e yerleşmeleri konusunda izin alamaz. Sultanı ikna edebilmek için en hassas noktadan vurmaya çalışır. Borç batağına saplanmış, dış itibarı sarsılmış olan devletin tüm borçlarını ödemeyi hatta Avrupa kamuoyunda Osmanlı lehine propaganda yapmayı vadederse de Yahudilerini asıl niyetlerini sezen Sultanı ikna etmeyi başaramaz.

Sultan, Herzl’in asıl maksadını sezmiş ve adeta geleceği görmüş gibidir. Bir dostuna yazdığı mektubunda: “Osmanlı İmparatorluğu bana ait değil, bu ümmete aittir. Ben onun hiçbir parçasını veremem. Bırakalım Yahudiler milyonlarını saklasınlar. Benim imparatorluğum parçalandığı zaman, onlar Filistin’i hiç karşılıksız ele geçirebilirler. Fakat yalnız bizim cesetlerimiz taksim edilebilir. Ben canlı bir vücut üzerinde amelîyat yapılmasına müsaade edemem.”

Yaşanan hadiseler Sultanı haklı çıkarır. Dünya harbi sonrasında Filistin’e yerleşen İngilizler, buraya yapılacak olan Yahudi göçünü teşvik ederler. Osmanlı’nın bölgeden çıkarılmasından sonra İngilizlerini himayesinde Kudüs’teki Yahudi nüfusu hızla artar. Bu durum günümüzdeki Filistin-İsrail çekişmesinin de başlangıcını oluşturur.

Filistin’de bir İsrail devletinin, doğu Anadolu’da bir Ermeni devletinin kurulmasının önündeki en büyük engel Sultan Abdülhamid ve onun politikalarıdır. Yine büyük devletlerinin Osmanlı toprakları

üzerindeki emellerinin önünde de bir set olarak durmaktadır. Bu durumda Osmanlı toprakları üzerinde bir ameliyat gerçekleştirmek isteyenlerin kurtulmaları gereken ilk ve en mühim engelleri Sultan Abdülhamid'dir. Bu sebeple önce onun tahttan indirilmesi gerekiyordu. Sonrası kolaydı. Bunu gerçekleştirebilmek için de baskı, istibdat, hafiyeye, Kızıl Sultan" propagandasıyla halkın gözünden düşürülmeye çalışıldı. Arzulanan atmosfer oluşunca da Selanik'ten gönderilen Hareket Ordusu ile Sultan tahttan indirildi.

Burada Selanik önemli bir yere sahiptir. İspanyada katledilen Yahudilerin yerleştirildiği şehirlerden biridir. Devlet-i Aliye'yi yıkacak ihtilalin planlandığı, komitelerin oluşturulduğu şehirdir. Nitekim Selanik'ten gen bir ordu ile sultan tahtından indirilmiş ve yine bir Selanik mebusu olan Emanuel Karassu Sultana hal tebliğini bildiren heyette yer almış, tahtından edilen sultan Selanik'te bir Yahudi'nin köşkünde gözaltında tutulmuş, devletini direğini deviren Selanik balkan savaşlarında başka bir ihanet gerçekleştirmiş ve hiçbir direniş emaresi göstermeden gelen Yunan ordusuna teslim olmuştur.

Sultan Abdülhamid'in devrilmesiyle yerinden oynayan taşların sebep olduğu Balkan Savaşı ve Birinci Dünya Harbi Osmanlı devletinin yıkılmasına sebep oldu. Yıkılan imparatorluğun enkazından da İsrail kuruldu.

VI. BÖLÜM
OSMANLIDAN
CUMHURİYETE
AYDINLARIMIZ

TÜRK AYDININ MAHİYETİ ve FELAKETLERİMİZİN ASIL SUÇLULARI

Türk aydını kimdir ve mahiyeti nedir? Nasıl bir geçmişten gelmektedir ve nasıl bir gelecek tasavvur etmektedir. Öncelikle Türk aydınları çoğunluk itibarıyla sıradan hak toplulukları içinden çıkmış değillerdir. Bu sebeple halka gayet uzaktırlar. Tanzimat'tan cumhuriyete el üstünde tutulan bu aydın zümresi yüksek tabakaya mensup, belli bir gelir seviyesinin üzerindeki ailelerden gelmektedir. Tanzimat entelijensiyası bürokratik zümre içinden çıkmıştır. Hemen hepsi bir şekilde padişah ekmeği yemiş, valilik, mutasarrıflık, elçilik yapmışlardır. Kimileri ise pašalık mevkiline kadar yükselmişlerdir.

Cumhuriyet devri aydınına gelince her biri ya parti müfettişi, ya eğitim müfettişi ya da müdürü ya da Avrupa ülkeleri başta olmak üzere dış ülkelerde büyükelçidir. Hepsi devletten geçmekte ve devletin resmi ideolojisinin felsefesini seslendirmektedir. Her biri seçkin bir oligarşik azınlığın mümtaz temsilcileridir.

Birçoğu ecnebi okullarda okuyup, devlet ya da yabancı devlet burslarıyla yurtdışında eğitimine devam etmiş, dönüşünde de yüksek mevki-lerde işe başlamış bir seçkinler zümresidir.

Osmanlı'nın 17. asırdan itibaren giderek artan şekilde içine düştüğü tüm felaketlerin mesuliyeti devrin ricali devletine ve münevverlerine aittir. Devletin yıkılışında sultanların beceriksizliğini, istibdadını öne sürmek sorunu yeterince açıklamaz. Zira idare yalnız sultanın ya da partinin değil, o devrin neslinin eseridir. Ne Abdülhamid'in istibdadı ne Mehmet Reşat'ın suskunluğu ne Vahdettin'in kendisine hainlik damgası vurulmasına sebep olacak eylemleri tek başına kendilerinin eseri değildir.

Memlekette idare mevkiinde bulunanlar, irşat mertebesine sahip olanlar yaşanan aşırılıklara ve yanlışlara karşı denge unsuru olabilecek, yanlışların karşısına durabilecek, bu yolda doğruyu söyleyebilecek medeni cesaretle bulunsalardı bu felaketler yaşanmayabilirdi. Dalka-

vukların, vurdumduymazların, nemelazımcıların, en iyi ben bilirimcilerin olduğu toplumlar mahvolmuşlardır. Mahvı için başka düşman arayama lüzum yoktur. Ne ayan, ne ulema nede ricali devlet memleket idaresinde samimine yol gösterici olamadığı gibi, iktidar mevkiinde olanlarda azda olsa samimane yapılan ikazlara kulak asmamış, hatta bunları cezalandırma yoluna gitmişlerdir. O halde nerede kaldı İslam'ın meşveret esası, yanlışı düzeltme mesuliyeti. Bu sebeple memleketin geriliğinde ve yıkılışında en fazla mesuliyeti olanlar aydınlar, tecrübeli geçinenler ve idare mevkiinde bulunanlardır. Halk tabakasının bunda bir mesuliyeti yoktur, varsa da onlarıninkinin yanında hiç hükmündedir.

Devlet adamlarının batının kanun ve nizamlarını taklide yönelmeleri, bunu da taklit etmek istedikleri milletlerin siyasi, sosyal durumlarını bilmeden, anlamadan almak istedikleri kanun ve nizamların mahiyetlerini bilmeden ve bütün bunların toplumsal dokumuza uyabilirliğini düşünmeden yenilik yapmalarıdır.

Said Halim Paşa bu teşhisleri koyduktan sonra şu kanaate varıyor: “Hâlbuki hiç kimse bütün felaketlerimizin ve memlekette görülen keşmekeşin asıl suçlularının bunlar olduğunun farkına bile varmamıştır. Bu adamların isimlerinin hala hürmetle anılması, başımıza gelen felaketlerin sebepleri ile asıl suçlularını anlayıp tespit etmekteki aczimizi gösterir.”⁸⁷

87 Sait Halim Paşa, Buhranlarımız, Tercüman 1001 Temel Eser, s.69

GENÇ OSMANLI ve İTTİHATÇILARIN KİT AKILLARIYLA GÖREMEDİKLERİ

Genç Osmanlılar ve onların devamı olan ittihatçılar ne yaptığını bilmeyen, söylediklerinin ne manaya geldiğini anlayamayan, düşüncülerinin başını ve sonunu göremeyen kıt akıllı zavallılardır.

Kimisi vatan endişesiyle, kimisi menfaat temini arzusuyla, kimisi de şahsi kin ve nefretlerinden ötürü harekete geçen bu izansızlar anayasa, meşrutiyet, hürriyet kavramlarını ağızlarına sakız etmiş, Abdülhamid düşmanlığında birleşmiş insanlardır.

1889'da Abdullah Cevdet ve arkadaşları tarafından askeri tıbbiye-de mason teşkilatlarının esaslarına göre örgütlenen Genç Osmanlıların öncüleri devrin yüksekokullarında okumaktadırlar. Ahmet Rıza, Mizancı Murat, Prens Sabahaddin gibi teorisyenlerin, Celaleddin Paşa gibi finansörler eşliğinde örgütlenip hareketlenirler.

Uzun süre Avrupa'da kalan, Avrupa çevreleriyle içli dışlı olan bu kaçkınlar Londra, Paris gibi başkentlerde çıkardıkları gazete, dergilerle yayınladıkları makalelerle Abdülhamid'e ve rejime çatismaktan geri durmazlar. Lakin içinde yaşadıkları Avrupa'nın sömürgeci, emperyalist girişimlerinden, bu devletlerin çeşitli yollarla Osmanlı'yı sömürmelerinden bahsetmezler. Somut gerçeklerden kopuk, hatta habersiz soyut kavramlarla, hürriyet, adalet, eşitlik, anayasa, meşrutiyet kavramlarıyla avunup dururlar. Abdülhamid devrilir, istibdat yıkılır, anayasa ilan edilir, meşruti rejime geçilirse he şeyin düzeleceğini zannederler. Bütün bunlar olduğu takdirde Avrupa'nın Osmanlıya karşı olan bakışının, olumsuz ve düşmanca tavırların değişeceğine inanırlar. Osmanlıdaki bütün olumsuzlukların ve Batıda Osmanlıya karşı olan bütün düşmanlıkların sebebini Abdülhamit iktidarında görürler. O devrildiği takdirde onlara göre her şey düzelecektir.

Bunlar o derece kıt akıllı insanlardır ki bununla da yetinmez, düşünce ve fikirlerini uygulamaya geçirebilmek için büyük devletlerin müdahalesini, devlete baskı yapmalarını talep etmek ihanetini gösterirler. Mizancı Murat, Sadrazam seçiminde yabancı elçiliklere veto

hakkı verilmesini dahi savunabilir. Onlara göre Avrupa bir medeniyet ışığı idi. Avrupa'nın hep bu yanını görüyor lakin sömürgeci yanını atıyorlardı. Osmanlıya karşı daima medeniyet yönüyle değil sömürgeci yönüyle davrandıklarını görmüyor, göremiyorlardı.

Jön Türklerin ve ittihatçı liderlerin bütün fikriyatı ve çözüm diye sundukları buydu. Abdülhamid rejiminin yıkılmasını ve meşrutiyetin ilanını her şeyin anahtarı görüyor ve buna karşılık Abdülhamid rejimini her iyiliğin önündeki engel addediyorlardı. Bu sebeple onu tahttan indirmek ya da suikastla ortadan kaldırmak teşebbüslerinde bulunmaktan çekinmiyorlardı. Fakat Osmanlının içinde bulunduğu bütün olumsuzlukların Abdülhamid rejiminden çok batılıların sömürgeci, hareketlerinden kaynaklandığının farkında değillerdi.

BURUNLARININ UCUNU GÖREMEYEN AYDINLAR

Attila İlhan, Aydınlar Savaşı adını verdiği eserinde Türkiye'deki aydınların davranışlarının olumsuz olduğunu ve bu olumsuz davranışlarının olumsuz sonuçlarını yıllardır çektiğimizi belirtir. Tanzimat'tan itibaren aydınların elde ettikleri ayrıcalıklarla halka tepeden baktıklarını, bu bakış açısıyla insanları yargıladıklarını ifade etmekte ve ilave olarak ta yargılanmaktan, eleştirilmekten hoşlanmadıklarını, karşı görüşleri yok etmek için var güçleri ile çalıştıklarını, bu insanların halka kılavuz olamayacaklarını, burunlarının uçlarını göremeyen bu insanların halka yol gösteremeyeceklerini belirtir.

Bizde aydınlar şu düşüncenin, bu ideolojinin, şu partinin, bu derneğin adamı olarak iş görüyorlar. Toplumun gerçek sorunları, dertlerine ayna tutmak yerine iş tuttukları partinin, deneğin, ideolojinin hamuruna su taşıyorlar. Çeşitli akımların, örgütlerin borazanlığını yapıyorlar. Bunu yaparken de en doğru sözü, en hakiki düşünceyi, en gerçekçi çözümü kendilerinin söylediği iddiasıyla tepeden bakmacı bir tavır sergiliyorlar. Karşıt düşüncelere, fikirlere, çözüm önerilerine kulak tıkmıyor, burun kıvrıyorlar.

Attila İlhan'a göre "son 70 kusur yılın bilançosu körü körüne sağcı ve solcu ülkülere bağlanmış, körü körüne bunların savunmasını yapmış, sanatlarını, kalemlerini, fırçalarını, inançlarını buyruğuna vermiş, çeşitli türde aydınların hazin fiyaskosundan ibarettir."⁸⁸

Kendi olamayan, olmayı dahi beceremeyen bir aydınlar kadrosuyla bir yere varılamaz ve nitekim 90 yıllık cumhuriyet tarihi boyunca da varılamadığı açıktır. Nesnel olmayan, tüm toplumun sorunlarını, sancılarını ve bakış açılarını içermeyen, tüm toplum tarafından benimsenip kabullenilecek ve içtenlikle uygulanacak çözümler içermeyen önerilerin toplumda yer bulmasının imkânı yoktur. Sadece bir tarafa

88 Attila İlhan, Aydınlar Savaşı, Bds Yayınları, Çetin Matbaası, İstanbul 1991,S.15

ait düşüncelerin havarisi olarak hareket edenler toplumsal kaynaşmayı, ilerlemeyi sağlayamazlar, sağlayamadıkları gibi tam aksine toplumsal ayrışma ve kutuplaşmaya, saflaşmaya sebebiyet verirler.

Aydınlar arasında sözle, fikirle yapılan savaş ve yaşanan kutuplaşma toplum içinde kan dökülerek yapılır. Bunun en bariz misali 70'li yıllardır. Sağ, sol olarak, alevi Sünni, dindar laik olarak gerilmeye çalışılan toplumda çeşitli kanlı olaylar suhuletle sergilenebilmiştir. Bir araya gelemeyen, karşılıklı fikir teaddisinide bulunamayan, birbirlerini dinleyip anlamaya çalışmayan aydınların yaşattığı hazin neticedir bugün içinde bulunduğumuz durum.

Türk aydını ya da aydın geçinenlerin en büyük yanlışlığı kendi olmayı beceremeyişleri, kendi ruh ve mana köklerinden beslenemeyişleridir. Bu sebeple topluma yabancılaştı, toplumdan uzaklaştılar. Bu sebeple fildişi kulelerinde toplumun sorunlarından, beklentilerinden bihaber olarak yazıp çizdiler, esip gürlediler. Lakin hiçbir zaman toplum tarafından anlaşılmadı, alkışlanmadılar. Toplum onları değer verip bağrına basmadı tam tersine onlardan uzaklaştı, onları bir yabancı gibi gördü.

Peki, milli ruh ve mana köklerinden hoşlanmayan bu aydınlar güruhunun emip beslendiği süt çeşmesi nereden akıyor ve neyle besleniyordu? Halktan kopuk, halka yabancı olan bu aydın zümre kiminle ya da kimlerle içli dışlı idi? Kime ya da kimlere yakındı? Kimlerle hemhal oluyordu? Halkın hoşlanmayıp uzaklaştığı bu zümreyi kimler tutup alkışlıyordu? Bütün bunlara bir bakmak lazımdır. Bu soruların cevabı ilginç ve bir o kadarda acı gerçekle karşılaşmamıza vesile olabilir.

Her şeyden önce bu aydın zümrenin beslendiği kaynaklar yabancı yani dışarıdan, yani kendi ruh ve mana köklerinden çok çok uzak, hatta ters idi. Öyle olunca da söylediği söz, bulunduğu çözüm yolu da toplumun genel anlayışına ters, sorunlarına yabancı oluyordu. Öyle olduğu içindir ki Tanzimat'tan bu yana ha bire sorunlar içinde boğuşup duruyoruz. Öyle olduğu içindir ki Almanya'nın, Japonya'nın iki kez başardığını biz bir kez olsun başaramadık, en küçük sorunlarımızı dahi çözümleyemedik, bir millet olmayı bile beceremedik.

Böyle bir sorunlu aydın ki kendi değil batılı ve batıcı. İslam'a, Müs-

lümâna düşman, batıya batılıya ve Hristiyan'a dost, Kur'an-a yabancı Kapital'e hayran. Hz. Muhammed nazarında haşa çöl bedevişi Marks, Engels büyük fikir ve düşünce adamı. Ne acı ki bu aydın tabaka düşman olduklarını da hayran olduklarını da yeterince tanımamaktadır. Her şeyi yüzeysel ve sathidir, şekilcidir. Kaba bir taklitçilikle her şeyi halledebileceğini, tüm sorunları çözebileceğini sanmaktadır. Öyle ki bir Meşrutiyet ilan etmekle, Kanuni Esasi yapmakla Osmanlı'nın yeni bir bas'ü badel mevt yaşayacağına inanmakta, tüm sorunlarından kurtulacağını düşünmektedir. Öyle ki laikliği, laik düzen ve yaşamı devlet ve toplum hayatının yegâne teminatı sanmaktadır. Ne var ki ne laikliği anlamıştır nede laik yaşam tarzının topluma yerleşmesinden haz almıştır. Bütün sermayesi ezberledikleridir. Bunun ötesinde bir fikir yapısı ve bakış açısı yoktur. Bu yönüyle toplum değil, okuyup hayranı olduğu ya da ders aldığı fikirlerin, akımların, sistemlerin uşaklığını, işbirlikçiliğini yapmaktadır? Ne hazindir ki bizzat kendisi işbirlikçi olduğu halde, kendisi gibi düşünmeyenleri işbirlikçilikle, ajanlıkla, gericilikle suçlayabilmektedir. Kısaca bu bir kısım aydın zümre kime ve neye hizmet ettiğini bilmeden birilerini çağdışılıkla, işbirlikçilikle suçlayabilmektedir. Sahip olduğu düşünceyi toplumun değerleri içinde eritip harmanlayacak ve buradan milli bünyeye uygun bir çözüm çıkarabilecek fikri ve zihni kabiliyet ve meziyetten mahrumdurlar. Tüm bildikleri kendilerine öğretilenlerin papağanlığından ibarettir Bu yönüyle kurmalı saat gibi ne zaman ve ne şekilde kurulmuşsa öyle hareket etmektedirler.

Attila İlhan Türk aydınları hakkında “çoğu kulaktan dolma aydın, kitap okumuyorlar” diyor ve ilave ediyor “daha acısını söyleyeyim, okudukları kitapları anlamıyorlar” diyor. Yine Attila İlhan'a göre Türk aydını bir partiye veya liderin ardına takılıp onun borazancılığını yapmakta, farklı düşünceleri susturmaya ve tekdüzeliği hâkim kılmaya çalışmaktadır.⁸⁹

Türkiye'de aydınlar ve bürokratlar her türlü ilerlemenin, bunu sağ-

89 Attila İlhan, Age, S.17

layacak atılım ve hamlelerin önünde engeldir. Kendilerinin öne sürmediği her nevi yeniliğe karşıdırlar. Bununla kendi düzenlerinin, oligarşik egemenliklerinin sarsılacağı inancındadırlar.

Bugün varlığı bir ihtiyaç olduğu kabul edilen, yetmediğinden sonraki yıllarda ikincisi yapılan ve günümüzde üçüncüsünün yapımı düşünülen boğaz köprüsü projesi ortaya atıldığında bu aydın ve bürokratik kafalar şiddetle karşı çıkmış, gereksizliğinden, lüks olduğundan, gerçekleştirilemeyeceğinden, bu kadar paranın daha başka alanlara harcanması gerektiğinden dem vurmuş, Osmanlı yeniçerileri gibi istemezük havası estirmişlerdir.

Neden? Nedeni basit ve yukarıda değindik. İkincisi bu aydın bürokratik zümrenin kendi refah ve rahatından başka düşündüğü bir şey yoktur. Milletın ne halde olduklarından haberleri yoktur, olsa da umurlarında değildir. Ayrıca bu zümrenin önünü, geleceği görecek, öngörecek, zihni kabiliyetti de yoktur. Bugünü yaşamak arzusundadır.

Türkiye’de aydın batının taşeronluğunu yapıyor. Batı, sömürgeleştirdiği ülkelerde halk ile doğrudan temas kurmak yerine bu halktan devşirdiği kimseler aracılığı ile temas kuruyor.

Bu batılı sömürgeciler tarafından devşirilen aydınlar, batının düşüncesini, fikri yapısını, ahlak anlayışını. Özelliklerini efendileri adına kendi toplularına dayatmaya başlarlar. Bunu da ilerçilik, çağdaşlık adına yaptıklarını iddia ederler. Batılı efendileriyle hemhal oldukları oranda kendi kültürlerinden, kendi toplumlarından koparlar.

Batılı efendilerin çıkarları ve istekleri yolunda içinden çıktıkları ve bir parçası oldukları vatan ve milletlerinin aleyhine faaliyette bulunmaktan hiç çekinmezler. Bunu yaparken de vatana ve millete hizmet ettiklerini sanırlar, aşk ve şevk ile çalışırlar. İşte Osmanlıyı kurtaracaklarına inanan 1908 meşrutiyetçilerinin durumu budur.

Bunun içindir ki Jön Türkler 1908 de iktidarı ele geçirince, Batılı, Beyaz ve Hristiyan emperyalizmin, her iki kanadı da fala telaşlanmamış, önünde sonunda duruma egemen olabileceklerine hükmetmişlerdir. Edvard Mead Earle, Dr. Rorhback’tan naklen yazıyordu:

“... Jöntürkler liberalizmi, işin başından beri İngiliz yandaşlığı belirlileri gösteriyor...” Alman Kayzeri II. Wilhelm ise, Kont Von metternich'in olaya değin raporu altına şu notu düşmüştü: “ihtilal, Paris ya da Londralı Jön Türkler tarafından değil, ordu tarafından ve de alman subayları olarak bilinen manyada eğitim görmüş Türk askerleri tarafından yapılmıştır” gerçekte iki tarafta yanılmıyordu. 1908 devrimini gerçekleştiren Jön Türkler, ittihatçı ve itilafçı diye ayrıldıklarında, ittihatçılar Kayzeri, itilafçılar ise Dr Rorhback'ı haklı çıkarmışlardı”⁹⁰

Başkalarının fikirleriyle, düşünceleriyle memleketi kalkındıracağını toplumsal ilerlemeyi sağlayacaklarına inanan cahiller, bu müstağrip aydınlar zümresi, batılı efendilerinden gördükleri ilgi, alaka ve pohpohlayıcı ifadelerle kendilerini bir şey zanneder, memleketlerinin en akıllısı, yol göstericisi oldukları vehmine kapılırlar ve bu vehim ile halka tepeden bakmaya başlarlar. Lakin öne sürdükleri hiçbir fikir, yaptıkları hiçbir işin sonuç itibarıyla topluma ve devlete hiçbir harı dokunmaz. Tek bir hayrı, yararı vardır oda efendilerine yaranmak. Yaptıkları ve söyledikleriyle her şey buna yarar.

Bu sebepledir ki Mustafa kemal 6 Mart 1922 de TBMM'de demiş ki: “... Artık durumu düzeltmek, hayat bulmak, insan olmak için; mutlaka Avrupa'dan nasihat almak, bütün işleri Avrupa'nın emellerine uygun yürütmek, bütün dersleri Avrupa'dan almak gibi birtakım zihniyetler ortaya çıktı. Oysa hangi istiklal vardır ki, yabancıların nasihatleriyle, planlarıyla yükselebiliriz? Tarih, böyle bir olay kaydetmemiştir... Türk halkının nasılsa başına geçmiş birtakım insanlar... Türkiye'yi atıl ve çekingen bir halde tutuyorlardı... Türkiye'de fikir adamları, adeta kendilerine hakaret ediyorlardı. Diyorlardı ki,” Biz adam değiliz ve olamayız. Kendi kendimize adam olmamıza ihtimal yoktur.” Bizim canımızı, tarihimizi, varlığımızı; bize düşman olan, düşman olduğundan hiç şüphe edilmeyen Avrupalılara; kayıtsız şartsız bırakmak istiyorlardı. Onlar bizi idare etsin diyorlardı.”⁹¹

Tanzimat'ı Hayriye'nin Osmanlıdan çok Osmanlı'yı yıkmak, yok

90 Attila İlhan, Age, S.30

91 Attila İlhan, Age, S.31-32

etmek isteyenlere hayrı dokundu. Kalbi ve ruhu devlet için atan, kötü gidişten endişe eden ve vatanın bekası için cepheden cepheye koşan Türk - İslam ahali için hiçbir hayrı dokunmamıştır.

Tanzimat, Osmanlıyı ayakta tutan ruhu yıkmış, zırhı parçalamış ve mülkü savunmasız, her türlü düşmanca hareketlere açık hale getirmiştir. Tanzimat'la birlikte yabancılar Osmanlı ülkesinde mülk edinme hakkı elde etmiş, ticaret ve sömürüden elde ettikleri paralarla yoksul ve sefil halkın mallarını satın akıp mülkleştirmeye kalkmışlardır.

Kapitülasyonların ve fermanların himayesinde misyonerlik faaliyetleri hızlandırmış bu milletin bin yıldır İslam olan evlatlarını ve topraklarını Hristiyanlaştırmak için gayret sarf etmişlerdir. Açtıkları okullarla batılı yaşam tarzı bu milletin genç beyinlerini empoze etmeye, bu milletin temiz evlatlarını kendi milli ve manevi değerlerinden koparmaya çalışmışlardır. Bu okullarda devşirilmiş, kendi köklerinden koparılmış bir aydınlar, okumuşlar zümresi yetiştirilmiş ve bu devşirmeler eliyle çaktırmadan bu toprakları sömürgeleştirmişlerdir.

Batılılaşma ve çağdaşlaşma hastalığına tutulan bu aydınlar devşirmesi kendi öz kültürüne yabancı hatta düşman bir düşünceyle batılı efendilerinin uşaklığını yapmışlardır.

Attila İlhan "Komprador" aydın olarak nitelendirdiği bu aydın zümrenin gelişmiş ülkelerden bir aydını, sanatçıyı ve fikir akımını seçerek adeta ülkesinde onun mümessilliğini yaptığı fikirlerini önerilerini savunmaya başlar. Tanzimat'tan bu yana fikir adamlarımızın çoğunu kurcalayan batıdan bir filozofun, bir sanatçının, bir bilginin Türkiye mümessili olduğunu göreceksiniz. Tabi bu eğilim, zamanla ülkenin öz kültürü üzerinde; sahte, ecnebi, kelimenin tam anlamıyla komprador, bir kültür tabakasını meydana getiriyor. Daha kötüsü, bu kültür çocuklarının, batılı özelliklerini dolayısıyla kendilerini ülkenin ilericileri sanmaları"⁹²

OSMANLI ÇERİSİNDEN AVRUPANIN YENİÇERİLİĞİNE

Çeri asker demek. Bir devletin maddi gücü, varlık ve bekasının dayanağıdır. Osmanlı üç kıtaya yayılan fetihlerini çerisinin gücü ve gayretiyle gerçekleştirmiştir. Öyle ki sayıca az olmasına rağmen nice üstün düşman kuvvetlerine galip gelmiştir. Osmanlı çerisi içerisinde en önemli grup yeniçerilerdir. Kuruluşundan duraklama olarak adlandırılan 1600'lere kadar iki sırdan fazla bir süre bu yeniçeriler devleri vurucu gücü olagelmıştır.

Osmanlı fütuhatının dayanak noktalarından olan yeniçeriler kimdir? Yeniçeri devşirme asker demektir. Aslına yabancılaşan, yeni bir ruh ve kimliğe bürünen asker demektir. Mustafa İslamoğlu'nun ifadesiyle "halkına yabancılaşmanın hikâyesidir"⁹³

Sultan I. Murad döneminde artan fetihler nedeniyle temelleri atılan bu ordu Hristiyan çocuklarının devşirilmesinden, önce Türk ailelerinin yanında Türkleştirilmesi sonrada orduya alınmasıyla oluşturulan bir sistemdir. Küçük yaşta ailesinden koparılan bu çocuklar uzun yıllar kaldıkları Türk ailelerini yanında Türkçeyi, Türk kültürünü öğrenir, Müslümanlığı benimser, âdeta bir Türk gibi düşünür ve yaşamaya başlar. Artık eski dil, din ve kültüründen uzaklaşarak yeni bir dil, din ve kültürün havarisi, hizmetçisi, savaşçısı hatta koruyucusu kesilir. Uzun yıllar milletin inanç ve değerlerinin savunuculuğunu yeniçeriler yapmışlardır. 19. asırdan itibaren hızlanan batılılaşmanın ve kültüründen uzaklaşmanın başarıya ulaşmasına yeniçeri ocağının kaldırılmış olmasının rolü büyüktür. Zira II. Mahmut'un inkılap hareketlerinde başarıya ulaşması yeniçeri ocağını kaldırmış olmasına bağlıdır.

Osmanlı devleti uzun asırlar boyunca haçlı ordularına karşı yine haçlılar arasında devşirdiği bu yeniçeri, kapıkulu ordusu ile karşı koymuştur. Bizans'tan Macaristan'a kadar bütün balkan topraklarını bu Hristiyan asıllı kapıkullarıyla fethetmiştir. Bu yıllarca başarıyla uygu-

93 Mustafa İslamoğlu, Tarih Yazıları, Düşün Yayıncılık, İstanbul 2011,s.169

la-nan akıllıca bir politika idi. Sultan II. Mahmut'un 1826'da Vakayı Hayriye olarak anılan hareketiyle yeniçeri ocakları topa tutularak yeniçeri ordusu kaldırıldı. Yeniçerilerin pek çoğu öldürüldü. Devşirme sistemine de son verildi. Ancak devşirmelik bitmedi.

Yeniçeriliğin topa tutularak kaldırılmasında sonra tersine bir devşirme yaşanmaya başladı. Topa tutulan ve kaldırılan yeniçeriliğin yerini "yeni yeniçeri doldurdu. Bu eski değil, yepyeni çeri idi. Eski yeniçerilerden farkı şuydu: eskisi Avrupa'nın Hristiyanlarından devşirilirken, yenisi Asya'nın Müslümanlarından devşiriliyordu. Bunların başında II. Mahmut döneminde Fransa'ya tersine devşirme olsun diye gönderilen Anadolu'nun cins kafa çocukları gelir. Osmanlı ordusunu eğitsin diye çağrılan yabancı subayların elinde kimliğine ve benliğine düşman olarak yetiştirilen sözde Asakiri mansurei Muhammediye subayları gelir."⁹⁴

Anlayacağınız devşirme sistemi yeniçeriden sonra tersine dönmüştür. Artık batıdan değil, bizden devşirme yapılmaya başlamıştır. Ve içimizden çıkan bu devşirmeler bize değil batıya hizmet etmiştir. Nasıl mı? Onu da izah edelim.

Yukarıdaki alıntıda bir parça değindiğimiz gibi Osmanlının devşirmesini askeriye eliyle gerçekleştirirken batının devşirmesini eğitim ve kültür aracılığı ile gerçekleştirir. İlk defa II. Mahmut devrinde başlatılan Avrupa'ya öğrenci gönderilmesi olayı bu devşirme yollarından biri haline gelir. Avrupa'ya okusunlar, adam olsunlar, dönüp memlekete hizmet etsinler, geri kalmışlığa bir son versinler düşüncesiyle, iyi niyetlerle Avrupa'ya gönderilen bu öğrenciler Paris'in şaşaasına kapılarak adeta büyülenmişlerdir. Bu büyü'nün etkisi ile batının, batılı sistemin etkisine girmiş, temas ettiği çevrelerin eliyle, farkında olmadan devşirilmiş, İngiltere'nin, Fransa'nın yeni çerileri olarak geri dönmüşler ve bu devletlere hizmet etmişlerdir. Eğitimlerini tamamladıktan yahut ta yurda döndükten sonra devşirildikleri kültürün, düşüncenin, fikrin ülkemizdeki ateşli savunucuları olmuş, yeni efendilerinin kitaplarını Türkçeye çevirip düşüncelerini yayılmasına hizmet etmişlerdir.

94 Mustafa İslamoğlu, Tarih Yazıları, Düşün Yayıncılık, İstanbul 2011,s.176

Batının yeniçeri devşirme yollarından biri de yeni usulde açılan okullarda ders veren yabancı hocalar yahut ta orduyu ıslah için getirilen yabancı subaylardır. Bunlarda ellerine teslim edilen öğrencilere, subaylara batılı düşünceleri, değerleri öğretmek onları kimliklerinden koparmış, fikir ve düşünce ve eylemleriyle kendilerine hizmet ettirmişlerdir.

Nasıl ki Osmanlı yeniçerisinin eski Hristiyan geçmişine bağlı kopmuş, âdeta yeni bir kimliğe bürünmüş ve bu kimliğin ateşli savunucusu olmuşlarsa şimdinin yeniçerileri de Osmanlı Müslüman kimliğinden kopmuş Avrupalı bir kimliğe bürünmüştür. Bu kimliğin ülkemizdeki naşiri, savunucusu haline gelmişlerdir. Osmanlı yeniçerilerinin haçlılara karşı savaşmaları gibi bu yeniçerilerde yeni efendilerinin yanında kendi geçmişlerine, değerlerine, kültür ve medeniyetlerine karşı savaşılmaya girişmişlerdir. Eskinin yeniçerileri şeriat isteriz diyerek ayaklanırken şimdinin yeniçerileri şeriata hayır, yaşasın laik düzen, yaşasın hürriyet sloganlarıyla kazan kaldırmışlardır. 250 yıllık yenileşme tarihimiz eski çerinin ilgası ile yeniçerinin ihyası olarak bir yeniçerilik tarihidir.

Eski çeri devlete dost iken yeni çeri yukarıda da görüldüğü gibi devlet düşmanlarına dost olmuş, yapıp ettikleriyle âdeta onlara hizmet etmiş, devletin inkırazına sebebiyet vermiştir.

Büyük Reşit Paşa ilk yeniçerilerdendir. Ve Balta Limanı gibi sanayiini çökmesine ve Osmanlı ekonominin iflasına yol açan bir anlaşmanın mimarıdır ve yine Tanzimat gibi kültürel erozyonun, çözülmenin yolunu açan fermanın mucididir. Osmanlı devşirmelerinin öncüsü, meşrutiyetçi Mithat Paşa gibi bir İngiliz devşirmesidir.

Bir yeniçeri geleneği olan askeri isyanlar ve kazan devirmeler “yeni çerilik te askeri darbeler olarak devam etmiştir. Eski yeniçeri istemezükçüdür. Falan veziri, filan defterdarı istemezük, Sadrazamın, defterdarın kellesini isterük derken yeni çeri şeriat istemezük diye ortalığı ayağa kaldırır, başbakan ve bakan kellesi ister ve alırlar. Sultan Abdülaziz’in önce devrilmesi ve sonrada katledilmesi eski çeriliğin şekil ve mahiyet değiştirerek devamıdır. 1909 yılında irtica geliyor diyerek meşrutiyeti korumak bahanesiyle sultan Abdülhamid’i devirip sürgüne yollayanlar da, 1960 yılında yine irtica yaygaralarıyla ve Cumhuriyeti koruma bahanesiyle ayağa kalkan 27 Mayıs ihtilali de, uzun süre şartların olgunlaşmasını bekledikten sonra 12 Eylül sabahı Hasan Mutlucan

türküleriyle yönetime el koyanlarda, irtica birinci tehdit diyerek irticaya karşı aydınlatma brifingleri veren 28 şubat çetesi de hep bu yeni devşirmelerden. Her birisi kendilerini devşirenlerin çerisi olarak hizmet etmiş, verilen görevleri harfiyen yerine getirmişlerdir. Sultan Azizin katlinden sonra meydana gelen Çerkez Hasan Vakasını işittiği zaman İngiliz elçisi Henry Eliot'un sabaha karşı üçte Tarabya'daki konağındaiken kendisine bu haberi getirene "Mithat Paşa'ya bir şey oldu mu" diye sormasının, 12 Eylül ihtilalinden hemen sonra ABD'li bir yetkilinin başkana "bizim çocuklar işi başardı" diyerek rapor sunmasının manası ne ola ki? Bizim çocukların manası bizim çeriler demek değil mi? Ya Cihan harbi yıllarında ordu ve donanmamızı alman subaylarının ellerine terk edenler kimin çerisi? Liman Von Sandersleri, Faslkenhaynalrı ordu kumandanı yaparak ordularımızı alman emelleri uğruna perişan eden, Türk subaylarının haklı eleştiri ve uyarılarına kulak tıkayanlar Almanların çerisi değil mi? Bugün, İsrail'den çok İsrailci olan batıdan çok batıcı geçinen, Türk'ten çok Rus ve Amerikan çıkarlarına hizmet eden yahut ta onların sözcülüğünü edenler kimler? Onlarda bugünün çerileri değiller mi?

"Rahmetli Cemil Meriç ve Kemal Tahir'in benzetişiyile: Biz vaktiy-le nasıl yabancı soyların beyin ve kabiliyet sahibi yahut asil ve zengin gençlerini alıp kendi İslamiyet ve milliyetimizden geçirerek, kendi soyuna, kültürüne karşı savaşan liderler, yöneticiler olarak kullanmışsak, Avrupa ve Amerika'da bir asırdan beri bizimkileri devşirmiştir... Batının yeniçerisi olarak, kültür ve medeniyetimizi, iman ve örfümüzü esir aldırıştır

Dün olduğu gibi bugün de, batı devletlerinin bayraktarı gibi çalışan iç ve dış yöneticilerimiz vardır. Eski Tanzimat dünkü Tek particilik gibi bugün Masonluk, Holdingcilik "ilericilik" hatta özel bir anlamda kasten kullanılan "Atatürkçülük" dahi beynelminelci, gizlici, çıkarıcı zümrelerin elinde Türkiye'yi bir anlamda sömürge yapmanın aracı gibi istismar etmektedir."⁹⁵

95 Ahmet Kabaklı, Temellerin Duruşması, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstan-bul.1993,s.361-362

OKUMUŞ TÜRKLERİN DURUMU ve KÜLTÜRÜMÜZÜN YOKLUĞU

Balkan felaketinin yaşandığı günlerde İstanbul'da bulunan William M. Pickthall, Harpte Türklerle Birlikte” adını verdiği eserinde okumuş yazmışlarımızın durumunu bakın nasıl anlatıyor:

“Avrupa’yı incelemiş ve görmüş olan Türkler, onların olumsuz, ümitsiz görüşlerini İslam dünyasına yöneltmek eğiliminde olmuşlardır. ... Avrupa’yı yakından tanıyanlar onların yaşama biçimiyle karşı karşıya kalmışlar ve birtakım yabancı okulların eğitiminden aldıklarını kendi eğitimlerine ilave etmişler, bunun sonucunda İslam inançları zayıflamıştı... Birçok durumda yabancı güçlerin takdirini kazanmışlar ve onların çeşitli entrikalarının hızlı hizmetkârları olmuşlardır.

Kamil Paşa İngiliz dostu idi. Bir başka paşada Fransa, Almanya'nın dostu idi. Hiçbiri Türkiye'nin dostu değildi. Türkiye onlara sevgili bir vatan değildi, şu veya bu Avrupalı gücün lütfuyla elde edecekleri bir mevkii idi.⁹⁶

Mehmet Niyazi, Türkiye'nin Meseleleri adlı eserinde üniversitemizde medeniyet tarihi hocalığı yapmakta olan bir aydınımızın kendi medeniyetinden habersizliğini bakın nasıl anlatıyor: “Boğaziçi Üniversitesi Medeniyet Tarihi hocasının kültürümüze dair konferansına güzel bir ziyafet umuduyla gitmiştim. Hocanın ilk cümlesi “Kültürümüz yoktur” duyduğumda küçük dilimi yutacaktım. Hatta bizim millet, o ulus diyor, olmadığımızı, ancak cumhuriyetle birlikte militleşmeye başladığımızı, militleşmemizin de mümkün olmadığını; zira ne felsefemizin, ne de burjuvamızın bulunduğunu sözlerine ekledi. Batının çarpık toplum yapısının ürünü olan burjuvaziyi medeniyet tarihi hocası millet olmanın temel taşlarından biri olarak gösteriyordu. Dedikten sonra: Bilmiyorum, üniversitemizde bu konuda ders vermek için o konunun cahili olmak şart mı?” diye soruyor.⁹⁷

96 William M. Pickthall, Harpte Türklerle Birlikte,(Çev. Kemalettin Yiğiter),Kültür Bakanlığı Tercüme Eserler /76, Ankara 1990,S.149

97 Mehmet Niyazi, Türkiye'nin Meseleleri, Marifet Yayınları, İstanbul 1992

İNGİLTEREYİ KÜSTÜRME ADINA VATAN TOPRAĞINDAN VAZ GEÇENLER

Gelin şu okumuş yazmış adamlarımızın en önde gelenlerinden ikisine daha bakalım. Ali ve Fuat Paşalar olarak ünlenen bu iki paşa, 30 yıla yakın sadrazam ve hariciye nazırı olarak devletin kaderinde etkili olurlar.

Mustafa Reşit Paşanın açtığı Tanzimat ekolünün iki önemli devlet adamından biri olarak Sadaret mevkiinde bulunan Keçecizade Fuat Paşa, arıza olarak kaleme aldığı vasiyetnamesinde padişaha şunları tavsiye eder:

“... Yabancı müttefiklerimiz içinde en önemlisi İngiltere’dir. Her ne olursa olsun, dünyanın en sabırlı ve en metin milleti olan İngilizler, bizim en önde gelen ve en son vazgeçeceğimiz müttefiklerimiz olacaktır. Bendenizce Babıali’yi İngiltere’nin dostluğundan mahrum görmekten se, birkaç vilayetimizi elden çıkmış görmek daha iyidir.”

Yine aynı ekolden bir devlet adamı sayılan Ali Paşa ise, kendi vasiyetnamesinde, vergilerin toplanmasının şirketlere devredilmesini tavsiye etmekte; tavsiyesine de şu düşüncüyü eklemektedir: “...Uluslararası oldukları oranda iş yapma etkinlikleri de artacaktır.” Dahası Ali Paşa “Bizim gibi bir devlet için savaş donanması oluşturmayı, gereksiz masraflar açacağı gerekçesiyle lüzumsuz görmekte; padişaha vakit geçirmeden donanmayı dağıtmasını öğütleyip şöyle demektedir. “...Bunların yerine nispeten küçük, hızlı, asker ve savaş malzemesi taşıyabilen, buharla işleyen vasıtalar koymak uygun olur. Bunlar barışta kıyıları korur, ticaret filosunu destekler ve saraya ait olan Şirket-i Hayriye-i Osmaniye’nin yerine geçer” kısacası, deniz gücünü özel sektöre devre diyor; Allah bilir, o özel sektörü de yabancı şirketler destekleyecektir.

Bu iki Tanzimat sadrazamından sonra birde Meşrutiyet devrinin sadrazamından örnek verelim. Arap İslam coğrafyasında petrolün keşfinden sonra İngilizlerin Kuveyt ve Katar üzerinde istek ve emelleri hızla artar. Bu istek ve emeller İngiltere’yi Osmanlı Devleti ile sık sık karşı karşıya getirir. Osmanlı devletinin sıkışık anlarından istifade ile

kabul edilemez isteklerde bulunurlar. Sadrazam Mahmut Şevket Paşa Balkan savaşlarının devam ettiği günlerde gelen İngiliz isteklerini ve bu istekleri nasıl karşıladıklarını şu ifadelerle anlatıyor:

“Kuveyt ve Katar gibi çölden ibaret iki kaza yüzünden İngiltere ile itilaf çıkaramazdık. Bu ehemmiyetsiz topraklardan ne gibi bir istifademiz olabilirdi? Kuveyt ve Katarı İngiltere’ye bırakmaya ve zengin Irak vilayetlerimizle uğraşmaya karar verdik” diyor.⁹⁸

Vatan topraklarını İngilizlere bırakma düşüncesi ne acı bir düşünce. Hem de vatan topraklarını korumakla görevli bir sadrazamın bu ehemmiyetsiz topraklar ne işimize yarar düşüncesiyle. Eğer bu topraklar önemsiz, çölden ibaret olsaydı binlerce kilometre ötelerdeki İngiltere’nin bu topraklarda ne işi vardı. Bu topraklara ilgisi nedendi?

98 Mahmut Şevket Paşanın Günlüğü, Arba Yayınları, İstanbul 1988,s.45

BİTECEĞİZ, BİTİYORUZ, BİTTİK!

Ümidini kaybeder her şeyini kaybedermiş. Biz 18 ve 19. asırlar boyunca uğradığımız üst üste yenilgiler ve kaybettiğimiz topraklar karşısında büyük bir teessüre kapıldık. Öyle ki ardarda gelen bu felaketler bizim yaşama ümidimizi de alıp götürdü. Kendimize güvenimizi yitirdik. Her günün elem keder, her anın matem olduğuna inanmaya başladık. Bizim için şan ve şeref dolu iyi günler artık geride kalmıştı. Bundan sonrası hüsrandı. Gelecek adına bir aydınlık görünmüyordu. Düşmanlarımız kavi ve bir o kadar da fazla idi. Biz ise zayıf ve bir o kadar da yalnız idik.

Biteceğiz, bitiyoruz, bittik! Azcık okumuş, mektep görmüş hele de Avrupa'ya gitmiş olanlarda hâkim olan kanı bu idi. Yakup Kadri o gün-lerin kötümserliğini şu ifadelerle anlatıyor:

“... Nasıl iyimser olalım? Ahvalin şu fecaatine bakın! Bu memleket ki sallanıyor, her geçen gün bir parçası başımız üstüne yıkılıyor, her tarafımız yara bere içindedir, karnımız açtır, sırtımız çıplaktır. Yarın ne olacağımız belli değildi! Zannetmeyiniz ki bu bugüne ait bir teranedir. Biz doğduğumuz günden beri babalarından, babalarımız doğduğu günden beri kendi babalarından hep bunu dinlemişlerdir. Yıllardan beri ne görsek batmak belirtisidir, ne işitsek ölüm haberidir. Başta memleketi idare edenler olmak üzere herkes endişelidir. “biteceğiz, bitiyoruz, bittik” nakaratı bizim milli marşımızın yegâne güftesidir ve büyük söz bizde meşum sözünün eşitidir. Eski ve yeni bütün şairlerimize, yazarlarımıza bakınız, saçtıkları şeyler gittikçe şiddeti artan bir zehirdir.

Esasen dikkat edecek olursanız, bizde, hele son zamanlarda iyimser görünmek adeta bir kabalık ve bir bayağılık telakki edilmeye, fikir ve soy yüksekliği kötümserlikte aranmaya başlandı. Somurtkan mısırsınız, mutlaka doğruyu görüyor ve doğruyu söylüyorsunuz, ümitsiz ve hiddetli misiniz mutlaka en akıllı adam sizsiniz. Hele iki de bir “adam sen de bu millet kurtulamaz, bu millet bitti” demek cesaretini gösterdiniz mi artık sizden büyük, sizden kahraman kişi düşünülemez

En çok okuryazar takımında görünen bu zihniyet tabii, yani nor-

mal bir şey midir? Kötümser olmakta bir fayda var mıdır? Bir hakikate veya bir zafere ermenin en kolay, en doğru yolu daima her olayın fena yönlerini görmekte midir, değil midir? Burasını bilmiyoruz, fakat harp sırasında bu gibi kimseleri her memlekette bozguncu diye kurşuna di-
ziyorlardı.

Gerçekten millet işlerinde hele aşırı buhranlar sırasında kötümser olmak bir nevi hezimetçilik, bir nevi mızıkçılıktır. Hatta diyebiliriz ki, bir nevi şuursuz hainliktir. Zira, bu gibi kimselerin bir cemiyete iç-
riden verdikleri zarar her hangi bir düşmanın dışarıdan yapabileceği zararın kat kat üstündedir.”⁹⁹

99 Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Ergenekon, Kültür Bakanlığı, Ankara 1981,s.19-20

İÇİMİZDEKİ İHANET ve ŞER ŞEBEKESİNİN VARLIĞI

Tanzimat'la birlikte gittikçe artan, Meşrutiyet devirlerinde iktidar mevkilerine ulaşan milli ruh ve milli kimlikten yoksun, millî değerlerden uzak ve bu değerlere yabancı zümreler türedi. Aynı zamanda bir ahlak yoksunu da olan bu zümre kendi iktidar arzuları, kendi rahatları, kendi menfaat ve zevkleri adına millete düşmanlık yapmaya, kendileri için tehlikeli gördüklerini çeşitli suçlama ve iftiralarla karalamaya çalıştılar. Onların itibarını sarsarak kendilerine itibar kazandırmaya, onların mevkilerini yıkarak kendilerine makam ve mevki kazanmaya çalıştılar.

Meşrutiyet devrinden itibaren zirve yapan bu düşünce ve bu anlayış Cumhuriyet devrinde de hiçbir hız kaybetmeden varlığını sürdürdü. Nice hamiyet sahibi türlü iftiralarla karaladılar, nice gayyur vatan evladını sahte belgelerle zindanlarda çürüttüler. Sırf kedilerine menfaat temiz edebilmek için düşmanlarla iş birliği yapmak zilletine, ihanetine bile girişme alçaklığında bulunabildiler. Yakup Kadri bu kimselerin milli mücadele devrindeki tutumlarının ve milli mücadele karşıtlıklarını ve bu hareketlerin mücadeleyi nasıl etkilediğini bakın nasıl anlatıyor:

“Meşrutiyetin ilk gününden bugüne kadar, bu memlekette ne kadar sivrilmiş baş varsa alınının üstünde hala bu çamurun izlerinden bir şeyler taşıyor ve tarihi hadiselerin hiç birisi, bunu tamamıyla silmeyi başaramıyor. Bu çevrede nice temiz ve büyük kişilerin kimine hırsız, kimine katil, kimine sarhoş, kimine kumarbaz, kimine dolandırıcı, kimine münafık denilmiştir. Menfi bir ruh taşıyan o müfterilere göre bu topraklarda kendilerinden temiz ve kendilerinden yüksek adam yetişmemiştir. İyiliğe ezelden beri imanları olmadığı için herkeste bir fenalık olduğu kuruntusundadırlar ve her hadisenin arkasından kendi tabirleriyle bir dalavere bulunduğunu sanırlar.

Memlekette bir inkılap mı oluyor; onlarca bu mutlaka bir mevki kavgasıdır. Memlekette bir millî mücadele mi var, bu muhakkak milleti

soymak ve gene kendi tabirleriyle ceplerini sıvama altına almak içindir.

Mütareke anına kadar yalnız şahıslara ve zümrelere karşı kullanılan bu iğrenç silah, mütarekeden sonra bütün millete karşı çevrilmeye başlandı. Düşman süngülerinin himayesine güvenerek gözleri artık hiçbir şeyden yılmayan bu acayip adamlar bir kişiye, iki kişiye, yüz kişiye iftara etmekle yetinmez oldular ve yırtıcı hayvanlarda görülen bir atılışla bütün milletin üzerine saldırdılar ve bitmez tükenmez bir iştahla türkün namusunu, haysiyetini, şanını, şerefini parçalamaya ve yemeye başladılar. Sanıyorlar ki, kendi haysiyetleri, kendi şerefleri bu mahvettikleri namus nispetinde artıyor ve milletin onur ve değeri ne kadar düşerse kendi onur ve değerleri o derece yükseliyor.

Düşmanlarımız, bize karşı uydurdukları suç vesikalarının birçoğunun Türk adı altında geçinen ve müfterilerin sözlerinden ve neşriyatlarından aktarmışlar ve bunların sözlerini kendi iddialarının doğruluğuna bir delil olarak göstermişlerdir. Bu sebeple, düne kadar sadece bir ahlak düşkünlüğü gösteren ve nihayet fazilet sahiplerini tiksindiren bu adamların alçaklığı, bu bakımdan mütarekeden sonra bir cinayet ve hıyanet mahiyetini almıştır.”¹⁰⁰

Bu anlatılanlara bugün yaşadığımızı bir kısım hadiseler karşılaştırırlırsa bu kimselerin tarihte kalmadıklarını, bugünde yaşamaya devam ettiklerini ve aynı oyunu, aynı tezgâhı işletmeye devam ettiklerini, aynı ihaneti işlediklerin görebiliriz.

Yakup Kadri bu kimselerin bu tür hareketlerinden maksatlarının ne olduğunu da şu ifadelerle anlatıyor:

“Bozguncuların ağzında devamlı bir terane vardır: dediğimiz çıkacak, dediğimiz çıkıyor, dediğimiz çıktı. Bunların ne dedikleri şimdiye kadar pek bilinmediği için çıkan şeyin ne olduğunu bilmek de mümkün değildir. Çünkü bulanık suda balık avlamak merakında birtakım bulanık ruhlu kimseler oldukları için siyasi münakaşa yolunda bir tek silahları mugalatadır. Açıklık ve aydınlık bunların düşmanıdır. Her türlü civanmertlikten yoksun oldukları için maksatlarından daima bir

100 Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Ergenekon, Kültür Bakanlığı, Ankara 1981,s.162-163

sürü üstü kapalı laflarla söz ederler. Fakat bazen denemeler bize ispat etti ki, bunların biricik maksatları, ne olursa olsun, iktidar sandalyesine gelmektir. Her fırsatını bu emele varmak için uygun sayarlar. Hatta foyaları en ziyade meydana çıktığı, cehilleri, acizleri alçaklık ve hıyanetleri en bariz bir şekilde girdiği zamanlar bile bunlarca fırsatın gene an alasıdır

Son zamanlardaki milli hareketin maddi ve manevi, askeri ve siyasi zaferleri birbirini takip ediyor, bunlar her vakitten daha yüksek bir sesle: Biz gelelim, aman tam sırası, biz gelelim diye bar bar bağıyorlar...”¹⁰¹

Yine bu kimselerin nasıl fırsatçılık kolladıklarını, gün olur da iktidar mevkilerine ulaşırlarsa memleketi nasıl soyup soğana çevirdiklerini, hangi tür yolsuzluklar içine girdiklerini, ne yollarla servet sahibi olduklarını da şu ifadelerle anlatıyor.

“Doğrusu bunlar parsayı toplamak içinde gayet mahirdirler. Dilençiler gibi sızlanmasını, boyun bükmesini, diz çökmesini, el uzatmasını pek iyi bilirler, âdeta bazı anlar merhameti bile celbedeler. Fakat bir defa karınları doymaya, gözleri açılmaya başladı mı birer canavar kesilirler, ne noter geliri, ne darüleytam kasası, ne devlet hazinesi kaçakçılığı, ne Avrupa seyahatleri dolayısı ile cebe indirilen on binlerce liralara, bunların gözlerini doyurmaz olur...”¹⁰²

101 Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Ergenekon, s.165

102 Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Ergenekon, s.166

BİR ASIRDIR BİTMİYEN KAVGA: PARTİZANLIK

Bu ülkenin bu vatanın II. Meşrutiyet devrinden itibaren en büyük handikaplarından birisi de Partizanlık hastalığıdır. Ne yazık ki hastalık derecesine varan bu kavga ya da çekişme memleketini gelişmesinin önündeki en büyük mânilerden biri oldu. Meşrutiyet devrindeki İttihatçı – İtilafçı kavgası Cumhuriyet devrinde 1950’li yıllarda Halk Partisi – Demokrat Partisi kavgası, 1960’li 1970’li yıllarda ise Halk Partisi – Adalet Partisi şeklinde tecelli etti. 1980’li ve 1990’lı yıllar farklı mıydı? Asla. Ya şimdi farklı mı? Ne gezer. 2000’li yıllar boyunca da on yıldır CHP-AKP kavgası, çekişmesi sürüp gitmekte. Yani dönen yok gafletinden. Bütün Cumhuriyet tarihi boyunca süren bu kavgada taraflardan biri sürekli değişirken Cumhuriyet Halk Partisi hep aynı kalmakta.

Attila İlhan, Türk siyasetinin içine düştüğü bu acınası durumun bir yönünü ve bu durumun bizi getirdiği nihai noktayı şu sözlerle ifade etmektedir:

“Partiler iktidardan düşer düşmez iktidarı partizanlıkla suçlar. Nedir partizanlık yapmak? Çeşitli görevlere aslında ehliyeti şüpheli yandaşlarını getirmek. İyi ama bunun adı partizanlık değil az gelişmişlik.”¹⁰³

Bu anlayış az gelişmiş ülkelerin en bariz özelliği, ilerleyememesinin en mühim nedeni. Gelişmemiş toplumlar cemaatçidir, cemaatini düşünür. Gelişmiş toplumlar ise toplumdur, tüm toplumun yararını düşünür

Milliyetçiler milliyetçileri, solcular devrimcileri makam ve mevki-lere getirirler. Lakin onların devrimcilik ve milliyetçiliği işte bu kadardır. Hamaset, sözlerinden öteye gitmemekte, memlekete ve vatana bir fayda sağlamamaktadır.

“Bir elektrikçinin devrimciliği ya da milliyetçiliği işini iyi yaptığı

103 Attila İlhan, Aydınlar Savaşı, BDS Yayınları, Çetin Matbaası, İstanbul 1991,s.22

kadardır. İhmaliyle ve bilgisizliği ile topluma verdiği zarar milyonlarla ölçülürken onun milliyetçi ya da devrimci saymak ne kadar doğru olur? İşi gücü kaytarmak, masa başında laf çatmak, sigara içmek, çay kahve yudumlamak burada işini yapmamak ne kadar devrimci ve milliyetçilikle bağdaşır

Bizde sorun bu. Üretime katkımız yok ama devrimci milliyetçi nutuklarımız, hamaset türkülerimiz çok. Kiminle konuşsam milliyetçi ve devrimcinin en önde gideni lakin ülkeye ve millete bir faydası yok. Atölyeler pis, üretim düşük, kalite yok, rüşvet almış yürümüş, önüne gelen torpil yapıyor. Ne o? Milliyetçilerde devrimcilerde Türkiye'yi kurtarıyorlar.”¹⁰⁴

Memleketimiz Meşrutiyetten bu yana siyaset ve onları tutanlar arasında kör bir döğüşe kurban gitmişti. Bizde siyaset hizmet etme yarışına değil, yıkma, bölme, aşışılama, yalan, dolan, iftira yarışına dönüşmüştür. Yakup kadri şahidi olduğu 1950'li yıllardaki bu kör dövüşü şu ifadelerle anlatır:

“İsmet Paşa gençlik çağlarında bile göstermediği bir atılganlık, bir coşkunlukla açtığı mücadelede bütün memleketi bir muharebe meydanına çevirmek üzere değil miydi? Ve iki kişi arasındaki (İsmet paşa – Adnan Menderes) kör döğüşe katılmaktan kim kurtulabilmişti? O kör döğüşü memleketin her yanını sarmıştı. Sarmadık hiçbir şehir, hiçbir kasaba, köy hatta hiçbir dağ başı bırakmamıştı. Evlere, okullara, mabetlere kadar yayılmıştı. Evladı babayla, kardeşi kardeşle, dostu dostla saça saç, başa baş getirmişti.”¹⁰⁵

Kim, kiminle, neyin kavgasındaydı. Memleket kavgası mı? Ne gezer. Bu kavga memleket, harap ediyordu. Millet için mi? Vatan evlatlarını kaplara bölüyor, birbiriyle kavgalı hale getiriyordu. Vatan ve millete yararı dokunmayan bu kavga ne içindi o halde? Hırs için, iktidar içindi. İktidara ulaşma, hırsını tatmin etmek içindi. Kavgada kullanılan silahlar neydi? Demokrasi, insan hakları, hukuk, adalet, hürriyet...

104 Attila İlhan, Aydınlar Savaşı, s.23

105 Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Politikada 45 Yıl, İletişim Yayınları, İstanbul 1984, s.222-223

Kaybedeninde kazananında iktidar hırsıyla tutuşup sarıldığı bu kavga-
da, adalet, insan hakları, doğruluk hak getireydi. İkbal ve iktidar hırsı
her şeyin önüne geçmişti.

SOLCULUK VE İSTİSMAR EDİLEN ATATÜRKÇÜLÜK

Türkiye’de Atatürkçüler çeşit çeşit ve her biri kendisine göre bir Atatürk ve Atatürkçülük kurgulamaktadır. Kendi icadı olan Atatürkçülüğe göre de vezirler buluyor veya uyduruyor. Atatürkçülerin en gari bi de solcu olanları. Atatürk hiçbir zaman solcu olmadı, sol bir düşünceye meyiletmedi. Öyle ki “komünizm nerede e görülürse ezilmelidir” dedi. Buna rağmen bu ülkede en hızlı Atatürkçüler solcu-komünistler arasından çıktı. Ya da bu solcular Atatürkçülüğü kendilerine maske olarak kullanarak işlerini suhuletle yürütmenin yolunu buldular.

Atatürk inkılapçıydı. Solcularda bir devrimci olarak en hakiki ve en hızlı Atatürkçü olmalıydılar. Lakin bunların devrimciliği Atatürk’ün yaptıklarını yıkmak ve yerine yenilerini; Lenin, Stalin, Mao, Cast-ro’nunkileri inşa etmek üzerineydi.

Bu ülkede Atatürkçü olanların çoğu ne Atatürk’ü tanır ne de Atatürkçülüğün farkındadır nede onun ilkelerinin, yaptıklarının özü-nü düşünmez ve bilmezler. Atatürk ilerlemecilerin, devrimcilerin, solcuların velhasıl bütün menfaatperest zevatin sığınağı, menfaat kaynağıdır. Makam ve mevki elde etmenin, muhaliflerinin ilzam etmenin, susturmanın hatta sahnenin dışına itmenin en geçerli, en kestirme yoludur.

Atatürk’ü, Atatürkçülüğü en fazla komünistler istismar ediyorlar. Öyle ki Atatürkçülük neredeyse komünistlikle eş manaya gelmeye başladı. Neredeyse solcuların tamamına yakını Atatürkçü geçinir oldu. Bu sebeple solculara yapılan bir saldırı Atatürk’e, Atatürkçülüğe yapılmış sanıldı. Nadir Nadi, Atatürk sonrası dönemle ilgili olarak Atatürk’ün hatırasından nasıl ve ne şekilde istifade ettiklerini bakın nasıl anlatıyor: “En büyük dayanağımız Atatürk’ün adı idi. Her fırsatta kaleme sarılıyor, yerli yersiz ondan söz ediyorduk. Biri çıkıp ta ima yollu ile de olsa Atatürk’ün devrini kötölemeye kalktı mı, var gücümüzle atayı savunuyorduk. Bu davranışın daha ziyade duygularımızla beslendiğini şimdi kabul etmeliyiz.”¹⁰⁶

TÜRKİYE'DE SANAT ve SOL

Bir zamanlar Türkiye'de şiir ve sanat denilince sol akla geliyordu. Edebiyat ve sanatçıların büyük çoğunluğu sol ideolojiden kimselerdi. Solcular bu yönleriyle övünüyor adeta sağcılarını psikolojik olarak eziyorlardı. Struga Şiir festivali sırasında Fazıl Hüsni Dağlarca, Yavuz Bülent Bakilere hitaben:

- "Türkiye'de şiir ve sanatı sol temsil ediyor. Var mı sağcılar içinde ödül almış bir şair? Ben, burada 1974'te Struga Şiir Festivalinde Altın Çelenk ödülünü aldım. Türkiye'de altın çelenk ödülünü ala kaç kişi var?"¹⁰⁷ diyerek adeta kibirden tavan yapıyordu.

Haksız mıydı? Kendi açısından tabiki haklıydı. Ülkemizde şiir ve sanat alanında ulusal ve uluslararası dalda en çok ödül alanlar sol düşünceye sahip insanlardı. Bu durum onların daha iyi bir şair veya daha iyi bir sanatçı olmalarından kaynaklanmıyordu elbette. Bu başarıda solcuların daha iyi organize olmaları, daha örgütlü çalışmaları ve propagandaya önem vermeleri yatıyordu.

Dünyanın doğu ve batı olarak iki kutba ayrıldığı yıllarda sol düşüncenin arkasında SSCB ve kendisine bağlı blok ülkeleri vardı. Bu ülkeler sol düşüncüyü destekliyor ve bu yolla ülkelere yayılmayı amaçlıyorlardı. Bu nedenle ülkelerdeki sol düşüncedeki şair ve yazarları, sanatçıları destekliyor, onların eserlerini kendi dillerine çeviriyor, onların propagandasını yapıyorlardı. Bu sayede sol düşünceli sanatçıları Uluslararası alanda daha bir tanınır hale geliyor, bu nedenle de ülkemizde sanat ve sanatçı denilince de solcular geliyordu.

Sağ düşüncedeki sanatçıların ise dayanabilecekleri böylesine büyük ve böylesine örgütlü bir güçleri ve destekçileri yoktu. Onlar ülkelerinde kendi yağlarıyla kavruluyor, hatta bin bir güçle boğuşuyorlardı. Devlet yapısına hâkim olan zihniyetle mücadele diyor, onların türlü engellemelerine ve baskılarına maruz kalıyorlardı.

107 Yavuz Bülent Bakiler, Üsküp'ten Kosova'ya, Polat Ofset,1989,S.13

Bunun misali Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın kendisidir. Yavuz Bülent Bakiler şiir festivali için gittiği Yugoslavya'da Türk asıllı yazarlardan Necati Zekeriya'dan Dağlarca'nın ödül hikâyesini şöyle dinler:

- "Evet, Dağlarca iyi şair, kuvvetli şair. Âmâ Yugoslavya'da onu kim biliyordu? Dağlarca'yı Yugoslavya'da bizim Marksistler tanıttı. 1974'te kendisine altın çelenk ödülünün verilmesi gerektiğini, ilk defa biz ortaya attık. Adamlar önce kabul etmediler. Fakat biz bunun Yugoslavya halklarıyla Türkiye halkları arasında iyi ilişkiler doğuracağını ısrarla ileri sürdük. Fikrimizi yetkili kişilere kabul ettirene kadar terimiz topuğumuzdan çıktı."¹⁰⁸

108 Yavuz Bülent Bakiler, Üsküp'ten Kosova'ya, S.14

MODERNLEŞME SERÜVENİNDE SARIK - FES ve ŞAPKA ÜÇLEMESİ

Osmanlı modernleşmesinin ivme kazandığı dönem II. Mahmut'la başlar. Sultan Mahmut yenilik hareketlerinin önünde bir engel olarak duran Yeniçeri ocağını kaldırdıktan sonra yenilik hareketlerini hızlandırdı. Artık otoritesini kuvvetlendirmiş bir padişah olarak her şeyi yapacak kudrete sahipti. Yenilik karşıtları ya da geleneğin muhafazasında yana olanlar ise en büyük dayanaklarını yitirdiklerinden etkinliklerini kaybetmişlerdi.

İşte Sultan Mahmut böylesi bir ortamda kıyafet alanında bir değişim hareketine girişti. Başta kendisi olmak üzere Avrupa usulüne göre bir kıyafet zorunluluğu getirdi. Din adamları dışında kavuk ve sarık giymeyi yasakladı. Fes giymeyi zorunlu hale getirdi. Bu andan itibaren fes Osmanlı toplumun baş giysisi oldu. Fakat yüzyıllardır kavuk ve sarığa alışmış olan Türk milletine bu yeni başlık tuhaf geldi ve gavur serpuşu olarak görüldü. Bu sebeple giymek istemediler. Hocalar halkı direnmeye teşvik ettiler. Arnavutluk, Makedonya, Bosna, Bağdat gibi yerlerde bu yeni kıyafet yasasından dolayı isyanlar baş gösterdi. Öyle ki halk padişahı gâvurlukla itham ederek kendisine “gâvur padişah” demeye başladı. Fakat Sultan Mahmut kararından dönmedi.

Sultan Mahmut ve batıcı devlet ricaline göre fes yenileşmenin, ilerlemenin sembolü sayılıyor, sarık ve kavuk geriliğin remzi olarak görülüyordu. Halkın fesi benimsemesi kolay olmasa da zamanla fes Türk toplumunun baş giysisi olarak benimsendi. Osmanlılığın sembolü haline geldi. Derken devir değişti. Osmanlı yıkıldı ve Cumhuriyet kuruldu. Bu kez de fes geriliği nedeni olarak görülmeye başladı. 1925'te yeni rejimin idarecileri fesi yasaklayan ve şapka giymeyi zorunlu hale getiren bir kanun çıkardılar. Bu kanunu da ilerleme ve batılılaşma düşüncesiyle yapıyorlardı. 1830'larda ilerlemenin remzi olarak görülen fes yüz yıl sonra, 1925'lerde geriliğin remzi olarak düşünülüyordu.

1830'lardan beri ilerilik sembolü olarak benimsenen fes 1930'larda geriliğin, gericiğin göstergesi olarak algılanıyordu. 1830'larda din, iman, mukaddesat ve gelenek adına fese karşı çıkanlar bu defa aynı

gaye ile fese sahip çıkıyorlar, şapkaya karşı duruyorlardı.

Baş giysisi ile iman arasında bağ kuran Türk toplumunda bunu değiştirmek cesaret işiydi. İşte Mustafa Kemal 1925 yılında Kastamonu'ya yaptığı geziye kalpağını bırakarak başı açık katıldı ve nihayetinde şapkayı göstererek bundan böyle yeni başlık olarak bunun giyileceğini, bunun da medenilik olduğunu ifade ediyor, bu suretle geleneklere ve önyargılara meydan okuyordu.

Kıyafet değiştirmenin medenilikle, ilerleme ile ne alakası vardır ki, insanlar kafalarını örten başlığı değiştirdikleri zaman kafalarının içine hâkim olan düşünceleri de değiştirecekler miydi? Kafalardaki değişim zihinlerdeki değişime sirayet eder miydi? Ya da şöyle söyleyelim: Dış görünüşü Batılılaştıran şapka iç âlemini, zihin dünyasını da Batılılaştırarak eğitim, sağlık, ekonomi, bilim ve teknik alanlarında ilerlemenin yolunu açabilir miydi? Şapka giymekle yıllardır gerisinde kaldığımız muasır medeniyet seviyesini yakalayabilir miydik? Eğer kıyafet değiştirmekle ilerleme arasında bir ilişki olsaydı II. Mahmut'un fes inkılabından bu yana bir asır geçmişti. Bu süre içinde gerilikten kurtulmamız, en azından muasır medeniyetin seviyesine yaklaşmamız icap ederdi. Heyhat ki, fes ilerleme adına bir fayda sağlamamış, devlet her geçen gün can, mal, kan, güç kaybetmeye devam etmiştir. Durum böyle olduğu halde festen şapkaya geçiş niye idi? Fesin sağlamadığı ilerlemeyi şapka mı sağlayacaktı?

Bu reformdan maksat diğer alanlarda olduğu gibi görünüş alanında da batılılaşmayı sağlamak olduğu kadar Türk toplumunu eski yaşantısından, o yaşantıya ait sembollerden kurtarmaktır. Her alanda batılılaşmayı sağlamaktır. Başlangıçta devlet memurlarına zorunlu kılınan şapka 1925 Kasımında çıkarılan kanun ile tüm topluma zorunlu kılındı. Bu kanuna me mecliste karşı çıkan Nurettin Paşa bu kanunun kişi özgürlüğüne aykırı olduğunu iler sürüyordu.

Şapka kanununun çıkması ve diğer başlıkların giyilmesinin yasaklanmasından sonra bütün yurttta güvenlik güçleri tarafından fes avı başlatıldı. Şapka giymeyenler, fes giymekte devam edenler, sarık saranlar tutuklandı, çeşitli işkencelerden geçirildi bu suretle şapka giymeye zorlandılar. Fransız yazar sultan Mahmut'un fes kanunu ile Mustafa

Kemal'in şapka kanununun etki ve yankılarını şu ifadelerle karşılaştırıyor: "1830 da İstanbul'da inkılapçı sultana karşı yapılan gösterilerin benzeri şimdi Kemalist rejim hakkında tekrarlanıyordu. Şapka giymenin zorunlu kılındığı haberinden sonra Sivas, Erzurum, Maraş ve Rize gibi şehirlerde şapka kanununa karşı bir kısım olaylar baş gösterdi."¹⁰⁹

Kemalistler tarafından inkılapların halk tarafından memnuniyetle karşılandığı ifade edilir. Şapka inkılabının da öyle olduğu, her kesin kısa bir süre içinde fes ve kalpaklarını çıkarıp şapka giydiği anlatılır. Ancak giymek istemeyenlerin, fes giymeye, sarık sarmaya devam edenlerin cezalandırıldıklarını, istiklal mahkemelerinde yargılandıklarını, bir kısmının idam edildiğini görmezden gelirler. "Maraş, Erzurum da göstericilerin tutuklandığı bir kısmının idam edildiği, Rize'de Hamidiye kruvazörünün şehir önlerinde demirlediğinden"¹¹⁰ söz edilmez.

Oysa şapka ilerlemenin değil bir zevkin, bir kültürün görünen yüzüdür. Şapka giymekle insan ne kâfir olur nede çağdaşlaşmış medeni olur. Şapkayı ülkeye getiren ve giymeyi kanun gücüyle uygulamaya çalışan batıcılar bazı şeyleri ıskaladılar. Bu alanlarda yaya kaldılar. Oysa şapkayı icat eden batı mikrobu, elektriği, telsizi, telefonu, radarı, bilgisayarı, otomobili, uçağı, füzeleri de buldu. Peki, şapkada direten batıcılar acaba bunlarda ne derece ilerlediler? Bunları elde etmek, yurttan ikame etmek adına hangi çabayı sarf ettiler? Oysa hayran kaldıkları batının bugünkü seviyeye ulaşmasında şapkanın değil bilimin etkisi vardı. İlerleme saçları örten şapkayla değil bilimi geliştiren düşünceyle uğraşmakla mümkündür. Bizim batıcılar hayranlıktan, şaşkınlıktan, taklitçilikten düşünmeyi, sorgulamayı, fikir üretmeyi unuttular. Bir zamanlar Farabilerin, İbn Sinaların, Birunilerin, Fuzulilerin, Ali Kuşçuların, Piri Reislerin, Harezmîlerin Cabirlerin kavuklu ve sarıklı başları bilimsel çalışmalar yaptıklarını, yeni buluşlara ve icatlara imza attıklarını, düşünceye çığır açtıklarını göremediler.

109 Paul Gerntizon, Mustafa Kemal Ve Uyanan Doğu, Kültür Ve Turizm Bakanlığı Yayınları:563, Ankara1983, s.105-106

110 Paul Gerntizon, Mustafa Kemal Ve Uyanan Doğu, s.107

YAHUDİ ve HIRSTİYANLARA BENZİYEN İSLAM ÜMMETİ

Hz. Peygamber efendimiz derin bir inkisar içinde “Siz sizden evvelkilerin yoluna karış karış, adım adım uyup gideceksiniz, gidip te onları adım adım takip edeceksiniz, hatta onlar kelerin deliğine girseler, siz de arkalarından kelerin deliğine gireceksiniz” buyurur. Sahabe “O bizden evvel, perişan, derbeder cemaat Yahudi ve Hristiyanlar mıdır” deyince efendimiz “başka kim olacak” buyurur.

Burada Hz. Peygamber efendimiz Müslümanların özünden kopacağı ve başkalarına, hususiyle de Yahudi ve Hristiyan cemaatlere benzeyeceğini söyleyerek uyarıda bulunuyor. Tanzimat’tan sonra bizim yaşadığımız durumu, savrulduğumuz yer aynen bu hadiste ifade buyrulduğu gibi gerçekleşti. Ricali devlet ve aydın tabakası adeta batıyı takip ve taklit ederek onların düştüğü ne kadar hata, sürçme varsa aynıyla düştüler. Batının düştüğü inançsızlık, maneviyatsızlık, ahlaksızlık, maddecilik, bencillik gibi ne kadar kötü haslet varsa adeta onları kapıştılar. Batılı rehberlerinin yazdıklarını, söylediklerini bir hakikat zannedip sorgusuz sualsiz kabul ile düşünce diye, fikir diye, ilim diye kendi toplumlarına söyleme ye kalktılar.

Hadiste ifade edildiği şekliyle “kelerin deliğine girme” meselesi o derece aynıyla gerçekleşti ki batıda olan her şey doğru kabul edildi. İlerleme ve gelişmenin yolu olarak görüldü. Batının akılçılık ve aydınlanma devirlerinde yaşadığı dinden uzaklaşmayı, her şeyi akıl ile çözüme, maddede arama sakatlığını aynen benimsedi. Tanzimat’tan itibaren artan batılılaşma hareketlerinin neticesinde bizde de “bizi dinimiz geri bıraktı, ilerlemek için dinden kurtulmamız lazımdır” diyenler akıl ile dinin bağdaşmayacağını söyleyenler çıktı. Batıda olduğu gibi bizde de dinsizlik hususiyle aydınlar arasında moda oldu.

KÖKLERİNDEN BESLENME ya da KOPMA

Her medeniyet kendi geçmişinden, mazisinden aldığı hız ve ilham ile şekillenir, sağlıklı bir gelişim gösterir. Türk İslam toplumu kendi köklerinden, değerlerinden ve tarihi birikimlerinden aldığı güç ile ders ile daima ileriye yürümüş, ardarda büyük şahsiyetler yetiŝtirmiŝtir.

“Selçuklular devrinde Anadolu kapılarını zorlayan insanlar, yeni vatani benimseyen ilk kurucu nesiller, Osmanlı fatihleri; Bütün siyasi düzensizliklerine rağmen bize Itri'nin dehasını ve Naili'nin diline veren, zevkimizin o tam inkiŝaf ve istikrar devri on yedinci asır sonunun insanını elbette birbirlerinde çok farklıydılar. Fakat aynı zamanda birbirlerinin devamıydılar da. Vani Efendi'de Zembilli Ali Efendi, Zem-billi Ali Efendi'de ilk İstanbul kadısı Hızır Bey, Bursalı İsmail Hakkı'da Aziz Mahmut Hüdai, Hüdai'de Üftade, Üftade'de Hacı Bayram Veli, onda Yunus Emre, Yunusta Mevlana aynı ocağın ateşiyle devam ediyordu.”¹¹¹

Selçuklu'nun inkırazından, Osmanlı dehasının çıkmasında bu tarihselliğın, birikimin, bu birikimden beslenmenin kıymeti inkâr edilemez. Her ikisi arasında aynı köklerden gelen benzerlik vardır. Oysa Tanzimat'tan sonra köklerden kopuŝ başlar. Bu sebeple de tarihi birikimden uzaklaŝma yaşanır, istifade imkânı kalmaz. Tanzimat sonrasında bir Namık Kemal ve Cevdet paşa ayarında düşünce adamlarının çıkmayıŝı, bunların çağdaŝlarıyla kıyaslandığında adeta bir yıldız gibi parlaması, kökleriyle bağ kurabilmiŝ, tarihi birikiminden yararlanabilmiŝ olmalarıyla açıklanabilir.

Asıl gelişme değıŝerek dönüşmek değıl, değıŝerek devam etmektir. Zamanın gereğini yerine getirmek ama bunu yaparken de kendi olarak kalma, ondan kopmama durumudur. Hem değıŝmek hem de kimliğini korumaktır. Biz Tanzimat'tan beri hep değıŝim içinde olduk. Her geçen gün eskiyen yönlerimizi yenisiyle değıŝtirdik. Neticede, geldiğimiz

111 Ahmet Hamdi Tanpınar, Yaşadığım Gibi, Türkiye Kültür Enstitüsü Yayınları, İstanbul 1970

yer itibarıyla bugün farklı bir şekilde büründük. Dilimizle giyimimizle, inancımızla, sanatımızla her şeyimizle geldiğimiz yer öncekinden çok farklı bir noktadadır. Kafamızın üstüne taktığımız serpuşları değiştirdiğimiz gibi içini dolduran fikirleri de değiştirdik. Kıyafetimizi değiştirdiğimiz gibi ruh dünyamızı da değiştirdik. Kısacası maddi alanlardaki değişimler manevi alanlarımızda da değişimlere sebebiyet verdi. Neticede aslımızdan, köklerimizden çok farklı bir yere geldik ve mazi-mizle bir bağımız kalmadı. Osmanlı İslam geçmi-şimizden çok batılı bir şekilde ve anlayışa büründük.

Tanzimat'tan itibaren fikir sahiplerimiz ve kültür kuramcılarımız Türk kültür ve düşünce hayatını sistemleştirirken bunu kendi köklerinden ve kendi geleneklerinden yola çıkarak değil, bilakis batılı ör-neklerden ilham alarak yaptılar. Büyük Türk sosyoloğu olarak ünlenen Ziya Gökalp yerli değil taklitçidir. Durkheim'in kötü bir kopyasıdır. Durkheim'in hayata bakış açısıyla bakar topluma ve onun tezleri doğrultusunda açıklamaya çalışır Türk toplumunu.

Türk kültürünü, düşünce hayatını sistemleştirenler, anlamlandır-maya çalışanlar bunu kendi gerçekliklerinden yola çıkarak, kendi köklerinden beslenerek değil Batının kuram ve sistemlerinden yararlanarak yaptılar. Doğal olarak da bu kimseler kendi toplumlarına yabancı kalarak hakikatle bağdaşmayan sonuçlara ulaştılar. Türk toplumunu anlamada Batılı akıl hocaları kadar zorlandılar.

İnsan bilincinin eseridir. Kendi kimliğini sahip olduğu bu bilinç üze-rine inşa eder. Bilinç hatırlanan geçmiştir, ona ait işaretlerdir. Bu bilinci yitirmek, geçmişe ait hatıralardan ve birikimlerden kopmaktır.

Bizim Tanzimat'tan itibaren gittikçe artan bir hızda yaşadığımız bilinç kaybı hafızamızın gitmesi, kim olduğumuzun, nereden geldi-ğimizin unutulması ile neticelendi. O günlerden bugünlere varıncaya değin yaşadığımız kimlik sorununun kaynağı bu bilinç kaybıdır. Türk modernleşmesi bir bilinç kaybını da beraberinde getirmiştir. Yaşanan bilinç kaybı kendini öteki olarak tanımlama ile sonuçlandı. Türk aydını yitirilmiş bilincinin ardından inşa ettiği yeni kimliği ile aslını öteki olarak görmeye başladı. Yeni inşa ettiği kimlik batılı, yabancı bir kimlikti. Bu sebeple batının kendinden olmayan kültürleri ve toplumlar

ötekileştirdiği gibi batılı kültürle kimlik inşasına girişen aydınlarımız kendi geçmişini, bu geçmişe ait değerlerini öteki olarak görmeye başladı. Zira bu kıymet ve değerlere bir batılı kadar yabancı, bir batılı kadar uzaktı. Bu sebeple kendi toplumunu ve kültürünü anlama ve algılamaları da ancak bir batılı kadardı.

KAYNAKÇA

- 1- Sait Halim Paşa, Buhranlarımız, Tercüman 1001 Temel Eser
- 2- Mahmut Şevket Paşanın Günlüğü, Arba Yayınları, İstanbul 1988
- 3- Ziya Nur Aksun, Osmanlı Tarihi, Ötüken Neşriyat, İstanbul 1994,C.6
- 4- William M. Pickthall, Harpte Türklerle Birlikte,(Çev.Kemalettin Yiğiter),Kültür bakanlığı tercüme eserler /76, Ankara 1990
- 5- Alpay Kabacalı, Doğmayan Hürriyet ve Yarıda Kalan İhtilal, Engin Yayıncılık, İstanbul 1995,
- 6- Yücel Demirci, Dersim Mebusu Lütfi Fikri Beyin Günlüğü - Da-ima Muhalefet, Arma Yayınları, İstanbul 1991
- 7- Pierre Loti (Haz. Fikret Şahoğlu),Can Çekişen Türkiye:1914, Tercüman 1001 Temel Eser
- 8- Cemal Paşa, Hatırat (1913-1922), Nehir Yayınları, İstanbul 2006,
- 9- Murat Çulcu, Erkânı Harp Binbaşısı Vecihi Beyin Anıları, Arba Yayınları, İstanbul 1993, s.24
- 10-Dr. Rıza Nur, Hayat Ve Hatıratım, Altındağ Yayınevi, İstanbul 1967, C.3,
- 11- Faruk Yılmaz, İmparatorluk Döneminde Türk- Alman İlişkileri (Goltz Paşanın Hatıratı) Berikan Yayınevi, Ankara 2004
- 12- Doğan Avcıoğlu, Millî Kurtuluş Tarihi 1838-1995,Tekin Yayınları, İstanbul 1998
- 13- Cemal Kutay, Yüzyılımızda bir insanımız, Rauf Orbay'ın hatıraları

14- Stefanos Yerasimos, Az Gelişmişlik Sürecinde Türkiye 2, (Çev. Babür Kuzucu) Belge Yayınları

15- Cemal Paşa, Hatırat (1913-1922), Nehir Yayınları, İstanbul 2006, (Haz Dr. Zeki Ahmet İzgöer)

16- Falih Rıfki Atay, Zeytindağı, Pozitif Yayınları, İstanbul 2011

17- Attila İlhan, Aydınlar Savaşı, Bds Yayınları, Çetin Matbaası, İstanbul 1991,

18-Mustafa İslamoğlu, Tarih Yazıları, Düşün Yayıncılık, İstanbul 2011

19- Mustafa İslamoğlu, Tarih Yazıları, Düşün Yayıncılık, İstanbul 2011

20- Ahmet Kabaklı, Temellerin Duruşması, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul.1993

21- Mehmet Niyazi, Türkiye'nin Meseleleri, Marifet Yayınları, İstanbul 1992

22- Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Ergenekon, Kültür Bakanlığı, Ankara 1981

23- Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Politikada 45 Yıl, İletişim Yayınları, İstanbul 1984,

24- Nadir Nadi, Perde Aralığından, Çağdaş Yayınları, İstanbul 1991,

25- Metin Kayahan Özgül, Ali Ekrem Bolayır'ın Hatıraları

26- Yavuz Bülent Bakiler, Üsküp'ten Kosova'ya, Polat Ofset,1989,

27- Paul Gerntizon, Mustafa Kemal Ve Uyanan Doğu, Kültür Ve Turizm Bakanlığı Yayınları:563, Ankara1983, s.105-106

28- Ahmet Hamdi Tanpınar, Yaşadığım Gibi, Türkiye Kültür Enstitüsü Yayınları, İstanbul 1970

29- İbrahim Artuç, Büyük Dönemeç, Sakarya Meydan Muharebesi, Kastaş Aş. Yayınları, İstanbul 1985,s.17-19

30- Vedat Nedim Tör, Yıllar Böyle Geçti, Milliyet yayınları,1976,

31- Ahmet Rıza Bey'in Hatıraları, Arba Yayınları, İstanbul 1988

32- Hüseyin Kazım Kadri, Bir Milletın Yeniden Doğuşu

33- Falih Rıfkı Atay, Batış Yılları, Bateş bayilik teşkilatı aş. İstanbul 1999

34- Samet Ağaoğlu, Kuvayı Milliye Ruhı

35- Falih Rıfkı Atay, Kurtuluş,

36- Muhammed Harp, Tarihte Ve Medeniyette Osmanlılar, Özgü Yayınları, İstanbul 2006, (Çev.. Mustafa Özcan), s.335-336

37- Fehmi Şinnavi, Hilafet: Modern Arap Düşüncesinin Eleştirisi, İnsan Yayınları, İstanbul 1995,S.17 (Çev. Sadık Ömeroğlu),s.31

